

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 9 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2565)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.9 No.7 (July 2022)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

● ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปรีดีมุนี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.

● บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

● กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกราช

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บัญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิต ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☛ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล

พระดิศรณ์ สิ่งเพ็ญ

พระเดช ปุญญวโร

พระบุรีศรี ศรีสุข

สามเณรศักดิ์ถิ่น อาษา

นายอนุชิต ปราบพาล

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

นายอนุชิต ปราบพาล

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 7 ประจำปีพุทธศักราช 2565 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 9 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาลุพานาครพรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 7 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 23 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย** โดย จิรายุ ชาติสวรรณ และฉัตรวรวิญช์ องคสิงห์ บทความฉบับนี้กล่าวถึง การก่อรูปของการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรับเอาแนวความคิด ทฤษฎี ความเชื่อ รวมทั้งแบบแผนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมกายใจมาจากพระพุทธศาสนา อันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย โดยกระบวนการทัศน์แพทย์แผนไทยนั้นครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ป้องกันโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงมูลเหตุที่ทำให้เกิดโรคโดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรคทางใจโดยใช้ ธรรมโอสธ จนถึงการวางยารักษาแบบปัจเจกโอสธโดยใช้หลักการบริหารยาตามรสยา ทั้งหมดล้วนแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของการแพทย์แผนไทยที่มุ่งรักษาที่คน ค้นหาเหตุของโรค แนวทางการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน สำหรับข้อเสนอแนะงานวิจัยคือรัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้การดูแลสุขภาพตนเอง การเจ็บป่วยเบื้องต้นโดยใช้ยาสมุนไพรและ/หรือการปรับสมดุลให้เข้ากับวิถีธรรมชาติทั้งนี้นโยบายทางสาธารณสุขควรเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยมีทางเลือกอย่างเท่าเทียมในการเข้ารับการรักษาทางการแพทย์แผนไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและเพิ่มทางเลือกในการรักษาให้กับประชาชน

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณ
ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพ
ทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส	1
A LEARNING MANAGEMENT MODEL SUITABLE FOR HIGH SCHOOL STUDENT BACHO DISTRICT NON – FORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTRE NARATHIWAT PROVINCE	
มะร่อชะดี แซ่มะแซ และเรชา ชูสุวรรณ	
การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นน่าน	15
BUDDHIST CREATIVE COMMUNICATION OF TEENAGERS IN NAN PROVINCE	
ณัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์, โสภณ บัวจันทร์ และชำนาญ เกิดข้อ	
การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน	30
THE LEARNING MANAGEMENT USING PROJECT-BASED LEARNING TO ENHANCE STUDENTS' INNOVATIVE ABILITY	
พุทธชาติ ศรีประไพ และชนนาด เชื้อสุวรรณทวี	
การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำยาป็นจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	44
PERCEIVED BENEFITS, PERCEIVED BARRIERS AND NEEDS FOR EXERCISE WHICH APPLYING THE ART OF PENCAK SILAT DANCE TO ENHANCE HEALTH RELATED PHYSICAL FITNESS FOR THE ELDERLY	
อุบลทิพย์ ไชยแสง, นิวัติ ไชยแสง, เกษเนตร เกษสระ, อรุโณทัย เดอรามันท์ และอุไรวรรณ ศิริธรรมพันธ์	

- อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย** 58
 TRADITIONAL THAI MEDICINE IDENTITY IN THAI SOCIETY
 จิรายุ ชาดีสุวรรณ และนิตรวรรณษ์ องค์กรสิงห์
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์
 ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย** 72
 A STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT AND ATTITUDES OF GRADE 8
 STUDENTS THROUGH LEARNING MANAGEMENT BY USING THE COOPERATIVE
 LEARNING TECHNIQUE OF JIGSAW WITH THE SERIES OF INDUCTIVE
 INSTRUCTION
 ปวีศา โคติวงศ์ , ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และสุนิสา สุมิรัตน์
- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมา
 ท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด
 นครศรีธรรมราช** 87
 FACTORS RELATED TO THE DECISION TO VISIT THE MAKHA BUCHA
 HAEPHAKHUENTHAT FESTIVAL, WAT PHRAMAHATAT WORAMAHAVIHARA,
 NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
 อังคนา แพรกเมือง, ภัทรนันท์ ศรีแก้ว, วิชิต จรุงสุจริตกุล และนิภารัตน์ นิกตริพงศ์
- การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนใน
 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19** 103
 ANALYSIS OF FINANCIAL RATIOS OF COMPANIES IN THE FINANCIAL SECTOR
 LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND DURING THE COVID-19
 ธนเทพ ณ นิโรจน์, วิชิต จรุงสุจริตกุล, โสภณ ชุมทองโด และชฎาภรณ์ ณ นคร
- ประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยววัดเจติย (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัด
 นครศรีธรรมราช** 119
 ECONOMIC VALUATION OF TOURISM AT WAT CHEDI, SICHON DISTRICT
 NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
 รัตติกาญจน์ ชัดสากาญจน์, วิชิต จรุงสุจริตกุล, กาญจนพรรณ จรพงศ์ และโสภณ ชุมทองโด

การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 135
เพื่อ พัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

LEARNING MANAGEMENT THROUGH INQUIRY CYCLE METHOD WITH GRAPHIC
ORGANIZERS TECHNIQUE TO DEVELOP CREATIVE THINKING ABILITY OF
PRATOMSUKSA 6 STUDENTS IN BANNONGKHAM SCHOOL UNDER UDON THANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิไล พลพวง

โอกาสและอุปสรรคในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวนตาม 150
พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562

OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF DISPUTE MEDIATION AT THE INQUIRY
STAGE ACCORDING TO THE DISPUTE MEDIATION ACT B.E. 2562

ชลัท ประเทืองรัตนนา

รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียน 165
วัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

A MODEL FOR CHANGE MANAGEMENT OF LEARNING MANAGEMENT IN DIGITAL
AGE OF WAT NAWONG SCHOOL, PATHUMTANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

จิรัตน์ อยู่เย็น

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเชิงพุทธหลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่ 177
CHANGING HEALTH BEHAVIORS FOR THE ELDERLY IN A BUDDHIST WAY AFTER
A NEW LIFESTYLE

พระครูบวรชัยวัฒน์ และพระปลัดฤทธิพร จารุวณโณ (ทุมสุวรรณ)

การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชา 191
สรรค์ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE WAY OF LIFE BASED ON PANCA SILA AND PANCA DHAMMA OF STUDENTS
IN MAIRIANG PRACHASAN SCHOOL, CHAWANG DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

วาสนา เอี่ยมสิน, พระครูบวรชัยวัฒน์, จิรวัดนา พุ่มด้วง และเดชชาติ ตริทรัพย์

**การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาศูนย์
การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์** 206

DEVELOPING A PARTICIPATORY QUALITY ASSURANCE SYSTEM: A CASE STUDY
OF UTTARADIT SPECIAL EDUCATION CENTER

จารุวัฒน์ ทองชูใจ, หยกแก้ว กมลวรรณ และสุกัญญา รุจิเมธธาส

**การศึกษาอิทธิพลส่งผลกระทบต่อระบบบริหารสถานศึกษาของเทศบาลจังหวัดร้อยเอ็ด
สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย** 221

STUDY OF INFLUENCE GOVERNMENT POLICIES AFFECTING THE EDUCATIONAL
SYSTEM ADMINISTRATION OF THE ROI ET MUNICIPALITY UNDER THE
DEPARTMENT OF LOCAL GOVERNMENT PROMOTION MINISTRY OF INTERIOR

นุชากร มาศมณฑล

**ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชา
เทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย** 232

PERSONAL OPINIONS TO CREATIVE LEADERSHIP FOR MANAGERS OF
MUNICIPALITIES IN THE CENTRAL REGION OF THAILAND

วัชร ณรงค์ฤทธิเดช, ชมสุภา คุรุทกะ, ดวงเดือน จันทร์เจริญ, กันยา สรรพกิจโกศล
และผาณิต ธีรวงศ์ชัยพันธุ์

**คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดทำงบ
การเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน** 245

QUALITIES OF A DESIRABLE ACCOUNTANT IN THE DIGITAL AGE THAT AFFECT
QUALITY OF FINANCIAL STATEMENT PREPARATION OF SMEs IN THE SOUTHERN
ANDAMAN REGION

นิรมล คชแก้ว และฐิตาภรณ์ สันจรณศักดิ์

การรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาล ในเขตภาคกลางของประเทศไทย 259

PERSONALS' PERCEPTION TOWARDS EFFECTIVENESS OF MUNICIPALITIES IN
THE CENTRAL REGION OF THAILAND

วัชร ณรงค์ฤทธิเดช, ชมสุภา คุรุทกะ, ดวงเดือน จันทร์เจริญ, กันยา สรรพกิจโกศล
และผาณิต ธีรวงศ์ชัยพันธุ์

**ผลกระทบระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดและความสามารถในการ
ทำกำไร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100** 273

THE EFFECTS DURING CORPORATE GOVERNANCE CASH FLOW AND
PROFITABILITY ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND IN SET 100 INDEX

มยุรา คงสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนสินธิ์

รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย	287
CONSTITUTIONALISM WITH DYNAMICS OF THAI DOMINATION	
โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรธรรมาพร ปภัสสโร, พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)	
และประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ	
ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา	300
ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF PUBLIC HOSPITALS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
ชฎาวรรณ กิ่งโคกกรวด	
การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา	319
COMMUNICATION CONNECTION AFFECTING ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
สำรวย พยอมใหม่	
คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี	337
QUALITY OF WORKING LIFE THAT AFFECTS THE COMPETENCY OF THE PERSONNEL OF THE SUB DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN SARABURI PROVINCE	
สมบูรณ์ บัวศรี	
คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	354
QUALITY OF WORKING LIFE AFFECTING PERFORMANCE EFFECTIVENESS ON PERSONNEL OF PROVINCIAL TRANSPORT OFFICE IN THE LOWER NORTHEAST PART	
ปริญ กัญจนาทิพย์	
การนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา	372
LIFE QUALITY POLICY IMPLEMENTATION OF THE ELDERLY TO PRACTICE THAT AFFECTS LIFE QUALITY OF ELDERLY IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
ชัยอนันต์ เตชะสารสิกุล	
แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร	390
GUIDELINES FOR COMMUNITY TOURISM MANAGEMENT IN AN INFECTIOUS DISEASE EPIDEMIC SITUATION CORONAVIRUS 2019 (COVID-19) IN BANGKOK METROPOLITAN AREA	
สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์ และกฤษณา จิรทิวาวัช	

ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา 407
ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

KNOELEDGE AND UNDERDTANDING HOUSEHOLD ACCOUNTING OF STUDENTS
AT LAIHIN WITTHAYA SCHOOL, LAIHIN SUBDISTRICT, KO KHA DISTRICT,
LAMPANG PROVINCE

อัจฉรา เฮ่ประโคน และธัญวรัตน์ เมืองสองวงศ์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ณ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส*

A LEARNING MANAGEMENT MODEL SUITABLE FOR HIGH SCHOOL
STUDENT BACHO DISTRICT NON – FORMAL AND INFORMAL
EDUCATION CENTRE NARATHIWAT PROVINCE

มะรอะชะดี แซมะแซ

Marosadee Saemasae

เรชา ชูสุวรรณ

Recha Choosuwana

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University, Thailand

E-mail: Nfebacho2563@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 คน, ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ 5 คน, ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ 1 คน, ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส 1 คน, ผู้อำนวยการที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการศึกษา 5 คน รวม 17 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่ง

* Received September 13, 2021; Revised February 20, 2022; Accepted June 8, 2022

โครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ มีปัญหาและความต้องการใน 4 ด้านคือ 1) โครงสร้างหลักสูตร 2) สารและมาตรฐานการเรียนรู้ 3) วิธีการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบที่ได้ มี 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 วิธีการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อ, รูปแบบที่ 2 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ,รูปแบบที่ 3 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ, จังหวัดนราธิวาส

Abstract

This research is a qualitative research. 1) Bacho District Non-National Education Center Affiliated with the Office of Non-National Education Narathiwat Province to study the problems and needs of learning management that are consistent with the needs of high school students. 2) To find learning management methods that are compatible with the needs of high school students, the Bacho District Non-National Education Center affiliated with the Office of Non-National Education Narathiwat Province conducted interviews in four areas. 1) Curriculum organization 2) Subject matter and learning objectives 3) In terms of instructional design methods 4) In terms of measurement and evaluation of learning, a total of 17 people acquire it by choosing a specific The research tool was a semi-structured interview. Analyze the data by analyzing the content. The results showed that high school students were In the Center for Non-Formal and Informal Education, Ba Cho District, there were problems and needs in 4 areas: 1) structure of the curriculum; 2) learning content and standards 3) Methods of learning management 4) Assessment and evaluation of learning. There are 3 forms of the resulting model: Model 1, a learning method for further education; Model 2, a learning method for career development; and Model 3, a learning method for self-improvement.

Keywords: Learning Management Model, Non – Formal and Informal Education Centre, Narathiwat Province.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและมาตรา 80 กำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาว่า ต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติและ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ กำหนดให้มีการส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา ของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจ ให้มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) สอดคล้องกับมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ระบุว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพ ในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ ยังมีปัญหาในระดับบุคลากร นั่นคือ ครู อันถือเป็นต้นน้ำของการถ่ายทอดความรู้ สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านมายังมีจุดที่ควรพัฒนาในหลายประการทั้งในระดับของหลักสูตรและระดับของตัวผู้สอน สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี. (2548). ในระดับของหลักสูตรสิ่งที่เกิดคือหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนของ

ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความแตกต่างจากผู้เรียนในโรงเรียนขั้นพื้นฐานและมัธยมศึกษาทั่วไป ฉะนั้นหลักสูตรที่เหมาะสมควรจะเป็นในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับ ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). เน้นการเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาชุมชนและการฝึกปฏิบัติจริงเป็นหลัก แต่หลักสูตรในปัจจุบันกลับไม่ยืดหยุ่น มีการกำหนดให้เรียนในหลายรายวิชา ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ มีคะแนนหรือผลการประเมินผลที่ออกมาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และที่สำคัญคนในชุมชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ ได้ เนื่องจากไม่มีเวลามากพอที่จะไปเรียนได้ครบทุกวิชา เพราะต้องทำงาน

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้นผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ ตามหลักสูตรการศึกษาอิสระระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้าน 1)โครงสร้างหลักสูตร 2)สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 3)วิธีการจัดการเรียนรู้ 4)การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการทั้งหมด จึงมีการวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส ใน 4 ด้าน คือ 1) โครงสร้างหลักสูตร 2) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 3) วิธีการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส มี 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 สัมภาษณ์ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ จำนวน 5 คน

- สรุปปัญหาและความต้องการเพื่อร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

ระยะที่ 2 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

- ศึกษาเอกสารต่างๆ ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ และงานวิจัย

- สัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ

- ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส

- สัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน

สังเคราะห์ปัญหาและความต้องการจากการศึกษาเอกสารต่างๆ ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ และงานวิจัย, สัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ, ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส, ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 3 สรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส โดยการสนทนากลุ่ม(Focus Group) นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 คน, ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะ 5 คน, ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะ 1 คน, ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส 1 คน, ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการเรียนรู้ 5 คน รวม 17 คน เพื่อยืนยันรูปแบบความเป็นไปได้มากที่สุดในการปฏิบัติ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านโครงสร้างหลักสูตรที่มีสาระการเรียนรู้ที่มากรวมทั้งวิชาเลือกเยอะ ต้องการให้ปรับปรุงหลักสูตร ปัญหาด้านสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่มีจำนวนวิชามากเกินไป ต้องการให้ปรับตามบริบทสถานศึกษา ปัญหาวิธีการจัดการเรียนรู้มีหลายวิธีแต่จัดการเรียนรู้วิธีเดียว คือแบบพบกลุ่ม ต้องการให้มีวิธีจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ใช้วิธีสอบแบบวิธีเดียวซึ่งไม่หลากหลาย ต้องการให้ยืดหยุ่น มีหลายวิธีในการวัดและประเมินผล อีกทั้งยังมีปัญหาในระดับบุคลากร นั่นคือ ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะอันถือเป็นต้นน้ำของการถ่ายทอดความรู้ สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะ ที่ผ่านมายังมีจุดที่ควรพัฒนาในหลายประการ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2564). ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักศึกษา ปรัชญา กศน. และชีวิตจริงของนักศึกษา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส มี 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 วิธีการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อ เป็นรูปแบบที่มีเนื้อหาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้รวมถึงการวัดผลและประเมินผลที่เน้นวิชาการตามมาตรฐานระดับชาติซึ่งเหมาะกับนักศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่น มีรูปแบบประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. ด้านสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ใช้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้แบบมาพบกลุ่ม เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการโดยใช้ Onie Model ประกอบด้วยกระบวนการหลักๆ ได้แก่ 1) การกำหนดสภาพปัญหาที่ต้องการในการเรียนรู้ (Orientation) 2) การแสวงหาความรู้และข้อมูลต่างๆ (New Way of Learning) 3) การนำความรู้ไปใช้ (Implementation) 4) การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation)

หลักการในการจัดการเรียนรู้แบบมาพบกลุ่ม มีดังนี้

- จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง
- เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู
- ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้า เป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม และการทำโครงการ
- จัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกกระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนได้ฝึก คิดวิเคราะห์ในแต่ละรายวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ

- มีการทดสอบย่อย (Quiz)

- จัดพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม มีดังนี้

- การนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้า ครูให้ผู้เรียนนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรืองานกลุ่ม ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากการพบกลุ่มสัปดาห์ที่ผ่านมา ครูทำหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูและผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน
- การจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่ได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนไว้ โดยครูสอนเพิ่มเติมบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ หรือจัดสอนเสริมนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่มในเนื้อหาวิชาที่ยาก ที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น

- การนำเสนอโครงงาน โดให้ผู้เรียนนำเสนอความคิด และความก้าวหน้าในการทำโครงงานต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่นและครูช่วยกันวิเคราะห์ ซักถาม ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- การทดสอบย่อย (Quiz) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ โดยครู และสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำข้อสอบย่อยในลักษณะถาม-ตอบ ให้ผู้เรียนตอบคำถามสั้นๆ ในลักษณะสรุปความคิดรวบยอด ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในวิชานั้นๆ ของผู้เรียนเอง

- การฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น เสริมแรง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลาช่วงพบกลุ่ม

- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงออก เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การนำเสนองานประกอบการใช้สื่อ การพูดในโอกาสต่างๆ การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

- การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง คือการที่ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนด และนัดหมายการทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างสัปดาห์ รวมทั้งเรื่องที่คุณเรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเอง ตามแผนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ และครูจะต้องกำหนดตัวผู้เรียนที่จะนำเสนอ งานต่อกลุ่มในสัปดาห์ต่อไป

- การติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน ครูติดตามช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษาในการเรียน ครูอาจใช้วิธี “เพื่อนช่วยเพื่อน” คือให้เพื่อนของผู้เรียน คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำคำปรึกษาในการเรียน

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

รูปแบบที่ 2 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นรูปแบบการเรียนรู้เพื่อผู้มีอาชีพ มีงานทำ มีอายุเลยวัยเรียน ไม่ค่อยมีเวลาว่าง หรืออื่นๆ โดยมีระเบียบข้อตกลงตั้งแต่ต้นในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้ มีรูปแบบประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่สอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อพัฒนาด้านอาชีพของตนเอง

2. ด้านสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ใช้รายวิชาเลือกตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคม เป็นวิธีการเรียนโดยครูแจกใบงาน ตารางเรียน และวัสดุฝึกให้กับผู้เรียนนำกลับไปฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนส่งผลงานและสอบปฏิบัติเพื่อประเมินผล ครูสามารถสอนเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีการต่างๆที่เหมาะสมกับพื้นที่ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกครั้ง

ข้อตกลงการเรียนรู้

เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้เรียนจะต้องมีการทำข้อตกลงการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับครู ว่าผู้เรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนข้อตกลงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบุว่า จะเรียนรู้อะไร จะวัดผลด้วยวิธีใด จะมีหลักฐานการเรียนรู้อะไรบ้าง และผลการเรียนควรเป็นอย่างไร เขียนเสร็จแล้วจัดทำสำเนาให้ครู 1 ชุด เพื่อครูจะได้ติดตาม ตรวจสอบ และทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ตารางที่ 1 แบบฟอร์มของข้อตกลงการเรียนรู้

จุดมุ่งหมาย	วิธีการ	หลักฐาน	การประเมินผล
ระบุว่าผู้เรียนต้องการเรียนรู้เรื่องอะไรและระบุผลสำเร็จของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ	ระบุว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างไร จากแหล่งความรู้ใด	ระบุหลักฐานการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมสามารถนำมาอ้างอิงได้ โดยเก็บเป็นแฟ้มสะสมงาน	ระบุว่าผู้เรียนจะสามารถมีผลการเรียนรู้ในระดับใด

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลตามวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคม โดยศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการเรียนรู้

รูปแบบที่ 3 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนที่จะพัฒนาตนเอง แต่ไม่มีเวลาว่าง ไม่สามารถมาเรียนตามกำหนด และสามารถเลือกเรียนตามความถนัดหรือตามความสนใจ มีรูปแบบประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

ใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นตามบริบทพื้นที่นั้นๆเพื่อพัฒนาตนเอง

2. ด้านสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ใช้สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่าง ๆ

ลักษณะของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

- สมควรใจเรียนตั้งแต่ต้นที่จะเรียนด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับ
- ผู้เรียนเป็นแหล่งข้อมูล คือสามารถบอกทักษะ เป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูล ของตัวเองได้ มีความรับผิดชอบหน้าที่และเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี
- รู้ขั้นตอนที่จะต้องทำกิจกรรมอะไรบ้างจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้
- มีระบบการเรียนรู้ รู้จักประยุกต์การเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานการเรียนรู้
- มีการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ มีการประเมินตนเองและเข้าใจศักยภาพของตนเอง

วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

- การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ต้องการเรียน
- การวางแผนการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียนคือกำหนดชั่วโมง และจำนวนครั้ง พบครูเพื่อขอคำปรึกษา แนะนำ สอนเสริม
- การกำหนดผู้ช่วยเหลือในการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระ และเกิดทักษะยิ่งขึ้น
- ครูและผู้เรียนกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนรู้ เช่น กำหนดเครื่องมือวัดผลแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับผู้เรียน

4. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลตามวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายผลทั้ง 3 รูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีเรียน กศน.มีหลายวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่สอดคล้องตามรูปแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้แบบที่ใช้ประสบการณ์หรือแบบปัญหาเป็นฐาน ที่สำคัญครูต้องหาแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษาสามารถเป็นที่เรียนรู้และศึกษาได้ เช่น แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต หรือหาซื้อเว็บไซต์ในเรื่องนั้นๆให้กับนักศึกษาได้สืบค้น (วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, 2559) และยังมาวางระบบเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม จัดสอนเสริมในส่วนของเนื้อหาที่มีความยากมาก มีการยืดหยุ่น จัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับ

ผู้เรียนทุกประเภท จัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการผลิต การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. วิธีการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อ

สำหรับนักศึกษาที่อายุน้อย มีความรู้ ความสามารถ มีพื้นฐานความรู้เดิม เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการโดยใช้ Onie Model ประกอบด้วย กระบวนการหลักๆ ได้แก่ 1)การกำหนดสภาพปัญหาที่ต้องการในการเรียนรู้ (Orientation) 2)การแสวงหาความรู้และข้อมูลต่างๆ (New Way of learning) 3)การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Implementation) 4)การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation)

หลักการในการจัดการเรียนรู้แบบมาพบกลุ่ม มีดังนี้

1. จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง
2. เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู
3. ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้า เป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม และการทำโครงการ
4. จัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกกระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนได้ฝึก คิดวิเคราะห์ในแต่ละรายวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ

5. มีการทดสอบย่อย(Quiz)

6. จัดพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) พบว่า เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหาทักษะและกระบวนการเรียนการสอนประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอนการพัฒนาทางวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ระบุว่าจัดการการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2. วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ

สำหรับนักศึกษาที่มีอาชีพแล้ว และต้องการพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น เป็นวิธีการเรียนโดยครูแจกใบงาน ตารางเรียน และวัสดุฝึกให้กับผู้เรียนนำกลับไปฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนส่งผลงานและสอบปฏิบัติเพื่อประเมินผล ครูสามารถสอนเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีการต่างๆที่เหมาะสมกับพื้นที่ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกครั้ง

ข้อตกลงการเรียนรู้

เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้เรียนจะต้องมีการทำข้อตกลงการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับครู ว่าผู้เรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนข้อตกลงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบุว่าเรียนรู้อะไร จะวัดผลด้วยวิธีใด จะมีหลักฐานการเรียนรู้อะไรบ้าง และผลการเรียนควรเป็นอย่างไร เขียนเสร็จแล้วจัดทำสำเนาให้ครู 1 ชุด เพื่อครูจะได้ติดตาม ตรวจสอบ และทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ผิวนาง (2561) พบว่า การขับเคลื่อนรูปแบบการเรียนรู้เพื่อความใส่ใจในอาชีพชุมชน จากการวิเคราะห์สถานการณ์ภายใต้การสร้างรูปแบบกลุ่มอาชีพชี้ให้เห็นถึง การสร้างมิติของการขับเคลื่อนงานการประกอบอาชีพชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ ความใส่ใจในอาชีพชุมชนในการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ วิธีการประกอบอาชีพแบบยั่งยืน

3. วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

สำหรับนักศึกษาที่ยังไม่มีอาชีพ และต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อเข้าสู่อาชีพเมื่อมีโอกาส เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่าง ๆ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันตดา หัสปราบ (2557) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด จากผลการวิจัยในบางโรงเรียนเน้นเรื่องของการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นพิเศษ บางโรงเรียนมีการปรับปรุง และพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอน รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผลการทดสอบ กล่าวคือ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน โรงเรียนได้เพิ่มวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนเสริมเพื่อความเข้มข้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาเงาะ ยังมีปัญหาในระดับบุคลากร นั่นคือ ครู อันถือเป็นต้นน้ำของการถ่ายทอดความรู้ สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านมายังมีจุดที่ควรพัฒนาในหลายประการทั้งในระดับของหลักสูตรและระดับของตัวผู้สอน นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ มีสามกลุ่มใหญ่ๆด้วยกัน คือกลุ่มวัยรุ่นที่อายุยังน้อย เป็นนักศึกษาที่ออกกลางคันจากในระบบหรือที่เพิ่งเข้าเรียน สามารถศึกษาต่อสายสามัญ สองคือกลุ่มผู้มีงานทำที่ค่อนข้างมีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนมาเรียนเพื่อเอาวุฒิการศึกษาไปพัฒนาอาชีพ สามคือกลุ่มผู้ว่างงานมาเรียนเอาวุฒิการศึกษาเพื่อสมัครงานในอนาคต นักศึกษานอกระบบที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านอาชีพ เพศ อายุ ระดับการรับรู้ อีกทั้งยังมีปัญหาในระดับบุคลากร นั่นคือ ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะอันถือเป็นต้นน้ำของการถ่ายทอดความรู้ สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะที่ผ่านมายังมีจุดที่ควรพัฒนาในหลายประการ ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักศึกษา ปรัชญา กศน. และชีวิตจริงของนักศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีการกำหนดให้เรียนในหลายรายวิชา และลงทะเบียนเหมือนกัน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ มีคะแนนหรือผลการประเมินผลที่ออกมาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และที่สำคัญคนในชุมชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ ได้ เนื่องจากไม่มีเวลามากพอที่จะไปเรียนได้ครบทุกวิชา เพราะต้องทำงาน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ นำรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวิธีเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อ, วิธีเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ, วิธีเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบาเจาะ ติดตามการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวิธีเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อ, วิธีเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ, วิธีเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- ปนัดดา หัสปราบ. (2557). แนวทางการนำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน): กรุงเทพมหานคร
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง: กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารพยาบาลทหารบก. 16(1). 9-10.
- ไพฑูรย์ ผิวผาง. (2561). รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความใส่ใจในอาชีพชุมชนเทศบาลตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น: วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 3(1). 163-164.

- วรรณวีร์ บุญคุ้ม, พงนา บุญคุ้ม, วิสูตร โพธิ์เงิน. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(3). 842-843.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายการศึกษาชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นน่าน*

BUDDHIST CREATIVE COMMUNICATION OF TEENAGERS IN NAN PROVINCE

ณัฐชนันท์ สิริธัญโรจน์

Natchanan Sirithanyarot

โสภณ บัวจันทร์

Sophon Buachan

ชำนาญ เกิดช่อ

Chamnarn Kerdchor

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์น่าน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College, Thailand

E-mail: phdmbu3.029@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นน่าน ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมภาษาสมองและกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาโดยเจาะจงคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสาระ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาความผลการศึกษวิจัยพบว่า การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ ได้แก่ การสื่อสารตามหลักวาจาสุภาสิต ในมงคลสูตร 38 ข้อที่ 10 ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) ต้องเป็นคำจริง สัจจา ภาสิตา โหติ 2) ต้องเป็นคำสุภาพ สนหา ภาสิตา โหติ 3) พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ อตถสยหิตา ภาสิตา โหติ 4) พูดด้วยจิตเมตตา เมตตจิตเตน ภาสิตา โหติ 5) พูดถูกกาลเทศะ กาเลน ภาสิตา โหติ เรียกว่าการสื่อสารเชิงพุทธ เพราะประกอบด้วยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งสื่อสารส่งสัญญาณไปในทิศทางที่ดีเป็นบวกกับตนเอง คือ ตัวผู้ส่งสารและเป็นผู้รับสารไปด้วยในตนเอง และกับผู้อื่นคือบุคคลคนอื่น ได้แก่ ส่วนรวม หมายถึง สังคม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเอง บุคคลผู้อื่น และส่วนรวม องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ TPBMTP Model หมายถึง T-Truth (คำ

* Received January 3, 2022; Revised February 26, 2022; Accepted June 9, 2022

สัจจริง-เว้นคำเท็จ) P-Polite (คำสุภาพ-เว้นหยาบคาย) B-Benefit (มีประโยชน์-เว้นโทษ) M-Merciful (มีเมตตา-เว้นไร้น้ำใจ) TP-Time and Place (กาลเทศะ-เวลาและสถานที่)

คำสำคัญ : การสื่อสาร, สร้างสรรค์, เชิงพุทธ

Abstract

The thesis is a part of the research titled "A Buddhist way on the creative and safe communication of adolescents". It is a qualitative research. The objective was a Buddhist study of the creative and safe communication of adolescents in Nan province. The population and targeted group of this research selected, were consisted of 3 groups: Buddhist monks, experts in NLP and scholars were divided into groups of 15 each. The research instruments were the questionnaire obtained by purposive sampling. And, Interview data analyzed, was the presentation in turn of descriptive form. It was found that the creativity of Buddhist communication was Right Speech including Mangkala Sutta: 38 steps towards Enlightened living blessing. At 10 steps, the right speech was consisted of 5 types: 1) Must speak truth (saccā bhāsitā hoti) 2) Must speak politely (saṇhā bhāsitā hoti) 3) useful things to be saying (atthasañhitā bhāsitā hoti) 4) mercy speech with prejudice (mettacittena bhāsitā hoti) 5) a right time to speak (kālena bhāsitā hoti). It was said that the creativity of Buddhist communication was Buddha's teachings. He was communicant in the right way and a genius one who knows the right time to communicate with others or the public. The social communication was benefit for oneself, others and communities. The new knowledge was composed of TPBMTP Model: T-Truth (speak truth) P-Polite speak politely) B-Benefit (useful things) M-Merciful (mercy speech) TP-Time and Place (a right time).

Keywords: Communication, Creative, Buddhist

บทนำ

การสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการวิธีการถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดความรู้ความเข้าใจความปรารถนาความต้องการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการที่ถูกต้องเหมาะสมจึงต้องสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (ณัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์, 2564) แปลความว่ามนุษย์ผู้เป็นสัตว์สังคมนั้น แม้ว่าจะมีการสื่อสารมาตั้งแต่ได้ชีวิตใหม่อยู่ในท้องก็ตาม ก็ต้องอยู่ร่วมกับสังคม

มนุษย์ที่รายล้อมรอบด้านทั้งหกทิศปฏิสัมพันธ์กับเราอยู่ (ที.ปา. (ไทย) 11/198-204/202-206) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์จึงต้องมีความจำเป็นมาก เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการครองชีวิต (เบญจมาศ ขำสกุล, 2565) เท่านั้นยังไม่พอต่อการดำเนินชีวิตจึงจำเป็นต้องใช้หลักพุทธวิธีสื่อสารสร้างสรรค์อย่างแท้จริง (วาจาสุภาสิตข้อที่ 10 ในมงคลสูตร) จึงจะครบถ้วนกระบวนการความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นสืบต่อไป (ช.ช. (ไทย) 25/5/3; ช.สุ. (ไทย) 25/317/376) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สามารถแยกความหมายออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 2) พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และ 3) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธ ประการที่หนึ่ง การสื่อสารเป็นกระแสแห่งการส่งข้อมูล ข่าวสาร ความหมาย เนื้อความ ความรู้สึกนึกคิด ความปรารถนา ความต้องการ ความเข้าใจ เป็นการถ่ายทอดคำสั่งหรือความหมาย เป็นการสั่งการ การส่งสัญญาณ การบอกกล่าว ประกาศ แจ้ง ให้ทราบ (พระมหาไพฑูริยศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2559) เป็นวิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่งโดยมีสื่อพาไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) แม้แต่การพูดคุยกับตนเอง (กรัชกาย) (พระมหาอารีย์ พลธิโก และคณะ, 2558) การปรารภเตือนตนเอง (อดตนา โจทยุตตาน) (ช.ธ. (ไทย) 25/66) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ก็ถือว่าเป็นการสื่อสารด้วยเหมือนกัน เป็นการปรับทัศนคติจากมิจฉาทิฐิความเห็นผิดมาเป็นสัมมาทิฐิความเห็นที่ถูกต้อง ตามหลัก NLP การโปรแกรมจิตประสาท (Bandler Richard, Grinder John, 1975) ตนเองหรือถูกโปรแกรมจิตด้วยบุคคลอื่น ประการที่สอง การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สร้างสรรค์เชิงพุทธ

พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง สุภาสิตาวาจา เป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ที่เป็นอุดมมงคลตามหลักพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ 1) วาจาที่กล่าว (ถูกต้อง) ตามกาล 2) วาจาที่กล่าวเป็นความจริง 3) วาจาที่กล่าวอ่อนหวาน 4) วาจาที่กล่าวประกอบด้วยประโยชน์ 5) วาจาที่กล่าวประกอบด้วยเมตตา (วสิน อินทสระ, 2557) หมายความว่า 1) ต้องเป็นคำจริง ไม่ใช่คำพูดที่เสกสรรค์ปั้นแต่งขึ้นมา เป็นคำพูดที่ไม่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่บิดเบือนจากความจริง ไม่เสริมความ ไม่อำความ ต้องเป็นเรื่องจริงเท่านั้น 2) ต้องเป็นคำสุภาพอ่อนโยน เป็นคำพูดไพเราะเสนาะหู ซึ่งกลั่นกรองออกมาจากหัวใจที่บริสุทธิ์ ไม่เป็นคำหยาบบาดหู คำด่า คำประชดประชัน คำเสียดสี คำหยابนั้นฟังก็ระคายหู แค่อคิดถึงก็ระคายใจ 3) พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดผลดีทั้งแก่คนพูดและคนฟัง ถึงแม้คำพูดนั้นจะจริงและเป็นคำสุภาพ แต่ถ้าพูดแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร กลับจะทำให้เกิดโทษ ก็ไม่ควรพูด 4) พูดด้วยความรักจิตเมตตา พูดด้วยความปรารถนาดี อยากให้คนฟังมีความสุข มีความเจริญยิ่งขึ้นไป ในประเด็นนี้หมายถึงว่าแม้จะพูดจริง เป็นคำสุภาพ พูดแล้วเกิดประโยชน์ แต่ถ้าจิตยังคิดโกรธมีความริษยาก็ยังไม่สมควรพูด เพราะผู้ฟังอาจรับไม่ได้ ถ้วยคำที่กล่าวด้วยจิตขุ่นมัว แม้เพียงประโยคเดียวก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงอย่างไม่อาจให้

อภัยได้ 5) พุดถูกกาลเทศะ แม้ใช้คำพูดที่ดี เป็นคำจริง เป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดที่มีประโยชน์ และพูดด้วยจิตที่เมตตา แต่ถ้าผิดจังหวะ ไม่ถูกกาลเทศะ ผู้ฟังยังไม่พร้อมที่จะรับแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียได้ เช่น จะกลายเป็นประจานหรือจับผิดกันไป คำว่าพุดถูกเวลา (กาล) คือ รู้ว่าเวลาไหนควรพุด เวลาไหนยังไม่ควรพุด ควรพุดนานเท่าไร ต้องคาดผลที่จะเกิดขึ้นไว้ด้วย คำว่าพุดถูกสถานที่ (เทศะ) คือ รู้ว่าในสถานที่ไหน เหตุการณ์แวดล้อมเช่นไรจึงสมควรที่จะพุด หากพุดออกไปแล้วจะมีผลดีหรือผลเสียอย่างไร เช่น มีความหวังดีอยากเตือนเพื่อนไม่ให้ดื่มสุราเมรัยสิ่งเสพติดให้โทษ แต่ไปเตือนขณะเพื่อนกำลังเสพมันเมาอยู่ในหมู่เพื่อนฝูงทำให้เขาเสียหน้า อย่างนั้นนอกจากเขาจะไม่ฟังแล้ว เราเองอาจเจ็บตัวได้ “คนฉลาดไม่ใช่เป็นแต่พุดเท่านั้น ต้องนิ่งเป็นด้วย คนที่พุดเป็นนั้นต้องรู้ในสิ่งที่ไม่ควรพุดให้ยิ่งกว่าสิ่งที่ควรพุด”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อศึกษาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทน” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยรุ่น” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงเอกสารเกี่ยวกับการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และพุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ จากแนวคิดทฤษฎีเอกสารวิชาการทั่วไป พระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะที่ 2 เป็นการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่วิจัยจังหวัดนันทนเกี่ยวกับการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธ ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ใหม่

2. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่จังหวัดนันทน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม จำนวน 15 ท่าน คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสร้างสรรค์ (นักการสื่อสาร) จำนวน 5 ท่าน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ (นักพุทธศาสตร์) จำนวน 5 ท่าน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ (นักวิชาการ) จำนวน 5 ท่าน

3. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง ตามคุณสมบัติในแต่ละกลุ่มที่ตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสร้างสรรค์ (นักการสื่อสาร) จำนวน 5 ท่าน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์มากในเรื่องการสื่อสารสร้างสรรค์ 2) เป็นผู้ใหญ่มีความรู้ความสามารถด้านการสื่อสาร 3) เป็นนักการสื่อสารอยู่ในปัจจุบัน 4) เป็นผู้เคารพต่อจรรยาบรรณวิชาชีพนักการสื่อสาร

3.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ (นักพุทธศาสตร์) จำนวน 5 ท่านมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์มากในเรื่องพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ 2) เป็นผู้ใหญ่มีความรู้ความสามารถด้านพุทธวิธีการสื่อสาร 3) เป็นนักการสื่อสารอยู่ในปัจจุบัน 4) เป็นผู้เคารพต่อจรรยาบรรณวิชาชีพนักพุทธศาสตร์

3.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ (นักวิชาการ) จำนวน 5 ท่านมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์มากในเรื่องการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ 2) เป็นผู้ใหญ่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านการสื่อสารและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) เป็นนักวิชาการในสถาบันการศึกษาอยู่จนถึงปัจจุบัน 4) เป็นผู้เคารพต่อจรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์

4. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นจังหวัดน่าน แล้วมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ และคำถามวิจัย จากนั้นได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยกำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นจังหวัดน่าน ซึ่งมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประการแรก การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย มีรูปแบบการสื่อสารสร้างสรรค์ 2 ลักษณะ คือ 1) วัยรุ่นสื่อสารกับตนเอง เช่น ปรึกษากับกระจก การรำพึงรำพัน การเตือนตนเอง (อดทน จอทยอดทน) เป็นต้น และ 2) ผู้อื่นสื่อสารกับวัยรุ่น/วัยรุ่นสื่อสารกับผู้อื่น เช่น สังคม กลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นซึ่งแวดล้อมอยู่รอบตัววัยรุ่น (ทิศ 6) คือ มารดาบิดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ บุตรภรรยาสามี มิตรสหาย ผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ ผู้นำจิตวิญญาณ เป็นกัลยาณมิตรปฏิบัติหน้าที่ที่ดีต่อกัน

ประการที่สอง พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หลักการ คือ 1) หลักสันติสนา-แจ่มแจ้ง/ชี้ชัด 2) หลักสมาทปนา-จูงใจ/เชิญชวน 3) หลักสมุตเตชนา-แก้แกล้ง/แก้แค้น 4) หลักสัมปหังสนา-ร่าเริง/เบิกบาน ส่วนผู้ส่งสารต้องประกอบด้วย หลักกัลยาณมิตรของผู้ส่งสารที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในการสื่อสารกับผู้อื่นใช้หลักวาจาสุภาสิต 5 ประการ คือ 1) วาจาที่กล่าว (ถูกต้อง) ตามกาล 2) วาจาที่กล่าวเป็นความจริง 3) วาจาที่กล่าวอ่อนหวาน 4) วาจาที่กล่าวประกอบด้วยประโยชน์ 5) วาจาที่กล่าวด้วยจิตประกอบด้วยเมตตา และข้อมูลข่าวสารต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ สัจจะ-เรื่องจริง ตถตา-เรื่องแท้ กาละ-เหมาะสมกับเวลา ปิยะ-ชอบถูกใจ อัตตะ-เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งมีหลักในการตัดสินใจเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามแนวกาลามสูตร 10 4) และมีผู้รับสารแยกตามหลักสติปัญญา 4 ระดับ (บุคคล 4 จำพวก)

ประการที่สาม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทน มีการสื่อสาร 2 ประการ คือ 1) สื่อสารกับตนเอง 2) สื่อสารกับผู้อื่น ด้วยพุทธลีลาการสื่อสาร 4 ประการ คือ 1) สันติสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา 2) สมาทปนา จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา เร้าใจให้แก้แกล้ง/แก้แค้น บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข่งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก 4) สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติ

4.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย คือ 1) สร้างเครื่องมือขึ้นเองตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เสร็จแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและขอคำปรึกษาแนะนำแล้วนำมาปรับแก้ตามนั้น 2) ขอหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัยจำนวน 3 ท่านได้ตรวจเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกรอบแนวคิดหรือเปล่า 3) เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์การวิจัยให้แล้ว นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามการวิจัย และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ 4) ปรับปรุงแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปเรียนแก้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบและตรวจดูความเรียบร้อยเพื่อจะได้นำแบบสอบถามไปใช้สัมภาษณ์ต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) ขอหนังสืออนุญาตสัมภาษณ์งานวิจัยถึงผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ 2) นัดแนะผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ และได้กำหนดวันเวลาและสถานที่ในการวิจัย 3) เตรียมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม เช่น แบบ

สัมภาษณ์ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง สมุดปากกาจดบันทึก ยานพาหนะ อาหาร เครื่องดื่ม ตลอดถึงผู้ช่วยนักวิจัย เป็นต้น 4) ผู้วิจัยสัมภาษณ์เอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมทั้งจริยธรรมในการวิจัยอย่างละเอียดจนเข้าใจแจ่มแจ้ง ร่วมทั้งการลงชื่อในการยินยอมให้สัมภาษณ์ และแจ้งให้ทราบถึงการถอนตัวจากการเป็นอาสาสมัครได้ทุกเมื่อ เมื่อมีความไม่สบายใจเกิดความวิตกกังวลขึ้นเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลคือ 1) ในเชิงเอกสาร ใช้กระบวนการวิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ เนื้อหาเกี่ยวกับ (1) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (2) พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (3) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทบุรี 2) ในเชิงการสัมภาษณ์ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จัดกลุ่มเนื้อหาไว้แต่ละประเด็นเพื่อให้ได้คำตอบตามคำถามวิจัยและตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ประเด็นที่หนึ่ง การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ประเด็นที่สอง พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ประเด็นที่สาม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทบุรี พร้อมทั้งประเด็นย่อยในแต่ละข้อด้วย เพื่อหลอมรวมสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทบุรี

ผลการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยรุ่น” พบว่า พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์ ขอแยกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 2) พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 3) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นนันทบุรี

ประเด็นแรก การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พบว่า การสื่อสารแบบสร้างสรรค์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ **การสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับตนเอง** การสื่อสารภายในตน (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารของบุคคลเพียงคนเดียว เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร มีระบบประสาทส่วนกลางทำหน้าที่ทั้งรับทั้งส่งภายในตนเองเมื่อมีข้อมูลข่าวสารมากระทบกับระบบประสาททั้ง 6 คือทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ประสาทและสมองจะรับวิเคราะห์เกิดภาพและบันทึกไว้ในหมวดความจำเพื่อส่งสารต่อไป การสื่อสารภายในตนมีหลายอย่าง เช่น การนั่งสมาธิ การคิด การวิเคราะห์ การรำพึง การร้องเพลง ฟังเพลง เป็นต้น การสื่อสารภายในตนนี้ มีความสำคัญยิ่ง ผู้ส่งสารที่ดีต้องรู้จักตน ซึ่งตนนั้นประกอบด้วยกายกับจิตส่วนที่เป็นกาย ประกอบด้วยระบบประสาทแห่งการรับรู้เป็นช่องทางของสารที่จะเข้ากระทบ

กับจิตคือผู้รับรู้ สารคือรูป ผ่านช่องทางคือตา มากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่า นั่นคือรูป สารคือเสียง ผ่านช่องทางเข้ามาทางหู มากระทบกับจิต จิตรับรู้ว่ามันคือเสียง สารอย่างอื่น เช่น กลิ่น รส สัมผัส ก็ผ่านช่องทางเฉพาะของมันเข้ามา กระทบกับจิต จิตรับรู้ว่ามันคือเสียง สารอย่างอื่นเช่นกลิ่น รส สัมผัสก็ผ่านช่องทางเฉพาะของมันเข้ามากระทบกับจิต จิตรับรู้และสื่อสารกับตนเองได้ว่า นั่นคือกลิ่น รส รู้สึก เป็นต้น ผู้ส่งสารที่ดีมีประสิทธิภาพคือผู้ที่สามารถสื่อสารภายในตนได้ดี มีจิตใจที่ฝึกดีแล้ว

การสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับผู้อื่น (การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารสาธารณะหรือการสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Public or large group Communication) การสื่อสารในองค์กร (Organizational Communication) การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารกับสังคมมนุษย์ที่แวดล้อมตัวเราเอง ทั้ง 6 ทิศ คือ ทิศเบื้องหน้ามารดาบิดา-บุตร ทิศเบื้องขวาครูอุปฌาย์อาจารย์-ศิษย์ ทิศเบื้องหลังบุตรภรรยา-สามี ทิศเบื้องซ้ายมิตร-สหาย ทิศเบื้องล่างบ่าวผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ-นาย ทิศเบื้องบนผู้นำจิตวิญญาณ-สาวก เป็นกัลยาณมิตรปฏิบัติหน้าที่ที่ดีต่อกัน เช่น บิดามารดาผู้เป็นบุพพการีย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดา คือ 1) ห้ามปรามจากความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี 3) ให้ศึกษาศิลปวิทยา 4) หาคุ้มครองที่สมควรให้ 5) มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร บุตรธิดาผู้กตัญญูทวดเทวีพึงบำรุงมารดาบิดาเป็นการตอบแทนท่านทั้งสองผู้เป็นทิศเบื้องหน้า คือ 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ 2) ช่วยทำการงานของท่าน 3) ดำรงวงศ์สกุล 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน อย่างนี้ถือว่า เป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธเป็นไปตามทำนองครองธรรม

ประเด็นที่สอง พุทธวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หลักการ คือ 1) หลักสันติสนา-แจ่มแจ้ง/ชี้ชัด อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนงูมีมือไปดูเห็นกับตา 2) หลักสมาทปนา-จงใจ/เชิญชวน จงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ 3) หลักสมุตเตขนา-กล่าวกล้า/คึกคัก เราใจให้กล่าวกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก 4) หลักสัมปหังสนา-ร่าเริง/เบิกบาน ซโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน พึงไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติ ส่วนผู้ส่งสารต้องประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตรที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 คือ เป็นผู้รู้จักธรรมคือเหตุ หลักการ หลักสัจจะ เนื้อหาสาระที่จะสื่อสาร รู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตนเอง เป็นผู้รู้จักอรรถคือผล รู้จักเนื้อหาสาระ ความหมาย ประโยชน์ ความต้องการ เป้าหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่แน่นอนชัดเจน เป็นผู้รู้จักตนเอง คือ รู้ว่าตนคือใคร มีความพร้อม มีความรู้ มีความสามารถในการสื่อสารมากน้อยแค่ไหน การรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตน สามารถสื่อสาร

ภายในตนได้อย่างดีจึงผู้สามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุผลผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง เป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี รู้จักประมาณในการสื่อสาร คือ ไม่ส่งสารซ้ำซากมาก-น้อยเกินไป การรู้จักตนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเรารู้จักตนเองดีแล้ว จะนำไปสู่การยอมรับตนแล้วจะเปิดเผยตน สามารถสื่อสารภายในตนได้อย่างดีจึงผู้สามารถสื่อสารภายในได้ดีจะเป็นคนที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณที่สุขุมรอบคอบ มีเหตุผลผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่ง เป็นผู้รู้จักกาลเวลา คือ ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาไหนควร ไม่ควร ต้องตระหนักถึงเวลาอันเหมาะสม หากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสารแม้ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในตน การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารมวลชน นอกจากการสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วบางที่ยังอาจมีเรื่องมีราวตามมาด้วย เป็นผู้รู้จักชุมชนสถานที่ คือ รู้จักสังคม ชุมชน เรียกว่า รู้จักกลุ่มผู้รับสาร/กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้รู้จักกับบริษัทบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล ว่าผู้รับสารแต่ละคน แต่ละกลุ่มมีลักษณะอุปนิสัยจำเพาะเป็นของตนเอง สามารถแยกแยะผู้รับสารได้ดี ในทางพระพุทธศาสนาแยกแยะกลุ่มผู้รับสารออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อุคฆฏิตัญญ-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เพียงแต่ยกหัวข้อขึ้นเท่านั้น วิปจิตัญญ-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เมื่ออธิบายหัวข้อที่ยกขึ้นเท่านั้น เนยย-ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้เมื่อได้รับการฝึกฝนอบรมบ่อยๆ ปทปรม-ผู้ส่งสารต้องใช้บทบาทอย่างมากจึงจะเข้าใจได้อย่างอยากเย็นแสนเชย ในส่วนของการสื่อสารกับผู้อื่นนั้นต้องใช้หลักวาจาสุภาษิต 5 ประการ คือ 1) วาจาที่กล่าว (ถูกต้อง) ตามกาล-กาเลน ภาสิตา โหติ 2) วาจาที่กล่าวเป็นความจริง-สัจจา ภาสิตา โหติ 3) วาจาที่กล่าวอ่อนหวาน-สมุหา ภาสิตา โหติ 4) วาจาที่กล่าวประกอบด้วยประโยชน์-อตถสยหิตา ภาสิตา โหติ 5) วาจาที่กล่าวด้วยจิตประกอบด้วยเมตตา-เมตตจิตเตน ภาสิตา โหติ และข้อมูลข่าวสารต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ สัจจะ-เรื่องจริง ได้แก่ เรื่องที่เสนอต่อมวลชนนั้น ต้องเป็นเรื่องจริงเสมอหรือส่งสารตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือน ตถตา-เรื่องแท้ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นเรื่องแท้เสมอตามสภาพที่แท้จริงไม่คาดเดาไม่แต่งแต้มใส่สีใส่ไข่ กาละ-เหมาะสมกับเวลา เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา ปิยะ-ชอบถูกใจ เรื่องที่เสนอนั้นเป็นเรื่องที่คนชอบหรือเสนอโดยวิธีที่ผู้รับสารชื่นชอบ อตถะ-เป็นประโยชน์ เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม บางเรื่อง อาจไม่เหมาะสมกับเวลา อาจจะไม่เป็นที่ชอบใจของคนบางกลุ่มบางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนั้นไปแล้วควรคำนึงถึงแก่นสารที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชน พร้อมทั้งมีหลักในการตัดสินใจเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามแนวกาลามสูตร 10 คือ มา อนุสสวณะ อย่าปักใจเชื่อโดยฟังตามกันมา มา ปริมปรายะ อย่าปักใจเชื่อโดยทำสืบกันมา มา อิติกริยาะ อย่าปักใจเชื่อโดยตื่นข่าวลือ มา ปิฎกสัมปทานะ อย่าปักใจเชื่อเพราะอ้างตำรา มา ตักกะเหตุ อย่าปักใจเชื่อโดยนึกเดา มา นะยะเหตุ อย่าปักใจเชื่อโดยคาดคะเน มา อาการะปะริวัตักกะนะ อย่าปักใจเชื่อโดยตรึกตรองตามอาการ มา ทิฎฐินิฆมานักขันติยา อย่าปักใจเชื่อโดยพอใจว่าตรง

กับความเห็นของตน มา ภัพพะรูปะตายะ อย่าปักใจเชื่อเพราะเห็นว่าผู้พูดควรเชื่อถือได้ และ มา สมโณ โน ครุติ อย่าปักใจเชื่อเพราะเห็นว่าสมณนี้เป็นครูเรา แต่ให้สอบสวนทวนความจนรู้ได้ชัดด้วยตนเองเสียก่อนแล้วจึงเชื่อถือข้อมูลข่าวสารนั้นได้อย่างสนิทใจ ถึงจะเป็น “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์” หรือจะเรียกว่า “การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ”

ประเด็นที่สาม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นจังหวัดน่าน พบว่า เด็กวัยรุ่นนอกจากจะนำความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสารการพูดการคิดและการกระทำกับตนเองและผู้อื่นคือบุคคลที่แวดล้อมรอบตนทั้ง 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 บิดามารดาปู่ตาย่ายาย วัยรุ่นต้องสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ของท่านที่ได้กระทำการสื่อสารกับวัยรุ่นมาก่อน 5 ประการ คือ 1) ห้ามปรามจากความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี 3) ให้ศึกษาศิลปวิทยา 4) หาคู่ครองที่สมควรให้ 5) มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร และวัยรุ่นเมื่อรู้อุปการะคุณของท่านแล้วก็ต้องสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ตอบแทนท่านด้วย 5 วิธีการเช่นกัน คือ 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ 2) ช่วยทำงานของท่าน 3) ดำรงวงศ์สกุล 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

กลุ่มที่ 2 ครูอาจารย์ สื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน 5 วิธี คือ 1) ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี 2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง 3) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง 4) ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ 5) สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ (สอนฝึกให้รู้จักเลี้ยงตัวรักษาตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี) ดังนั้น วัยรุ่นจึงสื่อสารปฏิการแก่ท่านด้วย 5 วิธีการ คือ 1) ลูกต้อนรับ 2) เข้าไปหา (เพื่อบำรุงคอยรับใช้ ปรีกษา และรับคำแนะนำ เป็นต้น) 3) ใฝ่ใจเรียน (คือ มีใจรัก เรียนด้วยศรัทธา และรู้จักฟังให้เกิดปัญญา) 4) ประณิบัติ ช่วยบริการ 5) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ (คือ เอาจริงเอาจัง ถือเป็นกิจสำคัญ) กลุ่มที่ 3 บุตรภรรยาสามี (แฟน-หากไม่มีก็พึงสำเหนียกไว้) สื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนหากเป็นผู้ชาย 5 วิธี คือ 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา 2) ไม่ดูหมิ่น 3) ไม่นอกใจ 4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ 5) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส ดังนั้น หากวัยรุ่นเป็นผู้หญิงก็ต้องสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนตอบแทน 5 ประการ คือ 1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี 3) ไม่นอกใจ 4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

กลุ่มที่ 4 มิตรสหาย วัยรุ่นพึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ต่อเพื่อนก่อน 5 วิธีการ คือ 1) เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน 2) เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน 3) ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้ 4) ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก 5) นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร ดังนั้น วัยรุ่นจึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ตอบแทนเพื่อนด้วย 5 วิธีการ คือ 1) เผื่อแผ่แบ่งปัน 2) พุดจามีน้ำใจ 3) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 4) มีตนเสมอร่วมสุขร่วมทุกข์กัน 5) ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

กลุ่มที่ 5 นายจ้าง ผู้สนับสนุนช่วยเหลือวัยรุ่น พึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ 5 วิธีการ คือ 1) เริ่มทำงานก่อนนาย 2) เลิกงานทีหลังนาย 3) ถือเอาแต่ของที่นายให้ 4) ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น 5)

นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่ ดังนั้น เมื่อวัยรุ่นได้รับการช่วยเหลือแล้วพึงตอบแทน 5 วิธีการ คือ 1) จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ 2) ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่ 3) จัดสวัสดิการดีมีช่วยรักษาพยาบาลให้ยามเจ็บไข้เป็นต้น 4) ได้ของแปลกพิเศษมาก็แบ่งปันให้ 5) ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร กลุ่มที่ 6 พระสงฆ์ ผู้สูงด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำทางจิตใจ วัยรุ่นพึงสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน 5 วิธีการ คือ 1) ห้ามปรามจากความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี 3) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี 4) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง 5) ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง 6) บอกทางสวรรค์คือทางชีวิตที่มีความสุขความเจริญให้ ดังนั้น วัยรุ่นเมื่อรู้อุปการะคุณของท่านแล้วก็ต้องสื่อสารถึงการปฏิบัติหน้าที่ตอบแทนท่านด้วย 5 วิธีการ คือ 1) จะทำอะไรก็ทำด้วยเมตตา 2) จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา 3) จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา 4) ต้อนรับด้วยความเต็มใจ 5) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 เป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เชิงพุทธของเด็กวัยรุ่นจังหวัดน่าน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวาจาสุภาสิต มีความเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามหลักกาลามสูตร คุณสมบัติของผู้รับ-ส่งสารตามหลักสัปปริสธรรม และผู้ส่งสารเป็นเพื่อนที่ดีตามหลักกัลยาณมิตร และวัยรุ่นต้องใช้วาทศิลป์ในการสื่อสารทั้งกับตนเองและบุคคลรอบข้างตามหลักพุทธลีลาการสื่อสาร 4 ประการ คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ลัวกล้า และร่าเริง

อภิปรายผล

ประเด็นแรก การสื่อสารแบบสร้างสรรค์ 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับตนเอง การสื่อสารภายในตน (Intrapersonal Communication) เช่น การนั่งสมาธิกรรมฐาน การทำวิปัสสนากรรมฐาน การคิดวิเคราะห์ การรำพึงรำพันกับตนเอง การคุยกับกระจก การเตือนตนด้วยตนเอง การท่องจำ การนั่งสมาธิ เป็นต้น การสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับผู้อื่น คือ การสื่อถึงสังคมมนุษย์ที่แวดล้อมตัวเราทั้ง 6 ทิศ คือ มีบิดามารดาผู้เป็นบุพพการี ย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดา ด้วยการห้ามปรามจากความชั่ว เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วัยรุ่นช่วงมัธยมปลาย มีความพร้อมที่จะพัฒนาเข้าสู่วัยผู้ใหญ่แล้ว การสื่อสารสร้างสรรค์กับตนเองพึงกระทำได้ดีมีวุฒิภาวะสูงพอสมควร จากที่ได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ เพื่อนฝูงมิตรสหาย สภาพแวดล้อม เป็นต้น ทำให้เป็นผู้มีข้อมูลพอที่จะทำการสื่อสารสร้างสรรค์กับตนเองและผู้อื่นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมชัย ศรีนอก เรื่อง “พุทธสื่อสาร” ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสื่อสารภายในตน (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารของบุคคลเพียงคนเดียว เป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร มีระบบประสาทส่วนกลางทำหน้าที่ทั้งรับ-ส่งภายในตนเอง เมื่อมีข้อมูลข่าวสารมากระทบกับระบบประสาททั้ง 6 ประสาท และสมองจะรับวิเคราะห์เกิดภาพและบันทึกไว้ในหมวดความจำ เพื่อส่งสารต่อไปการสื่อสารภายในตนมีหลายอย่าง เช่น การนั่งสมาธิ การคิด การวิเคราะห์ การรำพึง การร้องเพลง ฟัง

เพลง เป็นต้น การสื่อสารภายในตนนี้ มีความสำคัญยิ่ง ผู้ส่งสารที่ดีต้องรู้จักตนซึ่งตนนั้น ประกอบด้วยกายกับจิต (สมชัย ศรีนอก, 2555) และยังสอดคล้องกับภูมิ หมื่นสิน เรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธในวิถีชีวิตของสังคมล้านนา” ที่กล่าวว่า การสื่อสารเชิงพุทธคือการสื่อสารบนพื้นฐานแห่งความเชื่อมั่นในศักยภาพตนเอง และแต่ละบุคคลเชื่อมั่นในกฎของการกระทำซึ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัย การสื่อสารทั้งตนเองและบุคคลอื่นเป็นการสื่อสารเชิงวัจนะและเชิงอวัจนะ ด้วยการเพียรสื่อสารเป็นไปในทางดี เพียรระวังจะไม่ทำการสื่อสารไปในทางที่ไม่ดี ด้วยสติ ด้วยปัญญา ในแต่ละขณะที่ทำการสื่อสารเพื่อให้ตนเองและผู้อื่น ในแต่ละขณะที่ทำการสื่อสารมีความสุขและทำให้ชีวิตดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่มีการเบียดเบียนกันไม่ว่าจะต่อตนเองหรือผู้อื่น (วุฒิ หมื่นสิน, 2564) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับอิสรพงษ์ ไกรสินธุ์ เรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารทางการเมืองในยุคศตวรรษที่ 21” ที่กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมืองช่วยให้บุคคลมีความสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยให้สังคมทุกระดับทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ หรือแม้กระทั่งในระดับสากล คือ สังคมโลกทั้งหมดได้คงไว้ซึ่งสันติสุข ปราศจากอคติ ความแตกแยก มาจนถึงสังคมไทยในปัจจุบัน” (อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, 2022) และนอกจากนี้แล้วยังพบว่า การสื่อสารเชิงพุทธนั้น นอกจากสื่อสารตามหลักวาจาสุภาสิตแล้ว ยังต้องเว้นวจีทุจริต ประพฤติตามวจีสุจริต ผู้ส่ง-ผู้รับสาร ต้องเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ตั้งอยู่ในหลักสัปปุริสธรรม ผู้ส่งสารก็ต้องใช้หลักพุทธลีลาในการนำเสนอ ผู้รับก็ต้องใช้หลักกาลามสูตรในการรับสาร เป็นต้น (ณัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์, 2565)

ประเด็นที่สอง รูปแบบพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์กับผู้อื่น เป็นการสื่อสารตามหลักแนวคิดทฤษฎีนิเทศศาสตร์ทั่วไปมีบุรุษที่หนึ่งผู้พูด บุรุษที่สองผู้ฟัง บุรุษที่สามผู้ที่ถูกกล่าวถึง มีสารข้อความที่จะส่งไปให้บุรุษที่สองและสามรับรู้เข้าใจ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เป็นตัวนำสารข้อความนั้นไป (กาญจนา มีศิลป์วิภักย์, 2557) แต่ในงานวิจัยนี้จัดบุรุษที่หนึ่งผู้พูดเป็นแกนกลางและจัดบุรุษที่สองและสามออกเป็นหกกลุ่มที่อยู่รายรอบข้างทั้งหกทิศ ตามแนวพุทธวิธีหรือที่เรียกกันว่าการสื่อสารเชิงพุทธ เพื่อสื่อสารกับบุคคลที่มนุษย์ได้ปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้น ได้แก่ พ่อแม่ผู้มีอุปการะ ครูอาจารย์ผู้สั่งสอนผู้แนะนำผู้ให้ความรู้ บุตรสามีภรรยาคนในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหายหัวหน้า ลูกน้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง เทพเทวา พระสงฆ์ผู้ที่เคารพนับถือ (ที.ปา. (ไทย) 11/198/202) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ยังสอดคล้องกับลักษณะของการสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธตามแนวมงคลสูตรคาถาที่สามข้อที่สิบนั้น เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต และเป็นวาจาไม่มีโทษ วิทยุชนไม่ติเตียน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) คือ กล่าวแล้วควรแก่เวลา-กาลเอน ภาสิตา โหติ กล่าวแล้วตามสัจจจริง-สัจจา ภาสิตา โหติ กล่าวแล้วอย่างอ่อนหวาน-สณหา ภาสิตา โหติ กล่าวแล้วอย่างประกอบด้วยประโยชน์ (อรรถสฤษฎิตา ภาสิตา โหติ) กล่าวแล้วด้วยเมตตาจิต-เมตตจิตเตน ภาสิตา โหติ (วสิน อินทสระ, 2557)

ยังสมรสอดคล้องกับวาจาอันประกอบด้วยองค์ 4 เป็นวาจาสุภาพ ไม่เป็นทุพภาษิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และวิญญูชนไม่พึงติเตียน นั่นก็คือ ย่อมกล่าวแต่คำที่เป็นสุภาพ ไม่กล่าวคำที่เป็นทุพภาษิต ย่อมกล่าวคำที่เป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม ย่อมกล่าวแต่คำอันเป็นที่รัก ไม่กล่าวคำอันไม่เป็นที่รัก ย่อมกล่าวแต่คำสัตย์ ไม่กล่าวคำหละหละ (ขุ.เถร. 26/1232/540) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) (สุภาสิตา จ ยา วาจา : well-spoken speech) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) เมื่อนำหลักการสื่อสารโดยทั่วไปมาบูรณาการหรือจะเรียกว่าประยุกต์ (Applied) เข้ากับการสื่อสารเชิงหรือพุทธวิธีการสื่อสารก็จะได้เป็น “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์” หรือจะเรียกว่า “การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธ” (ณัฐชนันท์ สิริธัญโรจน์, 2565)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ TPBMTP Model หมายถึง การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธคือวาจาสุภาพที่ประกอบไปด้วยคำสัจจริง คำสุภาพ มีประโยชน์ มีเมตตา และเหมาะสมกับกาลเวลาเหมาะสมกับสถานที่ ควรแล้วที่เด็กวัยรุ่นชวชนใช้ในการสื่อสารต่อกัน ทั้งกับตนเองและผู้รอบข้างอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่ได้ คือ TPMTMP Model มาจาก T-Truth (คำสัจจริง-เว้นคำเท็จ) P-Polite คำสุภาพ-เว้นหยาบคาย) B-Benefit (มีประโยชน์-เว้นโทษ) M-Merciful (มีเมตตา-เว้นไร้น้ำใจ) TP-Time and Place (กาลเทศะ-เวลาและสถานที่)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การสื่อสารสร้างสรรค์เชิงพุทธเป็นการสื่อสาร 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารกับกริขกาย และการสื่อสารกับบุคคลรอบข้างตามหลักทิศหก การสื่อสารกับกริขกายเป็นการพูดสื่อสารกับตนเอง (ผู้ส่งสาร) เป็นการรับรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติทำการรับรู้เข้าใจกับสาระข้อมูลที่ได้จากกลียณมิตรและโยนิโสมนสิการอันเป็นแบบอย่างประสบการณ์ที่ได้มาอย่างถูกต้อง เช่น สื่อสารกับกริขกาย การสื่อสารด้วยวิธีโยนิโสมนสิการ การสื่อสารกับบุคคลรอบข้างตามหลักทิศหกด้วยหลักการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อันเป็นกระบวนการผสมผสานกับหลักวาจาสุภาพ ซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารที่เหมาะสมกับกาลเวลา เป็นความจริง ด้วยความอ่อนหวานชื่นใจ เป็นประโยชน์ และด้วยเมตตาจิต กับบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ที่แวดล้อมรอบข้าง คือ พ่อแม่ผู้มีอุปการะ ครูอาจารย์ผู้สั่งสอนผู้แนะนำผู้ให้ความรู้ บุตรสามีภรรยาคนในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหายหัวหน้า ลูกน้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง เทพเทวาพระสงฆ์ผู้ที่เคารพนับถือ จึงนับว่าเป็นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทำให้สังคมน่าอยู่ น่าอาศัยเสริมหลักประกันในชีวิต หลักประกันในทรัพย์สิน หลักประกันในครอบครัว หลักประกันในสังคม และหลักประกันในสุขภาพ ให้แข็งแรงมั่นคงยิ่งขึ้นไป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่าน ควรจัดทำโครงการ 1) “เสริมสร้างพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน” 2) “การนำพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์

ปลอดภัยไปใช้ในชีวิตของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” 3) “การปลูกฝังพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์ปลอดภัยให้กับนักเรียน” 4) “การประกวดแข่งขันการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนนำพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยไปใช้ในชีวิต” ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่านควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุง/ส่งเสริมสนับสนุนในประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมัศึกษานำพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยไปใช้ในโรงเรียนโดยทำการประกวดแข่งขันระหว่างโรงเรียนในจังหวัด 2) นำการบูรณาการพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยร่นไปดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน 3) จัดทำรูปแบบพุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยสำหรับเด็กวัยร่น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่านควรทำวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมจังหวัดน่าน” 2) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่านควรทำวิจัยเรื่อง “การนำพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยไปใช้ในชีวิตของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดน่าน” 3) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดน่านควรทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำพุทธวิธีการสื่อสารสร้างสรรค์ปลอดภัยไปใช้ในชีวิตของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดน่าน”

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา มีศิลปะวิภักย์. (2557). ความรู้เบื้องต้นและทฤษฎีการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐชานันท์ สิริธัญโรจน์. (2564). “พุทธวิธีการสื่อสารแบบสร้างสรรค์และปลอดภัยในเด็กวัยร่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2557). มงคล 38 ฉบับสังเขป (คู่มือปฏิบัติธรรมเพื่อบ่มกมลชีวิต). กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา.
- เบญจมาศ ขำสกุล. (2558). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. เรียกใช้เมื่อ 19 มีนาคม 2565 จาก <https://sites.google.com/site/thaicommunication83/bth-thi-1-kar-suxsar>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34 กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์แอนด์โปรดักส์จำกัด.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), (2559). พจนานุกรมไทย-บาลี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ปัญญามิตรการพิมพ์.

- พระมหาอารีย์ พลากิโก และคณะ. (2558). ธรรมบทภาคที่ 1 แปลโดยพยัญชนะ ฉบับสองภาษา (ไทย-บาลี) เรื่องพระจักขุบาลเถระ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิ หมั่นสิน (2564). การสื่อสารเชิงพุทธในวิถีชีวิตของสังคมล้านนา. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7. “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่”. วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชัย ศรีนอก. (2555). สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต 2555. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2565 จาก http://pbs.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2018/02/00243_29_2555สารนิพนธ์เรื่อง-พุทธสื่อสาร-ผศ.ดร.สมชัย-ศรีนอก309-316.pdf.
- อิสรพงษ์ ไกรสินธุ์, “พุทธวิธีการสื่อสารทางการเมืองในยุคศตวรรษที่ 21”, เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2565 จาก http://wittayalai.com/_files_school/1331100048/workteacher/1331_100048120170701-012218.pdf
- Bandler Richard and Grinder John. (1975). The Structure of Magic I : A Book about Language and Therapy. Science and Behavior Books Inc.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน***
**THE LEARNING MANAGEMENT USING PROJECT-BASED LEARNING
TO ENHANCE STUDENTS' INNOVATIVE ABILITY**

พุทธิชาติ ศรีประไพ

Puttachart Sriprapai

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี

Chommanad Cheausuwantavee

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: psaom40@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) ศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนผู้เรียน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 15 คาบ เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และแบบวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม โดยใช้แผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่ม (one shot experimental case study) สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test for one sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป ได้แก่ ระดับดีเลิศและระดับยอดเยี่ยม จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด โดยมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด และมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถ

* Received January 17, 2022; Revised February 13, 2022; Accepted June 22, 2022

ในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน , ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม , นวัตกรรม

Abstract

The Objectives of this research article were to (1) to compare the innovative ability of students after learning management using project-based learning to a criterion of 70%; and (2) to study the innovative ability levels of students learning by using project-based learning. The subjects of this study consisted of 36 students in Mathayomsuksa Two at Bodindecha (Sing Singhaseni) School. They were randomly selected using Cluster Random Sampling. The experiment lasted for 15 periods. The instruments used in this research were lesson plans on project-based learning and innovative ability measurement. The one-shot experimental case study was used in the research. The data were statistically analyzed using percentage, mean, standard deviation and t-test for one sample statistics. The results were as follows: (1) the innovative ability of students after learning management using project-based learning were higher than the criterion of 70% and with a .01 level of statistical significance; (2) students who learned using project-based learning. Moreover, they had an innovative ability at above an excellent level, such as an excellent level and a brilliant level was 36 students counted as 100%, 28 students at an excellent level, counted as 77.78%, and eight students were at a brilliant level, counted as 22.22%.

Keywords: Project-based learning, Innovative ability, Innovation

บทนำ

อุดมการณ์ที่สำคัญของการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตรวมถึงการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ การรู้เรา รู้เขา เข้าใจผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจในโลกว้าง และเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558) การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสร้างสรรค์และนวัตกรรม การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร และการร่วมมือ ส่งผลให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องการศึกษามากกว่าปัญหาในชีวิตจริง และเชื่อมโยงเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่งในลักษณะสหวิทยาการ ซึ่งครูจะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างวิชาอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ซึ่งนักการศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และหากผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา กล่าวว่าการเรียนรู้แบบโครงการจะแก้ปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์พัฒนาทักษะชีวิตและความคิดสร้างสรรค์อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2557) อีกทั้งใน (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4), 2562) ได้กำหนดในมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู ได้แก่ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม และพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม ดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ ในแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ได้กล่าวถึง ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ด้วยตนเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงการ หรือชิ้นงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากความสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน จนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะหรือความสามารถใน

การสร้างนวัตกรรมซึ่งตรงกับข้อบังคับคุรุสภาและแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐาน ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนได้ใช้ทักษะที่หลากหลายในการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ได้ลงมือ ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ฝึกการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จะ ได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา ค้นคว้า เรื่องราวหรือความรู้ที่ผู้เรียนสนใจ อยากรู้ เกิดปัญหาสงสัยและต้องการคำตอบมาอธิบาย อาจจะสังเกต สำรวจ ทดลองหรือคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2557) ; (สิริพร กุลวงศ์, 2557) ; (สมวงษ์ แปลงประสพโชค, 2549) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานควรเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา และจะดียิ่งขึ้นถ้าได้ให้เรียนในปีแรกของระดับ มัธยมศึกษา โดยกำหนดเป็นส่วนประกอบของรายวิชา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่าง อิสระ ปล่อยให้ผู้เรียนตั้งข้อสงสัย ตั้งสมมติฐาน ทดสอบ รวบรวมข้อมูล หาข้อสรุป และ เผยแพร่ข้อค้นพบด้วยตนเอง ตรงกับงานวิจัยของ (ชัยรัตน์ สุล่านาจ, 2547) พบว่าผู้เรียนเกิด ทักษะ / กระบวนการคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์สูงขึ้น (นรินทร์ธร ภาริการ, 2553) พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์มี พัฒนาการทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสูงขึ้น และ (Trujillo, K. M., 1998) ให้ผู้เรียน นำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พัฒนาความรับผิดชอบและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยทาง คณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ (ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล, 2541) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเหมาะกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์

เนื่องจากผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถ ทางสมองโดดเด่นกว่าผู้เรียนทั่วไป มีความสามารถในการใช้ตัวเลขและสัญลักษณ์ มี ความสามารถในการจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเยี่ยม เป็นคนชอบเหตุผล ชอบทำโจทย์คณิตศาสตร์ที่ ยากและท้าทาย มองสิ่งต่าง ๆ เกือบจะเป็นคณิตศาสตร์หรือสัญลักษณ์ มีความรู้ ความเข้าใจที่ ลึกซึ้งมากกว่าผู้เรียนปกติ มีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจได้ อย่างรวดเร็ว ชอบทำงานเป็นกลุ่มเล็กหรือทำงานคนเดียว มีอิสระในการคิดและปฏิบัติ มี จินตนาการสูง มองสิ่งต่าง ๆ ในหลายมิติ ชอบแก้ปัญหาโจทย์ในวิธีแปลกใหม่ และร่วมกัน อภิปรายโต้แย้ง ชอบแสวงหา ใฝ่เรียนรู้ มีความคิดอิสระและยืดหยุ่น ชอบคิดค้น และ ประดิษฐ์ ชอบประยุกต์นำความรู้ไปใช้ได้ดี และเป็นคนสนุกกับการคิด (เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, 2548) ; (ผดุง อารยะวิญญู, 2551) ; (อุษณีย์ บุรณะเชษฐกุล, 2547) ดังนั้น ผู้เรียนที่มี ความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์จะต้องได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจาก

ปกติ เน้นความรู้ที่เป็นแนวทางและลึกกว่าผู้เรียนทั่วไป ในการเรียนการสอนของผู้เรียนจะต้องมี 1) การปรับเนื้อหาจัดเนื้อหาให้มีความคิดรวบยอด แนวคิดแบบนามธรรม ให้มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ให้ศึกษาด้วยวิธีแสวงความรู้ สืบสวนสอบสวน และศึกษาด้วยตนเอง 2) ปรับกระบวนการเรียนการสอน ใช้คำถามควรเป็นปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางและหลากหลายมากขึ้น คำถามการคิดระดับสูง ถามนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ส่งเสริมการค้นพบรูปแบบแนวคิด และหลักการด้วยตนเอง ผิการแก้ปัญหา ใช้เหตุผล ให้มีการสรุปจากเหตุไปสู่ผล เปิดโอกาสในการเลือกเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ จัดเวลาเรียนให้พอเหมาะ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 3) ปรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลจากการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนศึกษาปัญหาจริง ได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างหรือปรับปรุงใหม่ 4) ปรับสภาพแวดล้อมในการเรียน เน้นผู้เรียนและความสนใจผู้เรียน มีบรรยากาศส่งเสริมความเป็นอิสระ ผู้เรียนได้ฝึกหาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เคลื่อนไหวมากขึ้น ให้ทำกิจกรรมกลุ่มหรือศึกษานอกห้องเรียน (เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, 2548) ; (ผดุง อารยะวิญญู, 2551) ; (อารี สันหลวี, 2540) เนื่องจากผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์สามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับสิ่งรอบตัวได้ เป็นคนมีเหตุผล และชอบแก้ปัญหาโจทย์ในวิธีที่หลากหลายและแปลกใหม่ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา (อารี สันหลวี, 2540) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน โดยกำหนดให้พัฒนาภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในเรื่องตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และในแต่ละชั้นปีมีจุดเน้นพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจุดเน้นตามทักษะดังนี้ 1) ด้านทักษะชีวิต ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย และมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม 2) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนมีทักษะการค้นหาข้อมูล และการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม 3) ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย ฟัง ดู พูด อ่าน เขียนอย่างมีมารยาท และพูด เขียน ได้แย้งจากเรื่องที่ฟัง ดู และอ่านได้อย่างสมเหตุสมผลที่ไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น 4) แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนตั้งคำถาม ออกแบบวิธีการหาคำตอบ หาแหล่งวิธีการหาคำตอบจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย แล้วนำมาสรุปเขียนเป็นรายงาน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามจุดเน้นของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ 1) ทักษะการคิดขั้นสูง พัฒนาทักษะการสังเคราะห์ และทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด / ประกวดแข่งขันการคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่น โครงการหรือการวิจัย 2) การแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กำหนดทางเลือกในการ

แก้ไขปัญหาได้หลายทางเลือก ประเมินสถานการณ์ คาดการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นและพิจารณาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาได้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการเรียนรู้จากกระบวนการแก้ปัญหา 3) การใช้เทคโนโลยี จัดกิจกรรมให้โอกาสผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยี การแสวงหาความรู้ และสร้างประสบการณ์ให้ได้รับความรู้ จากผู้มีความรู้และผู้เชี่ยวชาญ 4) แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้มีชิ้นงานที่เกิดจากการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานส่งเสริมให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนรู้อย่างอิสระตามความสนใจหรือความถนัดของตนเอง การระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนผู้เรียน 72 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนผู้เรียน 36 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 12 แผนการเรียนรู้ ซึ่งสร้างให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้น

วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.60 ขึ้นไป พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผนการเรียนรู้มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. แบบวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ซึ่งสร้างโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ; (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 91 ขึ้นไป แปลความหมายว่า ระดับยอดเยี่ยม (Brilliant)

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 71 – 90 แปลความหมายว่า ระดับดีเลิศ (Excellent)

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 51 – 70 แปลความหมายว่า ระดับดี (Good)

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 31 – 50 แปลความหมายว่า ระดับปานกลาง (Fair)

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 20 – 30 แปลความหมายว่า ระดับกำลังพัฒนา (Improvement)

ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่เป็นคำถามปลายเปิดให้เขียนถึงกระบวนการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งประเมินชิ้นงานและการนำเสนอ จำนวน 2 ข้อ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.60 ขึ้นไป โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 1 ข้อ แล้วนำแบบวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 ที่ผ่านการเรียนโครงการคณิตศาสตร์มาแล้ว เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และเวลาที่ใช้ในการทำ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน มีผู้เรียนทั้งหมด 36 คน

2. ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วยตนเอง โดยใช้เวลาสอน 13 คาบ

4. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ใช้เวลา 2 คาบ

5. ตรวจสอบให้คะแนนแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for one sample

2. ระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป ได้แก่ ระดับดีเลิศและระดับยอดเยี่ยม ซึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ได้แบ่งระดับคุณภาพในการประเมินเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1. ระดับกำลังพัฒนา

1.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณ ต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

1.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษากว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2. ระดับปานกลาง

2.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

3. ระดับดี

3.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

3.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

3.3 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาได้

3.4 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม

3.5 ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมปลอดภัย

4. ระดับดีเลิศ

4.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

4.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

4.3 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

4.4 ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

4.5 ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสารการทำงาน

5. ระดับยอดเยี่ยม

5.1 ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

5.3 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีการนำไปใช้และการเผยแพร่

5.4 ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสารการทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนมีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for one sample

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	n	k	$\bar{x}$	s	μ_0 (70%)	t	p
	36	16	13.11	1.21	11.20	9.45**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.11 คะแนน (คะแนนเต็ม 16 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 81.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.21

2. ระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป ได้แก่ ระดับดีเลิศและระดับยอดเยี่ยม

ตารางที่ 2 ระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอดเยี่ยม	8	22.22
ดีเลิศ	28	77.78
ดี	0	0.00
ปานกลาง	0	0.00
กำลังพัฒนา	0	0.00
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด โดยมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด และมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.94 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ทักษะที่หลากหลายในการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ฝึกการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จะได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา ค้นคว้าเรื่องราวหรือความรู้ที่ผู้เรียนสนใจ อยากรู้ เกิดปัญหาสงสัยและต้องการคำตอบมาอธิบาย อาจจะสังเกต สำนวญ ทดลองหรือคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2557) ; (สิริพร กุลวงศ์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัยรัตน์ สุสำเนา, 2547) พบว่าผู้เรียนเกิดทักษะ /

กระบวนการคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโครงการคณิตศาสตร์สูงขึ้น (นรินทร์ธร ฝาริการ, 2553) พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโครงการคณิตศาสตร์มีพัฒนาการทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสูงขึ้น

2. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด โดยมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด และมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะต้องได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากปกติ เน้นความรู้ที่เป็นแนวกว้างและลึกกว่าผู้เรียนทั่วไป ในการเรียนการสอนของผู้เรียนจะต้องมี 1) การปรับเนื้อหาจัดเนื้อหาให้มีความคิดรวบยอด แนวคิดแบบนามธรรม ให้มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ให้ศึกษาด้วยวิธีแสวงหาความรู้ สืบสวน สอบสวน และศึกษาด้วยตนเอง 2) ปรับกระบวนการเรียนการสอน ใช้คำถามควรเป็นปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวางและหลากหลายมากขึ้น คำถามการคิดระดับสูง ถูมนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ส่งเสริมการค้นพบรูปแบบแนวคิด และหลักการด้วยตนเอง ฝึกการแก้ปัญหา ใช้เหตุผล ให้มีการสรุปจากเหตุไปสู่ผล เปิดโอกาสในการเลือกเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ จัดเวลาเรียนให้พอเหมาะ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 3) ปรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลจากการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนศึกษาปัญหาจริง ได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างหรือปรับปรุงใหม่ 4) ปรับสภาพแวดล้อมในการเรียน เน้นผู้เรียนและความสนใจผู้เรียน มีบรรยากาศส่งเสริมความเป็นอิสระ ผู้เรียนได้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เคลื่อนไหวมากขึ้น ให้ทำกิจกรรมกลุ่มหรือศึกษานอกห้องเรียน (เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, 2549) ; (ผดุง อารยะวิญญู, 2551) ; (อารี สันทรวี, 2540) เนื่องจากผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์สามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับสิ่งรอบตัวได้ เป็นคนมีเหตุผล และชอบแก้ปัญหาโจทย์ในวิธีที่หลากหลายและแปลกใหม่ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรจะส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา (อารี สันทรวี, 2540) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ และหากผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการคิด วิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแก้ปัญหา กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานจะแก้ปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์พัฒนาทักษะชีวิตและความคิดสร้างสรรค์อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2557) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเหมาะกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนที่มี

ความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Trujillo, K. M., 1998) ให้ผู้เรียนนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พัฒนาความรับผิดชอบและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ (ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล, 2541)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.94 2. ระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป ได้แก่ ระดับดีเลิศและระดับยอดเยี่ยม จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด โดยมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับดีเลิศ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด และมีจำนวนผู้เรียนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ 1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจำนวน 13 คาบ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ซึ่งในแต่ละระยะมีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลา ผู้สอนต้องวางแผนและเตรียมการให้พร้อมอยู่เสมอ และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาเฉพาะแต่ละกลุ่มของผู้เรียน 2. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมสามารถที่จะส่งเสริมและพัฒนาได้ ต้องใช้เวลามากขึ้น ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ และควรเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอย่างรวดเร็วและคงทน 3. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้บูรณาการความรู้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน ของนางสาวพุทธชาติ ศรีประไพ นิสิตรดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. (2548). คู่มือผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง : การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 1.
- เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. (2549). คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ. นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.
- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 68 ง หน้า 18-20 (20 มีนาคม 2562).
- ชัยรัตน์ สุล่านาจ. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ที่มีต่อทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล. (2541). โครงงานคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2557). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning : PBL). สสวท, 42 (188), 14-17.
- นรินทร์ธร ภาริการ. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ที่มีต่อทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2551). การสอนเด็กปัญญาเลิศ. กรุงเทพมหานคร: กองทุนการศึกษาเพื่อเด็กพิการ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณียัตนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุตย์.
- สมวงษ์ แปลงประสพโชค. (2549). คู่มือการสอนโครงงานคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: Learn and Play MATHGROUP.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลาง

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิริพร กุลวงศ์. (2557). โครงการคณิตศาสตร์: ประถม-มัธยม. กรุงเทพมหานคร: เป็นพับลิชชิง.
- อารี สันทรวี. (2540). รูปแบบการเรียนการสอนเด็กปัญญาเลิศ = Teaching models in education of the gifted. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- อุษณีย์ บุรณะเชษฐกุล. (2547). การศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดโปรแกรมเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์ในศูนย์วิทย์พัฒนา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Trujillo, K. M. (1998). Student Attitudes Toward Mathematics Projects. In (Alternative Assessment, Cooperative Learning). Dissertation Abstracts International.

การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุ
ในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต
เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ*
PERCEIVED BENEFITS, PERCEIVED BARRIERS AND NEEDS FOR
EXERCISE WHICH APPLYING THE ART OF PENCAK SILAT DANCE TO
ENHANCE HEALTH RELATED PHYSICAL FITNESS FOR THE ELDERLY

อุบลทิพย์ ไชยแสง

Ubontip Chaisang

นิวัติ ไชยแสง

Niwat Chaisang

กฤษเนตร เกษสระ

Kritsanate Katesara

อรุณทัย เดอรามันท์

Arunothai Derramon

อุไรวรรณ ศิริธรรมพันธ์

Uraiwan Sirithammaphan

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา สถาบันพระบรมราชชนก

Sirindhorn College of Public Health, Yala Province, Praboromarajchanok Institute, Thailand

E-mail: Ubontip20@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย ที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการรำรำปันจักสีลัต 2) ผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำ และ 3) ผู้สูงอายุที่ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้สูงอายุผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยส่งเสริมความแข็งแรง ทำให้การทรงตัวดี ไม่หกล้มง่าย คลายความเครียด และรับรู้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้

* Received February 4, 2022; Revised February 16, 2022; Accepted June 13, 2022

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับการรับรู้อุปสรรค พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้อง และแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม หากเป็นในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำจะไม่มีกรรับรู้อุปสรรคเรื่องของข้อจำกัดของระยะเวลา แตกต่างจากกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับความยากของท่าทางของปันจักสีลัต และเกรงต่อการเกิดการลบลู่ต่อปันจักสีลัต ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อทางด้านจิตวิญญาณ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการให้มีผู้ชี้แนะ และส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมอาจทำในรูปแบบของกลุ่ม หรือส่วนตัวที่บ้าน

คำสำคัญ: การรับรู้ประโยชน์, การรับรู้อุปสรรค, การรำรำปันจักสีลัต, สมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับ, สุขภาพผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were study perceived benefits, perceived barriers and needs for exercise applying with the art of Pencak Silat dance to enhance health related physical fitness for the elderly of three groups of elderly, Each group of 8 consisted of 1) Elderly people who had experience in art of Pencak Silat dance 2) Elderly people who exercise regularly and 3) Elderly who do not exercise regularly from purposive sampling. The research methods used included in-depth interview and content analysis. The results revealed a consistent opinion among the three groups of elderly that they were beneficial to the body, promoted physical strength and maintained good balance, hard to fall, relieved stress and perceived benefits in accordance with the application of local arts and culture. Perceived barriers of the elderly, It was found that all three groups of elderly had consistent perceptions. The difference between groups found that there was no perceived barrier of time limitation in the group of elderly who have regularly exercised, while it was found in the group of elderly those who have occasionally exercised. In addition, perceived barriers found were the difficulty of Pencak Silat positions and fear of insulting against Pencak Silat which is linked to spiritual beliefs. The needs for exercise applying with the art of Pencak Silat dance to enhance health in accordance with physical fitness for the elderly. It was found that all three groups of elderly needed to be guided,

supported and encouraged to carry out continuous actions and activities may be conducted in the form of groups or individual at home.

Keywords: Perceived benefits, Perceived barriers, Art of Pencak Silat Dance, Health related physical fitness for the elderly

บทนำ

โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 10 เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าร้อยละ 4 ต่อปี และกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีสูงถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 ซึ่งจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ในปี 2574 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุส่งผลต่อปัญหาที่จะตามมา จากความเสื่อมถอยของกำลังร่างกาย ทำให้ความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพสูงขึ้น สุขภาพเสื่อมโทรมอ่อนแอลง โรคเรื้อรังสะสมเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุจึงเป็นประชากร ที่ต้องได้รับการส่งเสริมด้านสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้กับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง อันอาจส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่การเจ็บป่วยจากพฤติกรรม การเจ็บป่วยจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ เป็นต้น จากการสำรวจสถานะสุขภาพของผู้สูงอายุประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ มีโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว และ โรคที่มักพบในผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันเลือดสูง เบาหวาน ข้ออักเสบข้อเสื่อม โรคถุงลมโป่งพองหลอดลมปอดอุดกั้นเรื้อรัง หลอดเลือดหัวใจตีบ กล้ามเนื้อหัวใจตาย และอัมพาตรวมถึงมีผู้สูงอายุมีภาวะอ้วนถึงร้อยละ 35 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559)

จากปัญหาสมรรถภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุที่ลดลงนั้น การออกกำลังกายจึงจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เพราะประโยชน์ของการออกกำลังกายมีผลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สอดคล้องกับความหมายของสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถของร่างกายในการทำงานและใช้ชีวิตประจำวัน เมื่อร่างกายมีการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายอย่างถูกต้อง จะเป็นการสร้างเสริมให้สมรรถภาพทางกายดีขึ้นมากขึ้น (พลากร นัคราบัณฑิต และจิรนนท์ แก้วมา, 2564) การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งการออกกำลังกายโดยการฟ้อนรำ จะทำให้เกิดการยืดเหยียดของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และข้อต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้สมรรถภาพทางกายดีขึ้นจากการที่ร่างกายมีความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ และข้อต่อ ความทนทานของปอดและหัวใจเพิ่มขึ้น (Hui, E., et al., 2009) การนำรูปแบบศิลปวัฒนธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพเพราะรูปแบบวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ปรากฏ เช่น ภาษา วรรณกรรม

การเล่น พิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณี และศิลปะด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้การร่ายรำจากศิลปวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุได้

ปันจักสีลัตเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นชายแดนใต้ เป็นศิลปะการต่อสู้ของคนที่เชื้อสายมลายูแห่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ที่สืบเชื้อสายมากันอย่างยาวนาน ซึ่งได้ถูกเรียกออกไปเป็นหลายชื่อตามพื้นที่ต่างๆซึ่งในจังหวัดปัตตานี ยะลา สตูล นราธิวาส และสงขลา จะถูกเรียกว่าสิลละ ตีกา หรือบอดีกา โดยเป็นศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าเท้าเปล่าที่ใช้ท่วงท่าร่ายรำราวกับดอกบอมบ์ (ดอกอินทนิล) ในกระแสน้ำวนทำให้มีลีลาการต่อสู้ที่สวยงามประกอบด้วยท่าตั้งรับ การก้าวเดินสรีรรูปแบบ การเคลื่อนที่เจ็ดทิศทาง ซึ่งมีการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย ได้แก่ การกำมือ การใช้ฝ่ามือ การใช้สันมือ การใช้หลังมือ และการใช้ศอก (เวฟาตีเมาะ มะแซ และคณะ, 2561) เมื่อพิจารณาท่วงท่าพบว่าเหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้เป็นท่าทางท่าทางการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่คุ้นเคย และเข้ากับบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการบริหาร ทุกส่วนของร่างกาย และไม่หนักจนเกินไป

จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบบงานวิจัยที่ศึกษาการรับรู้ และความต้องการของผู้สูงอายุกับการออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการร่ายรำปันจักสีลัต ซึ่งสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อเป็นการตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลองการสร้างเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, N. J., et al., 2011) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเพนเดอร์อธิบายว่ากิจกรรมทางกาย เป็นพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่บุคคลกระทำเพื่อยกระดับสุขภาพของตนเอง การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยด้านอารมณ์และความคิดที่เฉพาะกับพฤติกรรม มาศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการร่ายรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณค่าให้มีสุขภาพที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการร่ายรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาการรับรู้อุปสรรคของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการร่ายรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

3. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามหลักเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามลักษณะงานวิจัยครอบคลุมจากผู้สูงอายุทุกกลุ่ม ดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการรำรำปันจักสีลัต หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เคยมีความรู้ความเข้าใจ และเคยผ่านการรำรำปันจักสีลัตมาก่อน จำนวน 8 คน
2. ผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ตามที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายแล้วเกิดการใช้พลังงานทำติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 20 นาที และทำเป็นประจำอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 8 คน
3. ผู้สูงอายุที่ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่ไม่มีการเคลื่อนไหวร่างกายแล้วเกิดการใช้พลังงานทำติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 20 นาที และทำเป็นประจำอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามศัพท์ในการกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพผู้สูงอายุจำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการรำรำปันจักสีลัตจำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยโดยประสานผ่านตัวแทนผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดยะลาเพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และพิทักษ์สิทธิในการทำวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์รายกลุ่ม ผู้สูงอายุผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1 ถอดคำพูดอย่างละเอียด และแยกข้อมูลตามหัวข้อแนวคำถาม โดยแยกเป็นรายบุคคล ใส่ชื่อ และลำดับการสัมภาษณ์กำกับ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการบันทึก จะสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เท่านั้น เพื่อนำไปสนับสนุนการวิเคราะห์ขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 จัดหมวดหมู่ ที่พิจารณาจากรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากประสบการณ์การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสม ของความต้องการของผู้สูงอายุ ในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของข้อมูล โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะการรำรำปันจักสีลัต ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการออกกำลังกายในผู้สูงอายุ จำนวน 5 ท่าน ด้วยแบบประเมินเป็นลักษณะเลือกตอบ 2 คำตอบ คือเหมาะสม และไม่เหมาะสม นำมาวิเคราะห์เป็นร้อยละของความเหมาะสม และไม่เหมาะสม และมีรายละเอียดของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์และการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

จริยธรรมการวิจัย

ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลาเลขที่ 087/2562

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์นำเสนอ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบผลการแปลผลข้อมูลว่าเป็นจริง มีเหตุผลที่เชื่อถือได้ตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการรำรำปันจักสีลัต

ผลการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 8 คน พบข้อมูลดังนี้

ประเด็นที่ 1 การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีประโยชน์กับร่างกาย เนื่องจากจะทำให้แข็งแรง ร่างกายทรงตัวได้ดี ไม่ป่วยงาน หรือเหนื่อยง่าย ท่วงท่าสวยงาม และทำได้ไม่ยากเนื่องจากมีความคุ้นเคย และอยู่สามารถเห็นได้ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนใต้

ดังตัวอย่างข้อมูล “ การออกกำลังกายด้วยสีลัตนี้คือไม่ยากมาก ไม่เร็วมาก มันจะทำให้แข็งแรง หายใจคล่องคล้ายกับการรำไทเก๊กของคนจีน ” (ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 2, 2564)

ประเด็นที่ 2 การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีอุปสรรคอยู่บ้าง เนื่องจากอาจจะติดขัดในเรื่องของเวลาเนื่องจากมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เช่น การดูแลหลาน การทำงานบ้าน งานสวน ซึ่งก็ถือว่าเป็นการออกกำลังกายไปในตัวอยู่แล้ว และการออกกำลังกายแบบที่มีรูปแบบและท่วงท่าที่มีแบบแผนควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเสริมให้เกิดการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง

ดังตัวอย่างข้อมูล “ ไม่รู้จะทำได้ตอนไหน เห็นแก่ ๆ แบบนี้งานเยอะนะเลี้ยงหลานทำกับข้าวอีก ” (ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 3, 2564)

ประเด็นที่ 3 ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุนั้นสามารถจะดำเนินการได้ แต่ต้องมีผู้ชี้แนะ สนับสนุน และส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง เช่น การให้รางวัล การยกย่องให้เกียรติ และกิจกรรมอาจทำในรูปแบบของกลุ่มออกกำลังกายด้วยสีลัต หรือการคิดค้นท่าทางที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ชอบการสมาคม หรืออยู่ติดบ้าน

ดังตัวอย่างข้อมูล “ ถ้าทำได้ก็ดีนะ แต่ต้องมีคนสนับสนุน มีให้รางวัล แล้วก็มีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทำเป็นกลุ่มในหมู่บ้านก็ได้ ” (ผู้สูงอายุคนที่ 5 กลุ่มที่ 3, 2564)

2. การศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จากกลุ่มผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำ

ผลการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุจำนวน 8 คน พบข้อมูลดังนี้

ประเด็นที่ 1 การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัตเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นประโยชน์เนื่องจากจะทำให้แข็งแรง ท่าทางก็ทำได้ไม่ยาก มองดูแล้วน่าจะคล้ายคลึงกับการออกกำลังกายแบบไทเก็ก ส่งผลให้การไหลเวียนเลือดดี ร่างกายทรงตัวได้ดีไม่ล้มง่าย ฝึกกลมหายใจ ไม่เหนื่อยง่าย ท่วงท่าสวยงาม คลายความเครียด นอนหลับได้ดี หากได้ออกกำลังกายร่วมกันแบบทีมคล้ายการออกกำลังกายแบบไลน์แดนซ์ ก็น่าจะยิ่งดูสวยงามพร้อมเพรียงกัน รวมถึงเป็นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ ส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ

ดังตัวอย่างข้อมูล “ท่าทางคงเป็นสิ่งดีนะ อย่างเช่นป้าออกกำลังกายด้วยการเดินไลน์แดนซ์อยู่แล้ว น่าจะคล้ายๆ กัน ใส่ท่าทางของปันจักสีลัตเข้าไป เป็นของชายแดนภาคใต้เราเอง ก็ยังเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปะของบ้านเรา” (ผู้สูงอายุคนที่ 5 กลุ่มที่ 2, 2564)

ประเด็นที่ 2 การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีอุปสรรคอยู่บ้าง เนื่องจากถ้าเป็นท่าที่ยากจนเกินไป อาจทำตามได้ยาก และต้องให้ทุกคนเห็นความสำคัญเพราะแต่ละคนก็มีการออกกำลังกายของตนเองอยู่แล้ว จึงต้องทำให้น่าสนใจ ดึงดูดใจ รวมถึงไม่แน่ใจว่าจะทำได้ถูกต้องตามหลักการ เพราะปันจักสีลัตเป็นของมีครู บางคนก็มีความเชื่อทางจิตวิญญาณรวมอยู่ด้วย

ดังตัวอย่างข้อมูล “สีลัตนี้เป็นของมีครูนะ ถ้าเราทำผิดไปจากหลักการของเขามันอาจจะส่งผลกับชีวิต หรือการเจ็บป่วยได้นะ ต้องทำให้ถูกต้อง ” (ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 1, 2564)

ประเด็นที่ 3 ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุนั้นสามารถจะดำเนินการได้ แต่ต้องมีผู้ชี้แนะ สนับสนุน และต้องอิงตามหลักการที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันความไม่ถูกต้องที่อาจกระทบต่อความเชื่อด้านจิตวิญญาณ และส่งเสริมการดำเนินการออกกำลังกายเป็นทีมเพื่อให้กลุ่มการออกกำลังกายเหล่านี้คงอยู่ รวมถึงการดำเนินงานที่สร้างแรงดึงดูดใจ การสร้างความน่าสนใจ การมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้รางวัล การยกย่อง เป็นต้น

ดังตัวอย่างข้อมูล “ ถ้าทำได้ก็ดีนะ แต่ต้องมีคนที่จะมาเป็นผู้แนะ เป็นวิทยากรให้ถูกต้องตามหลักการนะสีลัตเขาเป็นของมีครูลบลูไม่ได้นะ ” (ผู้สูงอายุคนที่ 1 กลุ่มที่ 2, 2564)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จากกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ

ผลการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 8 คน พบข้อมูลดังนี้

ประเด็นที่ 1 การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นประโยชน์เนื่องจากจะทำให้ร่างกายแข็งแรง ท่าทางก็น่าจะทำได้เนื่องจากไม่เร็วจนเกินไป ผิดกลมหายใจ ส่งผลให้ไม่ปวยง่าย

ดังตัวอย่างข้อมูล “ ออกกำลังกายแบบนี้ก็น่าจะดีนะ มันช่วยผิดกลมหายใจเข้าออก ” “ น่าจะพอทำได้นะ ไม่เร็วเกินไป ผิดกลมหายใจ ” (ผู้สูงอายุคนที่ 6 กลุ่มที่ 2, 2564)

ประเด็นที่ 2 การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีอุปสรรค เนื่องจากในชีวิตประจำวันทั่วไปไม่ค่อยสนใจการออกกำลังกาย ใช้การออกแรงทั่วไปในการทำงานก็ได้ออกกำลังกายไปในตัวอยู่แล้ว อีกทั้งการออกกำลังกาย

โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัตจะต้องมีการฝึกฝนซึ่งต้องใช้เวลา และน่าจะทำได้ยาก

ดังตัวอย่างข้อมูล “ ถ้าทำทางมันยากเกินไปมันต้องฝึก ไม่ค่อยจะมีเวลาอยู่แล้วด้วย เพราะต้องทำงาน ต้องเลี้ยงหลาน” (ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 3, 2564)

ประเด็นที่ 3 ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุนั้นสามารถจะดำเนินการได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องให้เห็นถึงความสำคัญ และให้เห็นถึงประโยชน์ให้มาก มีผู้สนับสนุนขึ้นส่งเสริม และหากเป็นไปได้ควรมีการดำเนินการที่ปรับเปลี่ยนท่าที่ไม่ยาก และสามารถใช้เป็นท่าออกกำลังกายได้ด้วยตัวเองที่บ้าน เป็นต้น

ดังตัวอย่างข้อมูล “ลองคิดเป็นท่าที่ทำได้ง่าย ๆ ที่ทำเองที่บ้านได้ก็น่าจะดี เหมาะกับคนที่แก่ที่เขายู่บ้าน ที่เขามีภาระออกมาออกกำลังกายไม่สะดวก” (ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 2, 2564)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเชิงคุณภาพของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่มมีข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. การรับรู้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต

พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งเกิดจากที่ผู้สูงอายุผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม รับทราบถึงประโยชน์ของการออกกำลังกายอยู่เดิมซึ่งเป็นการรับรู้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายหรือตามช่องทางสื่อต่าง ๆ ในผู้สูงอายุที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ เช่นเดียวกับการศึกษาของบรรจง พลไชย ที่พบว่า ผู้สูงอายุรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายในระดับมาก นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวถึงการรับรู้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการได้ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาใช้ประยุกต์เพื่อการออกกำลังกายส่งผลให้เกิดความสนใจ (บรรจง พลไชย, 2560)

2. การรับรู้อุปสรรคของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต

พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้อง และแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม โดยหากเป็นในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำจะไม่มีรับรู้อุปสรรคเรื่องข้อจำกัดของระยะเวลา และภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากมีการจัดสรรเวลา แต่จะมีความกังวลเรื่องอุปสรรคเกี่ยวกับความไม่ถูกต้อง ความยากของท่าทางของปันจักสีลัต และความเกรงต่อการเกิดการลบลู่ต่อปันจักสีลัตซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อทางด้านจิตวิญญาณของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ดังจะเห็นได้จากบทความของของ แวฟาตีเมาะ มะแซ และคณะเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมปันจักสีลัต ซึ่งกล่าวไว้ว่า ปันจักสีลัตเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่คู่มาอย่างยาวนาน ฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของคนในพื้นที่ ในขณะที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการรำรำปันจักสีลัต และผู้สูงอายุที่ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำจะรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับข้อจำกัดของเวลา ภาระหน้าที่ และความยากของท่าทาง รวมถึงการที่จะต้องมีความรู้ในการออกกำลังกาย (แวฟาตีเมาะ มะแซ และคณะ, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของ บรรจง พลไชย ทำการศึกษาการรับรู้ประโยชน์ ปัญหา และพฤติกรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาในการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาในการออกกำลังกาย ได้แก่ ไม่มีผู้นำในการออกกำลังกาย ไม่มีเพื่อนในการออกกำลังกาย และมีปัญหาทางด้านสุขภาพ (บรรจง พลไชย, 2560) และการศึกษาของวิญญูทิญญู บุญทัน และจริยาวัตร คมพยัคฆ์ ซึ่งพบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมออกกำลังกายเป็นประจำของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ การรับรู้สภาพร่างกายของตนเอง การมีจิตใจเข้มแข็งตั้งมั่น การรู้จักการปรับเปลี่ยน ให้เหมาะสม และการรับรู้ถึงผลลัพธ์ที่ดี และการมีกลุ่มเพื่อนออกกำลังกาย การจัดการเวลาและภาระงาน การส่งเสริมจากครอบครัว (วิญญูทิญญู บุญทัน และจริยาวัตร คมพยัคฆ์, 2563)

3. ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต

พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการให้มีผู้ชี้แนะ สนับสนุน และส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง รวมถึงการประยุกต์ใช้ท่าทางการรำรำที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องทำรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิญญูทิญญู บุญทัน และจริยาวัตร คมพยัคฆ์ ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมออกกำลังกายเป็นประจำของผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ การรับรู้สภาพร่างกายของตนเอง การมีจิตใจเข้มแข็งตั้งมั่น การรู้จักการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และการรับรู้ถึงผลลัพธ์ที่ดี ได้แก่ การมีกลุ่มเพื่อนออกกำลังกาย การจัดการเวลาและภาระงาน การส่งเสริมจากครอบครัว บริบท และสภาพภูมิประเทศของชุมชน การเข้าถึงสื่อที่จับต้องได้ และสภาพดินฟ้าอากาศไม่อานวย

การปรับปรุงจิตใจจะช่วยให้ส่งเสริมพฤติกรรมการออกกำลังกายเป็นประจำของผู้สูงอายุในชุมชนได้ (วิญญูทัศนีย์ บุญทัน และจริยาวัตร คมพยัคฆ์, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การรับรู้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต พบว่าผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยส่งเสริมความแข็งแรงของร่างกาย ทำให้การทรงตัวเป็นไปด้วยดี ไม่หกล้มง่าย คลายความเครียด นอนหลับได้ดี และรับรู้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการได้ใช้ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาใช้ประยุกต์เพื่อการออกกำลังกาย การรับรู้อุปสรรคของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต พบว่าผู้สูงอายุ ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้อง และแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม เกี่ยวกับการรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต โดยหากเป็นในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำจะไม่มี การรับรู้อุปสรรคเรื่องข้อจำกัดของระยะเวลา และภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากมีการจัดสรรเวลา และให้ความสำคัญต่อการออกกำลังกายเดิมอยู่แล้ว แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำที่รับรู้อุปสรรคทางด้านของเวลา และภาระหน้าที่การงาน นอกจากนี้ยังมีการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับความไม่ถูกต้อง ความยากของท่าทางของปันจักสีลัต และความเกรงต่อการเกิดการลบท่อนปันจักสีลัต ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อทางด้านจิตวิญญาณของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย โดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจักสีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการให้มีผู้ชี้แนะ สนับสนุน และส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้รางวัล การยกย่องให้เกียรติ และกิจกรรมอาจทำในรูปแบบของกลุ่มออกกำลังกายด้วยสีลัต หรือการคิดค้นท่าทางที่ไม่ยากจนเกินไป และเหมาะสม รวมถึงการประยุกต์ใช้ท่าทางการรำรำปันจักสีลัตที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องทำรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เช่น สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ชอบการสมาคม หรืออยู่ติดบ้าน เป็นต้น ซึ่งมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ควรนำผลการวิเคราะห์ จากงานวิจัยไปเป็นแนวทางเพื่อกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการของ สถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อวางแผนพัฒนาส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องมีสร้างความรู้ความเข้าใจตามหลักการที่ถูกต้อง รวมถึงการสร้างการเห็นคุณค่าของการออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ ผ่านผู้รู้ และผู้ชี้แนะสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาอุปสรรคที่สามารถเกิดขึ้นได้ในผู้สูงอายุทุกกลุ่ม และการวิจัยครั้งต่อไปควรนำข้อมูลที่ได้จากการทำการศึกษาไป

ประยุกต์เป็นรูปแบบวิจัยกึ่งทดลอง หรือใช้กลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อสร้าง และทดสอบรูปแบบการ สร้างเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตามบริบทของ พื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- บรรจง พลไชย. (2560). การรับรู้ประโยชน์ ปัญหา และพฤติกรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาล เมืองนครพนม. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม: 18(34), 62-72.
- ผู้สูงอายุคนที่ 1 กลุ่มที่ 2. (13 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 1. (11 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 2. (13 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สูงอายุคนที่ 2 กลุ่มที่ 3. (13 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สูงอายุคนที่ 5 กลุ่มที่ 2. (13 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้สูงอายุคนที่ 5 กลุ่มที่ 3. (15 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และ ความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำปันจัก สีลัต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบล ทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้สูงอายุคนที่ 6 กลุ่มที่ 2. (14 กรกฎาคม 2564). การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และความต้องการของผู้สูงอายุในการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ศิลปะการรำรำป็นจ๊ักลี๊ต เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. (อุบลทิพย์ ไชยแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- พลากร นัคราบัณฑิต และจิรนนท์ แก้วมา. (2564). การสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพสำหรับนักศึกษาภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 1(1), 73-83.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2558. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- วิญญูทัณญญ บัญทัน และจริยาวัตร คมพยัคฆ์. (2563). ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออกกำลังกายเป็นประจำของผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารพยาบาล, 69(4), 1-10.
- แหวฟาดี้เม้าะ มะแซ และคณะ. (2561). ศิลปวัฒนธรรมที่ถูกกลืน ปันจักลี๊ต. นราธิวาส: มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- Hui, E., et al. (2009). Effects of dance on physical and psychological well-being in older persons. Archives of Gerontology and Geriatrics, 49, e45 – e50.
- Pender, N. J., et al. (2011). Health promotion in nursing practice (6th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.

อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย*

TRADITIONAL THAI MEDICINE IDENTITY IN THAI SOCIETY

จิรายุ ชาติสูวรรณ

Jirayu Chartsuwan

ฉัตรวิรัช อังคสิงห์

Chatwarun Angasinha

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: jchartsuwan31@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูปของการแพทย์แผนไทย รูปแบบกระบวนการทัศน์การแพทย์แผนไทยและอัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย นำเสนอแนวคิดและการวิเคราะห์ปัญหาจากมุมมองของบุคลากรในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทย บุคลากรในระบบการแพทย์สมัยใหม่และมุมมองจากผู้มารับบริการทางการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจต่อองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้ยั่งยืนโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน ผลการศึกษาพบว่า การก่อรูปของการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรับเอาแนวความคิดทฤษฎีความเชื่อ รวมทั้งแบบแผนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมกายใจมาจากพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย โดยกระบวนการทัศน์การแพทย์แผนไทยนั้นครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ป้องกันโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงมูลเหตุที่ทำให้เกิดโรคโดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรคทางใจโดยใช้ ธรรมโอสธ จนถึงการวางยารักษาแบบปัจเจกโอสธโดยใช้หลักการบริหารยาตามรสนยา ทั้งหมดล้วนแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของการแพทย์แผนไทยที่มุ่งรักษาที่คน ค้นหาเหตุของโรค ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้นโยบายทางสาธารณสุขควรเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยมีทางเลือกอย่างเท่าเทียมในการเข้ารับการรักษาทางการแพทย์แผนไทย

* Received February 24, 2022; Revised February 14, 2022; Accepted June 19, 2022

เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและเพิ่มทางเลือกในการรักษาให้กับประชาชน

คำสำคัญ: การแพทย์แผนไทย, อัตลักษณ์, กระบวนทัศน์, การพัฒนา

Abstract

This qualitative study aimed to investigate the evolution, the paradigms, and the identity of traditional Thai medicine in Thai, propose ideas, and analyze problems from the perspectives of traditional Thai medicine personnel, modern medicine personnel, and those receiving traditional Thai medicine services to promote a better understanding of the body of traditional Thai medicine knowledge and propose approaches for the sustainable development of traditional Thai medicine. Data were collected from 15 key informants through in-depth interviews. The result revealed that traditional Thai medicine has continuously evolved, adopting ideas, beliefs, and holistic healthcare from Buddhist practice which is the root of Thai culture. The paradigms of traditional Thai medicine included concepts of diagnosis, treatment, disease prevention, and health promotion and rehabilitation with an emphasis on self-care practice to prevent causes of diseases on the basis of individualistic cultures. In addition, mental and emotional health treatment through Dhamma medicine – the teachings of the Buddha – and prescription according to the individualistic medicine and drug administration based on medicine flavors was found. These reflected the identity of traditional Thai medicine with an aim to diagnose a disease and find out its cause to provide patients with appropriate treatment. The research recommended change in the paradigms for the sustainable development of traditional Thai medicine. Ministry of Public Health' healthcare policies should provide patients with equal opportunities to receive treatment in traditional Thai medicine practice for the increase of treatment options resulting in the development of traditional Thai medicine.

Keywords: Traditional Thai Medicine, Identity, Paradigm, Development

บทนำ

ระบบการแพทย์ของประเทศไทย มีภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพโดยยึดโยงกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติของคนไทยมาเป็นเวลานาน มีจุดเด่นเรื่องหลักการมองมนุษย์อย่างเป็นองค์รวม สมัยหนึ่งถูกเรียกว่า การแพทย์โบราณ และเมื่อตราพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะฉบับพ.ศ.2542 จึงเปลี่ยนชื่อการแพทย์โบราณเป็น “การแพทย์แผนไทย” ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นปีแรกที่มีการแพทย์แผนตะวันตกเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการแพทย์และการสาธารณสุขได้รับความนิยมจากประชาชน จนลึ้มการแพทย์แผนไทยไปช่วงเวลาหนึ่ง (ทวี เลหาพันธ์, 2558)

การแพทย์แผนตะวันตกอ้างอิงแนวคิดวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งเริ่มในช่วงเวลาพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ก้าวรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วเป็นแนวคิดปฏิฐานนิยม (positivism) เน้นการอธิบายการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในเชิงประจักษ์ (empirical) การพัฒนาองค์ความรู้ทางการแพทย์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดกลุ่มคนที่มีความชำนาญพิเศษในการวินิจฉัยและรักษาความเจ็บป่วย แพทย์มีความคิดที่ว่าร่างกายเป็นเครื่องจักร มุ่งทำการศึกษาส่วนปลีกย่อยของร่างกาย โดยสนใจส่วนที่เล็กลง เล็กลงไปทุกที และความเจ็บป่วยเป็นความชำรุดเสียหายของเครื่องจักร ส่วนหน้าที่ของแพทย์คือการซ่อมแซมเครื่องจักรนั้น ส่วนหลักของการแพทย์ตะวันตกออกหมายรวมถึงการแพทย์แผนไทยด้วยนั้น มีทัศนะว่าโรคแต่ละโรคนั้นเกิดจากหลายสาเหตุ มีหลายองค์ประกอบเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นทัศนะที่ให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ต่อการเป็นเหตุปัจจัยแก่กันและกันของปรากฏการณ์ทั้งหลายและพยายามเข้าใจธรรมชาติมิใช่แต่เพียงในแง่โครงสร้างพื้นฐาน(คาปรั้า ฟรีดจอฟ, 2550) แม้ว่าวิทยาศาสตร์การแพทย์และเทคโนโลยีจะเจริญอย่างมากแต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ ทำให้การแพทย์แผนปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนจากทฤษฎีการแพทย์วิทยาศาสตร์แบบชีววิทยา มาเป็นทฤษฎีการแพทย์วิทยาศาสตร์กระบวนทัศน์ใหม่ที่ยอมรับการแพทย์ทางเลือก และยอมรับบทบาททางจิตต่อมิติด้านสุขภาพมากขึ้นอย่างชัดเจน (ประพจน์ เกตุราภาศ, 2557)

การแพทย์แผนไทยในอดีตเคยเป็นการแพทย์ระบบหลักในสังคมไทยและในพระราชกรณียกิจ จนเมื่อสมัยรัชกาลที่ 6 สยามประเทศต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความทันสมัย เพื่อให้พ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นในยุคล่าอาณานิคมที่แผ่อิทธิพลเข้ามา การแพทย์แผนไทยซึ่งถูกมองว่าเป็นอุปสรรคไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของระบบทุนนิยมโลก และความทันสมัยของประเทศจึงถูกปลดระวางออกจากระบบราชการ การกลับมาให้ความสนใจการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยอีกครั้งในระยะหลัง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากอิทธิพลขององค์การอนามัยโลก ในช่วงปี พ.ศ.2512-2517 องค์การอนามัยโลกได้เริ่มแสดงเจตนารมณ์ที่ให้ความสนใจที่จะพัฒนาการแพทย์ดั้งเดิมของแต่ละประเทศให้เป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพของคน

ทั่วโลกเพราะตระหนักในปัญหาของการแพทย์แผนปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในแง่การกระจายบริการไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่เสมอภาค ประเทศไทยจึงได้ดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวโดยกระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกขึ้นเมื่อ พ.ศ.2545 เพื่อทำหน้าที่วางยุทธศาสตร์และพัฒนางานการแพทย์แผนไทย ความสำคัญของการแพทย์แผนไทยที่มีมากขึ้น ยังเป็นผลมาจากกระแสความสนใจของภาคประชาชนและภาคธุรกิจ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่แสวงหาทางเลือกในการดูแลสุขภาพจากภูมิปัญญาท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาสุขภาพต่างๆ

แม้การแพทย์แผนไทยจะมีความสำคัญมากขึ้น แต่สถานะของการแพทย์แผนไทยก็ยังอยู่ในระดับต่ำ ไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากภาครัฐและวงการแพทย์เท่าที่ควร โดยเฉพาะจากบุคลากรทางการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยไว้วางใจหรือไม่แน่ใจในประสิทธิภาพของการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย เห็นว่ามาตรฐานการรักษาไม่มีความแน่นอน (บุษยมาสสินธุประภา และจรัสพรรณ สงวนเสริมศรี, 2533) องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยขาดความชัดเจน ไม่เป็นระบบ (เปรม ชินวันทนนานท์และคณะ, 2547) เป็นศาสตร์ที่ไม่มีหลักสูตรและวิธีการปฏิบัติในการรักษาที่แน่นอน (สุด แสงวิเชียร, 2521)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาปรัชญาการแพทย์แผนไทยว่าแท้จริงแล้วมีการก่อรูปขึ้นอย่างไรในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ค้นหาอัตลักษณ์ตัวตนที่แท้จริงของการแพทย์แผนไทย เพื่อสลัดอคติหรืออิทธิพลตะวันตกผ่านการทวนคืนสู่รากเหง้าทางวัฒนธรรมหรือการให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยที่มีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทกรรมการพัฒนาที่ได้สร้างความเป็นอื่น (the other) ให้กับสิ่งที่ไม่ใช่ตะวันตก งานวิจัยเน้นการเปิดประเด็นปัญหาจากในแง่มุมมองทางสังคมวิทยา มุมมองของบุคลากรในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทย มุมมองของบุคลากรในระบบการแพทย์สมัยใหม่ที่มีต่อองค์ความรู้/บุคลากรในกลุ่มการแพทย์แผนไทย และมุมมองจากผู้มารับบริการทางการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจต่อปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น เพื่อยกระดับสถานะและสถาปนาการแพทย์แผนไทยให้กลับมามีศักดิ์ศรีในการรับใช้ประชาชนตามสถานะที่ควรจะเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทัศน์และการก่อรูปของการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interviews) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการแพทย์แผนไทยโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และได้รับการแนะนำต่อ (Snow Ball) จำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มหมอพื้นบ้าน หรือผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์แผนไทย หรือแพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงานให้บริการทางการแพทย์แผนไทย 2) กลุ่มสหวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชกร เป็นต้น ที่ทำงานร่วมกับแพทย์แผนไทย 3) กลุ่มผู้มารับบริการที่เข้ารับการบริการทางการแพทย์แผนไทย เพื่อศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปรัชญาทางการแพทย์แผนไทย อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทย และมุมมองการจัดการสุขภาพ ปัญหาอุปสรรคในส่วนต่างๆ ในเรื่องที่ศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจต่อปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยให้กลับมามีบทบาทชัดเจนเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพของประชาชนอย่างมีศักดิ์ศรีในการรับใช้ประชาชนตามสถานะที่ควรจะเป็น

ผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูปของการแพทย์แผนไทย รูปแบบกระบวนการทัศน์การแพทย์แผนไทยและอัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย วิเคราะห์ปัญหาจากมุมมองของบุคลากรในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทย บุคลากรในระบบการแพทย์สมัยใหม่และมุมมองจากผู้มารับบริการทางการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจต่อองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยพร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้ยั่งยืนโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน จากข้อมูลที่ได้สามารถอธิบายตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปรัชญาทางการแพทย์แผนไทย อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทย และมุมมองการจัดการสุขภาพ ปัญหาอุปสรรคในส่วนต่างๆ ในเรื่องที่ศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจต่อปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย โดยที่มีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการทัศน์การแพทย์แผนไทย

จากผลการวิจัยพบว่าการก่อรูปของการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย โดยเริ่มศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานอ้างอิงต่างๆ ที่มีกรกล่าวถึงเกี่ยวกับการรักษาแบบแพทย์แผนไทยการใช้สมุนไพรพบว่าส่วนใหญ่ในพระคัมภีร์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ วิจัยโรคทางการแพทย์แผนไทยมักจะมีการสอดแทรกเนื้อหาอ้างอิงพระพุทธศาสนารวมถึงการพิจารณาใช้สมุนไพรและยา

ตำรับต่าง ๆ เพื่อแก้อาการความผิดปกติ ดังข้อความหนึ่งในพระคัมภีร์ที่ว่า “หนึ่งโสดจะกล่าว การ สมุฐานเป็นเค้ามูล พุทธรัตนตรัสพันธุร ซึ่งมูลโรคสามประการปิดตะแลเสมหะ แลวาคะ สมุฐานทั้งสามโดยประมาณ เป็นอาทิให้วิกล สรรเพชญตรัสพาทีโปรดพระศิริมานนธ์ คิลาน ก่ำเรีบริน วิกลกายเวทนา” (มูลนิธิพื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม, 2559) จึงอาจกล่าวได้ว่า รากเหง้าของการแพทย์แผนไทยนั้นมาจากพระพุทธศาสนา โดยนำเอาแนวความคิดทฤษฎี ความเชื่อ รวมทั้งแบบแผนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมโดยนำมาผสมกลมกลืน ปรับใช้ควบคู่ กับองค์ความรู้ของการแพทย์ท้องถิ่นที่มีอยู่แต่เดิม จนมาเป็นการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย ปัจจุบัน

จากผลการศึกษานี้อาจสรุปได้ว่าการแพทย์แผนไทยนั้นมีกระบวนการทัศน์ทางความรู้ที่มี ส่วนคล้ายคลึงกับแบบปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) ดังเช่นตัวอย่างคำพูดที่ว่า “มัน ต่างกันตั้งแต่หลักการคิด โดยแผนไทยใช้ปรากฏการณ์วิทยา อธิบายด้วยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือ เอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาอธิบายการเกิดโรค โดยที่ไม่ได้คิดแบบแยกส่วน” (ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 1, 2563) โดยกระบวนการทัศน์แพทย์แผนไทย มองว่าสุขภาพที่ดีคือ ความสมดุล เมื่อร่างกายมีความสมดุล ร่างกายก็จะมีสุขภาพดี มีความยั่งยืน สมดุลของสุขภาพเกิดขึ้นเมื่อ กายและจิต มีความสัมพันธ์ต่อกัน ทำงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยกระบวนการทางการแพทย์ แผนไทยครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ป้องกันโรค การส่งเสริมและฟื้นฟู สุขภาพของมนุษย์ กระบวนการทัศน์การแพทย์แผนไทยมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งได้ กล่าวถึงเหตุของความเจ็บป่วยนำมาซึ่งโรคทั้งปวงที่เกิดขึ้นแก่มนุษย์ หรือที่เรียกว่า “มูลโรค” นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากมูลเหตุมาแต่พฤติกรรมที่ผิดไปจากปกติ ได้แก่ การกระหือร้อน-เย็น อาหาร อิริยาบถ อदनอน อดข้าว อดน้ำ กลั้นอุจจาระ กลั้นปัสสาวะ ดังนั้นหากไม่ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมเหล่านี้ก็จะทำให้ร่างกายเกิดความไม่สมดุลก่อให้เกิดโรคหรือความผิดปกติต่างๆ ขึ้น ในกลุ่มผู้ป่วยถ้าไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้การหายจากโรคที่เป็นล่าช้า หรือ รักษาวิธีใดก็ไม่หายด้วยเหตุเกิดจากไม่ปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง เป้าหมายของการ ดูแลตนเองแบบแพทย์แผนไทยคือรู้จักการพึ่งพาตนเอง ยึดโยงกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติ สอดคล้อง กับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตแบบไทย ถึงแม้ว่าในช่วงเหตุการณ์ ประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลง ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจหรือได้รับอิทธิพลทางสังคม วัฒนธรรมจากชาติตะวันตก ส่งผลให้วิถีชีวิตแบบไทยได้ถูกเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยหาก พิจารณามุมมองที่แตกต่างกันระหว่างการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนตะวันตก เริ่ม ตั้งแต่เรื่องของการกำเนิดของมนุษย์ในทัศนะของการแพทย์แผนตะวันตกกับการแพทย์แผนไทย ยัง มีความแตกต่างกันสิ้นเชิง จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งซึ่งทำให้โลกทัศน์ด้านสุขภาพมีความแตกต่าง กัน เกิดการมองต่างในองค์ประกอบร่างกายมนุษย์ นำไปสู่การพิจารณาความผิดปกติของ ร่างกายตลอดจนรูปแบบการรักษาดูแลสุขภาพ ในมุมมองของแพทย์แผนไทย กลไกร่างกายของ

มนุษย์ นั้นประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 ซึ่งมีระบบการควบคุมหลักคือ ตรีธาตุ เน้นความเป็นองค์รวม ภายในตัวธาตุเฉพาะคน หรือ ธาตุกำเนิด ดังที่ถูกกล่าวไว้ในพระคัมภีร์ฉันทศาสตร์ว่า “ หนึ่ง คลอดมาจากครรภ์ ะวี วันเสาร์ เตโชมีเป็นอาทิ คคิ ครู ปถวี อังคารมีวาโย พุธ อาโปศุรด้วย ธาตุนี้ม้วยกับตน โรคระคนทั่วไป ” (มูลนิธิพื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม, 2559) ซึ่งแตกต่างกับการแพทย์สมัยใหม่ที่มีแนวคิดแยกส่วน ลดทอน ร่างกายเป็นระบบกลไกคล้ายเครื่องจักร แพทย์แผนไทยจึงความละเอียดลึกซึ้งมากในการตรวจพิจารณาธาตุทั้งจากภายในและภายนอก ร่างกายเพื่อสืบหาความผิดปกติของร่างกาย การจัดการกับร่างกายของมนุษย์ในแบบแพทย์แผนไทยนั้นจึงมุ่งไปจัดการกับร่างกายของคนแต่ละคนซึ่งมีความเป็นปัจเจก ดังคำกล่าวของ หมอแผนไทยท่านหนึ่งว่า “ การแพทย์แผนไทย หรือ การแพทย์แผนตะวันออกมันก็เป็น การแพทย์ที่มุ่งเน้นเรื่องธรรมชาติ แต่ผู้ที่เกิดการเจ็บป่วย เกิดอาการไม่ปกติ มีความไม่ปกติ เกิดขึ้นในร่างกาย สิ่งที่เราต้องหาคือผิดธรรมชาติใหม่ ผิดธรรมชาติใหม่ ทำอะไรที่มันไม่ สอดคล้องกับธรรมชาติใหม่ ...มนุษย์เราก็มีธรรมชาติที่มีความแตกต่างกัน เราจึงต้องบอกว่าเขา ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติแบบไหน เราจึงต้องไปหาว่าธรรมชาติของเขามันเป็นยังไงถึงต้องไป รู้ว่าเขามีธาตุกำเนิดยังไงถึงจะสามารถไปปรับให้เขาสมดุลสำหรับตัวธาตุของเขา นี่คือนิเวศ ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, 2563) ความแตกต่างกันของธาตุถึงแม้จะมีอาการ/โรคลักษณะเดียวกันก็ จะมีกลไกการเกิดโรคที่แตกต่างกันด้วยความต่างของธาตุกำเนิด นำไปสู่การรักษาที่มีความ เฉพาะบุคคลที่เป็นอัตลักษณ์การดูแลสุขภาพแบบแพทย์แผนไทย

อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทย

จากผลการวิจัยพบว่า ระบบการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยเป็นศาสตร์ที่อิง กับธรรมชาติโยงโยวีสัตวภูมิปัญญาของคนไทยจากฐานสู่ร่น เป็นการเลือกรับปรับใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ตามแต่ละท้องถิ่นให้เหมาะสมกับธรรมชาติภายในร่างกาย ให้ความสำคัญกับความเป็น ปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย การรักษาเมื่อยามล้มป่วยจึงมีความจำเพาะ ถึงแม้จะป่วยโรค เดียวกันแต่ก็มีการรักษา วางยาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสมุฏฐานโรคและธาตุกำเนิดอันเป็น พื้นฐานของแต่ละบุคคล การรักษาเน้นปรับสภาวะธาตุที่แปรปรวนให้เข้าสู่สมดุลของผู้ป่วยแต่ ละคน ดังนั้นหมอไม่เพียงมีความชำนาญในการตรวจอาการ พิณโรครของผู้ป่วยในสภาวะไม่ ปกติเท่านั้น แต่ยังต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติอันเป็นต้นธาตุของผู้ป่วยด้วยเพื่อใช้ในการวาง แผนการรักษาได้ตรงตามธาตุกำเนิดและตามสมุฏฐานโรคที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ผู้ป่วย เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองทั้งในสภาวะปกติและเมื่อยามเจ็บป่วยที่เหมาะสมซึ่งส่งผลต่อ การหายของโรคและการดำรงชีวิตต่ออย่างมีคุณภาพ เป็นที่ประจักษ์ว่าการดูแลสุขภาพแบบ แพทย์แผนไทยมีความละเอียดลึกซึ้งเริ่มตั้งแต่กระบวนการตรวจวินิจฉัย ด้วยวิธีการจับชีพจร การรักษาด้วยหัตถการต่างๆ ตามองค์ความรู้แบบแพทย์แผนไทย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรค ทางใจโดยใช้ ธรรมโอสถโดยการนำหลักธรรมะ หลักการปฏิบัติ มาใช้ในการบำบัดรักษาเยียวยา

ผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยมีกำลังใจต่อสู้กับโรคร้ายต่างๆ จนถึงการวางยารักษาแบบปัจเจกโอสถโดยใช้หลักการบริหารยาตามรศยา ดังคำกล่าวของหมอแผนไทยท่านหนึ่งว่า “โบราณเราการใช้ยาไม่มีตายตัว ธาตุของแต่ละคน คนไข้โรคเดียวกันธาตุมันเหมือนกันไหม เราก็ต้องพลิกแพลงไปตามธาตุ ตามอาการของคนไข้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, 2563) ทั้งหมดล้วนแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของการแพทย์แผนไทยซึ่งแตกต่างกับการแพทย์แผนปัจจุบันที่มุ่งรักษาตามอาการที่ตัวโรคของผู้ป่วย แต่ระบบการแพทย์แผนไทยมุ่งรักษาที่คน ค้นหาเหตุของโรค ดังเช่นตัวอย่างคำพูดของหมอแผนไทยท่านหนึ่งที่ว่า “เมื่อเกิดความเจ็บป่วย การให้ยาเป็นสิ่งที่ดีแต่ไม่ใช่ทุกโรคที่จะต้องให้ยา ควรให้ยาเท่าที่จำเป็น ให้ผู้ป่วยดีขึ้นด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดีกว่าหมอให้ยาไปบังคับให้มันดี โดยที่ตัวผู้ป่วยไม่ปรับเปลี่ยนอะไรเลย เพราะเราเป็นหมอที่รักษาคนไม่ใช่รักษาโรค” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, 2563) บางครั้งการหายจากโรคอาจไม่ใช่เป้าหมายของการรักษาที่แท้จริง แต่การทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไม่ลำบากและมีความสุขในการใช้ชีวิตอาจเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของการรักษาและนี่อาจเป็นช่องว่างของระบบสุขภาพการแพทย์กระแสหลักที่การแพทย์แผนไทยสามารถเข้าไปเติมเต็มได้อย่างเหมาะสม

จากผลการศึกษานี้อาจสรุปได้ว่าการแพทย์แผนไทยมองมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีกายและจิต มีกิเลส ตัณหาที่ล้นนำพาให้เกิดโรคกายและใจ การรักษาของหมอแผนไทยจึงเป็นการรักษาหรือดูแล “ธาตุ” ที่ประชุมกันเป็นองค์รวม การใช้ยาสมุนไพรเป็นส่วนหนึ่ง แต่พร้อมกันนั้นหมอแพทย์แผนไทยในสมัยดั้งเดิมก็จะเป็นผู้รักษาศีล รักษาศรัทธา เพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้ป่วยประพฤติตนตาม กับทั้งในการรักษาโรคก็จะสอนธรรมะที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตไปด้วยเนื่องด้วยแนวคิดทางการแพทย์แผนไทยให้ความสำคัญต่อตัวจิตที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความผิดปกติของร่างกายเช่นกันดังคำกล่าวที่ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” อาจเป็นเพราะแนวคิดทฤษฎีหลักทางการแพทย์แผนไทยนำมาจากพุทธศาสนา โดยรูปแบบการรักษาเป็นการใช้ธรรมโอสถรักษาโรคทางใจ/จิต ร่วมกับการรักษาโรคทางกายตามกรรมวิธีทางการแพทย์แผนไทย เช่น การนวด การประคบ การใช้สมุนไพรตามพื้นถิ่นนั้นๆ ซึ่งหมอแพทย์แผนไทยจะมีความรู้เรื่องพืชพรรณที่สามารถนำมาใช้ในการรักษาตามแพทย์แผนไทย และเป็นพืชพรรณที่พบได้ในพื้นถิ่นนั้นๆ

ประเด็นที่น่าสนใจคือการวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นวิชาชีพของการแพทย์แผนไทยกับแผนปัจจุบันที่มีเส้นแบ่งรอยต่อคือความเป็นนักวิชาชีพแพทย์ หรือกล่าวอีกทีก็คือการศึกษาการแพทย์แผนไทยในปัจจุบันได้ถูกระบบการศึกษาตามแนวทางสมัยใหม่ดึงเข้าสู่ระบบ และอาจทำให้ทำลายความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของการแพทย์แผนไทยลงไป ความแตกต่างของการแพทย์แผนไทยดั้งเดิมที่หมอแผนไทยไม่ต้องได้รับเกียรติบัตรวิชาชีพหรือใบเฉพาะทาง ก็เพราะการรับรองความเป็นหมอที่สามารถช่วยชีวิตคนได้นั้นมาจากการยอมรับ นับ

ถือ ศรัทธาของคนที่ได้รับการรักษา เป็นอัตวิสัย (Subjective) อย่างแท้จริง แต่เนื่องจากอัตวิสัยนี้เป็นสิ่งที่ระบบที่เชื่อมั่นในการวัดและคาดคำนวณได้พยายามขจัดให้หมดไป เพราะอัตวิสัยส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัด คัดคำนวณได้ เช่น “ความรู้สึกความใกล้ชิดระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย” เป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้ เป็นความรู้สึกเฉพาะตัวภายในบุคคล (interpersonal) ที่กระบวนทัศน์แบบแยกส่วนของแพทย์แผนปัจจุบันไม่ถือว่าเป็นวิชาชีพของมืออาชีพ (professional) โดยหากจะจำแนกความเป็นหมอแบบแพทย์แผนไทยพอจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเป็นหมอจากวิชาชีพ และความเป็นหมอจากความเข้าใจในการดูแลอาการเจ็บป่วยขั้นพื้นฐานได้ อีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์การเป็นแพทย์แผนไทยก็คือลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ในสมัยดั้งเดิม ผู้ที่มีความประสงค์อยากจะเป็นหมอเพื่อช่วยเหลือคน จะต้องไปฝังตัวกับครูอาจารย์ทางการแพทย์แผนไทยเพื่อให้ประสิทธิภาพวิชา ครูจะพิสูจน์ลูกศิษย์ไปด้วยพร้อมกันว่า มีความอดทน ขยัน ตั้งใจจริง และมีการบ่มเพาะความมีศีลมีธรรมเพียงพอหรือไม่ เพราะการเป็นแพทย์ต้องเป็นผู้ช่วยชีวิตคน ต้องสามารถแนะนำหนทางที่ถูกต้องในการดูแลชีวิตตนเองให้กับผู้ป่วยได้ และชีวิตทุกชีวิตมีความเหมือนกันในเรื่องของการประชุมธาตุ การดูแลกายและใจ ชีวิตแพทย์ผู้รักษาก็เช่นเดียวกันที่จะต้องดูแลกาย ใจรวมทั้งจิตวิญญาณของตนเองให้อยู่ในลู่ทางของความรู้ในการรักษาคน และการมีศีลมีธรรมด้วย ซึ่งอาจจะเปรียบเทียบไม่ได้กับระบบการศึกษาในสมัยปัจจุบันที่ย้ายที่เรียน หรือแหล่งความรู้ไปไว้ที่อาคาร สถาบัน โรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัย

แนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทย

จากการศึกษาการก่อรูปขึ้นของการแพทย์แผนไทย จนวิเคราะห์ได้รูปแบบกระบวนทัศน์แพทย์แผนไทย และค้นหาอัตลักษณ์ตัวตนที่แท้จริงของการแพทย์แผนไทย เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ นำเสนอแนวทางที่น้อมนำรูปแบบจากศาสตร์พระราชာเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัย ที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อนำมาพัฒนาการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยด้วยแนวคิด 3 ประการที่ผู้วิจัยได้คิดค้นขึ้น ดังนี้

1. การเข้าใจกระบวนทัศน์แพทย์แผนไทย (Understandable of Thai Traditional Medicine paradigm) มีความจำเป็นอย่างยิ่งให้ทุกภาคส่วน ทุกระดับของระบบสาธารณสุขรวมถึงประชาชนทั่วไป ที่สำคัญคือแพทย์แผนไทยรุ่นใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจต่อกระบวนทัศน์แพทย์แผนไทย ว่ากระบวนทัศน์แพทย์แผนไทย เป็นกระบวนทางการแพทย์ที่ครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษาหรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ ยึดหลักความเป็นองค์รวมทั้งกายและใจ มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงมูลเหตุที่ทำให้เกิดโรค โดยยึดโยงกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุ อันสอดคล้องกับ

ชนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตแบบไทย การกินอาหารเป็นยา และการใช้รสรยาในการปรับสมดุลร่างกาย การจัดระบบให้กระบวนทัศน์แพทย์แผนไทยมีระบบที่สมบูรณ์ในตัวเอง โดยไม่เอาทฤษฎีอื่นๆ สอดแทรกเข้าไป เป็นการพัฒนาสืบทอดการแพทย์แผนไทยอย่างไม่มีลิมิตแห่งใด

2. การเข้าถึงอัตลักษณ์การแพทย์แผนไทย (Knowledgeable to identity of Thai Traditional Medicine) อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยเป็นเรื่องที่ต้องสนับสนุนและเปิดเผยให้บุคลากรทุกภาคส่วน ทุกระดับในระบบสาธารณสุขรวมถึงประชาชนทั่วไปได้เข้าถึง รับรู้อย่างชัดเจน เนื่องจาก อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นหมอแบบแพทย์แผนไทย และตอบคำถามที่อาจยังไม่ชัดเจนว่าแพทย์แผนไทยทำอะไรได้บ้าง การดูแลสุขภาพแบบแพทย์แผนไทยมีความละเอียดลึกซึ้งเริ่มตั้งแต่กระบวนการตรวจวินิจฉัย ด้วยวิธีการจับชีพจร การรักษาด้วยหัตถการต่างๆ ตามองค์ความรู้แบบแพทย์แผนไทย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรคทางใจโดยใช้ธรรมโอสธโดยการนำหลักธรรมะ หลักการปฏิบัติ มาใช้ในการบำบัดรักษาเยียวยาผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยมีกำลังใจต่อสู้กับโรคภัยต่างๆ จนถึงการวางยาการรักษาแบบปัจเจกโอสธโดยใช้หลักการบริหารยาตามรสรยา การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรรอบตัว โดยเป้าหมายสำคัญของการแพทย์แผนไทยคือ ต้องการให้คนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เรียนรู้การดูแลสุขภาพตนเองทั้งในสภาวะปกติและเมื่อยามเจ็บป่วยที่เหมาะสมในแบบการแพทย์แผนไทยซึ่งส่งผลต่อการหายของโรคและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ รัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาประสิทธิภาพของการรักษาด้วยยาสมุนไพรและการรักษาทางการแพทย์แผนไทยอื่นๆ กับสหวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล ส่งเสริมให้แพทย์แผนไทยแสวงหาความร่วมมือในการรักษา เพื่อทำความเข้าใจกับสหวิชาชีพในรูปแบบการรักษาตามกระบวนทัศน์แพทย์แผนไทย อันมีอัตลักษณ์ ทั้งยังเป็นการสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์และลดการขัดแย้งระหว่างวิชาชีพ และสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้การดูแลสุขภาพตนเอง การเจ็บป่วยเบื้องต้นโดยใช้ยาสมุนไพรและ/หรือการปรับสมดุลให้เข้ากับวิถีธรรมชาติ ลดการพึ่งพาจากต่างชาติและการรักษาที่ไม่จำเป็น

3. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน (A paradigm shift occurs through sustainable development of Thai Traditional Medicine) หากเรายังคงขับเคลื่อนระบบการแพทย์แผนไทย ในกระบวนทัศน์แบบเดิมที่นำกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์มายึดโยง สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือ ยิ่งพัฒนาแพทย์แผนไทย ก็เหมือนยิ่งปิดเบือนความเป็นอัตลักษณ์แบบแพทย์แผนไทยตามองค์ความรู้ดั้งเดิมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การกระจายผลประโยชน์ในสังคมก็จะเป็นไปในลักษณะวิชาชีพแพทย์และผู้ประกอบการด้านสุขภาพภาคเอกชนเป็นผู้ครอบครองผลประโยชน์ส่วนใหญ่ และเราจะไม่สามารถหยุดยั้ง หยุดวงจรการเก็งกำไร การหาผลประโยชน์ การเร่งรัดการบริโภคในสังคมได้

และในที่สุดก็จะไม่สามารถหยุดยั้งวิกฤตจากการพัฒนาแบบไม่ทรงไว้ซึ่งความเป็นแพทย์แผนไทยที่ถาโถมเข้ามาได้ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์แพทย์แผนไทยถือเป็นก้าวแรกของการเปลี่ยนทิศทางของสังคมให้พ้นไปจากวิกฤต เป็นการเปลี่ยนวิธีคิด วิธีมอง วิธีอธิบายสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามแบบแพทย์แผนไทย ในงานวิจัยนี้จึงนำเสนอให้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน เพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างการแพทย์แผนไทยกับวิถีชีวิตแบบไทยบนฐานของทรัพยากรและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทยในสังคมไทย” พบว่าการแพทย์แผนไทยมีการพัฒนามาอย่างยาวนานโดยรับเอาแนวความคิดทฤษฎี ความเชื่อ รวมทั้งแบบแผนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมภายใต้มาจากพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย มโนทัศน์ทางพระพุทธศาสนามีบทบาทหน้าที่ทั้งในการกำหนดโครงสร้างของตำราแพทย์แผนไทยและขั้นตอนวิธี/พิธีกรรมในการรักษาพยาบาล กำหนดแนวปฏิบัติของผู้รักษาและผู้รับการรักษา สร้างความมั่นคงทางใจให้ทั้งผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้อง (สายป่าน ปุริวรรธนะ, 2560) ก่อตั้งขึ้นเป็นกระบวนทัศน์การแพทย์แผนไทยที่ครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ป้องกันโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงมูลเหตุที่ทำให้เกิดโรคโดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรคทางใจโดยใช้ ธรรมโอสธ เนื่องจากโลกทัศน์ทางการแพทย์แผนไทยมองความเป็นชีวิตประกอบด้วยกายและจิตที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน ส่งผลกระทบต่อกัน หลักการแพทย์แผนไทยจึงเป็นศาสตร์แห่งปัญญาที่นำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพกายจิต (พรณทิพา ชเนศร์, 2562) นำไปสู่อัตลักษณ์การแพทย์แผนไทย อันเป็นรูปแบบการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกับการแพทย์ศาสตร์อื่นๆ

องค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยได้รับการศึกษาแบบตัวต่อตัวจากผู้ที่เคยเป็นแพทย์แผนไทยมาก่อนแล้วจึงมีการพัฒนาต่อยอดและการลองผิดลองถูกแล้วรวบรวมเป็นคัมภีร์หรือตำรา แม้ระบบการแพทย์แผนไทยจะอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แต่ก็ยังถูกการแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งเป็นระบบการแพทย์หลักในสังคมไทย ยึดครองพื้นที่ไป ทำให้การแพทย์แผนไทยเป็นเพียงการแพทย์ทางเลือกที่ประชาชนแถบจะลืมนั่น การส่งเสริมพัฒนาเป็นเพียงการทำตามนโยบายที่สนองตอบความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ เป็นความพยายามทำให้เป็นแบบแพทย์ แต่ไม่ได้ชูอัตลักษณ์ตัวตนของแพทย์แผนไทยที่แท้จริง ปัญหาที่สำคัญของการแพทย์แผนไทยมิได้อยู่ที่ขาดมิติความเป็นวิทยาศาสตร์แต่เป็นเพราะการปรับกระบวนทัศน์ที่โลกให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ในลักษณะที่นำมาใช้เพื่อสถาปนาความเหนือกว่าศาสตร์อื่นๆ (สุนทรี ท. ชัยสัมฤทธิ์โชค, 2560) สิ่งเหล่านี้ล้วนบดบังอัตลักษณ์ของการแพทย์แผนไทย อัน

ส่งผลให้การแพทย์แผนไทยในสังคมไทยที่ควรจะได้รับใช้ดูแลสุขภาพประชาชนได้อย่างยั่งยืน กลับกลายเป็นเพียงระบบการแพทย์ที่มีไว้ประดับระบบสุขภาพ

การแพทย์แผนไทยอันเป็นศาสตร์การดูแลสุขภาพองค์รวมเชื่อมโยงสู่การดูแลสุขภาพทุกมิติของประชาชน โดยเฉพาะสุขภาพในมิติของจิตวิญญาณ (สุวสิน พลนรัตน์ และ คณะ, 2564) โดยจะมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเอง มุ่งการพึ่งพาตนเองในครอบครัวและชุมชนเพื่อในดูแลสุขภาพสอดคล้องกับธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อด้านสุขภาพ และวิถีชีวิตของชุมชน ส่วนของภาคประชาชน มีการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพในระดับชุมชนที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน โดยแรงสนับสนุนทางสังคมในการดูแลสุขภาพจากบุคคลในครัวเรือนและจากเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้แบบแผนการรักษาการเจ็บป่วยด้วยการแพทย์แผนไทย (สังคม ศุภรัตน์กุล, 2561) การทำงานเชื่อมโยงในรูปแบบเครือข่ายซึ่งการคำนึงถึงฐานคิดการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนจะเป็นสิ่งที่ช่วยก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้ (สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน, 2556) และเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้ยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การก่อรูปของการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรับเอาแนวความคิดทฤษฎี ความเชื่อ รวมทั้งแบบแผนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมภายใต้มาจากพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย โดยกระบวนการทัศน์แพทย์แผนไทยนั้นครอบคลุมทั้งด้านการตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ป้องกันโรค การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์ มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงมูลเหตุที่ทำให้เกิดโรคโดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย ทั้งยังมีการบำบัดรักษาโรคทางใจโดยใช้ ธรรมโอสธจนถึงการวางยารักษาแบบปัจเจกโอสธโดยใช้หลักการบริหารยาตามรศยา ทั้งหมดล้วนแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของการแพทย์แผนไทยที่มุ่งรักษาที่คน ค้นหาเหตุของโรค ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทยอย่างยั่งยืน สำหรับข้อเสนอแนะงานวิจัยคือรัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ การดูแลสุขภาพตนเอง การเจ็บป่วยเบื้องต้นโดยใช้ยาสมุนไพรและ/หรือการปรับสมดุลให้เข้ากับวิถีธรรมชาติทั้งนี้นโยบายทางสาธารณสุขควรเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยมีทางเลือกอย่างเท่าเทียมในการเข้ารับการรักษาทางการแพทย์แผนไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและเพิ่มทางเลือกในการรักษาให้กับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- คาปรั้า ฟริตจ็อฟ.(2550). จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ เล่ม 1-3 อิทธิพลของความคิดแบบเดส์ คาร์ตส์-นิวตัน The Turning Piont. แปลโดย พระประชา ปสนนโม, พระไพศาล วิสาโล, สันติสุข โสภณสิริ และรสนา โตสิตระกูล .พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลด์ คิมทอง.
- ทวี เลหาพันธ์.(2558). การพัฒนาการจัดการศึกษาการแพทย์แผนไทยประยุกต์: (1) การพัฒนา การแพทย์แผนไทย เมื่อกลับคืนสู่ศิริราช. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก,13 (1) ,3-13.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม.(2559).ตำราการแพทย์ไทยเดิม(แพทยศาสตร์สงเคราะห์ ฉบับอนุรักษ์) เล่มที่ 1.พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศุภนิขการพิมพ์.
- บุษยมาส สีนุประภา และจรัสพรรณ สงวนเสริมศรี.(2533). การแพทย์แผนโบราณในทัศนะ ของนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ,รายงานการวิจัย,ได้รับทุน สนับสนุนจากแผนงานส่งเสริมการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- ประพจน์ เกตุรากาศ.(2557). ทฤษฎีการแพทย์แผนไทยกับทฤษฎีการแพทย์แผนปัจจุบัน. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก,12 (2),167-169.
- เปรม ชินวันทนนานนท์ และคณะ.(2547). ทิศทางการนำการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน ไทยและการแพทย์ทางเลือกเข้าสู่ระบบบริการ ใน สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ ประพจน์ เกตุรากาศ, ภูมิปัญญาไทย สุขภาพวิถีไท นนทบุรี : กรมพัฒนาการแพทย์แผน ไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1. (7 สิงหาคม 2563). บทบาทและอัตลักษณ์ของแพทย์แผนไทย. (จิรายุ ชาติ สุวรรณ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2. (4 สิงหาคม 2563). บทบาทและอัตลักษณ์ของแพทย์แผนไทย. (จิรายุ ชาติ สุวรรณ, ผู้สัมภาษณ์)
- พรณทิพา ชเนตร์.(2562).พุทธจิตวิทยากับการส่งเสริมคุณภาพกายจิตตามแบบแพทย์แผน ไทย ด้วยหลักไตรสิกขา.วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 26 (2), 92-119.
- สังคม ศุภรัตน์กุล.(2561).การเลือกแบบแผนการรักษาการเจ็บป่วยของครัวเรือนในพื้นที่ชนบท อีสาน. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ. 11 (2),12-22.
- สุด แสงวิเชียร.(2521). จุดจบของแพทย์แผนโบราณและการเริ่มต้นของการแพทย์แผนปัจจุบัน ของไทย,ใน วารสารสังคมศาสตร์การแพทย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 1(2).20-28.

- สุนทรี ท. ชัยสัมฤทธิ์โชค.(2560).คื่นคุณค่าการแพทย์แผนไทยด้วยพระพุทธศาสนาและ
วิทยาศาสตร์. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 24 (2), 55-83.
- สุวสิน พลนรัตน์ และคณะ.(2564).แนวทางการพัฒนาคลินิกจิตเวชชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
ภายใต้บริบทของการแพทย์ล้านนา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(5), 162-176.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ.(2560).พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมการแพทย์แผนไทย. วารสารพุทธ
ศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 24 (3), 79-90.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ
ต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์
ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย*

A STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT AND ATTITUDES
OF GRADE 8 STUDENTS THROUGH LEARNING MANAGEMENT
BY USING THE COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUE OF JIGSAW
WITH THE SERIES OF INDUCTIVE INSTRUCTION

ปวรศา โคติวงศ์

Pawarisa Kotiwong

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี

Chommanad Cheausuwantavee

สุนิสา สุมิรัตนะ

Sunisa Sumirattana

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: pawarisapuk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย กับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย บทความวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัย one – group pretest – posttest design กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” ภาคเรียนที่ 1 / 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน เวลาในการทดลองจำนวน 14 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

* Received March 2, 2022; Revised February 26, 2022; Accepted June 24, 2022

แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์รวมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์รวมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์รวมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์, ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research are as follows: (1) to compare learning achievement and subject matter congruence in mathematics among secondary school students before and after learning through the cooperative jigsaw learning technique and an inductive instruction series; (2) to compare mathematical learning achievement and subject matter congruence in mathematics among secondary school students after learning through the cooperative jigsaw learning technique and an inductive instruction series with a criteria of 70%; and (3) to compare attitude towards mathematics learning before and after learning through the cooperative jigsaw learning technique and an inductive instruction series. This research was quasi-experimental research with a One-Group Pretest-Posttest design. The population of this research included eighth grade students at Tha Rua “Nittayanukul” school in the first semester of the 2021 academic year, which was obtained by cluster random sampling using the classroom as a sampling unit. The duration of this research was 14 periods of 50 minutes each. The instruments for data collection were the learning management plans, together with the use of inductive instruction, a test of mathematics learning achievements and a test of attitudes towards mathematical learning. The results revealed the following: (1) the mathematical learning achievement and matter congruence after learning through the cooperative jigsaw learning technique and inductive instruction, which was higher than before with a statistical significance

level of .05.; (2) the mathematical learning achievement and matter congruence after learning with the cooperative learning jigsaw technique with inductive instruction were higher than the criteria of 70% and a statistical significance of .05.; and (3) the attitude towards mathematics after applying the cooperative learning jigsaw technique with inductive instruction, which was higher than before with statistical significance of 0.05.

Keywords: Cooperative learning, Jigsaw technique, Inductive instruction, Achievement, Attitudes

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ได้กำหนดการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และบูรณาการความรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งความรู้เกี่ยวกับสังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ภาษา และการดำรงชีวิต จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัย คำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ การปรับปรุงหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบูรณาการความรู้ เชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เข้าด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

วิชาคณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบัน ประกอบกับวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิด กระบวนการและเหตุผล ฝึกให้ผู้เรียน เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) โดยเฉพาะในส่วนของเรขาคณิตในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พบว่าส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์ นักเรียนไม่ชอบการพิสูจน์เรขาคณิต ไม่ทราบแนวทางการพิสูจน์ นักเรียนไม่ทราบว่าเริ่มต้นพิสูจน์อย่างไร ไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทราบมาเป็นเหตุผลในการพิสูจน์ (วัฒนา มณีวงศ์, 2542) สอดคล้อง

กับ อาคเนย์ ฉัตรบรรยงค์ ที่ได้สำรวจเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนเรขาคณิตในระดับมัธยมศึกษาโดยการสอบถามครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 46 คน พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการสอนเรขาคณิต นักเรียนไม่เข้าใจสมบัติของรูปเรขาคณิต เนื่องจากการรับความรู้จากการท่องจำ ทำให้ไม่สามารถให้เหตุผลในการพิสูจน์ได้ นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้และนำสมบัติของรูปเรขาคณิตมาช่วยในการพิสูจน์ (อาคเนย์ ฉัตรบรรยงค์, 2548) การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของไทยยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ต่ำกว่าประเทศอื่น การประเมินคุณภาพโรงเรียนระดับขั้นพื้นฐานทั่วประเทศรวมโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐานมีถึงร้อยละ 65 (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2553) และจากการศึกษาผลการประเมินการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยในการสอบ Programme for International Student Assessment (PISA) 2012 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 427 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย Organization for the Economic Cooperation and Development (OECD) ที่มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่ 494 คะแนน และในปี 2015 ได้คะแนนเฉลี่ย 415 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่ 490 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) โดยสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ มีผลกระทบมาจากนักเรียนไม่สามารถเรียงลำดับความคิด อธิบายวิธีการวิเคราะห์ปัญหาและขั้นตอนในการแก้ปัญหา ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ ที่มีลักษณะของเนื้อหาที่เป็นนามธรรม เป็นตัวเลข และสัญลักษณ์ ทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ตรง เข้าใจได้ยาก และอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ เจตคติ เพราะเจตคติเป็นพื้นฐานในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมมนุษย์ว่าจะไปทิศทางบวกหรือลบ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเจตคติที่สำคัญคือประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมากทั้งทางด้านดีและด้านไม่ดี (แสงเดือน ทวีสิน, 2545) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน วิธีการสอนแบบบรรยายเรียนรู้ผ่านการจำทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นเพียงฝ่ายรับความรู้ (Passive Learner) ไม่เกิดการตกลึกความรู้ ซึ่งความรู้ที่เกิดจากการฟังและการจดบันทึก (Listening and Lectures) จะมีระยะในการจดจำความรู้เพียงร้อยละ 5 หลังจากการได้รับความรู้เพียง 24 ชั่วโมง (Community literacy of ONTARIO, 2013) สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนคณิตศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถควบคุมกระบวนการในเรียนรู้และกระบวนการคิดของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักและเห็นคุณค่าของวิชาคณิตศาสตร์ สามารถใช้คณิตศาสตร์ช่วยในการวินิจฉัย การตัดสินใจ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ขมนาด เชื้อสุวรรณทวิ, 2561) กล่าวได้ว่าเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชา

คณิตศาสตร์สามารถเกิดได้จากการเห็นคุณค่า ประโยชน์ การได้นำความรู้ไปใช้ ทำให้เกิดเป็นประสบการณ์จากสิ่งที่พบเจอในห้องเรียน

รูปแบบและสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการแก้ปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสื่อประสมชุดการเรียนรู้ เพราะชุดการเรียนรู้เป็นการประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน (Student centered) นักเรียนสามารถที่จะค้นคว้าได้ด้วยตนเอง จากนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น จากการนำสื่อประสมมาใช้นั้นคือการนำเอาสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ หลายอย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย เป็นรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาคณิตศาสตร์ (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้จากรายละเอียดปลีกย่อยหรือจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ หรือ กฎ หลักการ ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุป โดยการนำเอาตัวอย่างของข้อมูล สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่มีหลักแฝงอยู่มาให้ผู้เรียนศึกษา สังเกต ทดลอง เปรียบเทียบ หรือวิเคราะห์จนสามารถสรุปหลักการได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปใช้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2558); (ทิศนา แหมมณี, 2561) ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ (สุชีรา ไชยอนอมสัต์, 2554) และการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นการเรียนแบบร่วมมือโดยที่ผู้เรียนแต่ละบุคคลต้องไปศึกษาค้นคว้าในส่วนที่ได้รับมอบหมาย แล้วกลับมาสอนให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มได้เรียนรู้ภาพรวมทั้งหมด (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558) ทำให้จัดการเรียนรู้ได้ในหลายเรื่องในการจัดการเรียนรู้ 1 แผน ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะทางสังคม และที่สำคัญทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและเกิดความสุขกับการเรียนรู้ และผู้เรียนได้อธิบายความรู้ ทำให้เห็นคุณค่า ประโยชน์ การได้นำความรู้ไปใช้ (ฉันท ชาติทอง, 2551) ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้หลายเรื่องในการจัดการเรียนรู้ 1 แผน และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย เป็นการนำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีอิสระในการเรียนตามความแตกต่างของบุคคลเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เสนอตัวอย่างให้เพียงพอ ผู้เรียนสรุปหลักการด้วยตนเองส่งผลให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการค้นพบข้อสรุป โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายเรื่องในการจัดการเรียนรู้ 1 แผน

ช่วยให้ประหยัดเวลา และทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและเกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ และผู้เรียนทุกคนได้อธิบายความรู้ ทำให้เห็นคุณค่า ประโยชน์ การได้นำความรู้ไปใช้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองโดยเป็นการวิจัยแบบ one – group pretest – posttest design

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ห้องเรียนสายอาชีพแบบคละความสามารถ จำนวน 6 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 240 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 36 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit)

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด จำนวน 14 คาบ คาบละ 50 นาที แบ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 คาบ การทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) จำนวน 1 คาบ และการทดสอบหลังเรียน (Post - test) จำนวน 1 คาบ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ จำนวน 6 แผน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์และการวัดผล จำนวน 3 ท่าน พิจารณาเกี่ยวกับความชัดเจนและความเหมาะสมของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่สร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย 4 ระดับ คือ ความรู้ความจำ (Computation) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) และการวิเคราะห์ (Analysis) ที่มีค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.22 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.21 – 0.73 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.87

5.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยพิจารณาใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อผู้สอน แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ด้านละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ และใช้แบบวัดเจตคติแบบแบ่งช่วงสเกลของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้หรือการวัดผลทางการศึกษาหรือจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านภาษา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย ใช้สถิติ t - test for Dependence Sample และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t - test for one Sample สถิติอื่น ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 9.39 คะแนน และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 21.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยก่อนเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 3-14 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 17-25 คะแนน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

ผลสัมฤทธิ์	n	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	df	t	p
ก่อนเรียน	36	9.39	2.87					
				12.17	148.03	35	24.33*	0.000
หลังเรียน	36	21.56	2.17					

*p<.05

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย กับเกณฑ์ ร้อยละ 70

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

ผลสัมฤทธิ์	n	$\bar{x}$	S.D.	μ	Df	t	p
หลังเรียน	36	21.56	2.17	21	35	1.54	0.00

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องความเท่ากันทุกประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 หรือ 21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ($\bar{X} = 21.56$, S.D. = 2.17)

3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

ในด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.11) และเมื่อพิจารณาด้านเรียงจากมากไปน้อยพบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อคณิตศาสตร์ด้านความรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงที่สุดคือ ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.10) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกต่อครูผู้สอน ($\bar{X} = 2.41$, S.D. = 0.12) และด้านความรู้สึกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.38$, S.D. = 0.10)

สำหรับคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.11) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านเรียงจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อคณิตศาสตร์ด้านความรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงที่สุดคือ ($\bar{X} = 4.5$, S.D. = 0.10) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกต่อครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.12) และด้านความรู้สึกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = .38$, S.D. = 0.09)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

ผลการประเมิน	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	df	t	p
ก่อนเรียน	30	2.43	0.14	59.94	119.78	29	53.77*	0.000
หลังเรียน	30	4.43	0.14					

*p<.05

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

ในงานวิจัยครั้งนี้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยความสามารถ เรียกว่า กลุ่มบ้าน แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเหมือนกัน โดยมีหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม สมาชิกแบ่งเนื้อหาคนละหัวข้อ แล้วนำเนื้อหาที่ตนเองได้รับไปศึกษาผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีการลงรายละเอียดปลีกย่อยก่อนการนำไปสู่หลักการหรือทฤษฎี โดยใช้ตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ จนสรุปเป็นหลักการได้อย่างถูกต้องร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้เนื้อหาเหมือนกัน หลังจากนั้นผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนกลับมาที่กลุ่มบ้าน เพื่ออธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ เมื่อจบบทเรียนจะมีการทดสอบรายบุคคล แล้วนำคะแนนของสมาชิกในกลุ่มบ้านมารวมกัน โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) ขั้นเตรียม ผู้สอนเตรียมความพร้อมผู้เรียน ทำความเข้าใจ อธิบายเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่จะทำการจัดการเรียนรู้

2) ขั้นการจัดแบ่งกลุ่ม ผู้สอนจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้มีสมาชิกที่มีความสามารถคละกันเป็นกลุ่มบ้าน (Home group) จำนวนสมาชิกในกลุ่มจำนวน 3 คน ครูให้นักเรียนนั่งตามกลุ่มที่จัดแบ่งกลุ่มไว้

3) ขั้นมอบหมายงาน ครูมอบหมายชุดการเรียนรู้ ให้สมาชิกคนละ 1 ชุด และมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบศึกษา ค้นคว้าคนละ 1 ส่วน

4) ขั้นศึกษาค้นคว้าโดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย สมาชิกทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญแยกจากกลุ่มบ้าน ไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการศึกษาเอกสารหรือค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมาย โดยสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน จะไปนั่งรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

5) ขั้นเปรียบเทียบและรวบรวม สมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตัวอย่าง สังเกต วิเคราะห์ด้วยตนเอง เปรียบเทียบข้อแตกต่าง หาทงศ์ประกอบร่วม และหาความสัมพันธ์ของรายละเอียดที่เหมือนกัน

6) ขั้นสรุป สมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสรุปองค์ประกอบร่วมจากตัวอย่างต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้สังเกต จากสิ่งที่ผู้สอนได้อธิบายไว้ในชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือสรุป เป็นการสรุปองค์ประกอบร่วมจากตัวอย่างต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้สังเกต พิจารณา ทดลอง พิสูจน์ แล้วมาสรุปเป็นข้อสรุปต่าง และเตรียมนำไปสอนหรือให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มบ้าน

7) ขั้นถ่ายทอดความรู้ ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มกลับกลุ่มบ้านของตน แล้วผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกัน อธิบายให้ความรู้สมาชิกในกลุ่มที่ละคนจนครบ มีการซักถามข้อสงสัย ตอบปัญหา ทบทวน ให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน

8) ขั้นทดสอบความรู้และการนำไปใช้ ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ที่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียนรู้ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม มอบรางวัลหรือคำชื่นชมกลุ่มที่มีคะแนนรวมสูงสุด

ภายหลังการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น เนื่องจาก ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน พัฒนาทักษะทางสังคม เกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวเพ็ญ บุญประสพ ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เสาวเพ็ญ บุญประสพ, 2553)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความเท่ากันทุกประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์รวมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์รวมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย ส่งผลให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการค้นพบข้อสรุป ทำให้เห็นคุณค่า ประโยชน์ของการได้นำความรู้ไปใช้ เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพร ระภักดี ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นันทพร ระภักดี, 2551)

3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในชั้น มีส่วนร่วมในการคิด การทำ ส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น และในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม และทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และเกิดความสนุกกับการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัยมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ บุศรา อัมทรัพย์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อประสมสูงกว่าเกณฑ์การเรียนของนักเรียนร้อยละ 50 และเจตคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อประสม เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (บุศรา อัมทรัพย์, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ ทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ และยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคม เกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ นำมาสู่การพัฒนาเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และในส่วนของจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีจุดเด่นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการคิด วิเคราะห์และการสังเกต ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบด้วยตนเอง เข้าใจและจดจำรายละเอียดของเนื้อหาได้ดี และผู้เรียนมีการสรุป จดจำบทเรียนได้นาน รวมทั้งผู้เรียนได้เรียนรู้และกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยความละเอียดรอบคอบ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการพัฒนามากขึ้น ทั้งนี้ในการเรียนการสอนแบบจิ๊กซอว์นั้นมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) การเตรียมสื่อการเรียนรู้ ผู้สอนเตรียมใบความรู้ สื่อ ใบงาน และแบบทดสอบ 2) การจัดสมาชิกของกลุ่ม โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มพื้นฐาน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3) การรายงานและการทดสอบย่อย ผู้เชี่ยวชาญกลับเข้ากลุ่มพื้นฐานของตนเองและรายงานเรื่องที่ได้อ่านรู้มาให้สมาชิกในกลุ่มฟัง หลังจากนั้นผู้สอนทำการทดสอบย่อย และประเมินผลให้คะแนน สำหรับครูนั้นบทบาทของครู ซึ่งครูจะทำหน้าที่เป็นผู้

คอยช่วยเหลือ เป็นแหล่งข้อมูลที่ดีเมื่อนักเรียนมีคำถามจะสามารถให้คำแนะนำได้ และประเมินการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ จะทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน พัฒนาทักษะทางสังคมและทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย (Induction Method) คือ การสอนรายละเอียดปลีกย่อยไปหากฎเกณฑ์ หรือสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ หรือกฎเกณฑ์หลักการข้อเท็จจริงหรือข้อสรุป โดยการนำเอาตัวอย่างข้อมูล เหตุการณ์ สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีหลักการแฝงอยู่มาให้ผู้เรียนศึกษา สังเกต ทดลอง เปรียบเทียบหรือวิเคราะห์จนสามารถสรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูต้องทำการจัดเตรียมหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นการเตรียมนักเรียนซึ่งเป็นการเตรียมความรู้และแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน การเสนอตัวอย่าง ให้นักเรียนเปรียบเทียบและสรุปกฎเกณฑ์ตัวอย่างควรเสนอหลายตัวอย่าง การหาคู่ประกอบรวม เป็นการให้นักเรียนมีโอกาสนพิจารณาความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบจากตัวอย่างเพื่อเตรียมสรุปกฎเกณฑ์ การสรุปข้อสังเกตต่างๆ เป็นการสรุปข้อสังเกตต่าง ๆ จากตัวอย่างเป็นกฎเกณฑ์ นิยาม หลักการ ด้วยตัวนักเรียน และการนำไปใช้ เป็นขั้นนำข้อสรุปหรือกฎเกณฑ์ที่ได้จากการทดลองหรือสิ่งที่เข้าใจไปใช้ในสถานการณ์จริง การสอนแบบอุปนัยจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้งและจำได้นาน ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดตามหลักตรรกศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการแก้ปัญหา และรู้จักวิถีทำงานที่ถูกต้องตามหลักจิตวิทยา แต่การสอนด้วยวิธีนี้ไม่เหมาะสมที่จะใช้สอนวิชาที่มีคุณค่าทางสุนทรีย์ ใช้เวลามาก อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ทำให้บรรยากาศการเรียนเป็นทางเร้นไป และครูต้องเข้าใจในเทคนิควิธีสอนแบบนี้ให้ดี จึงจะได้ผลสัมฤทธิ์ในการสอน ดังนั้นในการนำวิธีการนี้มาจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ครูจำเป็นต้องเข้าใจเทคนิคการสอนนี้เป็นอย่างดี หากครูไม่เข้าใจเทคนิคนี้จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลดังที่ต้องการ 3) การนำจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยควรเน้นทักษะการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเองจากสถานการณ์จริง ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนครูควรมีอุปกรณ์ที่หลากหลาย ไม่เฉพาะเจาะจง เตรียมการสอนให้ยืดหยุ่น สามารถปรับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการใช้ชุดการเรียนรู้แบบอุปนัย ของนางสาวปวีศา โคติวงศ์

นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะ
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาาระยะ 3 ปีของ
กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547-2549). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา.
- ฉันท ชาติทอง. (2551). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2561). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ = Mathematics instruction.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรม : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ทิตนา แหมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นันทพร ระภักดี. (2551). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยเทคนิคการสอนแบบ
อุปนัย-นิรนัยเรื่องความคล้ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุศรา อิมทรัพย์. (2551). ผลการใช้สื่อประสมเรื่อง "การแปลงทางเรขาคณิต" ที่มีผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2553). ความรู้ทั่วไปด้านการศึกษาพิเศษ = General
knowledge about special education : ES 501. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัฒนา มณีวงศ์. (2542). ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียน
เรขาคณิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ การสอน.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). เอกสารส่งเสริมความรู้ วิชา
คณิตศาสตร์ เรื่องพีชคณิต. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ไฮเอ็ดพับลิชชิง.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). ผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ ความเป็นเลิศและความเท่าเทียมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชีรา ไฉนอมสัต์. (2554). การใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบร่วมมือรูปแบบ STAD ในรายวิชาการบัญชีต้นทุนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2558). 21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ดวงกลม.
- เสาวเพ็ญ บุญประสพ. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสงเดือน ทวีสิน. (2545). จิตวิทยาการศึกษา = Educational psychology. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อาคเนย์ ฉัตรบรรยงค์. (2548). ชุดการเรียนรู้เรื่องความเท่ากันทุกประการที่เน้นระดับขั้นการเรียนรู้เรขาคณิตของแวนฮิลล์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Community literacy of ONTARIO. (2013). Literacy Basics. Retrieved June 22, 2019, from <http://literacybasics.ca/training/instructional-strategies/>

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง
มาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

FACTORS RELATED TO THE DECISION TO VISIT THE MAKHA BUCHA
HAEPHAKHUENTHAT FESTIVAL, WAT PHRAMAHATAT
WORAMAHAVIHARA, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อังคณา แพรกเมือง

Aangkana Praekmaung

ภัทธรัตน์ ศรีแก้ว

Phattaranan Srikeaw

วิชิต จรุงสุจริตกุล

Wichit Charungsutjaritkul

นิภารัตน์ นิกตริพงษ์

Niparat Nuktreepong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: Aangkana130642@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ 3) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าไคส์สแคว์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.3 ด้านอายุ 20 - 35 ปี มากที่สุดร้อยละ 47.7 สถานภาพของนักท่องเที่ยวมีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 49.0 ด้านการศึกษา พบว่าการศึกษาระดับมัธยมตอนปลายมากที่สุดร้อยละ 52.3 ด้านอาชีพ มีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด

* Received March 11, 2022; Revised April 13, 2022; Accepted June 30, 2022

ร้อยละ 33.7 รองลงมาเป็นอาชีพพนักงานบริษัท ร้อยละ 19.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ช่วงรายได้ 10,000 - 20,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 57.00 และภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด นครศรีธรรมราชร้อยละ 86.7 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุด้านการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุ โดยปัจจัยศักยภาพของการจัดงานมาฆบูชาด้านต่าง ๆ ทุกด้านมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์, การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว, งานประเพณีมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุ, วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

Abstract

This research article aims to 1) to study general information of tourists visiting the Makha Bucha Festival, and to study the level of opinions about the needs of tourists visiting the Makha Bucha Festival 2) to study the level of opinions about the needs of the tourists to the Makha Bucha Festival, 3) Study the important factors related to the decision of the tourists to travel to the Makha Bucha Festival. In the study, quantitative research methods were used. by collecting data from questionnaires from tourists with a simple random sampling of 300 people, the statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and chi-square. The results of the data analysis are as follows: 1) General information of tourists Most of them were females, 59.3%, aged 20-35 years, 47.7%. The status of tourists was single, 49.0%, education found that high school education, 52.3%, occupation, occupation. Farmers were the most at 33.7%, followed by occupations of company employees, 19.7% with average monthly income. It was found that the income range of 10,000 - 20,000 baht was the most 57.0% and the domicile was in Nakhon Si Thammarat province, 86.7%. 2) The level of opinions about the needs of tourists who came to the Makha Bucha Festival in terms of overall service was at the highest level. 3) Makha Bucha Festival The potential factors of organizing the Makha Bucha event in all aspects are related to the decision of tourists to travel to the Makha Bucha Festival. There was a significant correlation at the 95 percent confidence level.

Keywords: Factors, Tourism, Makha Bucha Haephakhuenthat Festival, Wat Phramahatat Woramahavihara,

บทนำ

นับตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจประเทศไทยได้มีแผนเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนโยบายสำคัญในการผลักดันและส่งเสริมให้ประเทศมีรายได้จากการส่งออกและการท่องเที่ยว ส่งผลให้การท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงขึ้นมากในระยะหลายปีที่ผ่านมา โดยภาคการท่องเที่ยวมีมูลค่าเป็นสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 21 ของ GDP และภาคการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศประมาณ 4 ล้านคน ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) โดยแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นถ้ามีการพัฒนาอย่างไม่เหมาะสมอาจจะนำไปสู่ผลกระทบต่อชุมชนได้ อันได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นของคนในชุมชน พื้นที่ อัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของมลพิษและผลเสียทางสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญอาจมีการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมพื้นเมืองและวิถีชีวิตที่เคยมีอยู่เดิมได้ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความลักษณะพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับประเพณีวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าทางสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี (กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรัณยา แสงลัมสุวรรณ, 2563)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอาณาจักรโบราณที่มีประวัติศาสตร์ความรุ่งเรืองมายาวนาน ในฐานะเมืองศูนย์กลางและเมืองท่าสำคัญแห่งแหลมมลายู อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นไปด้วยศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันงดงามเป็นเอกลักษณ์ นอกจากนั้นนครศรีธรรมราชยังเป็นจังหวัดที่มากไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันหลากหลาย ทั้งภูเขา ป่าไม้ ทะเล รวมถึงเป็นเมืองสำคัญทางพุทธศาสนาที่พลึงแห่งศรัทธายังคงเปี่ยมล้นแนบแน่นนับจากอดีตสู่ปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) จึงคัดสรรให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งในโครงการ “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) โดยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารซึ่งมีชื่อเสียง

เป็นที่รู้จักดีทั้งในเมืองนครศรีธรรมราช และทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพราะมีความสำคัญมากมาย เป็นที่ตั้งขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกลจะหลั่งไหลมานับสารพระบรมธาตุเจดีย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่รวมแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน จึงได้มีการนำทรัพย์สินเงินทองมาถวายเป็นพุทธบูชา (กระทรวงวัฒนธรรม, 2563) และยิ่งไปกว่านั้นจากการได้รับการเคารพศรัทธาจากพุทธ นอกจากเคารพศาสนิกชนในวันมาฆบูชาของทุกปี ได้มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งจะจัดขึ้นในวันมาฆบูชา โดยชาวนครศรีธรรมราช จะร่วมแรงร่วมใจกัน บริจาคทรัพย์สินเงินทองตามกำลังศรัทธา เพื่อนำเงินจำนวนนั้นไปซื้อผ้าเป็นชิ้นๆ ซึ่งมักจะเป็นสีเหลือง สีขาว สีแดงหรือสีชมพู แล้วนำมาเย็บต่อกันเข้าเป็นแถบยาวนับเป็นพัน ๆ หลา จากนั้นก็จะนำผ้างดังกล่าวแห่ไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยแห่ทักษิณาวรรตรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ๓ รอบ แล้วจึงนำเข้าสู่วิหารพระม้าหรือพระทรงม้า ซึ่งเป็นพระวิหารที่มีบันไดขึ้นสู่ภายในกำแพงแก้วล้อมฐาน พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อนำผ้านั้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นการถวายสักการะอย่างหนึ่ง ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุหรือพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช นับเป็นประเพณีที่รวบรวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมาหล่อหลอมแสดงความเป็นปึกแผ่น เป็นความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างไม่เสื่อมคลาย (เดชชาติ ตรีทรัพย์ และคณะ, 2560)

ทั้งนี้กิจกรรมในวันมาฆบูชา พุทธศาสนิกชนจำนวนมากมาร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ สักการะองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเนื่องในวันมาฆบูชา ซึ่งเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในช่วงวันเพ็ญเดือนสาม หรือวันมาฆบูชา ที่สืบทอดกันมาเกือบ 800 ปี โดยเชื่อว่า “เกิดมาหนึ่งชาติ ขอได้กราบพระบรมธาตุเมืองนครฯ สักครั้ง” ถือว่าได้บุญกุศลที่แรงกล้าและเป็นมงคลแก่ชีวิตสูงสุด นอกจากนี้ ยังมีพุทธศาสนิกชนนำอาหารว่างต่าง ๆ ประเภท กาแฟ โอวัลติน ขนมปังปิ้ง และน้ำดื่มมาให้บริการฟรีแก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เป็นการร่วมทำบุญด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่แต่งกายด้วยชุดสีขาวหรือสีนวลมาร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ และจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้หลังไหลไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสักการบูชาและนำผ้าห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และความเป็นสิริมงคลในการดำเนินชีวิต โดยส่วนใหญ่เดินทางกันเป็นครอบครัว มีการซื้อหรือทอนผ้าผืนยาวนับสิบเมตรซึ่งส่วนใหญ่มีสีเหลือง เป็นสีสิ่วพระ ที่ทางวัดจัดเตรียมไว้ให้ ทำบุญตามกำลังศรัทธา และที่พ่อค้าแม่ค้านำมาให้บริการขาย หลาละ 13 - 15 บาท เมื่อได้ผ้ามาแล้วต่างก็นำผ้าคลี่ออกจากม้วน เขียนชื่อนามสกุลของตัวเองญาติพี่น้องลงบนผ้า แล้วอธิษฐานเดินเข้าแถวตอนต่อกันแห่รอบ

องค์พระบรมธาตุเจดีย์และวิหารหลวง จำนวน 3 รอบ จากนั้นก็นำผ้าดังกล่าวไปห่มองค์เจดีย์ราย ที่อยู่โดยรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ทั้ง 149 องค์ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2562)

จากประเด็นการท่องเที่ยวตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ซึ่งการจัดเตรียมความพร้อมด้านบริการต่าง ๆ ในกิจกรรมมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ นั้น ถือได้ว่าเป็นการสร้างอุปทานการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความร่วมมือต่าง ๆ และการสร้างกระแสรายได้ที่หลากหลายจากทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการเจาะตลาดภายนอกและการมีกิจกรรมที่เน้นรูปแบบเจาะตลาดท้องถิ่น (hyper-local) เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้น การสนับสนุนในด้านนโยบาย เงินทุน และความรู้เชิงปฏิบัติการเป็นสิ่งจำเป็น ภาครัฐภาคเอกชน และคนในชุมชนต้องลงทุนกับนวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีอยู่เดิมมานานจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้เป็นแนวทาง สนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจากงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นไปอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีแนวคิดในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทาง สนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เชิงมรดกวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าว จึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และการให้คุณค่าแก่สังคม ในขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ และรายได้ของชุมชน การจัดหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ในขณะที่ทำการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่รวบรวมความงัดถามในด้านศาสนสถานหรือสถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี และวิถีชีวิต โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมและนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงาน ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการ เดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นรูปแบบวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาดำเนินการในพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะเวลาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในช่วงเทศกาลมาฆบูชา ในระหว่าง วันที่ 10 - 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาค้างนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง ดังนั้นจึงทำการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างที่จะใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ตามสูตรของ (Cochran, W.G., 1953) โดยกำหนด สัดส่วนของประชากรที่ต้องการจะสุ่มร้อยละ 20 หรือ 0.2 โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งจะได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 246 คน และใช้การสุ่ม ตัวอย่างอย่างง่าย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553) และเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเก็บจำนวนตัวอย่างเป็น 300 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำมาสร้าง แบบสอบถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยเนื้อหาของแบบสอบถามได้ศึกษาจากจาก หนังสือ เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนและ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว เป็นการ สอบถามพฤติกรรม โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ การเดินทางมาจากภาคใด การได้รับข้อมูล เกี่ยวกับงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุจากแหล่งใด พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง การ วางแผนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จุดประสงค์หลักของการเดินทางมาท่องเที่ยวนี้ เหตุผลหลัก ที่เลือกเดินทางมาเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชา แห่พระขึ้นพระธาตุ บุคคลที่เดินทางมาร่วมงาน ด้วยประเพณีกับใคร การเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงใดบ้างนอกเหนือจากสถานที่จัดงาน การเข้าร่วมกิจกรรมภายในงานใดบ้างที่ได้เข้าร่วม เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งลักษณะคำถามจะ

เป็นแบบเลือกตอบ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยเป็นคำถามปลายปิด

จากนั้นได้มีการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ คณาจารย์ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าเท่ากับ 0.83 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.80 ขึ้นไปตามหลักของ (Polit, D. & B. Hungler, 2004) จากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำ ให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะของประชากรใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน ได้ผลค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (coefficient Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.842 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามอยู่ในระดับที่เหมาะสมสามารถเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลได้ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 300 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลปฐมภูมินั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อความชัดเจนในการศึกษาวิจัยแล้วนำมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บวิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม

4.2 การตรวจสอบข้อมูล ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

4.3 นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อย มาลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อใช้พรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การหาความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ส่วนการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (chi-square)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	122	40.7
หญิง	178	59.3
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	7	2.3
20-35 ปี	143	47.7
36-50 ปี	75	25
50 ปีขึ้นไป	75	25
3. สถานภาพ		
โสด	147	49
สมรส	137	45.7
หม้าย / หย่า / ร้าง	16	5.3
5. อาชีพ		
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	12	4
พนักงานบริษัท	59	19.7
ธุรกิจส่วนตัว	43	14.3
นักเรียน / นักศึกษา	52	17.3
รับจ้างทั่วไป	33	11
เกษตรกร	101	33.7
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	0
6. รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	123	41
10,000 – 20,000 บาท	171	57
20,000 – 30,000 บาท	6	2
มากกว่า 30,000 บาท	0	0
7. ภูมิลำเนา		
ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช	280	93.3
ภายนอกจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ จังหวัด	20	6.7
รวม	300	100

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำนวน 300 คน เป็นเพศชาย จำนวน 122 คน (ร้อยละ 40.7) เพศหญิงจำนวน 178 คน (ร้อยละ 59.3) ด้านอายุ พบว่า อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 2.3) อายุ 20 – 35 ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 47.7) อายุ 36 -50 ปี (ร้อยละ 25.0) จำนวน 75 คน และอายุ 50 ปี ขึ้นไปจำนวน 75 คน (ร้อยละ 25.0) ด้านสถานภาพของนักท่องเที่ยว พบว่า สถานภาพโสด จำนวน 147 คน (ร้อยละ 49.0) สถานภาพสมรสจำนวน 137 คน (ร้อยละ 45.7) และสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้างจำนวน 16 คน (ร้อยละ 5.3) ด้านการศึกษา พบว่า ระดับประถมศึกษาจำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.7) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 17 คน (ร้อยละ 5.7) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 157 คน (ร้อยละ 52.3) และระดับปริญญาตรีจำนวน 121 คน (ร้อยละ 40.3) ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 12 คน (ร้อยละ 4.0) อาชีพพนักงานบริษัทจำนวน 59 คน (ร้อยละ 19.7) อาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.3) นักเรียน/นักศึกษาจำนวน 52 คน (ร้อยละ 17.3) และอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 33 คน (ร้อยละ 11.0) และอาชีพเกษตรกรจำนวน 101 คน (ร้อยละ 33.7) ด้านรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนพบว่า รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 123 คน (ร้อยละ 41.0) รายได้ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 171 คน (ร้อยละ 57.00) รายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.3) ด้านภูมิลำเนา พบว่า ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 280 คน (ร้อยละ 86.7) ภายนอกจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20 คน (ร้อยละ 13.3)

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ

รายการความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1.กิจกรรมแสดงถึงความเป็นอยู่ของคน ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน	300	4.92	0.267	มากที่สุด
2.ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน	300	4.75	0.432	มากที่สุด
3.กิจกรรมในงานแสดงถึงเอกลักษณ์ของ วัฒนธรรมประเพณี	300	4.72	0.448	มากที่สุด
4.ที่พักพอเพียงและเหมาะสม	300	4.12	0.501	มาก
5.ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาดและ เพียงพอ	300	4.35	0.478	มาก

รายการความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
6.ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมี พอเพียง	300	4.78	0.448	มากที่สุด
7.ห้องน้ำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรม สะอาด เพียงพอ และสะดวกต่อการใช้งาน	300	4.13	0.435	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุด้านการให้บริการ โดยความคิดเห็นในระดับมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมแสดงถึงความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 รองลงมาความคิดเห็นเกี่ยวกับร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีพอเพียง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 กิจกรรมในงานแสดงถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาดและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนความคิดเห็นในระดับมากที่สุดได้แก่ห้องน้ำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด เพียงพอสะดวกต่อการใช้งาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และที่พักพอเพียงและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

3. ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่งผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังตารางที่ 3 - 9 มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านการให้บริการ ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านการให้บริการต่าง ๆ ของการจัดงานมาฆบูชา กับการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ด้านการให้บริการ	Value	Sig.
กิจกรรมแสดงถึงความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน	7.628	0.106
ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน	20508	0.000
กิจกรรมในงานแสดงถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม	44.550	0.000
ที่พักเพียงพอและเหมาะสม	111.585	0.000
ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ	40.037	0.000
ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกเพียงพอ	77.289	0.000
ห้องน้ำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด / เพียงพอ / สะดวกต่อการใช้งาน	31.565	0.000

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านการให้บริการ ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน กิจกรรมในงานแสดงถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม มีที่พักเพียงพอและเหมาะสม ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาดและเพียงพอ ร้านจำหน่ายของฝาก

และของที่ระลึกเพียงพอ ห้องน้ำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด เพียงพอ สะดวกต่อการใช้งาน มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05) ยกเว้น ด้านกิจกรรมแสดงถึงความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig มากกว่า 0.05)

3.2 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านค่าใช้จ่าย ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านค่าใช้จ่ายกับการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ด้านค่าใช้จ่าย	Value	Sig.
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีความเหมาะสม	47.871	0
การไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชม	45.245	0
ราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม	13.517	0.095
ราคาจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีความเหมาะสม	67.994	0
ค่าบริการเช่ารถขนาดเล็กมีความเหมาะสม	67.163	0

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชม ความเหมาะสมของราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ความเหมาะสมของราคาจำหน่ายของฝากและของที่ระลึก ความเหมาะสมของค่าบริการเช่ารถขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานจัดงานมาฆบูชา วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05)

3.3 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านสถานที่จัดงาน ปรากฏผลดัง ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านสถานที่จัดงานกับการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ด้านสถานที่จัดงาน	Value	Sig.
การเดินทางมายังสถานที่จัดงานมีความสะดวก	30.589	0
ความสะอาดของสถานที่จัดงาน	61.716	0
ที่จอดรถมีเพียงพอและเหมาะสม	61.67	0
สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ใกล้เคียงอื่นได้สะดวก	69.284	0
สถานที่จัดกิจกรรมมีความเป็นระเบียบ สวยงาม	39.173	0

จากตารางที่ 5 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านสถานที่จัดงาน ได้แก่ การเดินทางมายังสถานที่จัดงานมีความสะดวก ความสะอาดของสถานที่จัดงาน ที่จอดรถมีเพียงพอและเหมาะสมสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ใกล้เคียงอื่นได้สะดวก สถานที่จัด

กิจกรรมมีความเป็นระเบียบ สวยงาม มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาจากงานจัดงานมาฆบูชา วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05)

3.4 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านการส่งเสริมการตลาด ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านการส่งเสริมการตลาดกับการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมการตลาด	Value	Sig.
การโฆษณาทางโทรทัศน์ / วิทยู	58.554	0
การประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ	56.539	0
การโฆษณาแบบโบรชัวร์ / ใบปลิว	86.885	0
การประชาสัมพันธ์แบบด้วยการแถลงข่าว	88.442	0
มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณจัดงาน	191.457	0

จากตารางที่ 6 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การโฆษณาทางโทรทัศน์/วิทยู การประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ การโฆษณาแบบโบรชัวร์/ ใบปลิว การประชาสัมพันธ์แบบด้วยการแถลงข่าว และกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณจัดงาน มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาจากงานมาฆบูชาแห่งชาติ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05)

3.5 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านบุคลากร ปรากฏผลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านบุคลากรกับการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ด้านบุคลากร	Value	Sig.
คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร	68.848	0
คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ	135.073	0
คนในพื้นที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน	154.223	0
มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง	223.97	0

จากตารางที่ 7 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านด้านบุคลากร ได้แก่ คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ คนในพื้นที่ให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน รวมถึงการมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง มีความสัมพันธ์ต่อการต่อการการดึงดูดใจในการท่องเที่ยวที่มาจากงานมาฆบูชาแห่งชาติ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05)

3.6 ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว ด้านกระบวนการให้บริการ ปรากฏผลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านกระบวนการให้บริการกับการการตัดสินใจในการท่องเที่ยว

ด้านกระบวนการให้บริการ	Value	Sig.
มีเอกสารแนะนำแผนที่และกิจกรรมภายในอุทยาน	56.548	0
มีผู้รับผิดชอบคอยให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว	15.26	0.004
มีการให้ข้อมูลกิจกรรม สถานที่และการแต่งกายขณะเข้าร่วมงาน	50.968	0
ระยะเวลาในการจัดงานมีความเหมาะสม	209.591	0

จากตารางที่ 8 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ มีเอกสารแนะนำแผนที่และกิจกรรมภายในอุทยาน มีผู้รับผิดชอบคอยให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว มีการให้ข้อมูลกิจกรรม สถานที่และการแต่งกายขณะเข้าร่วมงาน และความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดงาน มีความสัมพันธ์ต่อการการตัดสินใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05)

3.7 ศักยภาพในการตัดสินใจในด้านการท่องเที่ยว ทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปรากฏผลดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการการตัดสินใจในการท่องเที่ยว

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภูมิทัศน์	Value	Sig.
สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี	95.973	0
อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ	49.519	0
ระดับเสียงที่ใช้บริเวณจัดงานมีความเหมาะสม	7.682	0.104
บรรยากาศในการจัดงาน	37.811	0

จากตารางที่ 9 พบว่า ความสัมพันธ์ของศักยภาพด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภูมิทัศน์ สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อากาศสดชื่นและไม่มีมลพิษ บรรยากาศในการจัดงาน มีความสัมพันธ์ต่อการการตัดสินใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ (ค่า Sig น้อยกว่า 0.05) ยกเว้นระดับเสียงที่ใช้บริเวณจัดงาน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการการตัดสินใจในการท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ค่า Sig มากกว่า 0.05)

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยมีประเด็นความสอดคล้อง ดังนี้

1.1 สอดคล้องกับการศึกษานวัตกรรมการศึกษาสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราชของ (ทิพมาศ เสวตวรโชติ และคณะ, 2563) ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ ด้านคุณค่าทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับผลการศึกษาความสัมพันธ์ในด้านค่าใช้จ่ายโดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีความสัมพันธ์กับเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ แสดงถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดอาชีพกับประชาชนทำให้เกิดกิจการร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ซึ่งมีการจำหน่ายอยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และบริเวณใกล้เคียงของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้น

1.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดก็มีความสัมพันธ์กับเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่านโดยมีประเด็นสำคัญในการส่งเสริมการตลาดประชาสัมพันธ์ พัฒนาการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เน้นการใช้สื่อออนไลน์ มีพัฒนาเครือข่ายภาคีท่องเที่ยว และยกระดับคุณภาพของการบริการของบุคลากรท้องถิ่น (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา, 2564)

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพมาศ เสวตวรโชติ และคณะ โดยระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการของการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน ที่มีขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประกอบด้วย การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชน ผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งกระบวนการให้บริการของการจัดงานนั้นก็มีความสัมพันธ์กับเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวงานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ (ทิพมาศ เสวตวรโชติ และคณะ, 2563)

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นทั้งประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนจะได้รับจากการจ้างงาน และรายได้ที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตแบบเดิมที่สามารถสนองความต้องการของชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรัณยา แสงลัมสุวรรณ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้

เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความประทับใจ พร้อมกับสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมของชุมชนเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอดและ ถ่ายทอดศิลปะวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน (กาญจนา แสงลั้มสุวรรณ และศรีนยา แสงลั้มสุวรรณ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการให้บริการ ด้านค่าใช้จ่ายด้านสถานที่จัดงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ หากได้มีการยกระดับและส่งเสริมมากยิ่งขึ้น ก็จะทางเลือกดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากกิจกรรมวันสำคัญ มาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และเอกชนควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ควรอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์เพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้ให้คงอยู่และเข้ากับ ยุคสมัยได้อย่างลงตัว อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดบางประการ ทำให้ตัวแปรและข้อมูลบางส่วนที่เป็นเชิงคุณภาพยังไม่ครบถ้วน ดังนั้นหากได้มีการศึกษาต่อไป ควรเพิ่มจำนวนตัวแปรในการศึกษาให้มากขึ้น โดยเฉพาะตัวแปรอิสระใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในมุมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ครอบคลุม เนื้อหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น ส่วนในด้านเครื่องมือและระเบียบวิธีวิจัย ควรเลือกใช้เครื่องมือวิจัยอื่นควบคู่กันในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถาม โดยเฉพาะการศึกษาเชิงคุณภาพที่ใช้ การสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างทั้งนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2563 จาก http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/KPRU0009/KPRU0009_fulltext.pdf
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2563 จาก <https://www.m-culture.go.th/>
- กาญจนา แสงลั้มสุวรรณ และศรีนยา แสงลั้มสุวรรณ. (2563). การท่องเที่ยวเชิงมรดก วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร, 32(4), 139-146.

- เดชชาติ ตรีทรัพย์ และคณะ. (2560). การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 65 - 75.
- ทิพมาศ เศวตวรโชติ และคณะ. (2563). นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช. วารสารปาริชาติ, 33(1), 107-116.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). การท่องเที่ยวเกี่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 26 กรกฎาคม 2564 จาก <https://mgronline.com/travel/detail/9600000075622>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน. วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(1), 244-256.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2562). พุทธศาสนิกชนเรือนแสนร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ สักการะองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เนื่องในวันมาฆบูชา ซึ่งสืบทอดกันมาเกือบ 800 ปี. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190219091301486>
- Cochran, W.G. (1953). Sampling Techniques. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Polit, D. & B. Hungler. (2004). Nursing Research-Principle and Methods. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจการเงิน
ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงการระบาด
ของเชื้อไวรัสโควิด-19*

ANALYSIS OF FINANCIAL RATIOS OF COMPANIES IN THE FINANCIAL
SECTOR LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND
DURING THE COVID-19

ธนเทพ ณ นิโรจน์

Thanatthep Na nirot

วิชิต จรุงสุจริตกุล

Wichit Charungsutjaritkul

โสภณ ชุมทองโด

Sophon Chumtongdo

ชฎาภรณ์ ณ นคร

Chadaphorn Na Nakorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: 6011313008@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของหมวดธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) วิเคราะห์ผลกระทบจาก COVID-19 ต่ออัตราส่วนทางการเงิน 3) เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้าน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลตัวอย่างจากบริษัทในหมวดธุรกิจการเงินแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 30 บริษัท ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2562 จนถึงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2563 และการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานบริษัทโดยใช้ t-test ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์มีความสามารถในการทำกำไรที่ด้อยอย่างต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีความสามารถในการดำเนินงานที่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น โดยยังมีความสามารถในการทำกำไรค่อนข้างดี เนื่องจากในช่วงโควิด-19 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตขายประกันได้มากทำ

* Received March 11, 2022; Revised April 3, 2022; Accepted June 30, 2022

ให้อัตราส่วนด้านนี้เพิ่มขึ้น ส่วนด้านนโยบายการเงินมีระดับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือลดลง อย่างไรก็ตามผลกระทบจาก COVID-19 ต่ออัตราส่วนทางการเงินของหมวดธุรกิจการเงิน พบว่า กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตได้รับผลกระทบมากที่สุด ส่วนกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ได้รับผลกระทบเล็กน้อย และเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในช่วงก่อนและช่วงสถานการณ์การเกิดเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่าบริษัทกลุ่มธุรกิจการเงินมีอัตราส่วนทางการเงินลดลงเฉพาะความสามารถในการทำกำไรจากอัตราการหมุนของสินทรัพย์เท่านั้น แต่อัตราส่วนด้านความสามารถในการดำเนินงาน และนโยบายทางการเงิน มีผลการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน สรุปได้คือ ไม่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19

คำสำคัญ: อัตราส่วนทางการเงิน, หมวดธุรกิจการเงิน, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) analyze financial ratios of financial business groups listed on the Stock Exchange of Thailand 2) analyze the impact of COVID-19 on financial ratios 3) to compare financial ratios in each aspect. The sample data was collected from 30 companies in the specific financial sector. The data used in the study were secondary data from the quarterly financial statements. From Q1 2019 to Q2 2020 and comparative analysis of company performance using t-test. The results of the study found that The banking and finance and securities sectors have consistently good profitability. For the insurance and life insurance groups, there is a tendency to operate with a tendency to adjust. But still has quite good profitability. Because during the Covid-19 Insurance and life insurance groups sell a lot of insurance, increasing this ratio. On the monetary policy side, the debt-to-equity ratio decreased. However, the impact of COVID-19 on financial ratios revealed that insurance and life insurance groups were the most affected. The funds and securities groups were not affected. and when comparing the performance of the previous and during the situation of the Covid-19 virus the financial business group companies had lower financial ratios. Only the profitability of the asset turnover rate. but the ability to operate and financial policy There is no difference in performance. In conclusion, it is not affected by the COVID-19.

Keywords: financial ratio, financial sector, The stock exchange of Thailand

บทนำ

นับตั้งแต่ภายหลังจากการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยผลกระทบที่สำคัญนั้นได้เกิดวิกฤติกับภาคสถาบันการเงินต่าง ๆ ในขณะนั้นเป็นวงกว้าง หลังจากนั้นประเทศไทยกลับสู่เส้นทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง โดยในช่วงระยะเวลา 5 ปีหลังจากนั้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 4.5 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลกที่อยู่ประมาณร้อยละ 3 – 4 ในช่วงเดียวกัน ซึ่งอัตราการขยายตัวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจมาได้ ซึ่งหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมานั้น คือ การปฏิรูปภาคการเงินอย่างต่อเนื่อง โดยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วนั้น จำเป็นต้องพึ่งพิงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจบางส่วน ซึ่งหนึ่งในนั้นได้แก่การเปลี่ยนแปลงระบบการเงินอีกด้วยทั้งสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารและสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-Bank Financial Institution, NBFI) โดยแก้ไขปัญหาและปฏิรูประบบการเงินของประเทศ ซึ่งกรณีของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่การแก้ไขปัญหาระบบของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนที่มีปัญหา โดยการเพิ่มทุน ควบรวม และแก้ปัญหานี้เสีย จากนั้นก็คือการปรับปรุงระบบการกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ที่นำไปสู่ระบบตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ที่ให้ความสำคัญกับความเสี่ยง (risk-based) ตามเกณฑ์บาเซล 2 ที่เป็นมาตรฐานการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ของโลก (บัณฑิต นิถาวร, 2560)

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากมุมมองนี้มีจุดประสงค์แสดงการแข่งขันระหว่างการแข่งขันเปลี่ยนแปลงของแรงตลาดที่ผลักดันให้เดิหน้าและการกำกับดูแลให้เท่าเทียมกันทั้งภาคการเงินให้สมดุลและมีประสิทธิภาพอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาของระบบการเงินที่ยั่งยืนและความสำเร็จของเศรษฐกิจไทยได้ในระยะยาว สำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีการสนับสนุนการพัฒนาตลาดทุนแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ การดำเนินตามตรรกะของการพัฒนาภาคการเงินให้เติบโตขึ้นในระยะยาว ซึ่งเป็นผลดีต่อธนาคารพาณิชย์ และการกระจายความเสี่ยงของระบบการเงินจะส่งผลดีทำให้มีความต้านทานต่อสถานการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นแผนการพัฒนาลตลาดทุนสองแผนจึงถือกำเนิดขึ้น โดแผนแรกกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งใช้จนถึงปี พ.ศ. 2548 และแผนที่ 2 ในปี พ.ศ.2549 โดยคาดว่าจะมีระยะถึงปี พ.ศ. 2552 โดยจุดด้อยของแผนแรก คือ มีการใช้ข้อมูลจากตลาดทุนน้อยเกินไป พร้อมทั้งจำนวนบริษัทที่จดทะเบียนและปริมาณการซื้อขายในตลาดที่มีปริมาณน้อยและจำกัด จึงได้มีมาตรการที่จะเพิ่มความน่าดึงดูดใจให้แก่นักลงทุนในตลาดมากขึ้น ดังนั้นแผน 2 ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดทำจึงได้มีการความตั้งใจให้มีความครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งหนึ่งในแรงผลักดันของแผน 2 คือ การเข้าถึงการพัฒนาลตลาดทุนมากขึ้น โดยการ

พัฒนาตลาดพันธบัตร (Corporate Bond Market) ซึ่งรวมถึงการเพิ่มสัดส่วนของนักลงทุนส่วนบุคคลในตลาดพันธบัตรให้มากขึ้น โดยมากกว่าร้อยละ 70 เป็นผู้ลงทุนสถาบัน และเป้าหมายที่ 3 เน้นการเพิ่มสัดส่วนการซื้อขายของนักลงทุนสถาบันในตลาดทุนให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนักลงทุนรายย่อยมีสัดส่วนการซื้อขายอยู่ที่ร้อยละ 60 ซึ่งเป็นการลดความสำคัญของนักลงทุนรายย่อยไปในตัว และเป้าหมายสุดท้ายเน้นการพัฒนาเครื่องมือลดความเสี่ยงที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้กำกับดูแลของไทยได้เริ่มโปรแกรมการฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจทางภาษี และการเพิ่มมาตรการการควบคุมดูแลเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยนักลงทุนส่วนบุคคลที่ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนพันธบัตรผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Bond Electronic Exchange) จะได้รับการยกเว้นจากภาษีเงินได้จากการลงทุน (Capital Gain tax) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้วระบบการเงินของไทยนั้นมีการกระจายความเสี่ยงมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งโครงสร้างการเงินที่สมดุลจะส่งผลให้ระบบการเงินมีเสถียรภาพและต้านทานต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ประเทศต่าง ๆ ทั้งโลกของเราก็ประสบกับเหตุการณ์ความวุ่นวายต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดหลายเดือนที่ผ่านมา แต่สิ่งที่ทุกคนทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ และส่งผลกระทบต่อชีวิตของเราทุกคนมากที่สุด คือ การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งโรคระบาดในครั้งนี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของผู้คนกว่า 193 ประเทศทั่วโลกแล้ว ยังทำให้ธุรกิจน้อยใหญ่ต้องทยอยปิดตัวลงไปเป็นจำนวนมาก ในส่วนประเทศไทยส่งผลให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการระบาด โดยได้เริ่มใช้มาตรการล็อกดาวน์ในวันที่ 26 มีนาคม จนถึงสิ้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 เป็นอย่างน้อย ส่งผลให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ซึ่งมาตรการต่าง ๆ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการค้าเงินชีวิตของเราแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยอีกด้วย โดยภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษายอดขายและกำไรไว้ได้ บางบริษัทอาจมีกำไรลดลงและเงินทุนลดลง อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงจะผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากไปได้จากการใช้อัตราส่วนสภาพคล่อง ในปัจจุบันมาประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทในระยะสั้น หากบริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนจะสะท้อนว่า บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่บริษัทที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนต่ำกว่าหนี้สินหมุนเวียนอาจจะมีปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรงจากการหยุดชะงักของภาคธุรกิจ เมื่อนำข้อมูลสถิติรายภาคธุรกิจมาประเมินร่วมกับข้อมูลรายบริษัทแล้วพบว่าการระบาดของไวรัสส่งผลให้จำนวนบริษัทที่ขาดสภาพคล่องหรือสภาพคล่องตึงตัวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก กลุ่มธุรกิจธุรกิจการเงินก็เป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ แบ่งย่อยได้ 3 กลุ่มย่อย คือ ธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต ซึ่งแต่ละกลุ่มย่อยก็ได้รับผลกระทบที่ต่างกันออกไป ภาคธุรกิจธนาคาร อีกหนึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ธนาคารหรือสถาบันทำหน้าที่ระดมเงิน

ออม ให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการเงินไปเพื่อการบริโภคหรือเพื่อการลงทุนดำเนินธุรกิจ โดยจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ออม และคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืม กิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อภาคการผลิตหรือประชาชนประกอบอาชีพมีรายได้เกิดขึ้น โดยเขามีอิสระที่จะนำรายได้นั้นไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคก็ได้ หรือจะเก็บออมไว้ในสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับดอกเบี้ยงอกเงยก็ได้ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งต้องการเงินทุนไปประกอบธุรกิจของตน โดยมีสถาบันการเงินจะเข้ามาเป็นตัวกลางให้บริการทางการเงินจากการระดมเงินออกจากประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน แล้วให้ผู้ที่ต้องการกู้ยืมไปลงทุนในกิจการของตน ผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ได้แก่ รายได้จากดอกเบี้ยลดลง ทิศทางการเติบโตของสินเชื่อที่ลดลง จากความต้องการเพื่อขยายธุรกิจและการบริโภคที่ลดลง รวมถึงมีภาระการบริหารความเสี่ยงของสินทรัพย์ด้วย ทำให้สถาบันการเงินแต่ละสถาบัน ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือลูกค้าที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น การพักชำระหนี้ ลดอัตราผ่อนชำระตามความสามารถในการชำระหนี้ เลื่อนชำระค่างวด เป็นต้น ซึ่งการใช้มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจธนาคาร (สมประวิณ มันประเสริฐ, 2563)

สำหรับธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนมีลักษณะการประกอบธุรกิจ คล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์กล่าวคือ ทำหน้าที่ระดมเงินจากประชาชนด้วยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และ นำเงินนั้นไปหาผลประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดและบริษัทหลักทรัพย์หรือโบรกเกอร์ (Broker) เป็นบริษัทรับอนุญาตที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาการลงทุนซึ่งเป็นธุรกิจสำคัญ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) บริษัทหลักทรัพย์ให้บริการต่าง ๆ ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ได้รับผลกระทบเนื่องจากลูกหนี้ตกงาน ทำให้การใช้หนี้ล่าช้าจึงจำเป็นต้อง พักชำระหนี้ ส่งผลกระทบต่อรายได้และในด้านอื่น ๆ ของธุรกิจ ส่วนกลุ่มบริษัทประกันภัย เป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในการรับประกันภัย รับทำสัญญา (ออกกรมธรรม์) ให้ความคุ้มครองชีวิตและการออมเงิน และคุ้มครองภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น ประกันอัคคีภัย ประกันภัยรถยนต์ ประกันสุขภาพ ฯลฯ เป็นการดำเนินธุรกิจให้บริการทางการเงินอีกรูปแบบหนึ่ง บริษัทประกันภัยจะเป็นผู้ประเมินความเสี่ยงภัยต่าง ๆ เพื่อคำนวณหาค่าเบี้ยประกันภัย ที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัยทุกคนให้ได้เงินหรือกองทุนเพียงพอที่จะจ่ายค่าสินไหมประกันภัย ตามสัญญากรมธรรม์ประกันภัย จากข้อมูลผลประกอบการไตรมาสแรก ปี พ.ศ. 2563 พบว่า “บริษัทประกันภัย” หลายรายมีกำไรเติบโตขึ้นมากจากปีที่แล้ว แต่ที่สำคัญกว่าการที่บริษัทได้กำไร คือการที่ผู้คนมีความตื่นตัวในการดูแลสุขภาพอนามัย เห็นความสำคัญของการทำประกันสุขภาพ เพราะจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ หรือช่วยบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2563) อย่างไรก็ตามประเทศไทยผ่านวิกฤติการเงินมาหลายครั้ง ทำให้เรามีระบบ

กำกับดูแลสถาบันการเงินไทยที่เคร่งครัด สถาบันการเงินมีเงินกองทุนและตั้งสำรองเพื่อหนี้เสียอยู่ในระดับสูง ตลอดจนมีการบริหารความเสี่ยงที่ดี ทำให้สามารถขอให้สถาบันการเงินไทยมาช่วยเหลือลูกหนี้ได้หลากหลายวิธี แต่ต้องระวังไม่ให้มาตรการเหล่านี้ทำให้ระบบสถาบันการเงินอ่อนแอจนสร้างปัญหาในระยะยาว เพราะไม่เช่นนั้น เมื่อวิกฤติโควิด 19 คลี่คลาย สถาบันการเงินจะไม่สามารถปล่อยสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจได้ หรืออาจก่อให้เกิดวิกฤติสถาบันการเงินตามมา นอกจากนี้ จะต้องระวังไม่ให้มาตรการเยียวยาต่าง ๆ กระทบต่อวินัยทางการเงินของลูกหนี้ซึ่งอาจส่งผลเสียในระยะยาวได้ เช่น ยืดระยะเวลาชำระหนี้ทั้งที่ลูกหนี้ยังสามารถจ่ายชำระหนี้ได้อยู่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งนี้วิกฤติการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในครั้งนี้ได้แตกต่างไปจากวิกฤติในก่อนหน้านี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์จากข้อมูลทางการเงินของกลุ่มธุรกิจธุรกิจการเงิน

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลกระทบของผลการดำเนินงานก่อนและหลังการเกิดการระบาดของไวรัสโควิด-19 ของกลุ่มธุรกิจการเงิน นอกจากจะทำให้ทราบถึงผลกระทบในอัตราส่วนทางการเงิน ในแต่ละด้านว่าส่งผลกระทบมากน้อยแค่ไหนแล้วนั้น ยังมีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจลงทุนในกลุ่มธุรกิจการเงิน เพราะข้อมูลทางการเงินที่นำมาใช้นั้นได้รับการตรวจสอบแล้วว่าถูกต้อง ดังนั้นจึงกล่าวว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง เพื่อให้ผู้ลงทุนนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนในกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเสี่ยงจากการลงทุนน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจาก COVID-19 ต่ออัตราส่วนทางการเงิน
3. เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความสามารถในการทำกำไร และด้านนโยบายการเงิน ในช่วงก่อนและหลังการเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจการเงิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากการค้นคว้าและรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลงบการเงิน รายไตรมาสของบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงิน โดยการคัดเลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแบบเฉพาะเจาะจง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553) รวมทั้งสิ้น 30 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยจะนำรายการต่าง ๆ ในงบการเงินมาคำนวณอัตราส่วนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัท เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานในอดีต หรือเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่ต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน (จันทนา วัฒนกาญจน์, 2559)และในวิจัยนี้ได้เลือกอัตราส่วนทางการเงินมา 5 อัตราส่วนดังนี้

1. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

- อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์

2. อัตราแสดงความสามารถในการทำกำไร

- อัตรากำไรสุทธิ
- อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น

3. อัตราส่วนแสดงนโยบายทางการเงิน

- อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกจากบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกบริษัท คือ คัดเลือกบริษัทที่มีมูลค่าการทางตลาดสูงสุด 10 อันดับแรกในแต่ละกลุ่ม ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำหรับในการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินก่อนและหลังเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น โดยก่อน COVID-19 ใช้ข้อมูลทางการเงินช่วงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 ส่วนหลัง COVID-19 ใช้ข้อมูลทางการเงินช่วงไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive methods) จากการวิเคราะห์บริษัท (Company Analysis) เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูล ทางตัวเลข

จากงบการเงินใน ไตรมาสที่ 1 ไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2562 และพ.ศ. 2563 ของบริษัทที่ทำการศึกษา มาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบแนวโน้มอัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ย ระหว่างไตรมาสที่ 1 ไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 (ก่อนเกิดโควิด-19) กับไตรมาสที่ 1 ไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ.2563 (ช่วงเกิดโควิด-19) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความสามารถในการทำกำไร และด้านนโยบายทางการเงิน

2. การทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติอนุमान (Dependent Sample) โดยใช้ t-test ทดสอบเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของ 30 บริษัท จากกลุ่มธุรกิจการเงิน ในไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 กับ ผลการดำเนินงานของ 30 บริษัท จากกลุ่มธุรกิจการเงิน ในไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2563 จากการวิเคราะห์ของกลุ่มบริษัทเดียวกัน ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการนำผลของการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม มาเปรียบเทียบไตรมาสต่อไตรมาส (QoQ) โดยแบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม ปรากฏดังตาราง ดังนี้

1.1 กลุ่มธนาคาร

ตารางที่ 1 อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มธนาคาร

อัตราส่วนทางการเงิน	Q1/2562	Q1/2563	Q2/2562	Q2/2563
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	0.2	0.55	1.32	0.91
อัตรากำไรสุทธิ	0.05	0.04	0.05	0.04
อัตราส่วนกำไรสุทธิ	9.44	33.09	35.38	25.88
อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น	11.38	11.32	11.56	10.56
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	7.55	6.74	7.61	6.78

จากตารางที่ 1 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของกลุ่มธนาคารจะเห็นได้ว่า เมื่อดูจากแนวโน้มจากไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2562 เทียบกับ ปีพ.ศ. 2563 ค่าเฉลี่ยไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2562 มีค่าน้อยกว่าไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2563 แต่พอเข้าสู่ช่วงไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2562 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงมาก แต่เมื่อดูค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2563 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2563 น้อยกว่าของไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2562 อัตรากำไรสุทธิของกลุ่มธนาคารจะเห็นได้ว่าช่วงไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ.2563 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 อัตราส่วนกำไรสุทธิของกลุ่มธนาคารไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ. 2562 ไปไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ.2562 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูง เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยลงจากไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ.2563 และ

ค่าเฉลี่ยไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้นของกลุ่มธนาคารค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มธนาคารค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 แสดงว่ามีการใช้ทุนจากผู้ถือหุ้นลดลง

1.2 กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์

ตารางที่ 2 อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์

อัตราส่วนทางการเงิน	Q1/2562	Q1/2563	Q2/2562	Q2/2563
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	2.87	1.37	1.21	1.24
อัตรากาไรสุทธิ	34.24	31.83	36.88	30.52
อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น	18.5	18.92	18.34	18.71
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	3.06	2.92	2.74	2.96

จากตารางที่ 2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2562 ส่วนค่าเฉลี่ยไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2562 กับค่าเฉลี่ยของปีพ.ศ.2563 มีค่าต่างกันเล็กน้อย อัตรากาไรสุทธิของสินทรัพย์ของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์นอกจากค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ.2562 แล้วค่าเฉลี่ยไตรมาสอื่นมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากันไม่มีการเปลี่ยนแปลง อัตราส่วนกำไรสุทธิของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาส 2 ของปี พ.ศ. 2563 น้อยกว่าไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปีพ.ศ. 2562 อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้นของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 มีค่าเฉลี่ยที่น้อยกว่าไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ.2563 และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 มีค่าลดลงจากไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2562 ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเพิ่มขึ้นจาก ไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ.2563 แสดงว่ามีการใช้ทุนจากผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น

1.3 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต

ตารางที่ 3 อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต

อัตราส่วนทางการเงิน	Q1/2562	Q1/2563	Q2/2562	Q2/2563
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	1.27	-0.88	2.02	1.81
อัตรากาไรสุทธิ	0.1	0.11	0.11	0.16
อัตราส่วนกำไรสุทธิ	9.24	-29.6	21.41	22.21
อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น	4.68	6.35	8	4.19
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	2.64	2.54	2.37	2.3

จากตารางที่ 3 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าน้อยกว่าของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 อัตรากาไรสุทธิของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยที่มากกว่าไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2562 อัตราส่วนกำไรสุทธิของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2562 และปี พ.ศ. 2563 มีค่าน้อยมากเมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 และปีพ.ศ. 2563 ที่มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้นของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2563 มากกว่าไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2562 แต่เมื่อมาเทียบในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 นั้น มีค่าน้อยกว่าของไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2562 และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับตามไตรมาสนั้นมีค่าน้อยลงมาเรื่อย ๆ หรือก็คือค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีพ.ศ. 2563 มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ปีพ.ศ. 2562 แสดงว่ามีการใช้ทุนจากผู้ถือหุ้นลดลง

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ต่ออัตราส่วนทางการเงิน ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายการอัตราส่วนทางการเงิน

รายการอัตราส่วนทางการเงิน	ไตรมาส			
	Q1/2562	Q1/2563	Q2/2562	Q2/2563
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	0.20	0.55	1.32	0.91
1. ค่าเฉลี่ยกลุ่มธนาคาร				
2. ค่าเฉลี่ยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	2.87	1.37	1.21	1.24
3. ค่าเฉลี่ยกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	1.27	-0.88	2.02	1.81
อัตรากาไรสุทธิ				
1. ค่าเฉลี่ยกลุ่มธนาคาร	0.05	0.04	0.05	0.04
2. ค่าเฉลี่ยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	0.06	0.04	0.04	0.04
3. ค่าเฉลี่ยกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	0.10	0.11	0.11	0.16

รายการอัตราส่วนทางการเงิน	ไตรมาส			
	Q1/2562	Q1/2563	Q2/2562	Q2/2563
อัตราส่วนกำไรสุทธิ				
1. ค่าเฉลี่ยกลุ่มธนาคาร	9.44	33.09	35.38	25.88
2. ค่าเฉลี่ยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	34.24	31.83	36.88	30.52
3. ค่าเฉลี่ยกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	9.24	-29.60	21.41	22.21
อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น				
1. ค่าเฉลี่ยกลุ่มธนาคาร	11.38	11.32	11.56	10.56
2. ค่าเฉลี่ยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	18.50	18.92	18.34	18.71
3. ค่าเฉลี่ยกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	4.68	6.35	8.00	4.19
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น				
1. ค่าเฉลี่ยกลุ่มธนาคาร	7.55	6.74	7.61	6.78
2. ค่าเฉลี่ยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์	3.06	2.92	2.74	2.96
3. ค่าเฉลี่ยกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต	2.64	2.54	2.37	2.30

จากตารางที่ 4 ด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ พบว่า กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต มีค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าของกลุ่มอื่นเท่ากับ -0.88 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2562 ถือว่ากลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ส่วนไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 กลุ่มธนาคารมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 0.91 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ถือว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

ด้านอัตรากำไรสุทธิ พบว่า กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์มีค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าของกลุ่มอื่นเท่ากับ 0.04 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2562 ถือว่ากลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ส่วนในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 0.04 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 กลุ่มธนาคารได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 แต่กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

ด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ พบว่า กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าของกลุ่มอื่นเท่ากับ -29.60 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2562 ถือว่ากลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ส่วนในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 22.21 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ถือว่าไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

ด้านอัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น พบว่า กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีค่าเฉลี่ยไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าของกลุ่มอื่น เท่ากับ 6.35 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2562 ถือว่ากลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ส่วนในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.19 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ถือว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

ด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีค่าเฉลี่ยของไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าของกลุ่มอื่นเท่ากับ 2.54 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2562 ถือว่ากลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ส่วนในไตรมาสที่ 2 ของปี 2562 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 2.30 และเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ถือว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

3. ผลการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความสามารถในการทำกำไร และด้านนโยบายการเงิน ในช่วงก่อนและหลังการเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ในการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินแต่ละด้านก่อนและหลัง COVID-19 (โควิด-19) นั้น โดยก่อน COVID-19 ใช้ข้อมูลทางการเงินช่วงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 ส่วนหลัง COVID-19 ใช้ข้อมูลทางการเงินช่วงไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2563 โดยอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความสามารถในการทำกำไร และด้านนโยบายการเงิน มีผลปรากฏดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2562 กับไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2563

อัตราส่วนทางการเงิน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์					
ไตรมาสที่ Q2/2562	30	1.52	4.21	-0.53	0.30
ไตรมาสที่ Q2/2563	30	1.32	6.66		
อัตรากาไรสุทธิ					
ไตรมาสที่ Q2/2562	30	0.06	0.01	1.73	0.05
ไตรมาสที่ Q2/2563	30	0.08	0.01		
อัตราส่วนกำไรสุทธิ					
ไตรมาสที่ Q2/2562	30	31.22	677.57	-1.31	0.10
ไตรมาสที่ Q2/2563	30	26.20	707.53		
อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น					
ไตรมาสที่ Q2/2562	30	12.63	102.78	-0.67	0.25
ไตรมาสที่ Q2/2563	30	11.15	269.43		

อัตราส่วนทางการเงิน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น					
ไตรมาสที่ Q2/2562	30	4.24	10.90	-0.52	0.30
ไตรมาสที่ Q2/2563	30	4.01	8.17		

จากตารางที่ 5 ได้เปรียบเทียบระหว่างไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2562 กับไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2563 จำนวน 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงานพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ทั้ง 30 บริษัท ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (Sig มากกว่า 0.05) ส่วนอัตรากาไรสุทธิของสินทรัพย์ ทั้ง 30 บริษัท มีความแตกต่างกันด้วยระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig น้อยกว่า 0.05) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ส่วนอัตราแสดงความสามารถในการทำกำไร พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิ ทั้ง 30 บริษัท ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (Sig มากกว่า 0.05) และอัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น ทั้ง 30 บริษัท ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (Sig น้อยกว่า 0.25) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

และสุดท้ายอัตราส่วนด้านนโยบายทางการเงิน พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นทั้ง 30 บริษัทไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (Sig มากกว่า 0.30) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการนำผลของการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม มาเปรียบเทียบไตรมาสต่อไตรมาส (QoQ) โดยแบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม อภิปรายได้ว่า

1.1 กลุ่มธนาคาร มีความสามารถอัตราส่วนกำไรสุทธิมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของ (สุพัตรา จันทะศิริ และนิกชนิภา บุญช่วย, 2563) ที่ศึกษาอัตราส่วนทางการเงินตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปี พ.ศ. 2561 พบว่า 2563 หมวดธนาคาร มีความสามารถอัตราส่วนกำไรสุทธิที่ดีอย่างต่อเนื่องและมีผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารนั้น ยังสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ (ภณิดา สมบัติชัย และอภิรดา สุทธิสานนท์, 2559) ที่พบว่ารวมธนาคารส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ดี ซึ่งแสดงถึงธนาคารมีความสามารถในการหาเงินสดจากการ

ดำเนินงานได้มากเมื่อเทียบกับรายได้จากดอกเบี้ย และการลงทุนจากสินทรัพย์ ยกเว้นบางธนาคารในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

1.2 กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ มีอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรดีที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น สอดคล้องกับสอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา จันทะศิริ และนิพนธ์ นิภา บุญช่วย ที่ศึกษาอัตราส่วนทางการเงินตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปีพ.ศ. 2561 พบว่า การบริหารการเงินและการดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (สุพัตรา จันทะศิริ และนิพนธ์ นิภา บุญช่วย, 2563)

1.3 กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ในช่วงแรก ๆ กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตขายประกันเกี่ยวกับโควิด-19 ได้มากทำให้อัตราส่วนด้านนี้เพิ่มขึ้น กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตขายประกันเกี่ยวกับโควิด-19 ได้มากทำให้อัตราส่วนด้านนี้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา จันทะศิริ และนิพนธ์ นิภา บุญช่วย ที่ศึกษาอัตราส่วนทางการเงินตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปีพ.ศ. 2561 พบว่า มีความสามารถนำสินทรัพย์ที่มีไปใช้ประโยชน์ในดำเนินการของกิจการและมีผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพัตรา จันทะศิริ และนิพนธ์ นิภา บุญช่วย, 2563)

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ต่ออัตราส่วนทางการเงิน โดยการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น มีผลกระทบต่อทุกกลุ่ม แต่กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิตได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการที่การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพิ่มขึ้นทำให้อัตราส่วนกำไรสุทธิลดลง สอดคล้องกับการวิจัยของ (ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข, 2563) ที่พบว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลเชิงลบต่ออัตราส่วนทางการเงินต่าง ๆ ทั้งอัตรากำไรสุทธิและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

3. ผลการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านความสามารถในการทำกำไร และด้านนโยบายการเงิน ในช่วงก่อนและหลังการเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับของ ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข ที่พบว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนทางการเงินและความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจการเงิน (ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า อัตราส่วนในหมวดธุรกิจการเงินทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ และกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ไม่ได้ได้รับผลกระทบจากระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างไรก็ตามกลุ่มธนาคาร ควรมีการปรับปรุงด้านความสามารถในการดำเนินงาน ในอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ต้องเพิ่มความสามารถในการทำกำไรให้สูงขึ้น

กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ ควรต้องเพิ่มความสามารถในการทำกำไรให้สูงขึ้น ในอัตรากำไรสุทธิ ส่วนกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต ควรต้องเพิ่มความสามารถในการทำกำไรให้สูงขึ้น และควรเพิ่มอัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบในครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาแบบการเงินรายได้รวมให้มากขึ้นด้วย เพื่อให้การวิเคราะห์มีความชัดเจนและมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น และการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิเคราะห์งบการเงินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหากทำการศึกษากครั้งต่อไป ควรจะพิจารณานำข้อมูลเชิงคุณภาพต่าง ๆ มาใช้ประกอบการศึกษามากขึ้นเพื่อช่วยให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา วัฒนกาญจนะ. (2559). การวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจการเกษตรที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารสยามวิชาการ, 16(2), 78-96.
- ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข. (2563). ผลกระทบจากการระบาดของ Covid-19 ต่อความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน โครงการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.set.or.th/set/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). "New Normal" โจทย์ใหม่ของธนาคารกลางในโลกหลังโควิด -19. เรียกใช้เมื่อ 26 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บัณฑิต นิฉาวร. (2560). 20 ปีวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียปี 40. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2560 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/6417833>
- ภณิดา สมบัติชัย และอภิรดา สุทธิสานนท์. (2559). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 11(1), 73 - 90.

- สมประวิณ มันประเสริฐ. (2563). ผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2563 จาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/economic-covid-impact>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2563). รายงานข้อมูลประกันภัยรายเดือน. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.or.th/th/industry/statistic/data/39/2>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2563). ข้อมูลตลาดทุน. เรียกใช้เมื่อ 2563 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.set.or.th/set/>
- สุพัตรา จันทะศิริ และนิชฌิภา บุญช่วย. (2563). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน. วารสารศิลปะการจัดการ, 4(2), 325-340.

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไผ่)
อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช*
ECONOMIC VALUATION OF TOURISM AT WAT CHEDI,
SICHON DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

รัตติกามญจน์ ชัดสาภาญจน์

Ratikarn Katsakarn

วิชิต จรุงสุจริตกุล

Wichit Charungsutjaritkul

กาญจนาพรรณ จรพงศ์

Kanjanapan Jarapong

โสภณ ชุมทองโด

Sophon Chumtongdo

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: rattikarn1280@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว 3) ประเมินมูลค่าการท่องเที่ยว ในการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 323 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และประเมินมูลค่าจากการท่องเที่ยวใช้วิธีต้นทุนการเดินทาง ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.3 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 40.9 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.3 ระดับรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.8 ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งการมาท่องเที่ยวมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.4 วัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวนั้น ได้แก่ ชื่อเสียงความศักดิ์สิทธิ์ของไผ่ไข่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมาเพื่อขอพรบนบาน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว 3)

* Received March 11, 2022; Revised April 13, 2022; Accepted June 30, 2022

ด้านร้านค้า 4) ด้านการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนผลการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของการเดินทางมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ โดยใช้ตัวแปร อายุของของนักท่องเที่ยว ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และค่าใช้จ่าย พบว่า มูลค่าส่วนเกินผู้บริโภคต่อคนเท่ากับ 31.57 บาทต่อคน และเมื่อนำมาประเมินมูลค่าทางการท่องเที่ยววัดเจดีย์พบว่ามูลค่าจากการท่องเที่ยวที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 6,629,624.95 บาทต่อเดือน ถึง 9,470,892.79 บาทต่อเดือน นับว่าเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมาก

คำสำคัญ: การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจ, การท่องเที่ยว, วัดเจดีย์ อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This research article aims to 1) to study general information of tourists who came to travel 2) to study the level of opinions of tourists 3) to assess the tourism value. In the study, quantitative research methods were used. by collecting data from the questionnaire Based on a simple random sampling of 323 people, the statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, and valuation of tourism using the travel cost method. The results of the data analysis revealed that The general information of tourists is mostly female. accounted for 52.3%, most of them were in the range 21-30 years old, 40.9% most had a bachelor's degree. accounted for 52.3%. Most of the income levels had monthly income of not more than 10,000 baht, representing 36.8%. Most of them had more than 3 visits or more, accounting for 38.4%. The objectives of the trip were as follows: Egg's reputation for holiness the most, accounting for 32.8 percent, followed by asking for blessings on the blossoms. accounted for 24.5 percent. The tourist opinions on various factors found that 4 factors were 1) tourist attractions, 2) tourist facilities, 3) shops, 4) public relations. Tourists have a high level of satisfaction. As for the results of the economic valuation of the visit to the Wat Chedi by using variables age of tourists Education level, income level and expenses, it was found that the value of consumer surplus per person was 31.57 baht per person. And when it comes to assessing the value of tourism at Wat Chedi, it is found that the value of tourism is between 6,629,624.95 baht per month to 9,470,892.79 baht per month, which is a very high economic value.

Keywords: Economic Valuation, Tourism, Wat Chedi Sichon District Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวและมีคุณค่าทั้งทางด้านธรรมชาติและทางด้านวัฒนธรรม อีกทั้งความมีมิตรไมตรีของคนไทยล้วนเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาประเทศไทยมี ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) โดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถจำแนกออกได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งความสำคัญของการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่นิยมเกิดค่าใช้จ่ายขึ้น ทั้งค่าใช้จ่ายก่อนการเดินทาง ค่าใช้จ่ายระหว่างการเดินทาง และค่าใช้จ่ายหลังการเดินทาง ทำให้ธุรกิจและชุมชนได้รับผลโดยตรงและโดยอ้อมจากนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมหลายสาขารวมถึงชนิดของสินค้าและบริการที่มีความแตกต่างกันการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

สำหรับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นนับว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สามารถทำรายได้ให้จังหวัดอย่างมหาศาลเพราะจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในรูปแบบของการท่องเที่ยวมากจึงดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นครศรีธรรมราชมีทั้งอำเภอที่ทันสมัยมีธรรมชาติที่สวยงามมีอาหารที่หลากหลายรวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดใจเหล่านักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะในปัจจุบันการเดินทางมีความสะดวกสบายเกิดการท่องเที่ยวได้อย่างง่ายดายและมีความถี่มากขึ้นในปีพ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีจังหวัดนครศรีธรรมราชมีรายได้ทางการท่องเที่ยว 2,121 ล้านบาทและมีอัตราการขยายตัว 9.18 เปอร์เซ็นต์ จากปี พ.ศ. 2560 การท่องเที่ยวที่นับเป็นอุตสาหกรรมที่เกิดประโยชน์ในวงกว้างเนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งสัมพันธ์กับธุรกิจหลายภาคส่วนทั้งธุรกิจโรงแรมที่พักธุรกิจคมนาคมขนส่งธุรกิจนำเที่ยวร้านอาหารรวมถึงธุรกิจขนาดเล็กในชุมชนทำให้เกิดเงินหมุนเวียนมากขึ้นและเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นสืบเนื่องจากความสำคัญของการท่องเที่ยวดัง ที่กล่าวมาข้างต้นภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรที่จะให้สนับสนุนอย่างจริงจังโดยหาช่องทางในอุตสาหกรรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเปิดโอกาสให้เกิดการท่องเที่ยวได้มาก

ยิ่งขึ้นไปอีก สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นนอกจากจะเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวแล้วก็นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศไทย นอกจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้วก็นับว่าเป็นเมืองที่มีค่าครองชีพที่ไม่สูง แต่มีนักท่องเที่ยวใช้จ่ายในระดับที่น่าพอใจและทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเยือนได้ง่ายเพราะค่าใช้จ่ายต่ำกว่ามากหากเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ (สำนักข่าว TNN, 2563)

แม้ว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2563 ท่ามกลางประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศได้หยุดชะงักลงและส่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยเนื่องจากที่ผ่านมานั้นประเทศไทยได้พึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวจากต่างประเทศเป็นหลัก อย่างไรก็ตามท่ามกลางวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นนั้น ในประเทศไทยได้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่ผู้คนจำนวนมากได้เดินทางไปยังวัดเจตีย์ เกิดกระแส "ไอ้ไข่วัดเจตีย์" ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ทำเศรษฐกิจด้านท่องเที่ยวและที่พักในจังหวัดนครศรีธรรมราชคึกคักเป็นอย่างมาก มีผู้คนแห่เที่ยวสักการะแน่นวัดเจตีย์ทุกวัน ห้องพักรับเต็มหมดทั้งจังหวัด สายการบินต่าง ๆ ต้องเพิ่มเที่ยวบิน เพื่อตอบสนองต่อกระแส "ไอ้ไข่วัดเจตีย์" หมู่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จากการที่มีผู้คนจำนวนมากจากทั่วสารทิศและต่างประเทศประสบความสำเร็จด้านหน้าที่การงานและธุรกิจ หลังจากที่มากราบไหว้สักการะไอ้ไข่ที่วัดเจตีย์แล้วสำเร็จสมใจก็กลับมาจุดประทัดแก้บนเป็นจำนวนมาก จนเศษประทัดกองเป็นภูเขา จากผู้คนจำนวนมากแห่หลังไหลเข้ามาเที่ยววัดเจตีย์เพื่อกราบไหว้สักการะรูปปั้นไอ้ไข่ ซึ่งส่วนใหญ่จะบนบานในเรื่องเงินทองและหน้าที่การงาน จนกลายเป็นคำพูดว่า "ขอได้ไหว้รับ" กระแสผู้คนจำนวนมากที่แห่หลังไหลเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อไปกราบไหว้รูปปั้นไอ้ไข่ในวัดเจตีย์ ทำให้ที่พักเกือบทุกแห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ถูกจองเต็มหมดติดต่อกันหลายวัน นักท่องเที่ยวที่ต้องการที่พักต้องจองล่วงหน้าหลายวันถึงจะได้ โดยเฉพาะที่พักในพื้นที่อำเภอสิชล อำเภอขนอม และอำเภอท่าศาลา ถูกจองเต็มยาวนานนับเดือน ขณะที่ร้านอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ คึกคักแน่นเต็มไปด้วยผู้คนจากทั่วสารทิศและที่สำคัญสายการบินต่าง ๆ ที่บินตรงจากดอนเมือง - นครศรีธรรมราช แต่ละเที่ยวของสายการบินมีผู้โดยสารจองเต็ม ผู้ที่จะมาวัดเจตีย์บางคนจะต้องบินไปลงสุราษฎร์ธานีหรือกระบี่แทนแล้วเหมารถมาวัดเจตีย์ไอ้ไข่ ขณะที่สายการบินใหม่ ๆ ก็ได้เปิดเส้นทางการบินเพิ่มขึ้นขึ้นล่าสุด เช่น สายการบินเวียดเจ็ตและไทยสมายด์ ก็ได้เพิ่มเที่ยวบินจากสุวรรณภูมิมายังนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากที่ต้องการบินมาลงสนามบินนครศรีธรรมราช (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

จากกระแสดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด คือ การขยายตัวของ GDP เกิดการสร้างงาน เพิ่มมูลค่าของการส่งออกและมูลค่า

ของภาษี รวมถึงการกระตุ้นการลงทุน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล อย่างไรก็ตามถึงแม้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องวิเคราะห์หามูลค่าทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์หามูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นการเพียงมิติเดียวทางด้านเศรษฐกิจซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความสมดุลในมิติอื่นทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จำเป็นต้องปัจจัยที่มีผลต่อการจากการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดเจดีย์ เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงผลปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทางเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่แนวทางเสริมสร้างและส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของการท่องเที่ยววัดเจดีย์ไผ่ อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อตรวจสอบถึงคุณค่าทางสังคมของโครงการ รวมถึงการใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและการพัฒนาระดับทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ (กรมประชาสัมพันธ์, 2563)

ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยววัดเจดีย์ไผ่ อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้เลือกเป็นกรณีเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ โดยทำการประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวของวัดเจดีย์ไผ่ อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงแนวทางการใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองต่อเศรษฐกิจชุมชนรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่วัดเจดีย์และพื้นที่อื่นที่ใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมและแนวทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสม ในการนำมาซึ่งรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดใกล้เคียง และระดับประเทศได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยววัดเจดีย์อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยการมาท่องเที่ยววัดเจดีย์อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินมูลค่าการท่องเที่ยว วัดเจดีย์ อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิธีวิเคราะห์ต้นทุนการเดินทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยในเบื้องต้นได้ศึกษาฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดนครศรีธรรมราช

(สำนักงานคลังจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2563) รวมถึงเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ วัดเจดีย์ อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ระยะเวลาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาค้างนี้ คื นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง ดังนั้น จึงทำการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้อยู่ตามสูตรของ (Cochran, W.G., 1953) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรที่ต้องการจะสุ่ม 30% หรือ 0.3 โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งจะได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 323 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คื แบบสอบถามที่ได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยเนื้อหาของแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน สถานภาพ เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกคำตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว เป็นการสอบถามพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกตอบ

จากนั้นได้มีการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ คณาจารย์ในหลักสูตร จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าเท่ากับ 0.86 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.80 ขึ้นไปตามหลักของ (Polit, D. & B. Hungler., 2004)จากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำ ให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะของประชากรใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน ได้ผลค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (coefficient Alpha)

ได้ค่าเท่ากับ 0.916 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามอยู่ในระดับที่เหมาะสมสามารถเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลได้ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 323 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย

4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อความชัดเจนในการศึกษาวิจัยแล้วนำมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บวิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม

4.2.2 การตรวจสอบข้อมูล ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

4.2.3 นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อย มาลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ และเสนอผลการศึกษาโดยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานประกอบตารางอธิบายข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้พรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของมูลค่าของการท่องเที่ยว ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประเมินหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยปกติแล้วฟังก์ชันขั้นอุปสงค์ และนำมาการประเมินมูลค่าจากการท่องเที่ยวใช้วิธีต้นทุนการเดินทาง (Travel Cost Method: TCM) โดยใช้แบบ Individual Travel Cost Model (ITCM) หาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนมาเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางและตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมระดับรายบุคคล ซึ่งสามารถเขียนเป็นแบบจำลองได้ ดังนี้ (อรสา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2552)

$$Q_i = f(C_i, D_i)$$

Q_i = จำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลที่ i ในระยะเวลา 1 ปี

C_i = ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดจากการเดินทางของบุคคลที่ i (เป็นผลรวมของ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเดินทางกับต้นทุนค่าเสียโอกาสของเวลาในการเดินทางและเวลาในการอยู่ที่ สถานที่ท่องเที่ยว)

S_i = ปัจจัยอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจสังคม (เพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา เป็นต้น) ที่มีผลต่อจำนวนการเดินทางของบุคคลที่ i

ความสัมพันธ์นี้ใช้ในการคำนวณหาเส้นอุปสงค์ระหว่างต้นทุนการเดินทางของแต่ละบุคคลกับอัตราการไปท่องเที่ยวของแต่ละบุคคล ด้วยการเพิ่มต้นทุนการเดินทางขึ้นเรื่อย ๆ แล้ว พิจารณาอัตราการไปท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แล้วจึงคำนวณหาความพอใจส่วนเกินของนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ภายใต้เส้นอุปสงค์ซึ่งสะท้อนถึงมูลค่าของสถานที่ท่องเที่ยว

แต่ในการศึกษาครั้งนี้เราหาความสัมพันธ์ของหาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่ นักท่องเที่ยวแต่ละคนมาเที่ยวที่สถานที่ท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางเท่านั้นจึงใช้แบบจำลอง ได้ดังนี้

$$Q = f(\text{Sex, Age, Edu, Inc, Cost})$$

จากรูปแบบของฟังก์ชันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (จำนวนการท่องเที่ยว ต่อปี) กับตัวแปรอิสระ (ต้นทุนการเดินทางและลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของนักท่องเที่ยว) ใน การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบเส้นตรง (Linear) วิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analyze) และใช้ สมการรูปแบบปัวซอง (Poisson Model) สมการดังนี้

$$CS = -1 / \beta$$

$$\text{ส่วนเกินผู้บริโภคต่อคน} = \frac{-1}{\text{ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนการเดินทาง}} \quad (1)$$

ส่วนเกินผู้บริโภคต่อคนคูณด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน เฉลี่ยจะเท่ากับมูลค่าการท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน

$$\text{มูลค่าการท่องเที่ยว} = \text{ส่วนเกินผู้บริโภคต่อคน} \times \text{จำนวนนักท่องเที่ยวรวม} \quad (2)$$

ดังนั้นในการศึกษารั้วนี้คำนวณตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ส่วนเกิน ผู้บริโภค และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ในแต่ละช่วงเวลาที่ต้องการ ศึกษา ก็จะทำให้ทราบถึงมูลค่าของการ ท่องเที่ยวของวัดเจดีย์ได้

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ในการมา ท่องเที่ยว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	154	47.7
หญิง	169	52.3
อายุ		
ไม่เกิน 20ปี	34	10.5
21-30 ปี	132	40.9
31-40ปี	78	24.1
41-50ปี	48	14.9
51-60ปี	16	5.0
มากกว่า 60 ปี	15	4.6
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	169	52.3
ปริญญาตรี	129	39.9
สูงกว่าปริญญาตรี	25	7.7
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	92	28.5
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	27	8.4
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	51	15.8
เกษตรกร	42	13.0
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	31	9.6
พนักงานบริษัท	40	12.4
รับจ้างทั่วไป	40	12.4
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน10,000บาท	119	36.8

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
10,001-15,000บาท	104	32.2
15,001-20,000บาท	27	8.4
20,001-25,000บาท	11	3.4
25,001-30,000บาท	24	7.4
30,001-35,000บาท	21	6.5
35,001-40,000บาท	13	4.0
มากกว่า40,000บาท	4	1.2
จำนวนครั้งการมาท่องเที่ยว		
ไม่เคยมา	18	5.6
เคยมา 1 ครั้ง	74	22.9
เคยมา 2 ครั้ง	106	32.8
เคยมา 3 ครั้งขึ้นไป	125	38.4
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว		
1. เพื่อศึกษาหาความรู้	54	16.7
2. ชื้อเสียงที่รำลือถึงความ	106	32.8
ศักดิ์สิทธิ์ของไอ้ไข่		
3. ขอพรบนบานศาลกล่าว	79	24.5
4. แก้นให้ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์	66	20.4
5. เข้าซื้อวัตถุมงคล	18	5.6
รวม	323	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็น (ร้อยละ 52.3) อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 132 คน (ร้อยละ 40.9) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 169 คน คิดเป็น (ร้อยละ 52.3) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 92 คน (ร้อยละ 28.5) รองลงมาเป็นธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 51 คน (ร้อยละ 15.8) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 119 คน (ร้อยละ 36.8) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 104 คน (ร้อยละ 32.2) โดยส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งการมาท่องเที่ยวมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป จำนวน 125 คน (ร้อยละ 38.4) ส่วนวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวนั้นส่วนใหญ่เห็นว่ามืชื่อเสียงที่รำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ของไอ้ไข่ จำนวน 106 คน (ร้อยละ 32.8) รองลงมาเพื่อขอพรบนบานศาลกล่าว จำนวน 79 คน (ร้อยละ 24.5)

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต้อปัจจัยการมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต้อปัจจัยการมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่)

รายการระดับความเห็นของ นักท่องเที่ยว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านสถานที่ท่องเที่ยว				
วัดเจดีย์ไอ้ไข่ไม่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นกว่าวัดอื่น ๆ	323	4.37	1.03	มาก
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าเชื่อถือเรื่องความศักดิ์สิทธิ์	323	4.43	0.87	มาก
ด้านความเชื่อส่วนบุคคลขอไหว้ได้รับเป็นจริง	323	4.34	1.03	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
มีสถานที่จอดรถเพียงพอ	323	3.66	1.26	มาก
การทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน	323	3.92	1.12	มาก
การจัดการด้านจราจรภายในแหล่งท่องเที่ยว	323	3.86	1.17	มาก
การให้แนะนำหรือข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว	323	3.55	0.98	มาก
การดูแลความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่	323	3.31	1.02	มาก
การมีห้องน้ำที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	323	3.44	0.97	มาก
ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม				
ร้านค้าต่าง ๆ มีความสะอาด	323	3.00	1.22	มาก
ร้านค้าต่าง ๆ ตั้งราคาที่เหมาะสม	323	2.89	1.15	มาก
ความหลากหลายของสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม	323	2.90	1.06	มาก
ร้านค้าร้านอาหารมีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	323	2.82	1.00	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์				
ช่องทางประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย	323	3.86	1.19	มาก
การสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวได้จากอินเทอร์เน็ต	323	4.20	0.96	มาก
คู่มือเอกสารสิ่งพิมพ์บอกรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว	323	2.86	1.18	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านต่าง ๆ ของการเดินทางมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอโซ) อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า (1) ปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยว นั้น นักท่องเที่ยวเห็นว่าวัดเจดีย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าเชื่อถือเรื่องความศักดิ์สิทธิ์มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาวัดเจดีย์มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นกว่าวัดอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 (2) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวเห็นว่าวัดเจดีย์การทำป้ายบอกทางที่ชัดเจนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาวัดเจดีย์มีการจัดการด้านจราจรภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 (3) ปัจจัยด้านร้านค้า ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวเห็นว่าร้านค้าต่าง ๆ มีความสะอาดมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 รองลงมาความหลากหลายของสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และ (4) ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวเห็นว่า สามารถสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวได้จากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 รองลงมาเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของมูลค่าของการท่องเที่ยววัดเจดีย์ไอโซ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของมูลค่าของการท่องเที่ยววัดเจดีย์ไอโซ การศึกษาครั้งนี้เราหาได้จากความสัมพันธ์ของหาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนมาเที่ยวที่สถานที่ท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางเท่านั้นจึงใช้แบบจำลองได้ดังนี้

$$Q = f(\text{Sex, Age, Edu, Inc, Cost})$$

Q คือ จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวภายใน 1 เดือน

Sex คือ ตัวแปรเพศของนักท่องเที่ยว

Age คือ ตัวแปรอายุของนักท่องเที่ยว

Edu คือ ตัวแปรระดับการศึกษา

Inc คือ ตัวแปรจำนวนรายได้ที่เป็นตัวเงินที่ได้รับจริงจากการประกอบอาชีพ

Cost คือ ตัวแปรค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าวิธีต้นทุนการเดินทาง (ITCM) โดยใช้วิธี Regresssion Analysis

Variables	Unstandardized Coefficients B	Std. Error	T-Statistic	Sig.
(Constant)	2.013533	0.250497	8.038165	0.0000
Sex	0.316280	0.103019	3.070128	0.0023
Age	0.115412	0.047305	2.439755	0.0152
Edu	0.249344	0.102389	2.435262	0.0154
Inc	-0.087749	0.038314	-2.290273	0.0227

Variables	Unstandardized Coefficients B	Std. Error	T-Statistic	Sig.
Cost	-0.031676	0.035263	0.898270	0.0297

ผลการคำนวณมูลค่าส่วนเกินผู้บริโภคโดยใช้แบบจำลองความถดถอยของ Poisson (Poisson Regression Model) ในการคำนวณหาส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer Surplus: CS) จากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนการเดินทาง ดังสมการ

$$\text{ส่วนเกินผู้บริโภคต่อคน} = \frac{-1}{\text{ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนการเดินทาง}} \quad (1)$$

การคำนวณหาส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer Surplus: CS)

$$CS = -1 / \beta$$

$$= -1 / (-0.031676) = 31.57 \text{ บาทต่อคน}$$

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวสามารถคำนวณหาส่วนเกินผู้บริโภค (CS) โดยใช้วิธี Poisson Model จากสมการข้างต้นได้มูลค่าส่วนเกินผู้บริโภคต่อคนเท่ากับ 31.57 บาทต่อคน

จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวท่องเที่ยววัดเจดีย์ไฉ้ จังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงเวลาดังกล่าว ประมาณวันละ 7,000-10,000 คน (กรมประชาสัมพันธ์, 2563) ดังนั้นผลรวมมูลค่าการท่องเที่ยวต่อเดือนวัดเจดีย์ไฉ้ เท่ากับ

มูลค่าการท่องเที่ยว = ค่าส่วนเกินผู้บริโภคต่อคน X จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเดือน
กรณีจำนวนนักท่องเที่ยว 7,000 คน

มูลค่าการท่องเที่ยว = 31.57 x 7000 30 = 6,629,624.95 บาทต่อเดือน
กรณีจำนวนนักท่องเที่ยว 10,000 คน

มูลค่าการท่องเที่ยว = 31.57 x 10,000 30 = 9,470,892.79 บาทต่อเดือน

สรุปผลการประเมินมูลค่าทางการท่องเที่ยววัดเจดีย์ไฉ้ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำข้อมูลนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดเจดีย์ไฉ้ ตั้งแต่ปีเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563 มูลค่าจากการท่องเที่ยวที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 6,629,624.95 บาทต่อเดือน ถึง 9,470,892.79 บาทต่อเดือน

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ เป็นต้น และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนั้น อธิบายได้ด้วยเหตุผลตัวแปรด้านอุปสงค์ที่สำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะแสวงหาความพอใจหรืออรรถประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดของรายได้และราคาสินค้าในตลาด ส่วนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจากระดับความคิดเห็นนั้นหลายเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเดินทางไปท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่าปัจจัยหรือเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา อินไชย และคณะ ที่พบว่า มูลค่าจากการท่องเที่ยวเป็นมูลค่าที่เกิดจากความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับการเดินทางไปสัมผัสบรรยากาศและสิ่งสูงใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่วนเกินผู้บริโภค คือ กำไรหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ดังนั้นจากการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราชมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจส่วนเกินจากการท่องเที่ยว แสดงว่าสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ยังสามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำอีกในอนาคต (มัทนา อินไชย และคณะ, 2559)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของมูลค่าการท่องเที่ยว อภิปรายได้ดังนี้

2.1 มูลค่าจากการท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) นั้นมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง มาก ซึ่งมีที่มาจากนักท่องเที่ยวที่แห่เดินทางมาสักการะบูชาไอ้ไข่ที่วัดเจดีย์เป็นจำนวนมาก อย่างล้นหลามวัดเจดีย์ เพื่อขอพรบนบานรับไอ้ไข่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราลี ศรีตระกูล ที่บอกว่า ด้วยแรงศรัทธาไอ้ไข่ที่วัดเจดีย์จำนวนมากของนักท่องเที่ยวและวัดมีการจัดสร้างวัตถุมงคลไอ้ไข่รุ่นต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนการสื่อสารระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ทำให้วัดเจดีย์มีการพัฒนา ปรับปรุงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้เกิดธุรกิจและเศรษฐกิจหมุนเวียนของชุมชนต่าง ๆ จำนวนมากด้วย ซึ่งชาวบ้านสามารถมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากที่ทำเพียงแค่เกษตรกรรม ปัจจุบันยังเกิดอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล บั๊นรูปปั้นไก่เพื่อขายไปยังร้านค้า ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และที่พักโฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นต้น (วราลี ศรีตระกูล, 2564)

2.2 การศึกษามูลค่าการท่องเที่ยววัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากชุมชนแล้วพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนในพื้นที่วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) พื้นที่ใกล้เคียงและจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดีนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุชนารถ กฤษณมัย และปรีดา นักร ที่พบว่า การท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมาจากชุมชนเอง แล้วเป็นที่ต้องการตอบสนองกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว นั้น ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยกระตุ้นให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมมากขึ้น นอกจากนั้นควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของภาครัฐ และภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนได้ (นุชนารถ กฤษณมัย และปรีดา นัคร, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ในการศึกษาตัวแปรของการเดินทางมาท่องเที่ยววัดเจติย (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) อายุของนักท่องเที่ยว 2) ระดับการศึกษา 3) ระดับรายได้จากการประกอบอาชีพ และ 4) ค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยมีมูลค่าจากการท่องเที่ยวอยู่ระหว่างระหว่าง 6,629,624.95 บาทต่อเดือน ถึง 9,470,892.79 บาทต่อเดือน นับว่าเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมาก ดังนั้นหน่วยงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงชุมชนควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ควรอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่าง ๆ รวมถึงการอนุรักษ์ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้ให้คงอยู่ และปรับประยุกต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เข้ากับยุคสมัยและความเจริญทางหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดการรับรู้มีความสนใจมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์หรือช่องทางอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยม ก็จะช่วยสร้างมูลค่าได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดบางประการในงานวิจัยนี้ ทำให้ข้อมูลบางส่วนและตัวแปรบางตัวอาจยังไม่ครบถ้วน ดังนั้นหากได้มีการศึกษาต่อไป ควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพหรืออาจเพิ่มตัวแปรในการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2563). จังหวัดนครศรีธรรมราช กวาดรายได้เป็นอันดับหนึ่งการท่องเที่ยวเมืองรอง. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2563 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). ไอ้ไข่ วัดเจติย นักปั่นเศรษฐกิจเมืองคอน. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/899054>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานประจำปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2563. เรียกใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.tat.or.th/th/about-tat/annual-report>.

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). การท่องเที่ยวเกี่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 2563 กรกฎาคม 26 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นุชนารถ ฤๅษณมย์ และปรีดา นัคร. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว กรณีอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครราชสีมา. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 13(1). 128-140.
- มัทนา อินไชย และคณะ. (2559). การประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยวิธีต้นทุนการเดินทางส่วนบุคคล กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. ใน พณณา ตั้งวรรณิทธิ์ (บ.ก.), งานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3 (หน้า 864-876). เพชรบูรณ์: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- วรลี ศรีตระกูล. (2564). ปรากฏการณ์ไอซ์พาร์วย พฤติกรรม ความเชื่อ และการบนบาน. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักข่าว TNN. (2563). อาณิสสส์ครีธา "ไอซ์ วัดเจดีย์" สร้างอาชีพ-รายได้ ชาวนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 2563 ตุลาคม 14 จาก <https://www.tnnthailand.com/news/local/58612/>
- สำนักงานคลังจังหวัดนครราชสีมา. (2563). รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดนครราชสีมา เดือน ตุลาคม 2563. เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.cgd.go.th/cs/nrt/nrt>.
- อรสา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2552). การประเมินมูลค่าการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Cochran, W.G. (1953). Sampling Techiques. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Polit, D. & B. Hungler. (2004). Nursing Research-Principle and Methods. Lippincott Williams & Wilkins: Philadelphia.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิค
ผังกราฟิกเพื่อ พัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*

LEARNING MANAGEMENT THROUGH INQUIRY CYCLE METHOD WITH
GRAPHIC ORGANIZERS TECHNIQUE TO DEVELOP CREATIVE
THINKING ABILITY OF PRATOMSUKSA 6 STUDENTS IN
BANNONGKHAM SCHOOL UNDER UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิไล พลพวก

Wilai Ponpuak

วิทยาลัยพินยอบัณฑิต

Pitchayabundit College, Thailand

E-mail: wilsupervisor@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 26 คน รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองขั้นต้น (Pre- Experimental Design) แบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังเรียน (One – Shot Case Study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 8 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

* Received March 23, 2022; Revised April 29, 2022; Accepted June 18, 2022

จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกนักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ย 24.35 คิดเป็นร้อยละ 81.17 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน และผ่านเกณฑ์ 21 คนของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es), ความคิดสร้างสรรค์, เทคนิคผังกราฟิก

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study of the results of a quest for knowledge (5Es) learning activities together with Graphic Organizers technique to develop creative thinking ability of Pratomsuksa 6 students to have creative abilities average of at least 70% of the full score, and the number of students who passed the criteria 70% or more, and 2) to study the satisfaction of students towards learning management by using Inquiry Cycle (5Es) and Graphic Organizer Technique. The sampling group consisted of 26 Grade 6/ 2 students in Bannongkam School under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1 during the second semester of the 2020 academic year. The research model is a single group pre-experimental design. The research methodology employed in this research is one-shot case study. The research instruments used in the study included: 1) 8 lesson plans of 16 instructional periods, 2) 4 choices of learning achievement test consisting of 30 items to assess the students' creative thinking abilities, and 3) 20 item questionnaires to elicit the student's learning satisfaction toward these teaching methods used. The collected data were analyzed using an arithmetic mean, standard deviation, and percentage. The results of the study were: 1) result of learning management through Inquiry Cycle method with Graphic Organizers technique of the students' achievement in creative thinking was at 24.35 on average or 81.17 % of the total scores, and 21 students or 80.77 % of the group have passed the criteria which was higher than the

prescribed criteria. And 2) the students' satisfaction in learning through Inquiry Cycle with Graphic Organizer Technique, as a whole, was at the highest level

Keywords: Inquiry Cycle (5Es), Creative Thinking Ability, Graphic Organizer Technique

บทนำ

การพัฒนาทักษะการคิดหรือการสอนคิดให้เกิดทักษะการคิดให้กับผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งตัวครูผู้สอนต้องตระหนักและร่วมมือคิดหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดเป็น ถึงแม้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนคิดเป็นและมีกระบวนการคิดจะเป็นเรื่องยากแต่ก็เป็นสิ่งที่พัฒนาฝึกฝนได้โดยกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งความคิดเป็นผลของรูปแบบทางวัฒนธรรม ความคิดเป็นผลของการเรียนรู้ ความคิดเป็นผลของประสบการณ์ ความคิดเป็นผลของบุคลิกภาพและความคิดเป็นสิ่งที่สามารถฝึกได้จนกลายเป็นทักษะวิธีคิดที่ดี (อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, 2555) ซึ่งในปัจจุบันสังคมโลกเป็นระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และการค้าแบบไร้พรมแดนการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทยให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต โดยกำหนดสมรรถนะที่สำคัญ คือ มีความสามารถในการคิด รู้จักวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม สมบูรณ์ ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องจึงเป็นบทบาท ภาระและหน้าที่สำคัญของครูในการบ่มเพาะผู้เรียน ให้เติบโตเป็นผู้นำในสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) คือ 3R x 8C, 3 R ได้แก่ Reading (อ่านออก), Writing (เขียนได้), และ Arithmetic (คิดเลขเป็น)

8C ได้แก่ Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา), Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม), Cross – Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่าง กระบวนทัศน์), Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ ทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ), Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ), Computing & ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร), Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้) และ Compassion มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (วิจารณ์ พานิช, 2555) แต่จากสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา มีข้อมูลการจัดอันดับการศึกษาโลกประจำปี ค.ศ.2014 เรื่องดัชนีความสามารถในการเรียนรู้ (The Learning Curve Index) ปรากฏว่า ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มสุดท้ายที่มีคะแนนต่ำ คือ อันดับ 35 จากทั้งหมด 40 อันดับ โดยประเมินจากทักษะการคิดและการบรรลุเป้าหมาย ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะการคิด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ส่วนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (พ.ศ.2549-2553) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือสมศ. พบว่า มาตรฐานด้านนักเรียนที่ต้องเร่งพัฒนาที่สุด คือ มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี วิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2553) และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีผลการประเมินสอดคล้องกับผลการประเมิน ระดับประเทศคือ มาตรฐานที่ 4 มีผลการประเมินต่ำสุด โดยผลการประเมินส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับปรับปรุง สอดคล้องกับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขาม ที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความ กระตือรือร้นด้านการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดทักษะการเรียนรู้ ขาดการคิดวิเคราะห์ คิด สร้างสรรค์การเชื่อมโยงบทเรียน การรวบรวมข้อมูลหรือความรู้ที่เป็นระบบหรือสรุปเรื่องราวที่ เรียนรู้ได้ (โรงเรียนบ้านหนองขาม, 2563) ส่วนผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.01 ส่วนผลการสอบ O-NET ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านหนองขามพบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.40 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับ สังกัด(51.88) และระดับประเทศ (52.98) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2563)

จากข้อมูลผลการทดสอบดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนได้มีทักษะการเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กมีความรอบรู้ (literate) ด้วยการวิจัยโครงการผ่านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์ สร้างสรรค์ ประยุกต์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการคิดลงสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนระดับต่าง ๆ อย่างจริงจัง สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนและทักษะกระบวนการคิด ผูกปฏิบัติให้คิดได้ทำได้ คิดเป็นทำเป็นรักการอ่าน เน้นทักษะการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นระบบรักการอ่าน และความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นทักษะกระบวนการหนึ่งที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดขึ้น ความคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กมีความคิดที่หลากหลาย มีกระบวนการคิด มีจินตนาการในการประยุกต์ที่จะนำไปสู่การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ที่คนส่วนใหญ่คาดคิดไม่ถึงหรือมองข้าม ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ อยากรู้ อยากเห็น อยากค้นคว้าและทดลองสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ การสอนคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนให้เด็กสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพในตนเองของเด็ก ให้เด็กมีชีวิตอย่างมั่นใจในตนเองและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะทางความคิดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคนที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับสร้างงานใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะของผู้นำทางปัญญาผู้พลิกประวัติศาสตร์ทางความคิดของโลกเสมอมา (อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, 2555) และจากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เสนอแนะให้นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และจากการศึกษาค้นคว้ารายงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หลายท่านพบว่า ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะแล้ว ผู้วิจัยได้สนใจนำเทคนิคผังกราฟิกมาใช้ร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจแก่นสำคัญและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้น เพราะการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก ที่ได้พัฒนามาจากการเรียนรู้ที่มีความหมายของ Suchman (1962) ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การที่ผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เข้าสู่โครงสร้างทางปัญญาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคงความรู้และจัดลำดับความคิดที่เชื่อมโยงความรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันผังกราฟิกได้

พัฒนาขึ้นหลายรูปแบบ เช่น ผังความคิด (Mind Map) ผังมโนทัศน์ (Concept map) ผังแมงมุม (Spider Map) ผังก้างปลา (fish borne Map) เป็นต้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผังกราฟิกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกสามารถใช้ในการรวบรวมข้อมูลหรือความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบ ทำให้สรุปเรื่องราวที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ได้ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ(5Es) เป็นการสอนที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทักษะการคิดในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นและผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และพบว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยใช้รูปแบบหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิดก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

จากจุดเด่นของวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และข้อดีของเทคนิคผังกราฟิก ผู้วิจัยจึงสนใจนำวิธีการสอนและเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการเรียน ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยของครูเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ให้มีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre- Experimental Design) รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการ

ทดสอบหลังเรียน (One – Shot Case Study) (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้อง โดยห้องที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 25 คน ห้องที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 26 คนรวมทั้งหมด 51 คน (โรงเรียนบ้านหนองขาม, 2563) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนบ้านหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 8 แผน จำนวน 16 ชั่วโมง ซึ่งถูกสร้างและหาคุณภาพอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษา และวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์ ภาระงาน/ชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 โรงเรียนบ้านหนองขาม สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวน 5 ท่าน แยกเป็นด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ด้านการวัดผลและประเมิน จำนวน 2 คน และด้านสถิติและวิจัย จำนวน 1 คน โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทั้ง 8 แผน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกมีความเหมาะสมมากที่สุดแล้วนำแผนการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ตรวจสอบแล้วปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับใบความรู้และเวลาที่ให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมทุกเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ซึ่งถูกสร้างอย่างเป็นระบบเริ่มจากศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือวิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ของ วรณี แกมเกตุ (2551) และ ศึกษาเนื้อหา ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความยาก (P) ได้ 0.25 ถึง 0.70 ค่าอำนาจ

จำแนก (r) ได้ 0.23 ถึง 0.75 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.83 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 20 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านเนื้อหา (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน (4) ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเริ่มจากศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากหนังสือวิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ของ วรณี แกมเกตุ (2551) ศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัย และศึกษาเนื้อหาวิชา ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่า OC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก 2) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่สร้างขึ้น จำนวน 8 แผน รวมเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเอง 3) ทดสอบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกทั้ง 8 แผนเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ และ 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกไปสอบถามนักเรียนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 แผนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้ 1) การศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และร้อยละ (%) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 2) การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด, 3.51- 4.50 หมายถึงมีความพึงพอใจระดับมาก, 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีผลการวิจัยตามตารางที่ 1-3

1. ผลการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แสดงผลตามตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

คะแนนเต็ม	คะแนนของนักเรียน		การผ่านเกณฑ์ (N=26)	
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
30	24.35	81.17	21	80.77

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยเท่ากับ 24.35 คิดเป็นร้อยละ 81.17 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน และผ่านเกณฑ์ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด (26 คน) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

ที่	ความคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.
1	ด้านความคิดริเริ่ม	26.12	0.52
2	ด้านความคิดคล่องแคล่ว	25.26	0.51
3	ด้านความคิดยืดหยุ่น	23.63	0.50
4	ด้านความคิดละเอียดลออ	22.39	0.45
โดยรวม		24.35	0.50

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมเฉลี่ย 24.35 จากคะแนนเต็ม 30 จำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความคิดริเริ่ม ($\bar{X}$ =26.12) ด้านความคิดคล่องแคล่ว ($\bar{X}$ = 25.26) ด้านความคิดยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 23.63) และด้านความคิดละเอียดลออ ($\bar{X}$ =22.39) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน แสดงผลตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเนื้อหา	4.58	0.43	มากที่สุด
2	ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.68	0.52	มากที่สุด
3	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	4.41	0.58	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.45	0.53	มาก
โดยรวม		4.53	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$)ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$)

อภิปรายผล

1. ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยเท่ากับ 24.35 คิดเป็นร้อยละ 81.17 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 26 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 โดยวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์จากความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด นักเรียนมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดได้คล่อง คิดในสิ่งที่แปลกใหม่และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5Es)ร่วมเทคนิคผังกราฟิก ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ โดยนักเรียนได้ฝึกการคิดจากสถานการณ์ที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2)ขั้นสำรวจและค้นคว้า (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4)ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมิน (Evaluation)ซึ่ง ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนสำคัญ คือ สนุกกับคำ ทำแผนภาพ โครงเรื่อง วิเคราะห์บทอ่าน สร้างสรรค์สิ่งใหม่ นำไปประยุกต์ สรุปความจำ เพิ่มความเข้าใจ และทดสอบประเมิน สรุปเป็นขั้นตอนการเรียนการสอนดังนี้ คือ 1) ขั้นนำ สร้างความสนใจโดยกำหนดสถานการณ์ กิจกรรมสาธิต ใช้คำถามกระตุ้นการคิด เพื่อให้ นักเรียนที่ความกระตือรือร้น อยากหาคำตอบ ใช้วิธีการแบบ Think Pair Share 2) ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มพูนคำศัพท์ กิจกรรมสนุกกับคำ วิเคราะห์บทอ่านจากสื่อที่น่าสนใจ คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ นำไปประยุกต์ สรุปบทเรียนเป็นผังกราฟิก 3) ขั้นสรุปกิจกรรมหลังอ่านและสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน 4) ขั้นการวัดและประเมินผลจากภาระงาน/ชิ้นงาน และการทดสอบย่อยประจำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนจะได้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างเจตคติในการทำงานร่วมกัน โดยผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา

สรุปเป็นผังกราฟิก ทำให้ผู้เรียนจดจำได้นาน นอกจากนี้การสะท้อนผลและประเมินในขั้นสรุปก็จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นจุดเด่นที่ภาคภูมิใจและจุดด้อยที่ควรปรับปรุงปรับแก้ไข ให้มีคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นทีมเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้รู้จักทำงานร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Synergy) การมีกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และในองค์กรจะต้องมีการทำงานร่วมกัน (Team Learning) คือ มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข้อมูลระหว่างกันและกัน เป็นเสมือนการเรียนรู้กันในระหว่างการทำงาน (On the Job Training) และผู้วิจัยใช้เทคนิคการสอนต่างๆ เช่น เทคนิคการใช้คำถาม การออกแบบกิจกรรม การอภิปราย การเล่าเรื่องจากสถานการณ์จริง เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับTorrance (1962) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือครูควรส่งเสริมให้เด็กตอบคำถาม เพื่อให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ครูควรรับฟังด้วยความสนใจโดยไม่ด่วนประเมิน และกล่าวชมเชยเมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นที่มีคุณค่า และมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎ กระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ที่เน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้สนุกสนาน มีความสุขกับการเรียนทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างประสบการณ์ที่มีความหมายด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ก่อให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนมีความสนใจในการค้นหาความรู้จากกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย รู้จักค้นหาคำตอบและ มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหาจนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับสิ่งที่เผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันในการทำกิจกรรมเน้นทักษะการคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่เป็นผลจากกระบวนการทำงานที่ผู้เรียนได้เจอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่ต้องการให้ศึกษาตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการเรียนรู้ และใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งในด้านวิธีการคิดและการใช้ทักษะเชิงเหตุผล ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ อารี พันธุ์มณี (2540) ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนั้นควรจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ รู้จักคิดเป็น และคิดเป็น ครูควรปรับปรุงวิธีการสอนและยืดหยุ่นเนื้อหาวิชาให้เกิดความเหมาะสม ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จึงส่งผลทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2559)กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิดและลงมือแสวงหา ความรู้เพื่อนำ มาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกใน การเรียนด้านต่างๆให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้

การศึกษาข้อมูลการวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำ งานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทยา ทอง จันทรและพงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง มีค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทาง วิทยาศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ความคิดคล่องความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับดาวรุ่ง อยู่ยั้งยืน (2555) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนร้อยละ 76.92 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.87 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนร้อยละ 73.08 ได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาร้อยละ 73.96 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ ทำให้สามารถร่วมกันสรุปความรู้จากความเข้าใจได้โดยใช้ผังกราฟิก ทำให้งานประสบผลสำเร็จ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา สมพิช (2559) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ และผลศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันและเทคนิคซินเนคติกส์ ในรายวิชาสื่อประชาสัมพันธ์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 82.17 ด้านความคิดคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 100 ด้านความคิดริเริ่มคิดเป็นร้อยละ 95.65 และด้านความคิดยืดหยุ่นคิดเป็นร้อยละ 86.96 และผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเด่นไชย ภูกลมและบัญชา เกียรติจรุงพันธ์ (2558) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ

การสอนตามแนวคิดของกิลฟอร์ด ร้อยละ 92.30 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 86.54 และผ่านเกณฑ์ 75/75 ตามที่กำหนด2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดของ กิลฟอร์ด โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 คุณภาพระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เฉลี่ย 24.35 คิดเป็นร้อยละ 81.17 ของคะแนนเต็ม 30 และผ่านเกณฑ์ 21 คนคิดเป็นร้อยละ 80.77 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 26 คนซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านความคิดริเริ่ม ($\bar{X}=26.12$) ด้านความคิดคล่องแคล่ว ($\bar{X}=25.26$) ด้านความคิดยืดหยุ่น ($\bar{X}=23.63$) และด้านความคิดละเอียดลออ ($\bar{X}=22.39$)ตามลำดับ และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามที่ตั้งไว้คือ 1) ผู้สอนควรเน้นและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้เกิดทักษะในการคิดให้ปฏิบัติตามกระบวนการอย่างต่อเนื่องรวมทั้งมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยการทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ การเตรียมสื่อ การใช้คำถาม การกระตุ้นให้เกิดความสนใจของผู้เรียน และ 2) การจัดกิจกรรมแต่ละขั้น ครูควรให้ความสำคัญในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดเพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น อยากหาคำตอบเพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ขึ้นกับความสนใจกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามเอง ขึ้นสำรวจค้นหาคำถามให้นักเรียนทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สำรวจ ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ขึ้นอธิบายนักเรียนต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผลและอภิปรายผลเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ขึ้นขยายความรู้ ควรจัดกิจกรรม/สถานการณ์เพื่อให้นักเรียนขยายกรอบความคิดและสอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ขึ้นอธิบายและลงข้อสรุป ควรเสนอผังกราฟิกไว้หลังห้องเรียนหรือส่วนใด ๆ ของห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาทบทวนและปรับความรู้ความเข้าใจมากขึ้นขึ้นประเมินผลส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ใหม่และมี ข้อเสนอแนะสำหรับการ

วิจัยครั้งนี้ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก (Graphic Organizer Technique) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนและฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกไปใช้กับเนื้อหาอื่น ๆ ระดับชั้นอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ 2.) การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก (Graphic Organizer Technique) ตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรม สามารถสอดแทรกเทคนิคผังกราฟิกได้หลายขั้นตอน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรนำเทคนิคดังกล่าวสอดแทรกในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มากกว่า 1 ขั้นตอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- दारूरुंग อู่ย่งยีน. (2555). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เด่นไชย ภูลมและบัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2558). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 10(4), 62-68
- ทิตนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐยา ทองจันทร์และ พงษ์ศักดิ์แป้นแก้ว. (2559). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมอง. Journal of Graduate Research. 7(1),1-14.
- ปรีชา สมพีช. (2559). ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร. 12(1), 213-222.
- โรงเรียนบ้านหนองขาม. (2562). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561. อุดรธานี: โรงพิมพ์บ้านเหล่า.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2563). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562. อุดรธานี: โรงพิมพ์บ้านเหล่า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2557). มองสถิติและตัวชี้วัดทางการศึกษา เรียกใช้เมื่อ 1มกราคม 2562 จาก <http://goo.gl/H4iFxx>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). กรอบการนำทักษะการคิดสู่การพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2562). การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. พิมพ์ครั้งที่ . กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์. (2555). ทักษะความคิด: พัฒนาอย่างไร. กรุงเทพฯ : อินทรีณ.
- Suchman, J.R. (1962). The Elementary School Training Program in Scientific Inquiry. Urbana: University of Illinois.
- Torrance, E.P.and Myers, R.E. (1962). Creative Learning and Teaching. New York: Good, Mead and Company.

โอกาสและอุปสรรคในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน
ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562*
OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF DISPUTE MEDIATION AT
THE INQUIRY STAGE ACCORDING TO THE DISPUTE MEDIATION
ACT B.E. 2562

ชลัท ประเทืองรัตนนา

Chalat Pratheuangrattana

สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

Office for Peace and Governance, King Prajadhipok's Institute, Thailand

E-mail: chalat@kpi.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาเกี่ยวกับ หลักการ โอกาส อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวนี้ มีความสำคัญในการลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล สร้างความสมานฉันท์ในสังคม และลดภาระงบประมาณของแผ่นดิน จากการศึกษาพบว่า มีอุปสรรคอยู่หลายประการคือ 1) เนื้อหาหรือเรื่องที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาได้มีเพียงบางประเภท เช่น คดีความผิดอาญาที่มีความผิดลหุโทษบางมาตราไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ 2) คุณพินิจของพนักงานสอบสวนในการให้ไกล่เกลี่ย 3) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิในการขอไกล่เกลี่ยคดีเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอ 4) ผู้ไกล่เกลี่ยขาดทักษะในการไกล่เกลี่ยคดี 5)ระยะเวลาในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยยังไม่มีมาตรฐานชัดเจน และควรต้องทดสอบความรู้เพิ่มเติม 6) ทศนคติของพนักงานสอบสวนในการรับบทบาทในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือสนับสนุนให้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว 7) ยังไม่มีการจ่ายเงินค่าตอบแทนของผู้ทำหน้าที่ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของบุคคลภายนอกและพนักงานสอบสวน 8) ขาดระบบที่สนับสนุนอย่างเพียงพอในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โอกาสที่มีคือ 1.ได้ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นวิชาชีพและจริยธรรม 2.ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสม 3.แนวคิดยุติธรรมสมานฉันท์ที่จะช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งในส่วน of เนื้อหากฎหมาย สร้างการรับรู้ให้กับประชาชน

* Received April 17, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 8, 2022

และพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ย รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติของพนักงานสอบสวนและผลักดันระบบที่เอื้ออำนวยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป

คำสำคัญ : โอกาสและอุปสรรค, ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน, พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562

Abstract

The objective of this academic article were to investigate principles, as well as the opportunities, challenges, and suggestions for dispute mediation at the inquiry stage as defined by the Dispute Mediation Act B. E. 2562. The mediation of such disputes is important to reduce the amount of cases brought to court, build reconciliation in society and reduce the burden of the state budget. According to the findings of the study , there are still several challenges as follows: 1) In criminal cases, there are only some sorts of content or topics that can be mediated, some petty crimes cannot be mediated; 2) The discretion of the investigating officer to mediate; 3) Due to a lack of sufficient public relations, the majority of people are unaware of their rights in mediation; 4) Mediation skills are lacking among the mediators; 5) The duration of the mediation is unclear, and the mediators should take the knowledge test; 6) The attitudes of inquiry officials toward their role as a mediator, as well as their support for it under the aforementioned Act; 7) The absence of remuneration for mediators who are the third party and inquiry officials; and 8) The lack of sufficient support system in dispute mediation. The findings discovered that the opportunities are as follows: 1) Have a mediator who is professional and ethical; 2. The victim will be compensated appropriately; and the concepts of restorative justice that reduce the burden of the mainstream justice system; therefore, both mediators and legal content should be developed in order to raise public awareness. Including a shift in the attitudes of inquiry officials and pushing forward the system that will allow for further dispute mediation.

Keywords: Opportunities and Challenges; Dispute Mediation at the Inquiry Stage; Dispute Mediation Act B.E. 2562

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ประกอบไปด้วยองค์ที่สำคัญ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ส่วนมากแล้วในคดีอาญา จะมีจุดเริ่มต้นคดีมาจากการที่มีผู้เสียหาย ได้ทำการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ โดยเฉพาะในคดีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือ ความผิดอาญา อันยอมความได้นั้น หากผู้เสียหายมีความประสงค์ที่จะดำเนินคดี จะต้องทำการร้องทุกข์ต่อ เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา โดยจะต้องทำการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด จึงจะมีอำนาจในการดำเนินคดีต่อไปได้ หากไม่ทำการร้องทุกข์ภายในกำหนดดังกล่าวผู้เสียหายนั้นย่อมหมดอำนาจในการดำเนินคดีนั้น ไป (คณิต ณ นคร, 2540) อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีเองก็สามารถฟ้อง คดีได้โดยไม่ต้องทำการร้องทุกข์ โดยต้องฟ้องคดีภายในกำหนดเวลา 3 เดือน สำหรับคดีอาญา แผ่นดินหรือคดีอันยอมความไม่ได้นั้น สามารถดำเนินคดีได้ภายในกำหนดอายุความที่กฎหมาย กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินคดีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่ความฝ่ายโจทก์และจำเลยอันมี รูปแบบที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน ย่อมส่งผลให้คู่ความไม่ได้แสดงถึงความรู้สึกแท้จริงต่อกันเพราะไม่ เคยได้พูดคุยกัน ไม่เคยบอกถึงความรู้สึกที่ตนเองต้องการจะแสดงออกให้อีกฝ่ายได้รับรู้ ทุก อย่างเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินคดีโดยผ่านศาล โดยการตัดสินคดีที่อาศัยบทกฎหมายและ พยานหลักฐานที่ปรากฏ เพื่อให้ศาลได้พิจารณาตัดสินคดีนั้นๆ อันเป็นความยุติธรรมตามตัวบท กฎหมายเท่านั้น และเมื่อพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้อง จำเลยจะได้รับโทษตาม กฎหมายซึ่งโทษในทางอาญาจะมีโทษจำคุกเป็นสำคัญที่ทำให้จำเลยต้องสูญเสียเสรีภาพ (ลา วิลัย นาคติกล และ สัญญา เคนาภูมิ, 2560)

จำนวนคดีที่เข้าสู่ศาลชั้นต้นมีมาอย่างต่อเนื่อง เกิดสภาวะคดีล้นศาลต่อเนื่องเรื่อยมา ปี 2561 คดีแพ่ง 1,047,205 คดี คดีอาญา 595,619 จำนวนคดีรวม 1,642,824 คดี คดีปี 2561 เพิ่มขึ้น 134,265 คดี (เพิ่มขึ้น 8.17% จากปี 2560) (ธานี วรภัทร์ และ วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล, 2562) พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 สามารถอุดช่องว่างดังที่ได้กล่าวมา กล่าวคือ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อ พิพาทก่อนฟ้องร้อง มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ เน้นถึงการแก้ไขเยียวยาทั้งความรู้สึกทำให้ผู้กระทำนั้นเกิดความสำนึกผิดในสิ่งที่กระทำ และ เข้าใจความรู้สึกของผู้เสียหายพร้อมที่จะช่วยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้อัยการนั้น ระงับไปด้วยความเข้าใจอันดีของคู่กรณี ในกฎหมายดังกล่าว มีเจตนารมณ์ในการลดปริมาณคดี ขึ้นสู่ศาล สร้างความสมานฉันท์ในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน กฎหมายดังกล่าวแบ่งการไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทได้เป็น 3 กลุ่ม คือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ภาครัฐและพนักงาน สอบสวน (ชลัท ประเทืองรัตนนา, 2564) ในบทความนี้เน้นศึกษาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา ในชั้นสอบสวน ดังมีแนวคิดและหลักการสำคัญที่จะกล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

หลักการสำคัญในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน

ในส่วนนี้เป็นการนำหลักการสำคัญในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน โดยเป็นหลักการทั่วไปของการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยทางอาญา

การไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท หรือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือการที่คู่พิพาทได้ตกลงยินยอมโดยความสมัครใจที่ให้นักกลางหรือบุคคลภายนอกผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งมีความเป็นกลางช่วยในการเจรจา ให้เกิดความเข้าใจอันดีและให้ผู้กระทำความผิดได้เกิดความรู้สึกพร้อมที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย โดยมีความเข้าใจกันทำให้สองฝ่ายได้ผ่อนปรนลดหย่อนความตึงเครียดของปัญหาข้อพิพาท โดยสามารถตกลงในทางสันติวิธีได้โดยไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล ด้วยการตกลงเพื่อทำสัญญาประนีประนอมเพื่อยอมรับและจะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้รับต่อคู่กรณีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (โชติช่วง ท้าววงศ์, 2558) หลักการในการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยทางอาญานั้นมีหลักการดังต่อไปนี้ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2542); (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2547)

1. หลักความยินยอมทั้งสองฝ่าย

หลักความยินยอมทั้งสองฝ่าย เป็นหลักที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะกระบวนการไกล่เกลี่ยจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความยินยอมทั้งสองฝ่ายโดยสมัครใจเท่านั้น เพราะหากไม่มีความยินยอมที่จะทำการไกล่เกลี่ยกระบวนการใด ๆ ก็เกิดขึ้นไม่ได้เลยดังนั้นหลักนี้จึงต้องถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในอันดับแรก ความยินยอมนี้ไม่ใช่ความยินยอมที่เป็นเรื่องเงื่อนไขเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดอาญาแต่ประการใด แต่ความยินยอมนี้ เป็นเรื่องความยินยอมพร้อมใจกันของคู่กรณีที่จะเข้าสู่กระบวนการในการไกล่เกลี่ยโดยที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความเห็นชอบยินยอมที่จะเข้าไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาททางอาญาที่อยู่ในขอบเขตที่จะสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2. หลักผลประโยชน์ร่วมกันเป็นสำคัญ

ในการไกล่เกลี่ยนั้นเป็นกระบวนการที่คนกลางจะต้องมีทักษะที่จะสามารถค้นหาจุดร่วมกันและความต้องการที่แท้จริงของคู่กรณีเป็นสำคัญ การที่จะทำให้คู่กรณีสามารถจะตกลงกันเพื่อจะระงับข้อพิพาทนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องสามารถค้นหาจุดร่วมกันของคู่กรณีได้นอกจากนี้ กระบวนการการไกล่เกลี่ยเน้นไปที่ความเป็นกลางทุกขั้นตอนเพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายในการได้ประโยชน์ร่วมกันสูงสุด

3. หลักการสำนึกผิดของผู้กระทำผิด

ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญานั้นส่วนมากจะเป็นคดีที่ไม่ได้มีความรุนแรงของการกระทำความผิดมากนักและเป็นความผิดอันยอมความได้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาททางอาญานั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยหลักสำคัญก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เกิดความรู้สึกในการกระทำรับรู้ความรู้สึกของผู้เสียหาย โดยผู้กระทำผิด กล่าวคำ

ขอโทษด้วยใจจริงและพร้อมเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายต่อไป รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา (เพลินตา ตันรังสรรค์, 2553)

4. ลักษณะทั้งสองฝ่าย

การไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทมีหลักสำคัญอีกประการ คือ ลักษณะทั้งสองฝ่ายที่เรียกว่าเป็นการไม่มีผู้ใดแพ้เพราะเป็นสิ่งที่คู่พิพาทนั้นได้เจรจาพิจารณาสิ่งนั้น ร่วมกันว่าเป็นประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดแพ้หรือชนะ แต่หากเป็นชัยชนะของฝ่ายเดียว ย่อมไม่สามารถบรรลุผลของการตกลงได้ หรือหากบังคับให้ตกลงได้ แต่จะไม่เกิดผลการปฏิบัติตามอย่างยั่งยืน

5. หลักการเยียวยาความเสียหาย

หลักสำคัญสุดท้ายที่กล่าวถึง นั่นก็คือหลักการเยียวยาความเสียหาย การที่ผู้กระทำความผิดได้เกิดความสำนึกซึ่งแสดงออกมาจากความเข้าใจกันของคู่กรณี สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของผู้กระทำความผิดที่มีต่อผู้เสียหายนั่นก็คือ การเยียวยาความเสียหายซึ่งโดยส่วนมากก็คือค่าเสียหายที่สามารถคิดคำนวณออกมาได้เพื่อให้ความเสียหายของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้นได้รับการบรรเทาความเสียหายลงไปได้บ้าง และเพื่อให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่บาดหมางสามารถกลับมาอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสงบสุข

จากหลักทั้ง 5 ประการที่ได้กล่าวไปนั้น เป็นหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนที่สามารถจะไกล่เกลี่ยและทำให้ข้อพิพาทนั้นระงับไปได้ โดยลำดับต่อไปจะได้กล่าวถึงหลักการตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวน

หลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ยและสาระสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ยกเว้นบทบัญญัติแห่งหมวด 2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง หมวด 3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมวด 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา 2) เนื้อหาประกอบด้วย ความหมาย เงื่อนไข และข้อจำกัด ขั้นตอนและ ผลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท , 2562)

1. ความหมายของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน หมายถึง “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจัดให้คู่กรณีในคดีอาญามีโอกาสเจรจาตกลงหรือเยียวยาความเสียหายเพื่อระงับคดีอาญา”(มาตรา 40, มาตรา 44)

2. เงื่อนไขและข้อจำกัดในการขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน

ในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นมีเงื่อนไข ตลอดจนข้อจำกัดที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนนั้น เงื่อนไขประการแรกคือ คู่กรณีจะต้องมีความประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท และคำว่า คู่กรณี นี้หมายความว่า ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา แต่ผู้เสียหายนั้น จะต้องไม่ใช่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้เสียหาย กล่าวให้เข้าใจง่ายก็คือ ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป

2.2 คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญโดยจะต้องอยู่ในขอบเขตดังต่อไปนี้

2.2.1 เป็นคดีความผิดอันยอมความได้

2.2.2 เป็นคดีความผิดลหุโทษตาม มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบ ต่อส่วนรวม

2.2.3 เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี

นอกจากนี้ ผู้ต้องหาที่จะทำการไกล่เกลี่ยได้จะต้อง ไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ ซึ่งพ้นระยะเวลาเกินสามปีแต่มีคำสั่งยุติคดี และ ผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก (มาตรา 42)

ในกรณีมีผู้เสียหายหลายคนในคดี ผู้เสียหายซึ่งเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต้องสมัครใจประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และหากมีผู้เสียหายมีมากกว่าสองฝ่ายและมีฝ่ายใดไม่สมัครใจเข้าร่วมให้ทำการไกล่เกลี่ยเฉพาะในฝ่ายที่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นได้โดยไม่ต้องทำการไกล่เกลี่ยฝ่ายที่ไม่สมัครใจแต่อย่างใด (มาตรา 45)

3. ขั้นตอนและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

3.1 ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาครั้งแรกภายใน 7 วันนับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบแต่หากมีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการให้ทันตามกำหนดข้างต้นให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีขอขยายระยะเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน 7 วัน (มาตรา 50)

3.2 คู่กรณีต้องเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาด้วยตนเองและมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกินสองคนเข้าฟังการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นได้ ถ้าคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหา เป็นผู้เยาว์ ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยได้ด้วย และหากคู่กรณีต้องการล่ามให้พนักงานสอบสวนจัดหาล่ามให้ (มาตรา 51 มาตรา 52)

3.3 ก่อนเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอธิบายข้อเท็จจริงแห่งคดีที่คู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาได้กระทำตามคำร้องทุกข์ และข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดี กระบวนการและผลทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและสิทธิในการยุติการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้ทราบ (มาตรา 53)

3.4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งแรก เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีที่เชื่อได้ว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการได้ไม่เกิน 30 วัน โดยให้บันทึกเหตุผลดังกล่าวไว้ (มาตรา 55วรรคหนึ่ง)

3.5 หากในการไกล่เกลี่ยมีเหตุตามกฎหมายให้ผู้ไกล่เกลี่ยถูกถอดถอนหรือมีเหตุให้ความเป็นผู้ไกล่เกลี่ยนั้นต้องสิ้นสุดลง ให้ระยะเวลาเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งแรกหลังจากการตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่ (มาตรา 55วรรคสอง)

3.6 เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อ แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน (มาตรา 57 วรรคหนึ่ง)

3.7 สาระสำคัญของข้อตกลงอันเป็นผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าว เช่น การชดเชยเยียวยาความเสียหาย เงื่อนไขที่คู่กรณีต้องปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติและระยะเวลาดำเนินการ หรือข้อตกลงไม่ติดใจที่รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย (มาตรา 57 วรรคสอง)

4. ผลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

จากที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนมาแล้วนั้น จะเห็นถึงเงื่อนไขข้อจำกัดตลอดจนวิธีการในการดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งในลำดับต่อไปจะได้กล่าวให้ทราบถึงผลที่จะเกิดตามมาจากการเริ่มต้นในการไกล่เกลี่ยจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการในการไกล่เกลี่ยดังต่อไปนี้

4.1 คู่กรณีคนใดคนหนึ่งอาจขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในเวลาใดก็ได้ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดหนึ่งหลายคนหนึ่งมีหลายคน ย่อมไม่กระทบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคู่กรณีที่เหลืออยู่ (มาตรา 58)

4.2 ผู้ไกล่เกลี่ยอาจยุติการไกล่เกลี่ยได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงในกระบวนการไกล่เกลี่ย เช่น คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยและไม่แจ้งเหตุผลอันสมควรให้ทราบ มีเหตุอันควรสงสัยว่าการไกล่เกลี่ยไม่ได้เกิดขึ้นจากความสมัครใจของคู่กรณี หรือคู่กรณีไม่สามารถเจรจาเพื่อตกลงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ (มาตรา 59)

4.3 เมื่อความปรากฏว่ามีผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลไม่ว่าจะก่อนการสอบสวนหรือระหว่างการสอบสวน ให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นอันยุติเช่นกัน (มาตรา 60)

4.4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากปรากฏว่ามีเหตุให้สันนิษฐานคดีอาญามาฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น และรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา 62)

4.5 หากมีเหตุให้ต้องมีการยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังเช่นเหตุดังที่กล่าวมาแล้วเกิดขึ้นให้ผู้ไกล่เกลี่ยรายงานพนักงานสอบสวนทราบถึงการยุติการไกล่เกลี่ย ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (มาตรา 61)

4.6 หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ และเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงที่ได้ทำจากการตกลงร่วมกันของคู่กรณีอันเป็นสาระสำคัญแล้ว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบ เพื่อจัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกไม่ครบถ้วนตามที่ตกลง ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป หรือถ้าความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาลังใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา 64 มาตรา 65)

4.7 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป (มาตรา 67)

4.8 เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สันนิษฐานคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ (มาตรา 66)

อุปสรรคเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนนั้นเป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการไกล่เกลี่ยตามกฎหมายมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังที่ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับเงื่อนไข ขั้นตอนตลอดจนผลของการไกล่เกลี่ยมาแล้วนั้น จากการศึกษาผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์อุปสรรคได้ดังนี้

1. คดีอาญาบางประเภทไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ เช่น ความผิดลหุโทษ และคดีลักทรัพย์ บางประเภท ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้มีการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41 กำหนดให้ความผิดอาญาที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เพียง 3 ประเภท คือ คดีความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษบางมาตราที่กำหนดไว้ และความผิดอาญาแผ่นดินที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวคือ ความผิดลหุโทษบางมาตรานั้นได้กำหนดไว้เพียง มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (นันทวัน วงษ์สุภักดี, 2563) คดีลหุโทษมีทั้งที่กระทบต่อปัจเจกบุคคลกับสาธารณะ หากเป็นประเด็นสาธารณะจะไม่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนตามกฎหมายนี้ คดีที่ไกล่เกลี่ยได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ยกตัวอย่างเช่น ประมาท ทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงอันตรายแก่จิตใจ พุทธชู้ชู้ พุทธคูหมั้นซึ่งหน้า เหตุเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ทั้งหมดแม้จะเป็นความผิดลหุโทษก็ตาม จึงควรพิจารณาขยายความผิดลหุโทษอื่นๆ เช่น ความผิดต่อความปลอดภัยของสาธารณะ ผู้ที่สามารถช่วยเหลือบุคคลผู้ประสบอันตรายได้ แต่ไม่เข้าช่วยเหลือ ความผิดเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้อาวุธ ผู้ที่พกพาอาวุธเข้าไปในที่สาธารณะโดยไม่มีเหตุสมควร เป็นต้น นอกจากนี้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 294 วรรคหนึ่ง ความผิดฐานร่วมชุลมุนและมีผู้ได้รับอันตรายจนถึงแก่ความตาย 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 296 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 299 ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 300 ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และ มาตรา 334 ความผิดฐานลักทรัพย์ การที่กฎหมายบัญญัติให้เน้นอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากผู้แทนของตำรวจเห็นว่า มีสถิติคดีกลุ่มนี้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจึงควรที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวได้ ผู้เขียนเห็นว่า จากความผิดในบางกรณี ที่ไม่ได้มีความรุนแรงมากนักและอาจจะไม่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือเป็นความผิดอาชญากรรมเพียงเล็กน้อย เช่น มาตรา 335 ที่มีเป็นความผิดฐานลักทรัพย์แต่มีเหตุฉกรรจ์ เช่น การลักทรัพย์ของเกษตรกร การลักทรัพย์นายจ้าง ซึ่งควรจะต้องให้สามารถไกล่เกลี่ยได้เพราะมีผลกระทบเล็กน้อยไม่ได้มีการทำอันตรายต่อผู้เป็นเจ้าของทรัพย์ หรือแม้แต่จะเป็นทรัพย์ที่มีราคาน้อยก็ตาม หากเป็นทรัพย์ที่มีเหตุกำหนดไว้ในมาตรา 335 ก็ย่อมไม่สามารถจะทำการไกล่เกลี่ยได้ เป็นต้น อนึ่ง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายฉบับนี้จะมิให้ใช้บังคับแก่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมาย

ว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (นิติพนธ์ เคาญเขียว, 2562)

2. อัตราโทษไม่เกิน 5 ปี แต่ไม่มีความผิดรุนแรง ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ อัตราโทษที่กำหนดการไกล่เกลี่ยไว้มีกำหนดอัตราโทษไว้อย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ซึ่งหากพิจารณาความผิดอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ที่ไม่ได้มีความผิดที่รุนแรงมากหรือยังมีเกณฑ์ที่อยู่ในอำนาจที่ศาลสามารถกำหนดการรอลงอาญาได้ กลับไม่สามารถจะทำการไกล่เกลี่ยได้ ทำให้คดีที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความรุนแรงบางคดีที่ขาดกระบวนการที่ไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้เพราะมีเงื่อนไขจำกัดเหล่านี้ไว้ เช่น ความผิดที่ไม่ได้มีความรุนแรงแต่มีการกำหนดโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือความผิดเกี่ยวกับเอกสาร เหล่านี้เป็นต้น

3. ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 หากเห็นว่าผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ถึงจะให้ไกล่เกลี่ยได้ ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 44 เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาและคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาย่อมแสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งในการไกล่เกลี่ยหากได้ใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับความผิดอาญาที่สามารถยอมความได้ เห็นว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมทั้งที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ยอมไม่สามารถให้ทำงานไกล่เกลี่ยได้เช่นกัน

4. ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงหลักการสำคัญในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะสาระสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นสอบสวน ทำให้การใช้บังคับในส่วนพระราชบัญญัตินี้ มีการนำไปใช้งานน้อยเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้

5. พนักงานสอบสวนในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้มาอบรมเพื่อขึ้นทะเบียน ทำให้ไกล่เกลี่ยโดยใช้ทักษะและความรู้แบบเดิม ผู้ไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนตามกฎหมายนี้มีทั้งผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับการอบรมเพื่อขึ้นทะเบียน สามารถไปไกล่เกลี่ยในชั้นงานพนักงานสอบสวน และรวมถึงพนักงานสอบสวนเองที่ไม่ได้เป็นเจ้าของสำนวน สำหรับพนักงานสอบสวนในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้มาอบรมเพื่อขึ้นทะเบียน และพนักงานสอบสวนบางท่านอาจจะขาดทักษะในการไกล่เกลี่ยแบบสากลอยู่บ้าง การดำเนินการก็อาจจะเป็นการใช้ประสบการณ์ในการทำงานมานานในการไกล่เกลี่ย จึงเห็นว่าผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนควรได้รับการอบรมในการไกล่เกลี่ยเพื่อทำให้งานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ระยะเวลาในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยควรมีความชัดเจน และทดสอบความรู้เพิ่มเติม พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องขึ้นทะเบียน ซึ่งการขึ้นทะเบียนนั้นย่อมจะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มีการกำหนดไว้ตามระเบียบของหน่วยงานคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้กำหนดระยะเวลาว่าระยะเวลาในการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนนั้นควรจะต้องมีการกำหนดไว้เท่าใด และการพิจารณาในคุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นควรจะต้องมีการทดสอบประสิทธิภาพองค์ความรู้ต่างๆที่ใช้ประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยให้เกิดประสิทธิภาพ

7. ทศนคติของพนักงานสอบสวนในการรับบทบาทในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือสนับสนุนให้เกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว พนักงานสอบสวนจำนวนไม่น้อย เห็นว่าเป็นภาระในการสอบสวนเพื่อให้คู่กรณีได้เกิดการเจรจาไกล่เกลี่ยในความผิดที่สามารถจะตกลงกันได้ซึ่งเป็นการความผิดอาญาไม่ร้ายแรงต่อส่วนรวม เมื่อเรื่องเข้าระบบด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายนี้ ทุกเรื่องจะต้องส่งเรื่องไปที่อัยการ แต่ถ้าใช้การไกล่เกลี่ยระบบเดิมจะมีความคล่องตัวมากกว่าในเรื่องของการทำเอกสาร

8. ขาดระบบที่สนับสนุนอย่างเพียงพอในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ขาดระบบที่สนับสนุนอย่างเพียงพอในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเรื่อง งบประมาณ ค่าตอบแทนให้กับผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นบุคคลภายนอก และพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่เจ้าของสำนวน ปัจจุบันหากมีการไกล่เกลี่ยยังไม่มีค่าตอบแทนให้กับผู้ไกล่เกลี่ย ระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าตอบแทนของผู้ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของบุคคลภายนอกและพนักงานสอบสวน ผู้มีอำนาจปัจจุบันยังไม่มีกำหนดไว้ชัดเจนจึงควรมีการกำหนดให้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อให้มีความเป็นเอกภาพของการทำหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังขาดห้องไกล่เกลี่ย ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์อื่นๆที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

โอกาสในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เป็นโอกาสที่จะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนเกิดขึ้นได้ สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ชัดเจน มีการบัญญัติไว้ในหมวดที่ 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตั้งแต่มาตรา 39 ถึงมาตรา 67 มีทั้งในส่วนบททั่วไป ผู้ไกล่เกลี่ย กระบวนการไกล่เกลี่ย การยุติการไกล่เกลี่ย และผลการไกล่เกลี่ย โอกาสที่ชัดเจนคือ 1.กฎหมายฉบับนี้เน้นสร้างผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นวิชาชีพจากการที่ต้องอบรมเพื่อขึ้นทะเบียนและได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีจริยธรรมกำกับให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง อิสระ

ยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ซื่อสัตย์สุจริต สุภาพ รักษาความลับ และไม่ชี้ขาดข้อพิพาท รวมถึง มีลักษณะคดียที่สามารถไกล่เกลี่ยได้หลายประเภทมากกว่ากฎหมายอื่นหลายฉบับ 2.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีประสิทธิภาพบังคับที่ผูกพันในกรณีที่คู่กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง รวมถึงการกำหนดให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามข้อตกลง หากปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว ถึงแม้ให้พนักงานสอบสวน จัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี จึงเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสมและมีกรอบเวลาที่ชัดเจน 3.เจตนารมณ์ของกฎหมายที่เน้นความสมานฉันท์สอดคล้องกับ แนวคิดยุติธรรมสมานฉันท์ที่จะช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เป็นผลดีต่อทั้งสังคมและปัจเจกบุคคล

สรุป

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน เป็นกระบวนการสำคัญในการลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล สร้างความสมานฉันท์ในสังคม และลดภาระงบประมาณของแผ่นดิน กฎหมายรองรับสิทธิในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวนนี้ไว้ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หมวด 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ซึ่งมีเงื่อนไขและ กระบวนการขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติอันจะส่งผลให้คดีอาญานั้นเป็นอันระงับไปหากคู่กรณีได้ปฏิบัติตามที่ได้ให้ไว้แก่กัน อุปสรรคในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนมีหลายประการ คือ 1) เนื้อหาหรือเรื่องที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาได้มีเพียงบางประเภท กล่าวคือมีคดี 3 ลักษณะเท่านั้น 1. ความผิดอาญาอันยอมความได้ 2. คดีความผิดอาญาที่มีความผิดลหุโทษ โดยระบุว่าจะต้องเป็นมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นๆที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา 3. ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี 2)อัตราโทษไม่เกิน 5 ปี แต่ไม่มีความผิดรุนแรง ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ 3)ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 หากเห็นว่าผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคม ถึงแม้ให้ไกล่เกลี่ยได้ 4)ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการขอไกล่เกลี่ยคดีเหล่านี้ได้เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอ 5) พนักงานสอบสวนในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้มาอบรมเพื่อขึ้นทะเบียน ทำให้ไกล่เกลี่ยโดยใช้ทักษะและความรู้แบบเดิม 6)ระยะเวลาในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยควรมีความชัดเจน และทดสอบความรู้เพิ่มเติม 7)ทัศนคติของพนักงานสอบสวนในการรับบทบาทในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือสนับสนุนให้เกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว 8)ขาดระบบที่สนับสนุนอย่างเพียงพอในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโอกาสที่สำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ของสังคมนั้น จะเห็นได้ว่า 1. กฎหมายฉบับนี้เน้นสร้างผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นวิชาชีพและมีจริยธรรมกำกับ และมีลักษณะ

คดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้หลายประเภทมากกว่ากฎหมายอื่นหลายฉบับ 2. มีกฎหมายที่กำหนดให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน หากปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว ถึงจะให้พนักงานสอบสวน จัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี 3.จากเจตนารมณ์ของกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาจะมีการนำหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาปรับใช้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคู่กรณี ผู้ไกล่เกลี่ยควรทำให้ผู้ต้องหา ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดได้เกิดความสำนึกในสิ่งที่ตนกระทำต่อผู้เสียหาย ยอมรับผิดพร้อมที่จะแสดงความรับผิดชอบ เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้คู่กรณีสามารถบรรลุเป้าหมาย ที่จะสามารถเห็นจุดร่วมกัน อันทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการระงับข้อพิพาทโดยการใช้วิธีการไกล่เกลี่ย **ข้อเสนอแนะ** จากปัญหาที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ ยังคงมีข้อจำกัดบาง ประการ ข้อเสนอแนะนี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการระงับข้อพิพาททางอาญา โดยการสร้างระบบเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับพนักงานสอบสวนในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ควบคู่ไปกับด้านอื่นๆ 1. ควรจะแก้ไขสาระสำคัญเนื้อหาของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 โดยเพื่อความรัดกุมรอบคอบอาจเชิญผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายฉบับนี้มาปรึกษาหารือร่วมกันในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพต่อไป มีประเด็นพิจารณาดังต่อไปนี้ 1.1 ควรมีการขยายไปถึงความผิดลหุโทษทุกประเภทโดยไม่จำกัด เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ การจำกัดความผิดลหุโทษไว้เพียงบางมาตราเท่านั้นจึงไม่เหมาะสมและขัดต่อเจตนารมณ์ในการใช้กฎหมายที่ต้องการให้ความผิดเพียงเล็กน้อยที่สามารถตกลงกันได้โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล 1.2 ควรแก้ไขอัตราโทษความผิดที่ไม่มี ความรุนแรงเป็นความผิดที่มีอัตราโทษไม่เกิน 5 ปี และเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องในการใช้กำลังประทุษร้ายสมควรให้สามารถไกล่เกลี่ยได้ เช่นการลักทรัพย์ ตามมาตรา 335 เป็นต้น 1.3 เพื่อให้เหมาะสมกับเจตนารมณ์ที่จะลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ควรตัดดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับคดีอาญาอันยอมความได้ เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยึดหลักความสมัครใจ และผลขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่กรณี การเปิดให้ใช้ดุลพินิจอาจทำให้เรื่องเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่มาก ดังนั้น หากคู่กรณีนั้นประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยจะต้องจัดให้มีการไกล่เกลี่ยโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงอีกแล้ว เพราะคดีอาญาอันยอมความได้ตามหลักการของการบัญญัติกฎหมายอาญายอมเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อส่วนตัวอยู่แล้ว 2) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการขอไกล่เกลี่ยคดีทางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน โดยช่องทางหนึ่งคือพนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้ประชาชนรับทราบตามที่กฎหมายกำหนด 3) ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องผ่านกระบวนการอบรมใน

การไถ่เกลียเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไถ่เกลีย ตามหลักสูตรที่กพยช.ให้การรับรอง เพื่อให้ผู้ไถ่เกลียในชั้นสอบสวนมีสิทธิในการไถ่เกลียตามกฎหมายนี้ มีความเข้าใจในการผลักดันระบบให้เกิดขึ้นในโรงพัก และมีทักษะความรู้ที่จะสามารถค้นหากฎร่วมกันของคู่กรณีอันจะส่งผลให้การไถ่เกลียขึ้นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ควรกำหนดให้มีการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้ไถ่เกลียหรือจะต้องทำการอบรมและผ่านการอบรมเพื่อให้สามารถขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไถ่เกลียได้ในโอกาสต่อไป เช่นผู้ไถ่เกลียที่ขึ้นทะเบียนนั้นมีอายุของการเป็นผู้ไถ่เกลียเพียงวาระ 3 ปี และหากจะเป็นผู้ไถ่เกลียคดีอาญาในวาระใหม่จะต้องทำการทดสอบหรือเข้ารับการอบรมการเป็นผู้ไถ่เกลียในวาระใหม่ด้วย มิฉะนั้นจะไม่มีอำนาจไถ่เกลียคดีในวาระใหม่ต่อไปได้ 5) ควรกำหนดค่าตอบแทนของการเป็นผู้ไถ่เกลียในชั้นสอบสวนให้แก่ผู้ทำการไถ่เกลีย ให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงควรกำหนดประกาศไว้อย่างชัดแจ้ง 6) สร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานสอบสวนผู้ที่มีอำนาจในการไถ่เกลียข้อพิพาทเกี่ยว ว่าไม่ใช่เป็นการเพิ่มภาระของงานที่ทำมากขึ้นเพราะหากทำงานไถ่เกลียในชั้นสอบสวนนี้ได้โดยเป็นผู้ทำการไถ่เกลียตามพระราชบัญญัติการไถ่เกลียข้อพิพาท พ.ศ. 2562 นี้ ย่อมสามารถใช้เป็นผลการทำงานได้และได้รับค่าตอบแทนเป็นไปตามระเบียบที่มีความชัดเจน 7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ ในเรื่อง งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์อื่นๆที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการไถ่เกลียข้อพิพาทได้ โดยอาจศึกษาเพิ่มเติมเป็นแนวทางเรียนรู้ ได้จากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมที่ผลักดันให้กับการไถ่เกลียข้อพิพาทภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2542). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญชน.
- คณิต ณ นคร. (2540). ความเป็นประชาธิปไตยในกระบวนการยุติธรรม (รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด). กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร.
- จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2547). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือก ในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญาสำหรับสังคมไทย. วารสารดุลพาท, 5(2), 20-36.
- ชลัท ประเทืองรัตน. (2564). การไถ่เกลียข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไถ่เกลียข้อพิพาท พ.ศ. 2562: โอกาสและข้อท้าทาย. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 14(3), 1-18.

- โชติช่วง ทัพวงศ์. (2558). คู่มือนักเจรจาไกล่เกลี่ย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สันติวิธีสาธารณะสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ธานี วรภัทร์ และ วิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2562). การรวบรวมคดีเรื่องการบังคับตามสัญญา
ประนีประนอมยอมความอันเกิดจากกระบวนการประนอมข้อพิพาทในประเทศไทยที่
เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ.2557-2561. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2565 จาก
<https://thac.or.th/v1/file/20200225%20>
- นันทวัน วงษ์สุภักดี. (2563). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน : ศึกษา พ.ร.บ. การไกล่
เกลี่ย 2562. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- นิติพนธ์ เคาญเขียว. (2562). ปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีก่อความวุ่นวายในงานคอนเสิร์ต
ของพนักงาน. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก [http://www.lawgrad.ru.ac.th](http://www.lawgrad.ru.ac.th/Abstracts/594)
/Abstracts/594
- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอน67 ก หน้า 1-
21 (22พฤษภาคม 2562).
- เพลินตา ตันรังสรรค์. (2553). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กับการกระทำความผิด
อาญาของเด็กและเยาวชน. วารสารจุลนิติ, 7(6), 54-62.
- ลาวัลย์ นาคติลก และ สัญญา เคนาภูมิ. (2560). แนวคิดการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาท
คดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราช
ภัฏมหาสารคาม, 4(2), 61-75.

รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
ของโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปทุมธานี เขต 1*

A MODEL FOR CHANGE MANAGEMENT OF LEARNING MANAGEMENT
IN DIGITAL AGE OF WAT NAWONG SCHOOL, PATHUMTANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จิรัตน์ อยู่ยั้ง

Jirat Yooyeun

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Pathumtani Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

E-mail: jiratyoo2@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง 2) สร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง โดยใช้วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถาม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรโรงเรียนวัดนาวง รวมทั้งสิ้น 54 คน ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบฯ โดยทดลองใช้ที่โรงเรียนคลองห้า และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 โรงเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ 2) รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ มี 2 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย การบริหาร

* Received April 15, 2022; Revised April 25, 2022; Accepted June 13, 2022

การเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ มี 3 ด้าน และ กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง มี 8 ขั้น 3) ผลการทดลองใช้และการประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ โดยภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารการเปลี่ยนแปลง, การจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research article were to study the condition change management of learning management in the digital age at Wat Nawong School, establish the change management model of learning management in the digital age at Wat Nawong School, and experiment with and evaluate the change management model of learning management in the digital age at Wat Nawong School by using research and development that consisted of 3 steps: 1) To study the condition change management of learning management in the digital age, use a questionnaire from 54 administrators and teachers at Wat Nawong School. 2) Create a model for change management of learning management in the digital age by interviewing 9 experts. 3) Experiment and evaluation in the change management model of learning management in the digital age at Klong5 School, assessing the feasibility and usefulness and using the assessment form by administrators of 30 schools. The statistic used to analyze were Mean Standard Deviation and content analysis. The research results were as follows: 1) Overall, the condition change management of learning management in the digital age was at the highest level consisting of 3 components: learning management in the digital age, changes management of learning management in the digital age, and the role of the individual in the change in learning management. 2) The change management model of learning management in the digital age has 2 main components: Change management of learning management in the digital age has 3 aspects, and the change management process has 8 steps. 3) Overall, the result of the experiment and evaluation of the change management model of learning management in the digital age was a possibility and a benefit at the highest level.

Keywords: Model, change management, Learning management in the digital age

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อ การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความ จำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะ เป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา ดิจิทัล เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการ บริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่ง งานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้ การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆตาม ที่กล่าว มาแล้วของสถานศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากมาย รูปแบบของการจัดการศึกษาก็ต้องเปลี่ยนแปลงจาก การเป็นผู้สอนและผู้เรียนเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (partnering) โดยองค์ประกอบที่สำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อ ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล และครูในยุคดิจิทัลที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้อง ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัย โดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมี ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2561)

การบริหารงานวิชาการกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นสิ่งที่ผู้นำในยุคดิจิทัล ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด งานวิชาการเป็นหนึ่งในงานสำคัญของสถานศึกษาที่ไม่ควรมองข้ามเป็นอย่างยิ่ง การนำ เทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สรุปหลักการได้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานวิชาการในสถานศึกษาควรอัปเดตความรู้ ด้านเทคโนโลยีอยู่เสมอ 2) ปรับตัวให้พร้อมสำหรับโลกแห่งข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลระบบ Big Data ที่มีประโยชน์มหาศาล (ชินวัตร เจริญนิตย์, 2564)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ถ้ารู้จักนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน ครูต้องไม่ใช่ Power Point หรือโปรแกรมนำเสนองานอื่นๆ แทนกระดานดำเท่านั้น แต่ครูต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนโดยผ่าน Internet ก็จะทำให้ให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น ครูสามารถเล่นบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ได้ดี นอกจากนี้ครูอาจารย์ยังสามารถสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เป็นแบบชั้นเรียนดิจิทัล (Digital Classroom) ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการบริหารวิชาการในยุคดิจิทัล สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารต้องนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างคุ้มค่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

1. ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

2. ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาเป็นกรอบวิธีการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ ที่เหมาะสม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 รวมทั้งสิ้น 66 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W., 1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 54 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

1. ร่างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยนำผลการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์สภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

2. สัมภาษณ์รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยใช้การแบบสัมภาษณ์รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ แล้วนำเป็นข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำรูปแบบที่สร้างและตรวจสอบจากขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองไปใช้และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ การทดลองใช้ ได้แก่ โรงเรียนคลองห้า (พฤษภูมิราษฎร์บำรุง)อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 30 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) และด้านการบริหาร

การเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90) ตามลำดับแสดงตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 54)

สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง	การปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.91	0.29	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.90	0.29	มากที่สุด
3. ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.92	0.28	มากที่สุด
รวม	4.91	0.29	มากที่สุด

2. จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ โดยใช้การแบบสัมภาษณ์รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ สรุปได้ดังนี้ รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ มี 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1 ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.1.2 ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.1.3 ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

2.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง มี 8 ขั้นตอนประกอบด้วย

2.2.1 การจุดพลุ่งใจสู่ชัยชนะ มี 5 ประเด็น คือ 1) ข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหาร 2) ข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของครู 3) ข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การจัดการภาวะหมดไฟในการเปลี่ยนแปลง และ 5) การสื่อสารถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

2.2.2 การสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 1 ประเด็น คือ การวินิจฉัยตรวจสอบพลังของการเปลี่ยนแปลง

2.2.3 การกำหนดวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ 2) การอธิบายภาพในอนาคตของการปฏิบัติงานของครู

และ 3) การระบุความต้องการของการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนและผู้มีส่วนร่วม

2.2.4 การวางแผนการเปลี่ยนแปลง มี 3 ประเด็น คือ 1) การจัดทำแผน 2) การให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม และ 3) การตรวจสอบแผน

2.2.5 การดำเนินการเปลี่ยนแปลง มี 7 ประเด็น คือ 1) การจัดโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดองค์ประกอบทีมงาน 3) การจัดทำหลักสูตร 4) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 5) การสื่อสารภายในหน่วยงาน 6) การช่วยเหลือสนับสนุนพัฒนาพันธกิจของบุคลากร 7) การช่วยเหลือสนับสนุนการจัดบริหาร

2.2.6 การสร้างความสำเร็จระยะสั้น มี 3 ประเด็น คือ 1) การตรวจสอบเป้าหมาย 2) การทำเป้าหมายให้สำเร็จ และ 3) การสร้างขวัญและกำลังใจ

2.2.7 การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มี 4 ประเด็น คือ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การตรวจสอบ และ 4) การพัฒนา

2.2.8 การสร้างความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลง มี 3 ประเด็น คือ 1) การสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานร่วมกัน 2) การกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีให้เป็นวิธีการปฏิบัติงานประจำของบุคลากร และ 3) การสืบสาน ยกย่องบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นและเป็นคนดี

3. ผลการทดลองใช้และการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ พบว่า ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$)

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหาร และมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ชัดเจน มีการบริหารหลักสูตร มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบริหารสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภา เอรารวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน (วรรณภา เอรารวรรณ์, 2561)

2. รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

2.1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพชริน สงค์ประเสริฐ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ขอบข่ายการบริหารแบ่งได้เป็น 10 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งขอบข่ายงานดังกล่าวสามารถส่งผลการบริหารโรงเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เพชริน สงค์ประเสริฐ, 2550) 2) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สอดคล้องดอนเนลลี และคณะ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วยขั้นที่ต่าง ๆ 8 ประการ คือ 1) พลังที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2) การตระหนักถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร 3) การกำหนดปัญหา เมื่อมีอาการของปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น 4) การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา 5) การตระหนักถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในองค์กร 6) การเลือกวิธีการและกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความพึงพอใจ 7) การปฏิบัติตามแผนการเปลี่ยนแปลง 8) การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง จะให้ความสำคัญกับการจุดพลังใจสู่ชัยชนะ การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงการวางแผนการเปลี่ยนแปลง และการดำเนินการตามแผนการเปลี่ยนแปลง (Donnelly, et al, 1975) และสอดคล้องกับคอตเตอร์ ได้นำเสนอแนวคิดกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เน้นตัวบุคคลในการพัฒนาองค์กร ได้แก่ 1) เพิ่มระดับความจำเป็นเร่งด่วน 2) สร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) กำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนถูกต้อง 4) สื่อสารเพื่อหาเสียงสนับสนุน 5) สนับสนุนให้เกิดการลงมือทำ 6) สร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ 7) มุ่งมั่นไม่ย่อท้อ 8) รักษาผลการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ (Kotter, & John P., 2002) และ 3) ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของเอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ ที่ได้กล่าวถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อประโยชน์ในการวางแผนว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลง 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา: ผู้กำกับกับการเปลี่ยนแปลง 2) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและศึกษานิเทศก์: ผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารสถานศึกษา: ผู้บริหาร

การเปลี่ยนแปลง 4) ผู้เปลี่ยนแปลง: ครูผู้สอน และนักเรียนนอกจากนี้ผู้กำกับการเปลี่ยนแปลง และ ผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ, 2553)

2.2 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง มี 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การจุดพลังใจสู่ชัยชนะ 2) การสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 4) การวางแผนการเปลี่ยนแปลง 5) การดำเนินการเปลี่ยนแปลง 6) การสร้างความสำเร็จระยะสั้น 7) การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และ 8) การสร้างความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ บรรจบ ภูโสตา ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความรู้สึกร่วมกัน การสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การวางแผนการเปลี่ยนแปลง การดำเนินการเปลี่ยนแปลง การสร้างความสำเร็จระยะสั้น การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และการรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ (บรรจบ ภูโสตา, 2556) และสอดคล้องกับ สเตียร์ส ที่ได้เสนอกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบไว้ 8 ขั้นตอน คือ 1) ช่องว่างของปริมาณงานซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม โครงสร้างเทคโนโลยีหรือสมาชิกในองค์กร 2) การตระหนักของผู้บริหารถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลง 4) การสำรวจวินิจฉัยปัญหาขององค์กร 5) การวางแผนการเปลี่ยนแปลง 6) การเลือกใช้กลยุทธ์ และกลวิธีในการเปลี่ยนแปลง 7) การปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลง และ 8) การประเมินผลและติดตามผลการเปลี่ยนแปลง (Steers, 1977)

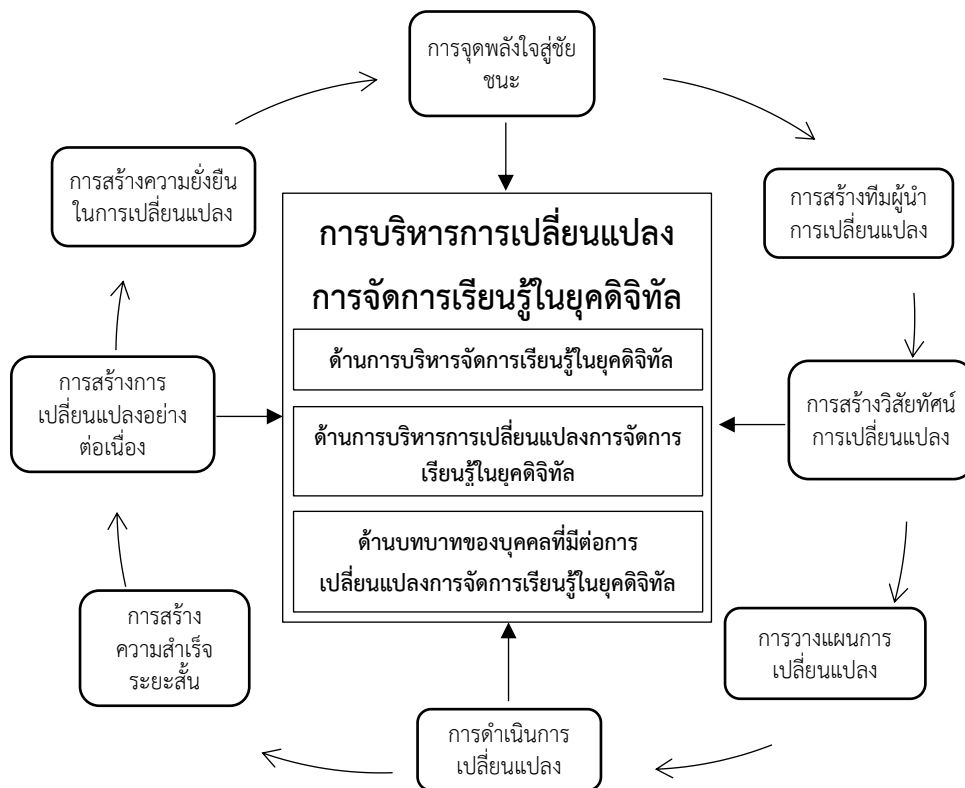
3. ผลการทดลองใช้และการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำเรื่องรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาหว้า โดยภาพรวม พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู มีความเข้าใจทั้งกระบวนการ เนื้อหา และวิธีการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา องค์กรประกอบทุกส่วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ผู้บริหารมีการนำกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจนที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการดำเนินการเปลี่ยนแปลง และมีการประชุม วางแผน ก่อนการดำเนินงาน และมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจบ ภูโสตา ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (บรรจบ ภูโสตา, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลฯ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้, ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการ

จัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 2) รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ ด้านบทบาทของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ ประกอบด้วย การจุดพลังใจสู่ชัยชนะ การสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การวางแผนการเปลี่ยนแปลง การดำเนินการเปลี่ยนแปลง การสร้างความสำเร็จระยะสั้น การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และ การสร้างความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลง 3) การทดลองใช้และรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวงฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรนำรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เพิ่มขึ้น 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรสนับสนุนการนำรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายสถานศึกษาในการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและใช้ทรัพยากรร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชินวัตร เจริญนิตย์. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(1), 67-74.
- บรรจบ ภูโสดา. (2556). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15 (พิเศษ), 91-102.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณภา เอราวรรณ. (2561). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 20(2), 93-107.

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย กีสุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232>
- เอกชัย กีสุขพันธ์ และคณะ. (2553). การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Donnelly, et al. (1975). Fundamentals of Management: FunctionsBehavior: Applied Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kotter, & John P. (2002). The Heart of Change. Harvard : Business School Press.
- Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607-610.
- Steers. (1977). Organizaational Effectiveness: A Behavioral View. Santa Monica: Goody.

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเชิงพุทธ หลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่*

CHANGING HEALTH BEHAVIORS FOR THE ELDERLY IN A BUDDHIST WAY AFTER A NEW LIFESTYLE

พระครูบวรชัยวัฒน์

Phrakrubowonchaiwat

พระปลัดฤทธิพร จารุวรรณ (ทุมสุวรรณ)

Phrapalad Ritthipporn Jaruwanno (Thumsuwan)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

E-mail: wanchaiteego@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเชิงพุทธหลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้สูงอายุหลังเกิดการระบาดของโรคอุบัติใหม่ของเชื้อไวรัสโคโรนาว่าควรมีหลักวิทยาศาสตร์และหลักพุทธศาสนามาบูรณาการร่วมกัน ผ่านการรวบรวมบททวนวรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุโดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ตัวชี้วัดในการวัดคุณภาพชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ ปัจจัยเข้าสู่โรคประจำถิ่นและหลักธรรมนำชีวิต ไตรลักษณ์ 3 ประการ สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางกลุ่มใหญ่ของประเทศไทย จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจแม้ว่าโควิด-19 จะเป็นโรคประจำถิ่น ด้วยการยึดตามหลักสาธารณสุข 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ 2 ส. คือ งดสูบบุหรี่ งดดื่มสุรา และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาหนุนเสริม อาทิ หลักการนำชีวิตให้ถึงจุดหมาย (อัตถะ) 3 ขั้น ขั้นที่ 1 ทิฐฐัมมิกัตถะ จุดหมายขั้นตาเห็นหรือประโยชน์ปัจจุบัน ขั้นที่ 2 สัมปรายิกัตถะ เป็นจุดหมายขั้นเลียดาเห็นหรือประโยชน์เบื้องหน้า ขั้นที่ 3 ปรมัตถะ เป็นจุดหมายสูงสุดหรือประโยชน์อย่างยิ่ง และเสริมด้วยหลักธรรมนำชีวิตไตรลักษณ์ 3 ประการ 1) อนิจจัง (impermanence) คือ ความเป็นของไม่เที่ยง 2) ทุกขัง (stress and conflict) คือ ความเป็นทุกข์ 3) อนัตตา (soullessness) คือ ความไม่ใช่ตัวตนหรือความไม่มีตัวตนแท้จริงของสรรพสิ่ง

* Received April 15, 2022; Revised April 30, 2022; Accepted June 15, 2022

และไม่สามารถควบคุมให้คงอยู่ได้ตามความมุ่งหมายของตน ผู้สูงอายุจึงจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, เชิงพุทธ, หลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่

Abstract

This article deals with the change of health behaviors for the elderly in a Buddhist way after living a new lifestyle. To analyze the behavior of the elderly after the outbreak of the emerging corona virus that there should be scientific principles and Buddhist principles to integrate together. Through the collection of literature reviews, it is a tool to analyze the content of the elderly health behavior change cases. by suggesting the concept of quality of life Indicators for measuring quality of life Health behavior change for the elderly Factors leading to endemic diseases and three principles of dharma leading to trilak life the situation of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic among the elderly, a large vulnerable group in Thailand There must be a change in health behaviors, both physically and mentally, despite COVID-19. will be endemic By adhering to the public health principles of the 3 districts, namely food, exercise, and mood 2 S.: refrain from smoking, refrain from drinking alcohol and bring the principles of Buddhism to support such as the principle of leading life to reach the goal (attha) 3 steps Step 1: Dittadhamikatta The goal of sight or the present benefit, the second stage, Samparayikatha It is the goal that is beyond the eyes or the benefit in front of the eyes. The third step, Paramattha, is the ultimate goal or the greatest benefit. and reinforced with three principles of dharma leading to the trinity of life: 1) Impermanence, which is impermanence; 2) Tukkha (stress and conflict) is suffering; 3) Soullessness, which is non-self or non-existence. the true self of things and cannot be controlled to remain in accordance with their own intentions The elderly will have a good quality of life in society happily.

Keywords: health behavior modification, the elderly, buddhist, after living a new life

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) องค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ และแนะนำให้ทุกประเทศกำหนดมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคอย่างเข้มข้น ประเทศไทยสามารถชะลอการแพร่กระจายของโรคได้ดี ด้วยระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งและความร่วมมือจากทุกฝ่ายส่งผลให้พบผู้ป่วยรายใหม่ลดลง ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการระบาดระลอกใหม่และมีโอกาสในการติดเชื้อของทุกกลุ่มวัยโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการปรับพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน เรียกว่า พฤติกรรมตามฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ได้รับความคุ้มครองทางสุขภาพเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียม อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มวัยที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องด้วยสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันลดลงตามวัย ซึ่งส่งผลให้มีการกำหนดมาตรการแนวทางการปฏิบัติตัว เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) โดยเฉพาะพฤติกรรมตามฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อเฝ้าระวังป้องกัน และลดความเสี่ยงในการเพิ่มจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) เป็นภาพรวมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของทั่วโลกและยังมีผลต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่รัฐบาลไทยต้องตระหนัก

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุแล้ว (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาตินั้นคือ ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้สูงอายุเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2562 มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 16.73 ของประชากรทั้งประเทศ และจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete - Aged Society) ในปี พ.ศ. 2564 เมื่อสัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ทั้งนี้ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุนี้อันดับสุดยอด (Super - Aged Society) ในปีพ.ศ. 2574 สัดส่วน ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 จากสถานการณ์ของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

สถานการณ์ของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม การเตรียมการเพื่อดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ด้วยการส่งเสริมสุขภาพก่อนวัยสูงอายุด้วยการออกกำลังกายหรือการวางแผนค่าใช้จ่าย เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะลดภาระด้านเศรษฐกิจของประเทศ สังคมและครอบครัวได้ การแพทย์และเทคโนโลยี

ด้านสุขภาพรวมทั้งการมีนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จะเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุได้ ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้มีน้อยนั้นพบว่า 3 ใน 4 ของผู้สูงอายุที่มีรายได้มีน้อยมีโรคประจำตัว (ไม่ติดต่อเรื้อรัง) โดยส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 75.7 โรคไขมันในเลือดสูงร้อยละ 40.2 และโรคเบาหวานร้อยละ 30.2 และเมื่อไปพิจารณาถึงในการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีรายได้มีน้อย พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.5 มีสิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (บัตรทอง) ร้อยละ 6.6 สิทธิรักษาพยาบาล ร้อยละ 3.7 สิทธิประกันสังคม ร้อยละ 3.2 สิทธิอื่น ๆ โดยในช่วงปิดเมืองหรือล็อกดาวน์ในการแพร่ระบาดของระลอกแรก การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีรายได้มีน้อยมีส่วนลดลงร้อยละ 7.7 และมีเพียงผู้สูงอายุที่มีรายได้มีน้อยร้อยละ 3.5 ที่เข้ารับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ตามมาตรการล็อกดาวน์และให้ผู้สูงอายุอยู่แต่ในที่พักอาศัย ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำรงชีวิตอาจส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ และในช่วงล็อกดาวน์นี้ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบทางจิตใจมากกว่าในช่วงสถานการณ์ปกติ โดยรู้สึกกังวลเพิ่มขึ้นรู้สึกเครียดและมีปัญหาอนอนไม่หลับ เพราะมีสาเหตุมาจากเรื่องราวได้ของผู้สูงอายุที่ลดลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) จะมีความหมายแตกต่างกันไปตามการรับรู้และความเข้าใจของแต่ละคน แต่ก็พอจะสรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตมักจะหมายถึงการกินดีอยู่ดี ซึ่งครอบคลุมถึงการมีรายได้ที่มั่นคง มีการงานที่ดี มีการศึกษาดี มีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น มีสุขภาพแข็งแรง มีเสรีภาพและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต เป็นต้น แต่ผู้คนจำนวนไม่น้อยมักจะเอาคุณภาพชีวิตไปผูกติดกับเรื่องของเงิน (มี) เงิน หลายคนเชื่อว่าเมื่อมีรายได้มากขึ้นคุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้น เพราะสามารถจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น ทำให้ชีวิตมีความสุขสบายขึ้นมีความสุขมากขึ้นและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ในขณะที่อีกหลายคนมองว่าการมีรายได้ดีต้องแลกกับงานที่หนักขึ้นเครียดขึ้น ทำให้เวลาที่อยู่กับครอบครัวน้อยลงอันเป็นเหตุให้คุณภาพชีวิตลดลง

ความหมายของการมีคุณภาพชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2540 ว่า คุณภาพชีวิต คือ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ องค์ประกอบของความจำเป็นพื้นฐานที่เหมาะสม อย่างน้อยก็น่าจะมีอาหารที่เพียงพอ มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีสุขภาพกายและจิตใจดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกอบ

ดำรงชีพอย่างยุติธรรม ส่วน UNESCO ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตเมื่อ ค.ศ. 1981 ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล”

สรุปแล้วคุณภาพชีวิตหมายถึง การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คุณภาพชีวิต สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ คุณภาพชีวิต (ภายใน) อันเกี่ยวกับการดำรงชีวิตส่วนบุคคลและครอบครัว ส่วนลักษณะที่สอง คือ คุณภาพชีวิต (ภายนอก) อันเกี่ยวกับการทำงาน (Quality of Work Life) และการดำรงชีวิตในสังคม คุณภาพชีวิตส่วนบุคคล เกิดจากการเลือกและการตัดสินใจของเราเองที่เป็นเจ้าของชีวิต ส่วนคุณภาพชีวิตในการทำงานและสังคม มักจะเกิดจากการจัดสรรให้ หรือการบริหารจัดการให้เกิดขึ้นโดยเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารจัดการโรงงาน (สำนักงาน) ทุกวันนี้แม้เราจะสามารถกำหนดคุณภาพชีวิตส่วนบุคคลได้ แต่เรื่องของคุณภาพชีวิตในการทำงานและสังคม (ซึ่งมีผลกระทบต่คุณภาพชีวิตส่วนบุคคล) นั้น เราคงจะกำหนดเองไม่ได้ง่าย ๆ (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2564)

ตัวชี้วัดในการวัดคุณภาพชีวิต

จากนิยามและแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเพื่อจะเชื่อมโยงคุณภาพชีวิตกับการวัดเข้าด้วยกัน พบว่า การวัดคุณภาพชีวิตควรมีองค์ประกอบของดัชนีคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นตัวชี้วัดทางสังคมที่สำคัญจำแนกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย (Objective Well - being) และตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Well - being) (Newman, S., 1975)

1. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย (Objective Well - being) เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ มุ่งไปที่วัดรายได้ของชาติหรือครัวเรือนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรายได้ของชาติและข้อมูลทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ โดยทั่วไปและนำมาใช้อย่างกว้างขวาง (Baster, N., 1985) ในการทำความเข้าใจตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยไม่ใช่เรื่องซับซ้อน ตัวอย่างของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย ได้แก่ อัตราการอ่านออกเขียนได้ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ประเภทของที่อยู่อาศัยและค่าครองชีพ ผู้วางนโยบายมักใช้ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยวัดคุณภาพชีวิตของระดับครัวเรือน ชุมชน เมือง และประเทศ (Rogerson et al., 1989)

2. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Well - being) เกี่ยวข้องกับการวัดความพึงพอใจ ความรู้สึก ทัศนคติและความเข้าใจในระดับบุคคล ซึ่งดูเหมือนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากมีความยากในการกำหนดและวัด ตัวชี้วัดนี้ถูกออกแบบมาเพื่อวัดความสุขและความ

พึงพอใจของมนุษย์ แนวคิดของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัยสัมพันธ์กับความเข้าใจและทัศนคติในเรื่องของชีวิตที่เป็นสุขทั้งด้านครอบครัวด้านเพื่อนและมาตรฐานความเป็นอยู่ ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัยที่สมบูรณ์ได้แก่ ตัวชี้วัดในเรื่องของการประสบความสำเร็จ ความปลอดภัยและความสนุกสนาน รวมถึงชีวิตการทำงานและครอบครัว นอกจากนี้แคมป์เบล (Campbell, 1980) ชี้ให้เห็นว่า การประเมินเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-being) อยู่บนพื้นฐานของการรายงานความเข้าใจ ความรู้สึกและการตอบสนองของบุคคล โดยทั่วไปตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีและความรู้สึกมีความสุขเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ และขึ้นอยู่กับว่าผู้วิจัยต้องการศึกษาอะไร ดังนั้นตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยอยู่บนพื้นฐานของแบบสอบถามที่อยู่ในรูปของการให้คะแนนความพึงพอใจ การประเมินความพึงพอใจและสภาพชีวิต (Cullen, 1978); (ชลธิชา มะลิพรม, 2561)

ผลพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. ยุค New Normal ในสถานการณ์โรคโควิด-19

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) รายงานผลสำรวจเฝ้าระวังสถานการณ์พฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ 2 ส. คือ งดสูบบุหรี่ ดื่มสุรา แนววิถีชีวิตใหม่ New Normal ช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 พบประชาชนสวมหน้ากากขณะออกกำลังกาย ดื่มน้ำสะอาดและล้างมือบ่อยๆ ไม่อาบน้ำเมื่อถึงบ้าน ดังนี้ อ.ที่ 1 คือ อาหาร เช่น การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ทุกครั้ง รับประทานอาหารที่มีความหลากหลายมีผักและผลไม้ทุกมื้อ หลีกเลี่ยงอาหารรสจัดและไขมันสูง ล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง เลือกซื้ออาหารสดสะอาดและล้างทำความสะอาดก่อนนำมาปรุงอาหารทุกครั้ง อ. ที่ 2 คือ ออกกำลังกาย เช่น ไม่ควรสวมหน้ากากขณะออกกำลังกาย ควรเว้นระยะห่างขณะออกกำลังกายจากผู้อื่นอย่างน้อย 2 เมตร รักษาความสะอาดอุปกรณ์กีฬาและของใช้ส่วนตัว และหลังออกกำลังกายควรอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีเมื่อกลับถึงบ้าน อ. ที่ 3 คือ อารมณ์ เข้าใจกับสถานการณ์ตามความเป็นจริง มีเวลาพักผ่อนฟื้นฟูสุขภาพ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและใช้ชีวิตไม่เครียด 2 ส. คือ การงดสูบบุหรี่และงดดื่มสุรา พฤติกรรมตามหลัก 3 อ. 2 ส. เป็นวิธีการที่ปฏิบัติได้โดยทั่วไปที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ในช่วงของสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ตามแนววิถีชีวิตใหม่ New Normal

นายชาญยุทธ พรหมประพัฒน์ ผู้อำนวยการกองสุขศึกษาจากการสำรวจรายงาน ผลการเฝ้าระวังสถานการณ์พฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. แนววิถีชีวิตใหม่ (New normal) ของประชาชน (ข้อมูลวันที่ 19 มิถุนายน - 3 กรกฎาคม 2563) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 473 คน พบว่าระดับพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. อยู่ในระดับดี ด้านพฤติกรรมที่ประชาชนปฏิบัติตัว 3 อ. 2 ส. ได้ดีสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เข้าใจสถานการณ์ตามความเป็นจริงมองเห็นโอกาสดีที่เกิดขึ้น เช่น มีเวลาพักผ่อน ฟื้นฟูสุขภาพ ได้อยู่กับครอบครัวมากขึ้น ร้อยละ 100 รองลงมา คือ

เลือกซื้ออาหารสดสะอาดและล้างทำความสะอาดก่อนนำมาปรุงอาหารทุกครั้งร้อยละ 98.9 และใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าไม่เครียด ร้อยละ 98.5 ส่วนพฤติกรรมที่ประชาชนปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง 3 อันดับแรก คือ สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า ขณะออกกำลังกาย มีผู้ปฏิบัติร้อยละ 41.4 รองลงมา คือ ร่วมสังสรรค์ดื่มสุรา มีผู้ปฏิบัติร้อยละ 19 และหลังออกกำลังกายเมื่อกลับถึงบ้านไม่อาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที มีผู้ปฏิบัติร้อยละ 14 ดังนั้นจึงขอเน้นย้ำให้ประชาชนดูแลตัวเอง ไม่ควรสวมหน้ากากขณะออกกำลังกาย ไม่สังสรรค์ด้วยการดื่มสุราร่วมกันเพราะมีความใกล้ชิดและอาจใช้แก้วเดียวกันในการดื่ม รวมถึงเมื่อถึงบ้านควรอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีเพื่อลดความเสี่ยงการติดเชื้อโรคของท่านและครอบครัว (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.), 2563)

ปัจจัยเข้าสู่โรคประจำถิ่นเพราะเชื้ออ่อนลงคนมีภูมิมากขึ้น

โดยมติดัชนีกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ได้เห็นชอบปรับโควิด-19 เป็นโรคประจำถิ่นเริ่มตั้งแต่ 1 ก.ค.นี้ มีการแบ่งออกเป็น 4 ระยะด้วยกัน คือ

ระยะที่ 1 (12 มี.ค. - ต้น เม.ย. 65) เรียกว่า Combatting ต้องออกแรงกดตัวเลขไม่ให้สูงกว่านี้ เป็นระยะต่อสู้เพื่อลดการระบาดลดความรุนแรงลง จะมีมาตรการต่าง ๆ ออกไป การดำเนินการให้กักตัวลดลง

ระยะที่ 2 (เม.ย. - พ.ค. 65) เรียกว่า Plateau คือ การคงระดับผู้ติดเชื้อไม่ให้สูงขึ้นให้เป็นระนาบจนลดลงเรื่อย ๆ

ระยะที่ 3 (ปลาย พ.ค.- 30 มิ.ย. 65) เรียกว่า Declining การลดจำนวนผู้ติดเชื้อลงให้เหลือ 1,000 - 2,000 คน

ระยะที่ 4 ตั้งแต่ 1 ก.ค. 65 เป็นต้นไป เรียกว่า Post pandemic คือ ออกจากโรคระบาดเข้าสู่โรคประจำถิ่นเดือนกรกฎาคม 2565 นี้

นพ.รุ่งเรือง กิจผาติ หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวงและโฆษกกระทรวงสาธารณสุขเปิดเผยกับไทยรัฐออนไลน์ว่า การเข้าสู่โรคประจำถิ่น ได้ดูลย้อนกลับไปในการระบาด ทั้ง 4 ระลอก พบว่าเกณฑ์การประเมินของไทยอยู่ในระดับที่ดีมากในการรับมือกับโรค แต่ยังมีสิ่งที่ต้องปรับปรุง เช่น เขตเมืองขนาดใหญ่ อย่างกรุงเทพมหานครเนื่องจากยังมีปัญหาเรื่องระบบสาธารณสุข โดยต้องปรับให้มีระบบภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น รวมถึงรัฐบาลต้องมีการลงทุนทั้งอุปกรณ์ทางการแพทย์และวัคซีนเพื่อสำรองไว้ในกรณีฉุกเฉิน เพราะหากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินเหมือนระลอกแรกจะทำให้การซื้อจากภายนอกทำไม่ได้

ปัจจัยสำคัญที่จะเข้า Endemic (โรคประจำถิ่น) มี 3 อย่างด้วยกัน คือ

1. ตัวเชื้อ โดยขณะนี้ทั่วโลกตัวเชื้อมีสภาพอ่อนลงแล้ว
2. เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน โดยของไทยต้องการให้ฉีดวัคซีนกระตุ้นเข็ม 3 เพราะลดการป่วยหนักและการเสียชีวิตได้มากถึง 50%
3. ระบบสาธารณสุขรองรับ ซึ่งปัจจุบันไทยยังมีความพร้อมซึ่งดูได้จากอัตราการครองเตียง ที่ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อจำนวนมากแต่ใช้เตียงไปไม่เกิน 30% (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ

กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขแนะแนวคิด “ไม่ล้ม ไม่ล้ม ไม่ล้ม เสร้า กินข้าวอร่อย” สำหรับผู้สูงอายุถือปฏิบัติเพื่อให้มีอายุยืนยาวสุขภาพดียอดเยี่ยม นายแพทย์อรรถพล แก้วสัมฤทธิ์ รองอธิบดีกรมอนามัยกล่าวว่า จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553 - 2583 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี 2583 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึง 20.5 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 ของประชากรทั้งสิ้นจำนวน 66.3 ล้านคน และจากรายงานมิเตอร์ประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล ณ วันที่ 26 มีนาคม 2562 ประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 11.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.36 ซึ่งจากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557 โดยสำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 8.1 โดยในผู้สูงอายุชาย ร้อยละ 6.8 และผู้สูงอายุหญิง ร้อยละ 9.2 และเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นความชุกของภาวะสมองเสื่อมก็เพิ่มมากขึ้นด้วย เทียบเท่าผู้สูงอายุวัยเกิน 60 ปี ทุก ๆ 12 คนจะพบเป็นโรคสมองเสื่อม 1 คน ซึ่งที่ผ่านมากรมอนามัยมีนโยบายส่งเสริมสุขภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพโดยการคัดกรองผู้ป่วยสมองเสื่อมเบื้องต้น การพัฒนาและจัดทำฐานข้อมูล การอบรมอาสาสมัคร การพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข การพัฒนาระบบบริการในการดูแลผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมการจัดสภาพแวดล้อมให้มั่นคงปลอดภัย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รู้จักตนเองและสิ่งรอบตัวตามความเป็นจริง เช่น การดำเนินงานตำบลดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (ตำบล Long Term Care) เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี เข้าถึงระบบบริการอย่างถ้วนหน้าและเท่าเทียม

นอกจากนี้ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพผู้สูงอายุด้วยแนวคิด “ไม่ล้ม ไม่ล้ม ไม่ล้ม เสร้า กินข้าวอร่อย” หรือ 4 Smart ได้แก่ 1) Smart Walk คือ การออกกำลังกายสม่ำเสมอเพื่อร่างกายที่แข็งแรงไม่หกล้ม โดยให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 - 60 นาที ด้วยการบริหารร่างกายท่าต่างๆ การเดินอย่างสม่ำเสมอทุกวัน อย่างน้อยวันละ 6,000 - 8,000 ก้าวในผู้สูงอายุที่ปกติ สำหรับผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่แข็งแรงอาจจะเริ่มต้นที่

3,000 ก้าว หรือเดินแบบสะสมเฉลี่ยวันละประมาณ 3 กิโลเมตร 2) Smart Brain คือ การดูแลฝึกฝนทักษะทางสมองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม และยังมีคำแนะนำให้ผู้สูงอายุฝึกสมองด้วยการเล่นเกมต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ รณรงค์เรื่องไม่ดื่มสุราไม่สูบบุหรี่ เพราะการสูบบุหรี่มีส่วนทำให้เกิดภาวะสมองเสื่อมถึง 5 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่ไม่สูบบุหรี่ 3) Smart Sleep & Emotional คือ การนอนหลับอย่างเพียงพออย่างน้อยวันละ 7 - 8 ชั่วโมง โดยนอนหลับในช่วงหัวค่ำและตื่นแต่เช้า หลีกเลี่ยงการกินอาหารและการออกกำลังกายก่อนนอน เพราะจะทำให้ให้นอนไม่หลับและนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าตามมาได้ รวมทั้งการทำจิตใจให้เบิกบาน ไม่เครียด ไม่เศร้าหมอง 4) Smart Eat คือ การกินอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการครบ 5 หมู่ ลดหวานมันเค็ม เน้นผักผลไม้เลือกอาหารที่มีโปรตีนคุณภาพสูง เช่น ปลาทะเล ซึ่งมีกรดโอเมก้า 3 สูง ช่วยบำรุงประสาทสายตาและสมอง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพช่องปากที่ดีเพื่อความสามารถในการบดเคี้ยวอาหาร มีฟันอย่างน้อย 20 ซี่ 4 คู่สบ ตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ความรอบรู้สำหรับประชาชน ผ่านแอปพลิเคชันสูงวัยสมองดี สามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันสำหรับ Android จาก Play store และ iOS จาก App store เพื่อให้ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม อายุยืนยาว สุขภาพดียอดเยี่ยม (กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเชิงพุทธหลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่

ผู้สูงอายุซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างมากเพราะผู้สูงอายุคือปุชนียบุคคล เป็นผู้ผ่านประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนรุ่นหลังทั้งด้านความก้าวหน้าและความล้มเหลว การนำหลักธรรมนำชีวิตมาใช้เสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เมื่อเกิดวิกฤติการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รวมถึงปัจจุบันสามปีกว่าแล้ว ผู้สูงอายุควรใช้ชีวิตที่เหลื่ออยู่อย่างมีความสุข ดังเช่นผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ชมรมนักวิชาการสิ่งแวดล้อมไทย กล่าวว่า ยามมีความสุขก็ควรสุขแต่พอดี ยามมีความสุขทุกข์ก็ทุกข์พอประมาณเพราะไม่มีอะไรอยู่กับเรานาน โควิดทำให้ติดและฆ่าชีวิตคนไทยตายยังกับใบไม้ร่วงทุกวัน หลายท่านอยู่ตามลำพังกลายเป็นโรคซึมเศร้า หลายท่านตายแล้วด้วยพิษเศรษฐกิจและหลายท่านป่วยต้องกักตัวอยู่ในบ้านสุดท้ายในชีวิตจริงจะมีเพียงครอบครัวหรือญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิทเท่านั้นที่จะอยู่เคียงข้างดูแลและให้ความช่วยเหลือ การจะมีความสุขได้ในยุคชีวิตปกติใหม่จึงต้องปรับความคิด “ชีวิตไม่ยากถ้าตั้งใจง่าย” (สนธิ คชวัฒน์, 2564) การจะมีความสุขได้ต้องปรับความคิดจึงสอดคล้องในเรื่องการมีจุดหมายในชีวิตซึ่ง พระไพศาล วิสาโล ท่านได้เขียนไว้ในหนังสือธรรมานุญชีวิตว่า เมื่อเราสงสัยว่า “มีชีวิตอยู่เพื่ออะไร” หรือ “อยู่ไปทำไม” ท่านชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของชีวิตคนเราไม่ได้อยู่ที่ความยืนยาวของชีวิต แต่มีสิ่งที่สำคัญกว่า คือ “ความกว้าง” และ “ความลึก” อันได้แก่ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ บำเพ็ญ

ประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความเมตตากรุณาแก่เพื่อนมนุษย์ จิตใจไม่คับแคบ พร้อมกันนั้นก็มีปัญญาที่ลุ่มลึกหยั่งถึงสัจธรรม ทำให้จิตใจเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำด้วยกิเลสตัณหา รู้สึกปลอดโปร่งโล่งเบา (พระไพศาล วิสาโล, 2555)

สำหรับแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันเพื่อความก้าวหน้า ประสบความสำเร็จและมีชีวิตที่เป็นสุข ด้วยการนำชีวิตให้ถึงจุดหมาย (อรรถะ) 3 ชั้นคือ ชั้นที่ 1 ทิฏฐธัมมิกัตถะ จุดหมายชั้นตาเห็นหรือประโยชน์ปัจจุบัน อาทิ มีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรงไร้โรคอายุยืน มีงานมีเงินมีอาชีพสุจริตพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ มีสถานภาพดีเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม และมีความรอบรู้ฉลาดรู้ทางศาสตร์ตระกูลให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ทั้ง 4 ข้อนี้พึงให้เกิดมีโดยธรรมและใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ชั้นที่ 2 สัมปรายิกัตถะ เป็นจุดหมายชั้นเลยตาเห็นหรือประโยชน์เบื้องต้น อาทิ มีความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจไม่อ้างว้างเลื่อนลอย มีหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็งด้วยศรัทธา มีความภูมิใจในชีวิตสะอาดที่ได้ประพฤติการอันดีงามด้วยความสุจริต มีความภูมิใจในชีวิตมีคุณค่าที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมาด้วยน้ำใจเสียสละ มีความกล้ากล้านใจที่จะแก้ไขปัญหานำชีวิตและการกิจไปได้ด้วยปัญญา และมีความโล่งจิตมีทุนประกันภพใหม่ด้วยได้ทำไว้แต่กรรมที่ดี ชั้นที่ 3 ปรมัตถะ เป็นจุดหมายสูงสุดหรือประโยชน์อย่างยิ่ง อาทิ ถึงถูกโลกธรรมมากระทบถึงจะพบความผันผวนปรวนแปรก็ไม่หวั่นไหวมีใจเกษมศานต์มั่นคง ไม่ถูกความยึดติดถือมั่นบีบคั้นจิตไม่ผิดหวังโศกเศร้ามีจิตโล่งโปร่งเบาเป็นอิสระ สดชื่นเบิกบานใจไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใสไร้ทุกข์มีความสุขที่แท้ และรู้เท่าทันและทำการตรงตามเหตุปัจจัย ชีวิตหมดจดสดใสนิ่งอยู่ด้วยปัญญา ถ้าบรรลุจุดหมายถึงชั้นที่ 2 ขึ้นไปเรียกว่าเป็น “บัณฑิต” จุดหมายทั้ง 3 ชั้นนี้ พึงปฏิบัติให้สำเร็จครบทั้ง 3 ด้านกล่าวคือ ในด้านที่ 1 อัตตัตถะ จุดหมายเพื่อตนหรือประโยชน์เพื่อตน คือ ประโยชน์ 3 ชั้นข้างต้นซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเองหรือพัฒนาชีวิตของตนขึ้นไปให้ได้ให้ถึง ด้านที่ 2 ปรัตถะ จุดหมายเพื่อผู้อื่นหรือประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ 3 ชั้นข้างต้นซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่น ให้ได้ให้ถึงด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของตนขึ้นไปตามลำดับ และด้านที่ 3 อุภยัตถะ เป็นจุดหมายร่วมกันหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย 3 ชั้นข้างต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2555) การนำชีวิตให้ถึงจุดหมายทั้ง 3 ชั้นนี้ สามารถนำไปปรับใช้ได้กับคนทุกวัยไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุเท่านั้น เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่ในยุคโควิด ไม่เชื่องซึมไม่เศร้าหมอง ยอมรับความเป็นจริงว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่ไม่รู้ว่าในอนาคตจะจบลงเมื่อใด

หลักธรรมนำชีวิตด้วยไตรลักษณ์ 3 ประการ

ไตรลักษณ์ (three characteristics of existence) หมายถึง สภาพที่เป็นปกติวิสัย หรือเป็นไปตามธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นทฤษฎีแห่งความเหมาะสมเหมือน (the law of identity) เพราะทุกสิ่งบนโลกจะอยู่ในกฎหรือภาวะเช่นนี้เหมือนกันทั้งหมด ไตรลักษณ์จึงเป็นหลักสัจธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งสอนให้เข้าใจชีวิตที่เป็นไปตามธรรมดาตามความเป็นจริง ทำให้ตระหนักรู้และเกิดความเข้าใจว่าชีวิตเป็นอย่างไร เกิดความรู้เท่าทันและรับรู้ต่อทุกอาการของการปฏิบัติตน ในพระพุทธศาสนามีหลักสัจธรรมหรือคำสอนที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชน อยู่เป็นจำนวนมาก โดยไตรลักษณ์เป็นหลักคำสอนที่สำคัญประการหนึ่งที่มีมุ่งให้ระลึกถึงความ เป็นปกติธรรมดาของสรรพสิ่งบนโลก สอดรับกับคำว่าเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป เป็นอาการ สามัญของทุกสรรพสิ่งทั้งนามธรรมและรูปธรรม ไตรลักษณ์จึงเป็นธรรมที่มีลักษณะเสมอกันใน สิ่งทั้งปวงสามประการ ไตรลักษณ์แก้ปัญหาคชีวิตได้ สอนให้เรารู้เท่าทันยอมรับความจริง เป็น วิธีการวางท่าทีต่อสิ่งทั้งหลายให้สอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ เป็นท่าทีแห่งปัญญา เป็น การปฏิบัติด้วยปัญญาไตรลักษณ์สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เช่น ใช้เตือนสติตนเองอยู่ เสมอเมื่อรู้ว่าสิ่งที่แน่นอนก็คือความไม่แน่นอน ความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้เสมอโดยเราไม่ สามารถควบคุมบังคับบัญชาให้เป็นไปตามใจหวังจึงเป็นการเตือนตนเองไม่ให้ประมาทในการใช้ ชีวิต และใช้เป็นหลักในการฝึกอบรมขัดเกลาจิตใจของตนเอง (พระอธิการบรรยง ปิยธโร (ทุม ชันธ), 2561)

1. อนิจจตา (อนิจจลักษณะ) อาการไม่เที่ยง อาการไม่คงที่ อาการไม่ยั่งยืน อาการที่ เกิดขึ้นแล้วเสื่อมและสลายไป อาการที่แสดงถึงความเป็นสิ่งไม่เที่ยงของขั้น

2. ทุกขตา (ทุกขลักษณะ) อาการเป็นทุกข์ อาการที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและ สลายตัว อาการ

ที่ก่อดัน อาการฝืนและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงไป จะทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ เป็นอาการที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ใน ตัวหรืออาการที่แสดงถึงความเป็นทุกข์ของขั้น

3. อนัตตตา (อนัตตลักษณะ) อาการของอนัตตา เป็นอาการของสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน เป็น อาการที่ไม่มีตัวตน เป็นอาการที่แสดงถึงความไม่ใช่ใคร ไม่ใช่ของใคร ไม่อยู่ในอำนาจควบคุม ของใคร เป็นอาการที่แสดงถึงความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของตนเอง เป็นอาการที่แสดงถึงความไม่ มีอำนาจแท้จริงในตัวเอง เป็นอาการที่แสดงถึงความด้อยสมรรถภาพโดยสิ้นเชิง ไม่มีอำนาจ กำลังอะไร ต้องอาศัยพึ่งพิงสิ่งอื่น ๆ มากมายจึงมีขึ้นได้ (กองทุนลักษณะ ลีฬหาชีวะ, 2562)

สรุป

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นเรื่องของคนทั้งโลก องค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ต้องกำหนดมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคอย่างเข้มข้น อีกทั้งประเทศไทยเป็นสังคมสูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และในปี พ.ศ. 2574 สัดส่วน ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ดังนั้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเชิงพุทธหลังการใช้ชีวิตวิถีใหม่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งกายและใจจึงเป็นเรื่องสำคัญ อาทิ การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยขณะนี้พบว่าลดความรุนแรงลง จากที่คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ลงมติเห็นชอบปรับเป็นโรคประจำถิ่นเริ่มตั้งแต่ 1 ก.ค. นี้ การปฏิบัติตนเองตามหลักสาธารณสุข 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ 2 ส. คือ งดสูบบุหรี่ งดดื่มสุราตามแนววิถีชีวิตใหม่ New Normal อีกทั้งกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขแนะนำแนวคิด “ไม่ล้ม ไม่ลืม ไม่ซึมเศร้า กินข้าวอร่อย” สำหรับผู้สูงอายุถือปฏิบัติเพื่อให้มีอายุยืนยาวสุขภาพดียอดเยี่ยม ด้วย 4 Smart ได้แก่ 1) Smart Walk คือ การออกกำลังกายสม่ำเสมอเพื่อร่างกายที่แข็งแรงไม่หกล้ม 2) Smart Brain คือ การดูแลฝึกฝนทักษะทางสมองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม 3) Smart Sleep & Emotional คือ การนอนหลับอย่างเพียงพอ และ 4) Smart Eat คือ การกินอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ ผู้สูงอายุควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาหนุนเสริม อาทิ หลักการนำชีวิตให้ถึงจุดหมาย (อตถะ) 3 ขั้นคือขั้นแรก ทัศนธรรมมิกัตถะ คือการทำให้มีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรงไร้โรคอายุยืน ขั้นที่ 2 สัมปรายิกัตถะ คือหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็งด้วยความศรัทธา และขั้นที่ 3 ปรมัตถะเป็นจุดหมายสูงสุด เมื่อถูกโลกธรรมมากระทบจะไม่ผิดหวังใคร่ครวญมีความสุขและรู้เท่าทันด้วยปัญญา และเสริมด้วยหลักธรรมนำชีวิตไตรลักษณ์ 3 ประการคือ 1) อนิจจังทุกสิ่งเป็นของไม่เที่ยงแท้แน่นอน 2) ทุกขังคือความเป็นทุกข์ 3) อนัตตาคือความไม่มีตัวตนแท้จริงของสรรพสิ่ง ผู้สูงอายุจึงจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขในวิถีชีวิตใหม่ ด้วยการบริหารกายและจิตให้เข้มแข็งตามกำลังสติและปัญญา ข้อเสนอแนะ ในศตวรรษที่ 21 สังคมมีลักษณะเป็นสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแพร่ผ่านเทคโนโลยี ข้อมูลสามารถกระจายไปได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก เกิดการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้หลายด้าน โรคอุบัติใหม่มีการพัฒนาเช่นกันจากเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ที่มีการกลายพันธุ์เป็นหลายสายพันธุ์ จนถึงปัจจุบันโรคฝีดาษลิง (Monkeypox) ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่มพอกซ์ไวรัส (Poxviridae) ที่ติดต่อ

และลูกหลานไปได้ทั่วโลก ไม่เฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นที่จะต้องมีการปรับตัวและใช้ กลยุทธ์ในการอยู่รอดด้วยการใช้วิธีแบบ ใหม่ ๆ จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายและน่าติดตามเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.). (2563). เปิดผลพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. ยุค New Normal. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2565 จาก <https://www.hfocus.org> > content > 2020/08
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2562). คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กรมอนามัย ภายใต้แนวคิด “สุขเพียงพอ ชะลอชรา ชีววัยยืนยาว” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <http://164.115.41.179> > sites > default > files > คู่มือ
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยผู้สูงอายุ การประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาองค์กรในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบฐานวิถีชีวิตใหม่. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2565 จาก <https://eh.anamai.moph.go.th> > filecenter
- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). หลักรู้อย่างไม่ลืม ไม่ลืม ไม่ซึมเศร้า กินข้าวอร่อย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thaihealth.or.th> > Content > 48282-หลักสูตร
- กองทุนลักษณะ ลิขสิทธิ์. (2562). ธรรมะเพื่อชีวิตพันทุกซ์ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: บริษัท ธรรมสภา บัณฑิตธรรม จำกัด. เรียกใช้เมื่อ 4 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.dhammabylf.com> > document-project-9
- ชลธิชา มะลิพรม. (2561). คุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2565 จาก <https://so05.tci-thaijo.org> > article > Download
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). โรคประจำถิ่นโควิดเหมือนไข้หวัดใหญ่ไม่รุนแรงแต่แพร่เชื้อง่าย ยอมรับ. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th> > ข่าว > การเมือง
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). ธรรมานุญชีวิตฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 190). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พระไพศาล วิสาโล. (2555). ธรรมานุญชีวิตฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 190). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

- พระอธิการบรรยง ปิยธโร (ทุมขันธ). (2561). หลักไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. เรียกใช้เมื่อ 4 มิถุนายน 2565 จาก <https://yongyutp.files.wordpress.com> > 2018/07
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). สุขภาพกาย-จิตใจอย่าแยกกันที่ผู้สูงอายุ ต้องเผชิญในยุคโควิด19. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2565 จาก <https://thaitgri.org> >
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2564). คุณภาพคือความอยู่รอดตอน คุณภาพชีวิต...อยู่ที่ใคร? เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2565 จาก <https://www.matichon.co.th> > คอลัมน์นิสต์
- สนธิ คชวัฒน์. (2564). ชีวิตนิวนอร์มอล ถึงวันวัยเกษียณ-ไทยรัฐออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th> > news > politic
- Baster, N. (1985). Social indicator research: some issues and debates. In J. G. M. Hilhorst and M. Klatter (eds.), Social Development in the Third World: Level of Living Indicators and Social Planning. London: Croom Helm for the Institute of Social Studies.
- Campbell. (1980). The Demand for Life Insurance: An Application of the Economics of Uncertainty. The Journal of Finance, 35(5), 1155-117.
- Cullen. (1978). Measuring the impact of social policies. Paper presented at the Ninth World Congress of Sociology. Uppsala, Sweden: unpublished.
- Newman, S. (1975). Objective and subjective determinants of prospective residential mobility. Social Indicator Research, 2(2), 53-63.
- Rogerson et al. (1989). Indicators of quality of life: some methodological issues. Environment Planning, 21(2), 1655 - 1662.

การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียน
โรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
THE WAY OF LIFE BASED ON PANCA SILA AND PANCA DHAMMA OF
STUDENTS IN MAIRIANG PRACHASAN SCHOOL, CHAWANG DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วาสนา เอี่ยมสิน

Vasana Aemsin

พระครูบวรชัยวัฒน์

Phrakrubowonchaiwat

จิรวัดนา พุ่มดวง

Jirawattana Pumduang

เดชชาติ ตรีทรัพย์

Detchat Treesap

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus

Email: Vadna9649@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ จำนวน 217 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอ้างอิงได้แก่ T-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน พบว่า ระดับชั้นปี ระดับ

* Received April 16, 2022; Revised April 13, 2022; Accepted June 15, 2022

เกรตเจลีย์ อาชีพของบิตามารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนรายได้ ต่อเดือนของบิตามารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน พบว่า สมควรมีการจัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ให้ดำเนินชีวิตตาม หลักเบญจศีลเบญจธรรมและประพฤติตนในความถูกต้อง เทียงธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมและมีข้อเสนอแนะคือ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดย การจัดกิจกรรมของโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ร่วมกับวัดแบบการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิต, หลักเบญจศีล เบญจธรรม, นักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์

Abstract

The objectives of this academic article was to study the way to live according to Panca Sila-Panca Dhamma of students in Maireangprachasan school, to compare the way to live according to Panca Sila-Panca Dhamma of students in Maireangprachasan school and to study the suggestions on problem and resolution on the way to live according to Panca Sila-Panca Dhamma of students in Maireangprachasan school. The samples are 217 persons, sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, the instrument for data collection was questionnaire. The statistics were applied as follows, frequency, percentage arithmetic mean, standard deviation, t-test and F-test. The findings were as follows: 1) The way to live according to Panca Sila-Panca Dhamma of students by overview was at more level and, 2) The comparative result according to live with according Panca Sila-Panca Dhamma of students classified in terms of class levels, average grades, parents' occupation found that they were different are statistical significant at .001 and monthly income there was different as statistical significant at .01, and 3) The suggestion on the way to promote the way to live according to Panca Sila-Panca Dhamma of students found that there should have the activity for training students on the right behavior in terms of justice and honesty to themselves and others. Recommendation is to promote on way of life with Panca Sila-Panca Dhamma of students in Maireangprachasan school to co-ordinate with temple.

Key words: The Way of Life, Panca Sila and Panca Dhamma, Students is Maireangprachasan school

บทนำ

ในสภาพสังคมที่สับสนวุ่นวายนี้การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะนักเรียนที่ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่กำลังจะเป็นบัณฑิตเพื่อก้าวขึ้นมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและทำประโยชน์ให้กับประเทศ แต่ในปัจจุบันนักเรียนไม่เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติเบญจศีลเบญจธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาที่ทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุขในการที่เราจะกระทำการสิ่งใดจะต้องคิดก่อนทำ การนำหลักเบญจศีลเบญจธรรมมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรมและปัญญานำหลักธรรมมานำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อมีความสุขทั้งกายและใจอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุข การมีความเมตตาและให้อภัยเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน เนื่องจากในปัจจุบันสังคมมีการแตกแยก แบ่งพวก เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมากกว่าส่วนรวม ไม่มีความสามัคคี การมีความเมตตาต่อผู้อื่นและสัตว์เป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ การให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำความผิดเป็นสิ่งดีควรกระทำ เพราะช่วยให้เรามีจิตใจอ่อนโยน สงบ ไม่มีความหวาดระแวงต่อกัน การปฏิบัติตนอยู่ในหลักเบญจศีลเบญจธรรมทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่มีการทะเลาะกัน เข้าใจหลักการดำเนินชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา ทราบผลจากการกระทำที่ผิดพลาดที่จะได้รับและแนวทางในการปฏิบัติตนที่เหมาะสมหลักธรรมในศาสนาพุทธมีมากมาย ควรเลือกปฏิบัติตามเหตุและผลมาใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตและสิ่งที่เผชิญอยู่ซึ่งในปัจจุบันนี้มีมากมายทั้งอบายมุข เครื่องดื่มมีเมา ถ้าเรานำหลักธรรมมาปฏิบัติก็จะสามารถผ่านสิ่งเหล่านี้ไปได้ มีจิตใจที่เข้มแข็ง สงบ ไม่มีความทุกข์ นอกจากนี้การปฏิบัติธรรมทำให้เราอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่มีการทะเลาะกัน ดังนั้นนักเรียนควรศึกษาหลักเบญจศีลเบญจธรรมให้เข้าใจอย่างท่องแท้ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538)

หลักเบญจศีลคือ ศีล 5 ข้อที่เป็นการรักษาเจตนาที่จะควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ ส่วนหลักเบญจธรรมคือ ข้อพึงปฏิบัติ 5 ประการตามคำสอนในพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนั้นการประพฤติธรรมเพื่อส่งเสริมการรักษาเบญจศีลให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้นมี 5 ประการคือการมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ การประกอบสัมมาอาชีพที่สุจริต การมีกามสังวร ยินดีเฉพาะคู่ครองของตนเอง การมีสัจจะและการมีสติสัมปชัญญะซึ่งเบญจธรรมดังกล่าวเป็นข้อพึงปฏิบัติ 5 ประการตามคำสอนในพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดภัย ปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำ พระเทพเวที ได้อธิบายไว้ว่า หลักเบญจธรรมหรือธรรมห้าซึ่งถือว่าเป็นข้อปฏิบัติ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลต่อบุคคลหรือสัตว์ด้วยการกระทำที่ดีงามที่เหมาะสมซึ่งแสดงออกทางกาย วาจาและใจ เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พุดความจริง ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กัลยาณธรรม เป็นธรรมงามที่เป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้ตั้งงาม

สร้างอริยาบดียที่ดีเพราะมีธรรมอยู่ด้วยจึงเป็นธาตุให้ทำคุณความดี เช่น การประกอบอาชีพที่สุจริต การมีกามสังวร เช่น การจงรักภักดีต่อคู่ครองมีสัจจะ เช่น การไม่ลืมหืมสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น และมีสติสัมปชัญญะ เช่น การไม่นั่งเหม่อลอย เป็นต้น (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538)

โรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ เปิดทำการเมื่อปีการศึกษา 2537 โดยเปิดเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนฉวางรัชดาภิเษก เปิดทำการครั้งแรกมีนักเรียนจำนวน 53 คน ต่อมากรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ เมื่อวันที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2542 โดยแต่งตั้งนายวัฒนา ลาขโรจน์ เป็นครูใหญ่ กรมสามัญศึกษาได้จัดตั้งงบประมาณ 1,200,000 บาท เพื่อสร้างอาคารเรียนกึ่งถาวรขนาด 6 ห้องเรียน จำนวน 1 หลังและงบประมาณบริจาคโดยการจัดทอดผ้าป่า จำนวน 80,000 บาท เพื่อสร้างอาคารสำนักงานจำนวน 1 หลัง และได้รับบริจาคเงิน จำนวน 30,000 บาท สร้างห้องส้วมนักเรียนขนาด 3 ที่นั่ง จำนวน 1 หลัง ปัจจุบันปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเมืองประกอบกับนักเรียนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ทำให้นักเรียนประสบปัญหามากมาย เช่น 1) ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ซึ่งเป็นเรื่องตามวัยของนักเรียน ไม่เชื่อฟังผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์/ความรุนแรงของนักเรียนทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ 2) ปัญหาทางด้านการเรียน การใช้สมอง สติ ปัญญา ในการเรียนจะลดน้อยลง เนื่องจากเด็กนักเรียนบางคนเที่ยวกลางคืนและไม่มีเวลาสำหรับพักผ่อน ความคิดก็ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ทำให้จิตใจเหม่อลอยไม่มีสติในการเรียนทำให้มีผลกระทบต่ออนาคตของนักเรียน 3) การมีรักในวัยเรียนของนักเรียนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การทำแท้ง 4) ปัญหาการติดยาเสพติด การเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดของนักเรียนยังเป็นเรื่องของความ “อยากลอง” ในสิ่งแปลกใหม่ร่วมกับอีกปัญหาคือ การ “ตามเพื่อน” ปัจจุบันมีเด็กบางคนหันเข้าไปหายาเสพติดเพียงเพราะรู้สึกว่ามีใคร ๆ ก็ทำกัน เป็นเรื่องธรรมดาไม่เห็นแปลกอะไรทำให้ตัดสินใจผิดพลาดกลายเป็นเหยื่อของยาเสพติดและเป็นปัญหาของโรงเรียนที่ยังแก้ไม่หาย (จำนง อติวัฒนสิทธิ์, 2545)

ดังนั้นจากปัญหาวิจัยดังกล่าวจึงมีความเป็นที่จะต้องศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามของนักเรียนที่นับถือพุทธศาสนาและดำเนินชีวิตให้มีความปกติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพของบิดามารดาและรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 495 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 (สงศรี ชมภูวงศ์, 2549) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling) แบบสัดส่วน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) โดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรตามระดับชั้น 6 ระดับโดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วนแล้วเทียบบัญชีใดรายการเพื่อหากลุ่มตัวอย่าง จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นเมื่อได้กลุ่มตัวอย่างครบถ้วนจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป
3. เครื่องมือการวิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended) โดยขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามคือ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ หลักคำสอนทางพุทธศาสนา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเพื่อความเหมาะสม ทั้งนี้หาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาและนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยา 1 ท่าน และด้านการบริหาร 2 ท่าน การศึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ถูกต้องตามหลักวิชาการและในด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ทุกข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try - out) กับนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ผลจากการตรวจสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.96 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมใน 5 ด้านได้แก่ ด้านปณิธานตบกับเมตตากฎา อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ กาเมสุมิจจารากับกามสังวร มุสาวาทกับสัจจะตสุราเมรยกับสติสัมปชัญญะและตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีวันเสาร์แรกของเดือนตามรายชื่อที่เตรียมไว้แล้ว ถ้าชื่อไหนไม่มาก็เลือกใหม่จนครบตามจำนวน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเองและเมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 217 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูลจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอ้างอิงได้แก่ T - test และ F - test

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1. การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 59.44 และเพศหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 40.55 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 มากที่สุด รองลงคือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.52 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 19.81 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่ มีเกรดเฉลี่ย 2.00 - 2.99 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 50.23 มากที่สุดรองลงมาคือ เกรดเฉลี่ย 1.00 - 1.99 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 29.95 และเกรดเฉลี่ย 3.00 - 4.00 จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 19.81 ตามลำดับ ส่วน

อาชีพของบิดามารดา พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร/รับจ้าง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 47.47 รองลงมาคือ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 33.64 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 18.89 ตามลำดับ ส่วนรายได้ต่อเดือนของบิดามารดา พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาที่มีรายได้ต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 54.83 รองลงมาคือ 15,000 บาทขึ้นไปจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 25.35 และ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 19.81

1.2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียน ไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์

หลักเบญจศีล เบญจธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านปณัตติบาตกับเมตตากฎณา	4.09	0.62	มาก
2. ด้านอุทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ	4.23	0.67	มาก
3. ด้านกาเมสุมิฉฉาจารกับกามสังวร	4.31	0.70	มาก
4. ด้านมสุวาทกับสังกะ	4.09	0.59	มาก
5. ด้านสุราเมรย์กับสติสัมปชัญญะ	4.12	0.68	มาก
รวม	4.17	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 วิเคราะห์ได้ว่า ด้านปณัตติบาตกับเมตตากฎณาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าละเว้นจากการ แกล้ง รังแกสัตว์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่ามีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ส่วนข้อ 3 ที่ว่าไม่แกล้งเพื่อนในห้อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านอุทินนาทานกับสัมมาอาชีวะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 5 ที่ว่าเคยให้เพื่อนในห้องเรียนอื่นยืมอุปกรณ์การเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่าจัดเก็บอุปกรณ์ในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนข้อ 3 ที่ว่าได้บอกผู้ปกครองให้ทราบก่อนหยิบเงินไปได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านกาเมสุมิฉฉาจารกับกามสังวรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าละเว้นจากการคิด พูดหรือกระทำในทำนองชู้สาวกับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่าละเว้นจากการดู การอ่านและการฟังสื่อที่ทำให้เกิดกิเลส ส่วนข้อ 3 ที่ว่าสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้หลงใหล

ไปกับสิ่งยั่วยุที่ไม่ดีได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านด้านมุสาวาทกับสังจะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ที่ว่า ละเว้นจากการพูดยั่วทำให้เพื่อนในห้องเรียนแตกความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่าละเว้นจากการพูดปดกับคนอื่น ส่วนข้อ 5 ที่ว่าพูดขอโทษเมื่อทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด เสียหายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 2 ที่ว่าการละเว้นจากการซื้อหรือจำหน่ายสุรา บุหรี่และสิ่งเสพติดอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 1 ที่ว่าการละเว้นจากการเสพสุรา บุหรี่ ใบกระท่อม ัญชาและสิ่งเสพ ติดอื่น ๆ ส่วนข้อ 3 ที่ว่าการละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มาจัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ เช่น งาน บวชนาค งานบำเพ็ญกุศลศพ งานทอดกฐินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน โรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ ซึ่งผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจ ธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ต่างกัน พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ, ด้านมุสาวาทกับสังจะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรุณา, ด้านกาเมสุมิฉาจาร กับกามสังวรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่มีระดับชั้นปีต่างกัน พบว่า มี การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรุณา, ด้าน อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ, ด้านกาเมสุมิฉาจารกับกามสังวร, ด้านมุสาวาทกับสังจะและ ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ที่มีระดับ เกรดเฉลี่ยต่างกัน พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้าน กาเมสุมิฉาจารกับกามสังวร, ด้านมุสาวาทกับสังจะและด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรุณา, ด้าน อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่มีอาชีพของ บิดามารดาต่างกัน พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้าน อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ, ด้านกาเมสุมิฉาจารกับกามสังวร, ด้านมุสาวาทกับสังจะและ ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้าน ปาณาติบาตกับเมตตากรุณาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่มีรายได้ต่อ

เดือนของปีตามารดาต่างกัน พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้าน อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะและด้านมูสาวาทกับสังจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรุณาและด้านกาเมสุมิจจารากับกามสังวรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ 1) ปาณาติบาตกับเมตตากรุณาได้แก่ ส่งเสริมให้มีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่แก่งแย่งเพื่อนในห้องโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมให้ทราบถึงประโยชน์การละเว้นสิ่งเหล่านี้ 2) อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะได้แก่ ส่งเสริมให้โรงเรียนมีมาตรการจัดระเบียบในการสร้างวินัยให้กับนักเรียน เช่น จัดเก็บอุปกรณ์ในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน 3) กาเมสุมิจจารากับกามสังวรได้แก่ จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาโดยนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาช่วยชี้ให้เห็นถึงโทษของสิ่งเหล่านั้น 4) มุสาวาทกับสังจะได้แก่ จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนให้ประพฤติตนในความถูกต้องเที่ยงธรรมมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและ 5) สุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสามารถยับยั้งชั่งใจละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มาจัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ เช่น งานวันเกิดหรือวันปีใหม่ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตปรัชญา ชีวิตคนไทย วัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรมล้วนสืบเนื่องมาจากปรัชญาทางพระพุทธศาสนา การมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมย่อมก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เข้าใจทัศนคติและรูปแบบของการปฏิบัติตน เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนากาย ความคิด จิตใจและทักษะในการดำเนินชีวิตให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม มีทัศนคติที่ถูกต้อง ค่านิยมที่เหมาะสมดีงาม ย่อมสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความสำนึกในบทบาทของพุทธศาสนิกชนที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทนา อังสุวรังสี พบว่า ประชากรส่วนใหญ่

ยังคงมีค่านิยมและปฏิบัติต่อเบญจศีลสอดคล้องตามหลักทฤษฎีคือ มีความเห็นว่าเบญจศีลมีความสำคัญมากและบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคมและเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สุคติ พรั่งพร้อมด้วยทรัพย์และถึงความดับทุกข์ได้ อีกทั้งเห็นว่าเบญจศีลไม่ขัดกับสภาพสังคมปัจจุบันในการประกอบอาชีพหรือการพัฒนาความเจริญของชาติ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนยังคงมีค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศีลเบี่ยงเบน สืบเนื่องมาจากปัจจัย 3 ประการคือ อาชีพ ความเจริญทางด้านวัตถุและความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตเมือง ดังนั้นหมู่บ้านชนบทจะยังคงรักษาค่านิยมและการปฏิบัติต่อเบญจศีลได้ถูกต้องมากกว่าหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองซึ่งมีความใกล้ชิดกับเขตเมือง (นันทนา อังสุรังสี, 2533)

ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากคือ ด้านกาเมสุมิฉาจารกับการกามสังวร ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ละเว้นจากการคิด พูดหรือกระทำในทำนองชั่วสาวกับผู้อื่น ละเว้นจากการดู การอ่านและการฟังสื่อที่ทำให้เกิดกิเลส สามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้หลงใหลไปกับสิ่งชั่วร้ายที่ไม่ดีได้เพราะได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีงามจากบรรพบุรุษจึงทำให้นักเรียนปฏิบัติในด้านนี้ได้ดีเยี่ยมทำให้มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรึงจิต รุ่งมะลิ่ง พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจคำสอนเรื่องเบญจศีลซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการถ่ายทอดอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา ครูอาจารย์ พระสงฆ์และญาติส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีการปฏิบัติตามเบญจศีลบ้างอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุดและยังมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักเบญจศีล แต่มีบางพฤติกรรมที่ปฏิบัติสวนทางกับหลักเบญจศีลในแต่ละข้อ แม้ว่าจะไม่ผิดศีลทีเดียว แต่ก็ทำให้ศีลต่างพร้อย เช่น เคยชกต่อยเพื่อน เคยฆ่าสัตว์ เคยมีเพศสัมพันธ์เป็นต้น ซึ่งมีบางพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างก็มีการทำผิดบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชิน เช่น การพูดโกหก ฆ่าสัตว์ ตบยุง เป็นต้น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากคือ ด้านมุสาวาทกับสัจจะ (ตรึงจิต รุ่งมะลิ่ง, 2547) ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ด้านนี้ถึงแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมข้อนี้ได้ดียิ่งกว่าจะเป็นเรื่องละเว้นจากการพูดปดกับคนอื่น ละเว้นจากการพูดชั่วร้ายทำให้เพื่อนในห้องเรียนแตกความสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบ ช่วยพูดไม่ปกปิดความผิดของเพื่อนจึงทำให้นักเรียนปฏิบัติในด้านนี้ได้ดีอยู่ทำให้มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรึงจิต รุ่งมะลิ่ง, พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจคำสอนเรื่องเบญจศีลซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการถ่ายทอดอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา ครูอาจารย์ พระสงฆ์และญาติส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีการปฏิบัติตามเบญจศีลบ้างอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุดและยังมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักเบญจศีล แต่มีบาง

พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามทางกับหลักเบญจศีลในแต่ละข้อ แม้ว่าจะไม่ผิดศีลทีเดียวแต่ก็ทำให้ศีลต่างพร้อยเช่นเดียวกัน (ตรึงจิตร รุ่งมะลิ่ง, 2547)

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม่เรียงที่มีเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพบิดามารดา รายได้ต่อเดือนของบิดามารดาต่างกัน พบว่า จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเพศมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมแตกต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้นักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชากรศาสตร์มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมทั้งเพศหญิงและชายไม่แตกต่างกันเนื่องด้วยวิถีชีวิตของสังคมไทยเป็นแบบวิถีพุทธ การดำเนินชีวิตของเพศหญิงและชายไม่แตกต่างกันเพราะได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กยังเป็นการใช้ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนซึ่งเป็นผู้รับการศึกษาและได้รับการอบรมแล้วทำให้ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ พระมหากรุณิษฐ์ แสงทอง พบว่า โดยรวมระดับเจตคติและการปฏิบัติของเยาวชนต่อหลักเบญจศีลเบญจธรรมอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับความต่างกันทางเพศ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อเปรียบเทียบกับความต่างกันของระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน (พระมหากรุณิษฐ์ แสงทอง, 2547)

จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่านักเรียนที่มีระดับชั้นปีต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้นักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชากรศาสตร์มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมแตกต่างกันระดับการศึกษาของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมี 6 ระดับชั้นและวิถีการดำเนินชีวิตความรู้และประสบการณ์ก็แตกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจึงมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาวัน เชษฐโสโกโณ (เชื้อกุลชาติ) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน (พระมหาวัน เชษฐโสโกโณ (เชื้อกุลชาติ), 2552)

นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนไม่เรียงประชากรศาสตร์มีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล

เบญจธรรมแตกต่างกันระดับการศึกษาของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมี 6 ระดับชั้นและวิธีการดำเนินชีวิตความรู้และประสบการณ์ก็แตกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจึงมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมที่ต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวัน เชษฐโสภณ (เชื้อกุลชาติ), พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน (พระมหาวัน เชษฐโสภณ (เชื้อกุลชาติ), 2552)

นักเรียนโรงเรียนที่มีอาชีพของบิดามารดาต่างกันมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของส่วนบุคคลการปลูกฝังของแต่ละคนทั้งประสบการณ์ความรู้ความสามารถไม่เหมือนกัน บิดามารดาอยู่ในสถานภาพที่ต่างกัน การปลูกฝังด้วยวัฒนธรรมอันดีงามให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมได้ไม่เหมือนกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวัน เชษฐโสภณ (เชื้อกุลชาติ), พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันและนักเรียนโรงเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของส่วนบุคคลการปลูกฝังของแต่ละคนทั้งประสบการณ์ความรู้ความสามารถไม่เหมือนกัน บิดามารดาอยู่ในสถานภาพที่ต่างกัน การปลูกฝังด้วยวัฒนธรรมอันดีงามให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมได้ไม่เหมือนกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวัน เชษฐโสภณ (เชื้อกุลชาติ), พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอายุ อาชีพ

รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน (พระมหาวัน เซษฐโสภณ (เชื้อกุลชาติ), 2552)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ 3.1 ปาณาติบาตกับเมตตากฎาได้แก่ ส่งเสริมให้มีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยู่เสมอ ไม่แก่งแย่งในในห้องโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ในการส่งเสริมให้ทราบถึงประโยชน์ การละเว้นสิ่งเหล่านี้ 3.2 อทินนาทานกับสัมมาอาชีวะได้แก่ ส่งเสริมให้โรงเรียนมีมาตรการจัดระเบียบในการสร้างวินัยให้กับนักเรียน เช่น จัดเก็บอุปกรณ์ในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน 3.3 กาเมสุมิฉฉาจารกับกามสังวรได้แก่ จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาโดยนำหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาช่วยชี้ให้เห็นถึงโทษของสิ่งเหล่านั้น 3.4 มุสาวาทกับสัจจะ ได้แก่ จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนให้ประพฤติตนในความถูกต้องเที่ยงธรรมมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและ 3.5 สุราเมรย์กับสติสัมปชัญญะได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสามารถยับยั้งชั่งใจละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มาจัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ เช่น งานวันเกิดหรือวันปีใหม่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภาสิต สุขวรรณคดี (สุภาสิต), พบว่า ควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรม รักษาศีลและรู้โทษของการละเมิดศีลด้วย (พระมหาภาสิต สุขวรรณคดี (สุภาสิต), 2547)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวิเคราะห์แยกรายด้าน พบว่า ด้านปาณาติบาตกับเมตตากฎาอยู่ในระดับมาก ด้านอทินนาทานกับสัมมาอาชีวะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกาเมสุมิฉฉาจารกับกามสังวรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านด้านมุสาวาทกับสัจจะอยู่ในระดับมาก ด้านสุราเมรย์กับสติสัมปชัญญะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ที่มีเพศต่างกันพบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกัน ระดับชั้นปีต่างกันพบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ระดับเกรดเฉลี่ยต่างกันพบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาต่างกันพบว่ามีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์

อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา คือ ส่งเสริมให้มีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่แก่งแย่งเพื่อนในห้องโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมให้ทราบถึงประโยชน์การละเว้นสิ่งเหล่านี้ ส่งเสริมให้โรงเรียนมีมาตรการจัดระเบียบในการ สร้างวินัยให้กับนักเรียน จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาโดยนำหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาช่วยชี้ให้เห็นถึงโทษของสิ่งเหล่านั้น จัดกิจกรรมเพื่ออบรม ให้กับนักเรียนให้ประพฤตินในความถูกต้องเที่ยงธรรมมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสามารถยับยั้งชั่งใจละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มาจัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วย 1) ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรรม ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยการจัดกิจกรรมในวัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะเพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของเมตตาธรรมตามแนวพุทธ 2) ด้านอทินนาทานกับสัมมาอาชีวะ ควรส่งเสริมนักเรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยการจัดกิจกรรมในวัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจนำหลักธรรมไปใช้ควบคู่กับการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของเมตตาธรรมตามแนวพุทธเห็นถึงโทษของการหาเลี้ยงชีพที่อาศัยเสี่ยงโชค เช่น การพนัน การเล่นหวยโดยชี้ให้เห็นถึงโทษทั้งโลกและทางธรรม การเชิญวิทยากรบรรยายความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยใช้หลักธรรมมาควบคู่ 3) ด้านกาเมสุมิจฉาจารกับกาม ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรมโดยการจัดกิจกรรมในวัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะเพื่อให้นักเรียนเข้าใจนำหลักธรรมไปใช้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตในการครองเรือน จัดกิจกรรมในวัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะเพื่อให้เข้าใจนำหลักธรรมไปใช้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตละเว้นจากการคิดพูดหรือกระทำในทำนองชู้สาว ชี้ให้นักเรียนเห็นถึงโทษของการไม่ยับยั้งชั่งใจควบคุมตนเองในทางกามารมณ์โดยชี้ให้เห็นถึงโทษทั้งโลกและทางธรรม 4) ด้านมุสาวาทกับสัจจะ ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรมโดยการจัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้นักเรียนประพฤตินในความถูกต้องเที่ยงธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตในการครองตน ชี้ให้นักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น จัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้นักเรียนประพฤตินในความถูกต้องเที่ยงธรรมสามัคคีปรองดอง รู้จักขอโทษผู้อื่นเมื่อทำผิดและ 5) ด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะ ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรมโดยการจัดกิจกรรมให้วัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะเพื่อให้นักเรียนเข้าใจนำหลักธรรมไปใช้ควบคู่กับการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมให้วัดมีส่วนร่วมในการแนะนำธรรมะและอบรมสมาธิเพื่อก่อให้เกิดสติในการเรียนของตนเองและชี้ให้นักเรียนเห็นถึงโทษของการไม่ยับยั้งชั่งใจ ทำร้ายหรือให้ร้ายป้ายยาโดยชี้ให้เห็นถึงโทษทั้งโลกและทางธรรมของการไม่ละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มาจัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2545). สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ตริงจิตร รุ่งมะลิ่ง. (2547). ความเชื่อเรื่องเบญจศีลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จังหวัดนครปฐม. ใน ปริญาศิลปศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นนทนา อังสุรังสี. (2533). การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบทที่อยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. ใน ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาภาสิต สุขวรรณดี (สุภาสิต). (2547). การรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคสมทบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2547. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหากรุณัฏฐ์ แสงทอง. (2547). เจตคติและการปฏิบัติของเยาวชนต่อหลักเบญจศีล-เบญจธรรม. ใน ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พระมหาวัน เชษฐโสภโณ (เชื้อกุลชาติ). (2552). เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพล สังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน ปริญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2549). การวิจัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). เบญจศีลเบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์*
DEVELOPING A PARTICIPATORY QUALITY ASSURANCE SYSTEM:
A CASE STUDY OF UTTARADIT SPECIAL EDUCATION CENTER

จารุวัฒน์ ทองชูใจ

Jaruwat Thongchoojai

หยกแก้ว กมลวรเดช

Yokkaew Kamolvoradej

สุกัญญา รุจิเมธธาส

Sukunya Rujimethabhas

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

E-mail: gamejaruwat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 37 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ครูและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ ร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษา

* Received April 17, 2022; Revised April 15, 2022; Accepted June 20, 2022

ของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ คือ ร่วมนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ คือ ร่วมประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 4) การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา คือ ร่วมจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา, ส่วนร่วม, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstracts

The Objectives of this research article were to study problems of the implementation of the quality assurance system and to develop a participatory educational quality assurance system of Uttaradit special education centers. The research is qualitative. The population and key informants were 37 administrators, teachers, and educational institutions committees, and 1 expert from the Office of Special Education Bureau. Key informant obtained by purposive sampling. The research instrument was an interview form on the problems of the implementation of the participatory educational quality assurance system of the Uttaradit Special Education Center and a workshop record form on the development of participatory educational quality assurance system of the Uttaradit Special Education Center. Analyze data by content analysis. The results showed that Conditions of problems in the implementation of the participatory educational quality assurance system of special education centers In Uttaradit Province, teachers and personnel lacked knowledge, understanding and participation in the implementation of the educational quality assurance system. Developing a participatory educational quality assurance system of special education centers The provinces of Uttaradit are as follows: 1) Participation in planning is participation in setting educational standards of educational institutions. and prepare a plan to improve the quality of educational management of educational institutions that focus on quality according to educational standards 2) Participation in the operation is participation in the implementation of the educational management development plan of the educational institution. 3) Participation in the audit is participation in the

evaluation and examination of the quality of education within the educational institution. and follow up on the performance to ensure quality according to educational standards and 4) Participation in development improvement is participation in self-assessment report and continuous improvement of educational quality of educational institutions.

Keywords: Quality Assurance System, Participatory, Special Education Center

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) และตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่ พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (กฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561) ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ (กฤษฎา พรหมอินทร์, 2555)

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับคุณภาพดี และ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับคุณภาพดี โดยคณะผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ว่า ควรระบุข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญให้สมบูรณ์

ยิ่งขึ้น ส่วนการนำเสนอแต่ละมาตรฐานตามวงจรการควบคุมคุณภาพ พบว่า ด้านการวางแผน และด้านวิธีดำเนินงานชัดเจนดี แต่ด้านการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขยังมีรายละเอียดน้อย นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรระบุ ข้อมูลที่เป็นจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาและควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินตนเองให้ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้รับทราบถึงผลการจัดการศึกษาผ่านหลากหลายช่องทาง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2564)

จากการสังเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ ร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ คือ ร่วมนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ คือ ร่วมประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา คือ ร่วมจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (พระเมธีปริยัตินา, 2564) ; (ทิพย์ชนก มณี นวล, 2564) ; (พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี, 2562) ; (ศิริินภา สมศรี, 2560) ; (จุไรรัตน์ จุรณ ทรศน์, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้มีความเหมาะสม และเป็นไปได้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (กลุ่มเป้าหมาย)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 37 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์และมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 37 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์และมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

ระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการศูนย์

การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 2 คน ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 34 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 1 คน

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

2. ผู้วิจัยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำสภาพปัญหาในระยะที่ 1 มาเป็นประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการตามวาระการประชุม และร่วมกันร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ และสรุปผลการประชุมโดยให้ที่ประชุมตรวจรับรองผลการประชุมก่อนปิดการประชุม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 38 คน ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 2 คน ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 34 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสรุปรายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการตามวาระต่างๆ เพื่อนำมาสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งตามขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครูขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อนำมากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเป้าหมายความสำเร็จ และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อนำมากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเป้าหมายความสำเร็จ

1.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ครูและผู้เกี่ยวข้องขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ไม่เป็นไปตามสภาพจริง ศูนย์ฯ ขาดการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาที่ชัดเจน ครูไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ ครูขาดความตระหนักเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา ครูไม่เข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาของสถานศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมในการประมาณการงบประมาณรายรับรายจ่ายของสถานศึกษาและกำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์ร่วมกัน และศูนย์ฯ ขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกัน

1.3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ครูไม่ทราบแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินโครงการ กิจกรรม ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนโครงการ กิจกรรม ที่ถูกต้อง ยังขาดการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงาน โครงการ

กิจกรรมต่างๆ และแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ไม่ตอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1.4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสมกับเกณฑ์แต่ละประเด็นพิจารณา ครูขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ศูนย์ฯ ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บร่องรอยหลักฐานในแต่ละประเด็นพิจารณายังไม่น่าเชื่อถือ ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา แคปีละ ครั้ง 1 ขาดการกำหนดปฏิทินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ขาดการมีส่วนร่วมของบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เป็นต้น ครูขาดการมีส่วนร่วมในการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน

1.5 ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ศูนย์ฯ ขาดเครื่องมือในการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ครูยังขาดการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบัน ขาดปฏิทินในการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน และมีการสรุปข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา แคปีละ ครั้ง 1

1.6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง พบว่า ครูขาดความตระหนักในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทำให้ขาดวุฒิบัตร เกียรติบัตร/และรางวัลที่เป็นแบบอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ยังขาดการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ครูยังขาดการมีส่วนร่วมในการรายงานและเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง วิธีการรายงานและเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องยังไม่หลากหลายและชัดเจน และครูยังขาดการมีส่วนร่วมในการนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งตามขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา นำคู่มือไปเผยแพร่ตามช่องทางต่างๆ ทดสอบความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้

2.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา จัดให้มีการประชุมชี้แจงแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง เผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านเว็บไซต์ ทดสอบความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี วิเคราะห์ประสิทธิภาพของงานและโครงการตามแผนปฏิบัติการ ตรวจสอบการดำเนินงานตามปฏิทินที่กำหนดไว้ เดือนละ 1 ครั้ง นิเทศ กำกับ ติดตาม ไตรมาสละ 1 ครั้ง จัดให้มีการสะท้อนผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี นำผลสรุปการดำเนินงานมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนางานในถัดไปและเผยแพร่ผลให้คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาผ่านเว็บไซต์

2.3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการประชุมชี้แจงแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้กับหัวหน้ากลุ่มงาน เกี่ยวกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา แบบฟอร์มการเขียนงาน โครงการ กิจกรรม แบบฟอร์มสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มงานเพื่อวางแผนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำกับ ติดตามการดำเนินโครงการ กิจกรรม งานตามปฏิทินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไตรมาสละ 1 ครั้ง นำผลที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตามไปประชุมการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไข พัฒนางานในครั้งต่อไป ในแต่ละวงรอบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และนำผลการดำเนินงานไปเผยแพร่ในการประชุมประจำเดือน

2.4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีการชี้แจงขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทบทวนแบบจัดเก็บข้อมูลแต่ละมาตรฐาน กำกับ ติดตามการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศแต่ละมาตรฐาน และรายงานในการประชุมประจำเดือน จัดทำสารสนเทศที่สอดคล้องกับแต่ละมาตรฐาน และนำเสนอผลการดำเนินงานแต่ละมาตรฐานให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทราบ

2.5 ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรมีการให้ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพดำเนินการติดตามตรวจสอบภาคเรียนละ ครั้ง 1 เผยแพร่ผลการติดตามตรวจสอบแต่ละครั้งให้บุคลากรได้รับรู้ และผู้รับผิดชอบรวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจัดระบบให้ส่งต่อการตรวจสอบ

2.6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรายงานการประเมินตนเองรายบุคคลและของสถานศึกษา ประชุมชี้แจงแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคลและรายงานการประเมินตนเองสถานศึกษา ปรับปรุงรูปแบบการจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล เผยแพร่รูปแบบการเขียนรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล จัดประชุมสังเคราะห์สารสนเทศจากรายงานการประเมินตนเองของครูเพื่อรวบรวมเป็นรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเอง ให้กับ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลาย

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ ร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ คือ ร่วมนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ คือ ร่วมประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา คือ ร่วมจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริณาสมศรี ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชิงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามะหะสาร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การร่วมกันวางแผน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การร่วมกันดำเนินการ รองลงมา คือ การร่วมกันปรับปรุงและนำไปใช้ และ ที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน (ศิริณา สมศรี, 2560) และ สอดคล้องกับ ทิพย์ชนก มณีนวล ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านในเหมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า 1) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านในเหมือง พบว่า โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการดำเนินงาน ด้านการวางแผน ด้านการตรวจสอบและทบทวน และด้านการพัฒนาและปรับปรุง (ทิพย์ชนก มณีนวล, 2564)

2. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี แบ่งตามขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ; (สุภา แสงสุวรรณ, 2562)

2.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา นำคู่มือไปเผยแพร่ตามช่องทางต่างๆ ทดสอบความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐาน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ และสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเป้าหมายความสำเร็จ ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบทบทวนเพื่อพิจารณาความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และนำไปสู่การปฏิบัติสามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง และขั้นตอนที่ 5 ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา จัดให้มีการประชุมชี้แจงแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ปีละ 1 ครั้ง เผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านเว็บไซต์ ทดสอบความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี วิเคราะห์ประสิทธิภาพของงานและ

โครงการตามแผนปฏิบัติการ ตรวจสอบการดำเนินงานตามปฏิทินที่กำหนดไว้ เดือนละ 1 ครั้ง นิเทศ กำกับ ติดตาม ไตรมาสละ 1 ครั้ง จัดให้มีการสะท้อนผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม สรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี นำผลสรุปการดำเนินงานมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนา งานในปีถัดไปและเผยแพร่ผลให้คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาผ่านเว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้อง กับหลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพแบบมีส่วนร่วมกับการจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง คุณภาพสถานศึกษา ทั้งระบบตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน 3) การมีส่วนร่วมใน การติดตาม ตรวจสอบและประเมิน และ 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการ ดำเนินงาน

2.3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการ ประชุมชี้แจงแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้กับหัวหน้ากลุ่ม งาน เกี่ยวกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปีของ สถานศึกษา แบบฟอร์มการเขียนงาน โครงการ กิจกรรม แบบฟอร์มสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มงานเพื่อวางแผนการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำกับ ติดตามการดำเนินโครงการ กิจกรรม งาน ตามปฏิทินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไตรมาสละ 1 ครั้ง นำผลที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตามไปประชุมการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไข พัฒนางานในครั้ง ต่อไป ในแต่ละวงรอบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และนำผลการดำเนินงานไปเผยแพร่ในการ ประชุมประจำเดือน ซึ่งสอดคล้องกับการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่ การปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนด แนวทางในการปฏิบัติงานตามโครงการ กิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการ เพื่อระบุ รายการใช้จ่ายงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อจัดลำดับความสำคัญ ของการดำเนินโครงการ กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเพื่อกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมี การชี้แจงขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทบทวนแบบจัดเก็บข้อมูลแต่ละ มาตรฐาน กำกับ ติดตามการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศแต่ละมาตรฐาน และรายงานในการ ประชุมประจำเดือน จัดทำสารสนเทศที่สอดคล้องกับแต่ละมาตรฐาน และนำเสนอผลการ ดำเนินงานแต่ละมาตรฐานให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทราบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการ

พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 กล่าวว่าสถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

2.5 ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรมีการให้ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพดำเนินการติดตามตรวจสอบภาคเรียนละ ครั้ง 1 เผยแพร่ผลการติดตามตรวจสอบแต่ละครั้งให้บุคลากรได้รับรู้ และผู้รับผิดชอบรวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจัดระบบให้ง่ายต่อการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 กล่าวว่าสถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบพร้อมกับสร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรายงานการประเมินตนเองรายบุคคลและของสถานศึกษา ประชุมชี้แจงแนวทางการการจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคลและรายงานการประเมินตนเองสถานศึกษา ปรับปรุงรูปแบบการจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล เผยแพร่รูปแบบการเขียนรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเองรายบุคคล จัดประชุมสังเคราะห์สารสนเทศจากรายงานการประเมินตนเองของครูเพื่อรวบรวมเป็นรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเอง ให้กับ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะทำงาน 2) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ 3) เขียนรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 4) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และ 5) รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ สภาพปัญหา คือ ครูและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ควรให้คณะผู้บริหาร ครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ ร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินการ คือ ร่วมนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ คือ ร่วมประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา คือ ร่วมจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ในครั้งนี้ จะเกิดประโยชน์ต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่นๆ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก 2) ควรกำหนดผู้รับชอบและขั้นตอนในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมให้ชัดเจน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานและความเป้าหมายสำเร็จที่เหมาะสมกับการจัดการสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์กรด้วยเครื่องมือต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3 (23 กุมภาพันธ์ 2561).
- กฤษฎา พรหมอินทร์. (2555). ชุดเอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ. พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39.
- จุไรรัตน์ จุรณทรศน์. (2559). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลระนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ทิพย์ชนก มณีนวล. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านในหมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระมหาสุชาติพงษ์ วรทสสี. (2562). การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาฯ วิทยาเขตแพร่, 14(1), 73-90.
- พระเมธีปริยัติธาดา. (2564). การประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 375-389.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 15 (19 สิงหาคม 2542).
- ศิริินภา สมศรี. (2560). สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารใน กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. ใน สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2564). รายงานการประเมินคุณภาพ ภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี วัตถุประสงค์พิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ชุดเอกสารแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เล่มที่ 1-5. กรุงเทพมหานคร: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตติ้ง.
- สุภา แสงสุวรรณ. (2562). คู่มือการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ.2561. สงขลา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

การศึกษาอิทธิพลส่งผลต่อระบบบริหารสถานศึกษา
ของเทศบาลจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย*

STUDY OF INFLUENCE GOVERNMENT POLICIES AFFECTING
THE EDUCATIONAL SYSTEM ADMINISTRATION OF THE ROI ET
MUNICIPALITY UNDER THE DEPARTMENT OF LOCAL GOVERNMENT
PROMOTION MINISTRY OF INTERIOR

นุชากร มาศหมาดล

Nuchakorn maschamadol

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkok Thonburi University, Thailand

E-mail: nuchakornm@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์การ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ สภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ที่ส่งผลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล ประกอบด้วยระบบย่อย คือ ด้านนำเข้า มีองค์ประกอบ คือ นโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์การ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ และสภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบ คือการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และการกระจายอำนาจ ด้านผลผลิต มีองค์ประกอบ คือผู้บริหารทุกระดับมีความรู้ ความสามารถในการบริหารอย่างมืออาชีพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และมีภาวะผู้นำในการบริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และบริการที่มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด และได้รับความ

* Received April 20, 2022; Revised May 13, 2022; Accepted June 19, 2022

ชื่นชม ความไว้วางใจ จากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน สู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความเจริญงอกงามและมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ความสามารถในการคิดเป็น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากผลการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วมและการกำกับ ติดตาม ประเมินผล

คำสำคัญ: ระบบการบริหารสถานศึกษา, อิทธิพลของนโยบายรัฐบาล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were: to Study the influence of government policies, ministries, departments, organizations, relevant laws, Acts, regulations, regulations, the current state of educational institutions of local government organizations. setting the direction of educational management administration education school arrangement Participation in and supervising, monitoring, and evaluating affecting the municipal school administration system Roi Et Province under the Department of Local Government Promotion Ministry of Interior. The results of the research revealed that Municipal school administration system Consisting of subsystems, namely, imports, with components such as government policies, ministries, departments, organizations, relevant laws, Acts, rules, regulations and the current state of educational institutions of local administrative organizations. In the process aspect, there are components which are the direction of education management. administration education school arrangement Engaging, directing, monitoring, evaluating and decentralizing. In terms of productivity, there are components, namely executives at all levels have knowledge. Professional management abilities adhere to good governance and have leadership in management. Teachers and educational personnel have potential in teaching and learning management. and quality service efficiency and effectiveness Students are physically, mentally, emotionally, socially and intellectually qualified. have knowledge and virtue live in society happily Parents and local residents are satisfied with the municipality. Roi Et Province and received appreciation and trust from all stakeholders in

cooperating in the development of a sustainable educational institution management system. to a lifelong learning. The Terms of teacher performance of the teacher performance quality that growth of student morality. The ability of student and the student achievement are developed that it is the result of setting the point of how to set the good education for students and have a participation and to direct following into evaluation.

Keywords: school administration system, Influence of government policy, local government organizations

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างรอบด้าน และเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ การศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด ซึ่งกระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2563) และจากการศึกษาติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดดี คือ ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ด้วยความสำคัญของการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น หลายองค์กรได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลการศึกษา ได้มีการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาที่สำคัญ เช่น ปัญหาโรงเรียนท้องถิ่นไม่ได้มีการพัฒนาครู ให้เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถอย่างเช่นที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพราะ

ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร และจากการศึกษาปัญหาการศึกษาไทย ของ อีริยทุธ พรพจน์ธนา มาศ พบว่าปัญหาการศึกษาประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับครู หลักสูตร ผู้เรียน ผู้บริหาร งบประมาณ การจัดการเรียนการสอนการบริหาร นโยบายจากภาครัฐ สภาพเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว สังคมและวัฒนธรรม และ ระบบการวัดประเมินผลผู้เรียน (อีริยทุธ พรพจน์ธนา มาศ, 2558)

ด้วยความสำคัญและปัญหาดังกล่าว การศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาของรัฐ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เป็นกระจายอำนาจทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากรัฐได้มองเห็นว่าชุมชนจะช่วยเหลือ และพัฒนาการศึกษาให้เกิดคุณภาพสนับสนุน และส่งเสริมการทำงานระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดจุดหมายเดียวกัน มีการพัฒนาร่วมกัน ทำให้ผู้วิจัยเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญ ที่จะศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อระบบบริหารสถานศึกษาของเทศบาลจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์การ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ สภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และ กำกับติดตาม ประเมินผล ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร ได้แก่ผู้บริหารระดับนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีที่ดูแลฝ่ายการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งสิ้น 893 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ระบบโควตาในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านต่าง ๆ จำนวน 40 คน โดยไม่นับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซ้ำในแต่ละด้าน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร ได้แก่ ครูและผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 4,335 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์การแบ่ง เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล 498 คน

สถานะภาพ	จำนวน
ครู	131
ผู้ปกครองนักเรียน	367
รวม	498

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นหลัก ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมทุกประเด็น ผู้วิจัยจึงใช้คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ในการสัมภาษณ์และแบบประเมินต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบบสอบถามเป็นแบบประมาณมาตราส่วน ประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ทสเกล (Likert's Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวความคิด หลักการทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาสร้างคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษา ในด้าน (1) นโยบายรัฐบาลกระทรวง กรม องค์กร (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ.ระเบียบ ข้อบังคับ (3) สภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา (5) การจัดการศึกษา (6) การจัดสถานศึกษา (7) การมีส่วนร่วม (8) กำกับ ติดตาม ประเมินผล และ (9) ระบบการบริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 1) อาจารย์ที่ปรึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ขึ้นไปทุกข้อ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รวมทั้งฉบับ 0.973 และในแต่ละข้อคำถามมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.972 – 0.973

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) (2) จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ที่เกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในบทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กร

2. เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บริหาร ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม แจกกับครูจำนวน 131 ชุด และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 367 ชุด รวม จำนวน 498 ชุด ในเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยตนเอง และอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามโดยละเอียด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive Analysis) เป็นหลัก เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเพื่อบูรณาการ และหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยในส่วนของเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำมาวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อมูลจริงที่ค้นพบ เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุป การตีความ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์ เมื่อผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนมาเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. บันทึกรหัสแบบสอบถามแต่ละฉบับ เพื่อนำไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาอิทธิพลที่ส่งผลต่อระบบบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

การศึกษาอิทธิพลของนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์กร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ สภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และ กำกับ

ติดตาม ประเมินผล ที่ส่งผลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล ประกอบด้วยระบบย่อย คือ ด้านนำเข้า มีองค์ประกอบ คือ นโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์กร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ และสภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน กระบวนการ มีองค์ประกอบ คือการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การ จัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และการกระจายอำนาจ ด้านผลผลิต มี องค์ประกอบ คือผู้บริหารทุกระดับมีความรู้ ความสามารถในการบริหารอย่างมืออาชีพ ยึดหลัก ธรรมาภิบาล และมีภาวะผู้นำในการบริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพในการ จัดการเรียนการสอน และบริการที่มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักเรียนมี คุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม อยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด และได้รับความชื่นชม ความไว้วางใจ จากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการให้ความร่วมมือในการ พัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน สู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบการบริหาร สถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด

รายการสอบถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปล ความหมาย
1. ด้านนโยบายรัฐบาลกระทรวง/กรม/องค์กร	4.5867	.48018	มากที่สุด
2.ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. /ระเบียบ /ข้อบังคับ	4.5863	.51396	มากที่สุด
3.ด้านสภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	4.5980	.47750	มากที่สุด
4.ด้านการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา	4.6267	.43239	มากที่สุด
5.ด้านการจัดการศึกษา	4.6276	.43453	มากที่สุด
6.ด้านการจัดสถานศึกษา	4.6438	.37440	มากที่สุด
7.ด้านการมีส่วนร่วม	4.6616	.38518	มากที่สุด
8.ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล	4.6801	.38882	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.6801 รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ย 4.6616 ด้านการจัดสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.6438 ด้านการจัด การศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.6276 ด้านการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.6267 ด้าน สภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย 4.5980 ด้านนโยบาย รัฐบาลกระทรวง/กรม/องค์กรมีค่าเฉลี่ย 4.5867 และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. /ระเบียบ

/ข้อบังคับมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.5863 โดยทุกด้านมีระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาอิทธิพลที่ส่งผลต่อระบบบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

ระบบการบริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่าประกอบด้วยระบบย่อย 3 ด้าน คือ ด้านนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งระบบการบริหารสถานศึกษานี้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ส่งผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการบริหาร ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานด้านการจัดการศึกษา ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผล ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนด้านนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์กร ด้านสภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ พิษสิงห์ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีกระบวนการป้อนกลับในระบบ ดังนี้ 1)องค์ประกอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและการนำนโยบายสู่การจัดการศึกษา 2)องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผนการประเมินผลงานและสรุปผลงาน และ 3) องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ คู่มือการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ (อนงค์ พิษสิงห์, 2553) และสอดคล้องกับงานวิจัยของมุกดา เลขะวิวัฒน์ ได้ศึกษาการพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าได้ว่าระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีตัวแปรสูงสุดจากตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร รองลงมาคือตัวแปรด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ (มุกดา เลขะวิวัฒน์, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรยุทธ พรพจน์ธนาศ พบว่าปัญหาการศึกษาประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับครู หลักสูตร ผู้เรียน ผู้บริหาร งบประมาณ การจัดการเรียนการสอนการบริหาร นโยบายจากภาครัฐ สภาพเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว สังคมและวัฒนธรรม และ ระบบการวัดประเมินผลผู้เรียน (ธีรยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผล จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเกตการณ์ ศึกษาจากเอกสาร และจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ระบบการบริหารสถานศึกษานี้มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ส่งผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการบริหาร และผลการทดสอบสมมติฐานด้านการจัดการศึกษา ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พรบ. ระเบียบ ข้อบังคับ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด และสามารถพยากรณ์แนวโน้มระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร้อยละ 64.00 ส่วนด้านนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม องค์กร ด้านสภาพปัจจุบันสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ 1. เทศบาลควรรนำทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มีรูปแบบการบริหารจัดการและงบประมาณด้วยวิธีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภายในเทศบาล และมีโครงสร้างการบริหารที่เกิดจากภาคีความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน รวมทั้งมีศักยภาพในการบริหารงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกในการจัดการศึกษาทุกระดับ 2. เทศบาลควรกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการและตัดสินใจให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีคุณภาพ สนองความต้องการชุมชนได้ เนื่องจากสถานศึกษาได้แสดงถึงความพยายามในการก้าวพ้นข้อจำกัดที่แม้สถานศึกษายังไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล แต่มีกรอบการทำงานที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป 3. เทศบาลควรสร้างความเข้าใจระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ให้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยใช้อาคารสถานที่ เป็นองค์ประกอบในการส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดสถานศึกษา 4. ทิศทางการจัดการศึกษาของประชาชนในท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้มีความรู้ ทักษะอาชีพมากขึ้น เพิ่มเวลาการเรียนรู้ในสายอาชีพมากขึ้น ตั้งแต่ระดับประถม เช่นการทำอาหาร ศิลปะ ดนตรี กีฬา คอมพิวเตอร์ เรียนรู้ทักษะอาชีพควบคู่กับสายสามัญได้ 5. ควรเพิ่มช่องทางให้มากขึ้นกว่าเดิมในการเข้าถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบการบริหารสถานศึกษาของเทศบาลที่มีขนาดต่างกันในจังหวัดร้อยเอ็ด 2. ควรศึกษาการวิจัยประเมินผลการนำระบบการบริหารสถานศึกษาไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท ขนาด และความพร้อมของสถานศึกษา 3. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาในยุคการเรียนรู้ไร้พรมแดน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565). เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563. จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2020/10/2298_6153.pdf.
- ธีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2558) ปัญหาการศึกษาไทย การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 15(2), 48-55.
- มุกดา เลขาวิพัฒน์. (2555). การพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์ พิชสิงห์. (2553). การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย*

PERSONAL OPINIONS TO CREATIVE LEADERSHIP FOR MANAGERS OF
MUNICIPALITIES IN THE CENTRAL REGION OF THAILAND

วัชร ณรงค์ฤทธิเดช

Vatchara Naronglitidach

ชมสุภัค ครุฑกะ

Chomsupak Cruthaka

ดวงเดือน จันทรเจริญ

Duangduen Chancharoen

กันยา สรรพกิจโกศล

Kanya Suphakijkosol

ผาณิต ถิรวงศ์ชัยพันธุ์

Phanit Tiravongchaipunt

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhang University, Thailand

E-Mail: Vatchara.best@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กรอบแนวคิดการวิจัยใช้แนวคิดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประชากร คือบุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 1,986 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ

* Received April 21, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 15, 2022

ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการการวิจัย พบว่า: 1) บุคลากรเทศบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการ และด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, 3.69, 3.65$ ตามลำดับ) ส่วนด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และ 2) บุคลากรเทศบาลที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, บุคลากรเทศบาล, เขตภาคกลางของประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study opinion of personals to creative leadership for managers of municipalities in the central region of Thailand. Furthermore, the researchers compare 2) opinion of personals to creative leadership for managers of municipalities in the central region of Thailand as classified by the demographical characteristics of gender, age, education. This is survey research, and used to conceptual framework of creative leadership. Using the multi-stage sampling method, The researcher selected a sample population consisting of 333 personals in the central region of Thailand from a total research population of 1,986 personals. The research instruments was a five-scale questionnaires designed to elicit data concerning opinion of personals to creative leadership for managers of municipalities in the central region of Thailand. Testing for quality, the researchers found that the instruments evinced the IOC was between 0.6-1.00, and reliability at the levels of 0.94. The data collected were to online pattern. The researchers analyzed the data collected in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. In addition, the t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) techniques. The study results revealed that 1) the opinion of personals to creative leadership for managers in an overall picture at a highest level ($\bar{X} = 3.65$). When considered in each aspect, it was found that the aspect of flexibility, imagination and motivation were at a high level ($\bar{X} = 3.70, 3.69, 3.65$ respectively). In regard to the aspects of vision was at a moderate level ($\bar{X} = 3.46$). 2) the personals who

differed in gender and education, in overall no differences in their opinion toward the creative leadership for managers of municipalities. Furthermore, the personals who differed in who differed in age, in overall was differences in their opinion toward the creative leadership for managers of municipalities at the statistically significant level of 0.05.

Keywords: Creative leadership, Personal of municipalities, The central region of Thailand

บทนำ

ประเทศไทยแบ่งเขตการบริหารออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง และกรม 2) ราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 76 จังหวัด 878 อำเภอ 7,255 ตำบล และ 3) ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (ประกอบ มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์, 2562) เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้เทศบาลเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศ โดยความท้าทายของการบริหารอยู่ภายใต้กฎหมายและภายใต้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ของรัฐบาล นอกจากนี้มีการควบคุม และแทรกแซงการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจากรัฐบาลกลาง และปัญหาสำคัญของเทศบาล คือ ปัญหาขยะ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2554)

นอกจากนี้ ปัญหาการปกครองท้องถิ่นไทยในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาทางด้านการบริหารงานแต่ละรูปแบบจะมีภาระหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนมีค่อนข้างน้อย การทับซ้อนของอำนาจ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดทับซ้อนพื้นที่กับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งความทับซ้อนดังกล่าวก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ ประชาชนและยังขาดเอกภาพในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น (ปณณธร เสียรชัยพฤกษ์, 2561)

จากปัญหาการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคลากรเทศบาลอย่างหนึ่งคือภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำ คือความสามารถในการชักนำกลุ่มให้ดำเนินงานไปอย่างบรรลุเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ (Robbins, S.

P., & Judge, T. A., 2011) และการนำภาวะผู้นำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้พนักงานแสดงพฤติกรรมสนับสนุนการทำงาน (Mondy, R. W., & Mondy, J. B., 2014)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล และสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเพื่อมาแก้ปัญหา และวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีสังคม และสิ่งแวดล้อมการปรับใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้ออกแบบกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสำรวจลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ในการทำงานในเขตเทศบาลภาคกลางของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย (ยกเว้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร) จำนวน 1,986 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) โดยเลือกจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก และจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ จากนั้นเลือกอำเภอจากจังหวัดที่มีเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จำนวนร้อยละ 50 ได้ 2 อำเภอ โดยจับฉลาก ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก และอำเภอเมืองสมุทรปราการ และสุ่มบุคลากรจากตำบลทั้งสองอำเภอ จาก 17 ตำบล โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) อย่างเป็นสัดส่วนของเทศบาลตำบล

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ใช้แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ (Zacko-Smith, et al, 2010) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ และ ด้านแรงจูงใจ

ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นบุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย (ยกเว้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร) ได้แก่ ภาคกลางตอนบนมีทั้งหมด 7 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุทัยธานี สุโขทัย และเพชรบูรณ์ และภาคกลางตอนล่างมีทั้งหมด 14 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 21 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ทำการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน ได้จังหวัดตัวอย่าง 2 จังหวัด 2 อำเภอ และ 17 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ 1 ท่าน เพื่อดำเนินตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่างมากกว่า 0.6 - 1.00 นำแบบสอบถามไป ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรของเทศบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ และด้านแรงจูงใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ดังนั้นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาจึงมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงถึงผู้บริหารเทศบาล และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เก็บด้วยตนเอง และเก็บข้อมูลออนไลน์ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้สถิติการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีคำนวณโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.1 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.0 ตามลำดับ

1.2 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.43 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 อายุไม่เกินหรือเท่ากับ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 และอายุ 51 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

1.3 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 41.5 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.2 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ดังตาราง 1

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ดังตาราง 2-4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรเทศบาล	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านจินตนาการ	3.69	0.71	มาก
2. ด้านความยืดหยุ่น	3.70	0.74	มาก
3. ด้านวิสัยทัศน์	3.46	0.94	ปานกลาง
4. ด้านแรงจูงใจ	3.65	0.84	มาก
โดยรวม	3.63	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรเทศบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ด้านด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.70$) ด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 3.69$) และด้านแรงจูงใจ ($\bar{X} = 3.65$) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านจินตนาการ	3.67	0.74	3.73	0.68	0.687	.492
2. ด้านความยืดหยุ่น	3.74	0.80	3.64	0.64	-1.246	.214
3. ด้านวิสัยทัศน์	3.45	0.95	3.47	0.93	0.215	.830
4. ด้านแรงจูงใจ	3.67	0.83	3.61	0.85	-0.749	.454
โดยรวม	3.63	0.74	3.61	0.65	-0.303	.762

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในภาพรวม ($p = .762$) และรายด้าน ได้แก่ ด้านจินตนาการ ($p = .492$) ด้านความยืดหยุ่น ($p = .214$) ด้านวิสัยทัศน์ ($p = .830$) และด้านแรงจูงใจ ($p = .454$) มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามอายุเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ด้านจินตนาการ					
ระหว่างกลุ่ม	4.474	3	1.491	3.001*	.031
ภายในกลุ่ม	163.487	329	.497		
รวม	167.961	332			
ด้านความยืดหยุ่น					
ระหว่างกลุ่ม	8.045	3	2.682	5.049*	.002
ภายในกลุ่ม	174.768	329			
รวม	182.813	332			
ด้านวิสัยทัศน์					
ระหว่างกลุ่ม	19.528	3	6.509	7.807*	.000
ภายในกลุ่ม	274.313	329	.834		
รวม	293.841	332			
ด้านแรงจูงใจ					
ระหว่างกลุ่ม	10.001	3	3.334	4.927*	.002
ภายในกลุ่ม	222.581	329	.677		
รวม	232.581	332			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	8.501	3	2.834	5.915*	.001
ภายในกลุ่ม	157.617	329	.479		
รวม	166.119	332			

$p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ในภาพรวม ($p = .001$) และทุกด้าน ได้แก่ ด้านจินตนาการ ($p = .031$) ด้านความยืดหยุ่น ($p = .002$) ด้านวิสัยทัศน์ ($p = .000$) และด้านแรงจูงใจ ($p = .002$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ด้านจินตนาการ					
ระหว่างกลุ่ม	1.526	3	.509	1.005	.391
ภายในกลุ่ม	166.435	329	.506		
รวม	167.961	332			
ด้านความยืดหยุ่น					
ระหว่างกลุ่ม	1.788	3	.596	1.083	.356
ภายในกลุ่ม	181.025	329	.550		
รวม	182.813	332			
ด้านวิสัยทัศน์					
ระหว่างกลุ่ม	2.609	3	.870	.982	.401
ภายในกลุ่ม	291.232	329	.885		
รวม	293.841	332			
ด้านแรงจูงใจ					
ระหว่างกลุ่ม	7.612	3	2.537	3.711	.012*
ภายในกลุ่ม	224.969	329			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.482	3	.494	.988	.399
ภายในกลุ่ม	164.636	329	.500		
รวม	166.119	332			

$p < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาล ในภาพรวม ($p = .399$) และด้านจินตนาการ ($p = .391$) ด้านความยืดหยุ่น ($p = .356$) และด้านวิสัยทัศน์ ($p = .41$) ไม่แตกต่างกันส่วนด้านแรงจูงใจ ($p = .012$) บุคลากรเทศบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย

1.1 ด้านจินตนาการ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาพัฒนากระบวนการทำงาน และแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อบริหารงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้

เนื่องมาจากการจินตนาการเป็นการวาดภาพจากการทำงานของสมองผ่านกระบวนการคิดที่ช่วยทำให้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาเทศบาลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจะออกแบบวิธีคิด และกระบวนการทำงานได้อย่างบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับแนวคิดของ Harris, A. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารและการประสานงานกับบุคคลที่มีความคิดเห็นที่ตรงกัน และกับบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่ความคิดเชิงสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำพาองค์กรให้เปลี่ยนความคิดเดิม ๆ และเชื่อมั่นกับวิธีการใหม่ ๆ ที่จะสร้างขึ้น (Harris, A., 2009) และสอดคล้องกับแนวคิดของ จักรกฤษณ์ โปตาพล ที่กล่าวถึง จินตนาการ หมายถึง การคิดสร้างภาพในสมอง ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นหรือเกิดขึ้นมาก่อน เป็นการคาดเดาว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไรเป็นการคิดใหม่ในสิ่งที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาที่อาจจะจริงได้ในอนาคต (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2564)

1.2 ด้านความยืดหยุ่น ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชามีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนแผนงานตามความเหมาะสมและเปิดกว้างความคิดใหม่ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บังคับบัญชาที่มีความคิดยืดหยุ่น เป็นการคิดหาคำตอบจากหลายลักษณะ สามารถดัดแปลงแนวทางหรือวิธีการ และเลือกวิธีการที่ดีและเหมาะสมมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างคล่องตัวสอดคล้องกับแนวคิด ประจักษ์ ปฏิทัศน์ ที่กล่าวถึงความคิดยืดหยุ่นคือความสามารถในการคิดหาคำตอบได้จากหลายลักษณะ หลายระดับ หลายทิศทาง (ประจักษ์ ปฏิทัศน์, 2559) และสอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ โปตาพล ที่กล่าวถึง ความยืดหยุ่น หมายถึง การให้ความสำคัญกับแนวคิดที่แปลกใหม่ไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยแบบเดิม เน้นเรื่องของการมีอิสระทางความคิด รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากเดิม เปิดรับความคิดและวิธีการใหม่ ๆ มีความสามารถปรับตัวหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2564)

1.3 ด้านวิสัยทัศน์ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชากำหนดอนาคตของเทศบาลที่เป็นไปได้อย่างชัดเจน และกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาที่มีวิสัยทัศน์เป็นผู้ที่สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต โดยรวบรวมข้อมูลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้น กำหนดทิศทางการทำงานเพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สามารถทำงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิด Dess, G. & Miller, A. ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ง่ายแก่การเข้าใจ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อธุรกิจ (Dess, G. & Miller, A., 1993) และสอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ โปตาพล ที่กล่าวถึงวิสัยทัศน์ หมายถึง การสร้างภาพอนาคตหรือการมองอนาคตซึ่งจะเป็นเป้าหมาย

ในการเดินไปสู่อนาคต โดยวิธีการนำเอาระบบการวางแผนมาใช้หรือหมายถึงสิ่งที่อยากเห็นในอนาคตและเป็นสิ่งที่ดีกว่าเดิม (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2564)

1.4 ด้านแรงจูงใจ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเท และแสดงความเชื่อมั่นว่าปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาที่มีคุณลักษณะในการสร้างแรงบันดาลใจจะหาวิธีการพูดโน้มน้าวจิตใจในการทำงาน รวมทั้งหาวิธีการกระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass, B. M., & Avolio, B. J. กล่าวถึง ภาวะผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจ คือความสามารถในการจูงใจ และกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสนใจตนเองเพื่อทำให้ดีขึ้น และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของเป้าหมายและผลลัพธ์ที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้ผลงานดีเกินความคาดหวัง โดยปลูกกระตุ้นให้ผู้ตามทุกคนมีความพยายามมุ่งมั่นที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันให้ได้ (Bass, B. M., & Avolio, B. J., 1994)

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ที่หลากหลายอาทิเช่นการรวบรวมปัญหาและข้อร้องเรียนต่าง ๆ ของประชาชน และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งบุคลากรมีความแตกต่างกันระหว่างเพศและระดับการศึกษา แม้ว่าความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญ และคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจะแตกต่างกันแต่สำหรับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจำเป็นต้องมีทุกคนเพื่อโน้มน้าว กระตุ้นจูงใจ คิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์สอดคล้องกับ มนูญ พรหมรักษา กล่าวถึงภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่สามารถก่อให้เกิดแรงบันดาลใจหรือจูงใจผู้ตาม ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมมือด้วยความเต็มใจ เลื่อมใสศรัทธา เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ (มนูญ พรหมรักษา, 2554) และสอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ โปตาพล กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้อิทธิพลของผู้บริหาร ด้วยการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ สร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและสอนงานเพื่อให้บุคลากรพัฒนาสมรรถนะตนเองขึ้นในความเป็นผู้นำ ถ้าคิด ถ้าตัดสินใจ ร่วมกันแสวงหาแนวทางในการทำงานใหม่ ๆ เพื่อนำองค์การบรรลุเป้าหมายดังนั้นผู้บังคับบัญชาไม่ว่าจะมีเพศชายหรือหญิง หรือการศึกษาที่แตกต่างกันจึงมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ไม่แตกต่างกัน (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2564)

สำหรับ บุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาเทศบาลในแต่ละช่วงอายุที่แตกต่างกันมีการสร้างสมประสบการณ์ในการ

แก้ปัญหาและตัดสินใจในสถานการณ์ที่หลากหลายรวมถึง ความยากและความซับซ้อนของ ปัญหาที่เกิดขึ้นอันนำมาสู่การวางแผนและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นอายุ ที่มากกว่าย่อมมีประสบการณ์ในการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากกว่าผู้บังคับบัญชาที่อายุน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อะห์มัด ยี่สุนทร และ รอซียะห์ ลาเต๊ะ พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ และ ระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน (อะห์มัด ยี่สุนทร และรอซียะห์ ลาเต๊ะ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า 1) บุคลากรเทศบาลมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชาเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความ ยึดหยุ่น ด้านจินตนาการ และด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, 3.69, 3.65$ ตามลำดับ) ส่วนด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และ 2) บุคลากรเทศบาลที่มี เพศ และระดับการศึกษาต่างกัันมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วน บุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกัันมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในชั้นต่อไป 1) ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่ไม่สูงมาก ดังนั้นเทศบาลควรมีการ วางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารทุกระดับให้มีความรอบรู้ เป็นผู้นำที่มี ทักษะในการสร้างวิสัยทัศน์ มีไหวพริบดีในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และกล้าที่จะ เปลี่ยนแปลงความคิดแบบเดิม ๆ ยึดหยุ่นผ่อนปรนปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และ 2) ควรนำแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มาออกแบบประเมินผู้บริหารทุกระดับเพื่อสรรหา คัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพ และคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2554). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ. 2549. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). สรุปข้อมูล อบท. ทัวประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 25 จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp>

- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: ผู้นำในยุค Disruptive. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2565 จาก <https://slc.mbu.ac.th/article/>
- ประคอง มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์. (2562). รูปแบบการปกครองกับการเมืองการปกครองของไทย. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1). 171-182.
- ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2559). การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ปิ่นอรร เจริญชัยพฤกษ์. (2561). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต. วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 184-196.
- มนูญ พรหมรักษา. (2554). พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อะห์มัด ยี่สุนทร และรอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2565 จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/12271>
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving organizational effectiveness: Through transformational leadership. New York: Sage.
- Dess, G. & Miller, A. (1993). Strategic management. Singapore: McGraw-Hill.
- Harris, A. (2009). Creative leadership: Developing future leaders. Management in Education British Educational Leadership. Management & Administration Society, 23(1), 9-11.
- Mondy, R. W., & Mondy, J. B. (2014). Human Resource Management (13th ed.). Boston: MA: Prentice Hall.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2011). Organizational behavior (14th ed.). New York: Pearson.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Zacko-Smith, et al. (2010). Creative leadership: Welcome to the 21st century. Academic Exchange Quarterly, 14(4), 133-138.

คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน*
QUALITIES OF A DESIRABLE ACCOUNTANT IN THE DIGITAL AGE
THAT AFFECT QUALITY OF FINANCIAL STATEMENT PREPARATION
OF SMEs IN THE SOUTHERN ANDAMAN REGION

นิรมล คชแก้ว

Niramon Kotchakaew

ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์

Titaporn Sincharoonsak

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University

E-mail: niramonkrujoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ 2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ และ 3) ศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงิน ของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหารธุรกิจ SMEs เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้จำนวน 400 ราย โดยแบ่งชั้นเทียบตามสัดส่วน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถเข้าใจได้ 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

* Received April 19, 2022; Revised May 30, 2022; Accepted June 25, 2022

ระดับ 0.01 และคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: คุณสมบัติของนักบัญชี, ยุคดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ, ธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study opinion levels regarding desirable qualifications of accountants in the digital era as affecting quality of financial statement preparation based on SMEs (Small and Medium Sized Enterprises) in the southern Andaman region; 2) study opinion level of quality appertaining to the formation of financial statements based on SMEs in the southern Andaman region and 3) To study the various desirable qualifications of professionals from the accounting industry, particularly accountants, in the digital era that influence the quality of the formation appropriate to financial statements based on SMEs in the southern Andaman region. The samples were selected using Taro Yamane data used and presented in this study. It was compiled using a questionnaire from 400 SMEs business executives from the southern Andaman region. Descriptive statistics was utilized for this study, using measurements such as mean and standard deviation. Furthermore, Inferential statistics was also applied, including multiple regression analysis. The results show that 1) The qualification with the highest average was professional ethics as assessed by the opinion levels in regards to the desirable qualifications of accountants in the digital era as a whole. 2) The qualification with the highest average was profound understanding as assessed by opinion level of quality appertaining to the formation of financial statements and 3) The hypothesis testing outcome with statistical significance at the 0.01 level, concluded that the desirable qualities of professionals from the accounting industry, particularly accountants in the digital era, that influenced the quality of the formation appropriate to the financial statements based on SMEs in the southern Andaman region are as follows; a) Knowledge and competence dealing with the accounting

profession b) Knowledge and competence in technology c) Individual characteristics such as professional ethics, organizational management, interpersonal collaboration and communication, and lastly language.

Keywords: Accountant Qualifications, the digital age that influences quality, SMEs in the Southern Andaman Coast

บทนำ

ในปัจจุบันเศรษฐกิจทั่วโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุค “ดิจิทัล” เป็นยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการปกครองเมือง ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการค้าธุรกิจต่าง ๆ ทำให้ทุกอาชีพล้วนต้องปรับตัวให้ทันสมัย ทุกธุรกิจจะต้องแข่งขันกันด้วยความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูลวิเคราะห์ให้ก้าวทันเหตุการณ์ทุกอย่าง ซึ่งต้องรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลให้เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ โดยแนวคิดหลักของนโยบาย คือ ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปเสริมศักยภาพของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนต้องนำไปเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นธุรกิจที่สำคัญของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (อาศิรา ราชเวียง, 2560)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโต เนื่องด้วยจำนวนกิจการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ซึ่งมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก โดยมีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความโดดเด่น และเอกลักษณ์ของมรดกธรรมชาติในพื้นที่ ที่มีความสวยงามตั้งแต่ท้องทะเลถึงภูเขาสูง มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายตามประวัติศาสตร์ความรุ่งเรืองในอดีตที่มีการผสมผสานทางอารยธรรมระหว่างพุทธ-พราหมณ์-จีน-อิสลาม ซึ่งสามารถสร้างรายได้หลักจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันสูงในธุรกิจประเภทเดียวกัน ดังนั้นผู้ประกอบการในปัจจุบันจึงได้หันมาให้ความสำคัญกับนวัตกรรมมากขึ้น เพราะนวัตกรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างความสำเร็จด้านการลงทุน ผู้ประกอบการเป็นผู้สร้างนวัตกรรม และนวัตกรรมจะช่วยให้ธุรกิจเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้าง

องค์กร และการบริหารจัดการ รวมทั้งนักบัญชีที่เทคโนโลยีเข้ามามีผลต่อการดำเนินธุรกิจและการจัดทำรายงานทางการเงินเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม (อาศิรา ราชเวียง, 2560) เทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ (Robotic Process Automation) และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytical tools) ถูกนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการรายงานทางการเงิน นักบัญชีจะไม่ทำงานเพียงการบันทึกข้อมูล Bookkeeping แต่จะต้องเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูลการเงินและข้อมูลธุรกิจ เพื่อทำหน้าที่เป็น “คู่คิดนักธุรกิจ” (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562)

ด้วยเหตุนี้บทบาทและคุณสมบัติของนักบัญชีจึงเปลี่ยนแปลงไป นักบัญชีในยุคก่อนถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้วยการบันทึกบัญชี วางระบบบัญชี จัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้วส่งข้อมูลบัญชีให้กับผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป แต่สำหรับนักบัญชีในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการขยายบทบาทออกไปจากความรับผิดชอบเดิม ไปสู่บทบาทที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรมากขึ้น โดยนักบัญชีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะก้าวทันข้อมูลตาม กระบวนการทำงานขององค์กร ความพร้อม ด้านวิชาชีพ ด้านกฎหมาย ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะทำให้ นักบัญชีต้องมีบทบาทและคุณสมบัติเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร การนำเทคโนโลยี ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับงานบัญชี รวมทั้งการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลที่มีส่วนช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้คุณสมบัตินักบัญชีในยุคดิจิทัล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สถานประกอบการต้องการ (ณัชชา คล้ายสุบรรณ, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงคุณสมบัติของนักบัญชีในยุคดิจิทัลตามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลดังกล่าว ไปใช้พัฒนานักบัญชีให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน
3. เพื่อศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงิน ของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารธุรกิจ SMEs ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 133,390 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย คือ ผู้บริหารธุรกิจ SMEs ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Taro Yamane, 1973) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดและความคลาดเคลื่อน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ จำนวน 400 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเทียบตามสัดส่วนของจำนวนธุรกิจ SMEs และคัดเลือกธุรกิจ SMEs แต่ละจังหวัดตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (ธานินทร์ ศิลป์จาร, 2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสอบถามดังกล่าวนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดสอบ เท่ากับ 0.984

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation)

4. การทดสอบสมมติฐานคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามหรือไม่ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) แบบ Enter

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยรวมและเป็นรายด้าน

คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	4.33	0.60	มากที่สุด
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	4.28	0.58	มากที่สุด
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	4.45	0.56	มากที่สุด
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	4.55	0.60	มากที่สุด
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	4.35	0.63	มากที่สุด
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	4.48	0.53	มากที่สุด
ด้านภาษา	3.96	0.82	มาก
โดยรวม	4.34	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.53) และน้อยที่สุด คือ ด้านภาษา ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.82)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ ฝั่งอันดามัน โดยรวมและเป็นรายด้าน

ผลการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	4.33	0.62	มากที่สุด
ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	4.52	0.59	มากที่สุด
ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้	4.30	0.63	มากที่สุด
ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	4.47	0.63	มากที่สุด

ผลการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความทันเวลา	4.44	0.60	มากที่สุด
ด้านความสามารถเข้าใจได้	4.54	0.56	มากที่สุด
โดยรวม	4.43	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถเข้าใจได้ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) และน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.63)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 3 การทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation)

	A	B	C	D	E	F	G	H
A	1	.688**	.763**	.581**	.682**	.682**	.718**	.770**
B		1	.695**	.625**	.649**	.639**	.584**	.748**
C			1	.734**	.651**	.704**	.538**	.794**
D				1	.567**	.674**	.356**	.745**
E					1	.623**	.595**	.687**
F						1	.510**	.681**
G							1	.629**
H								1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ด้านการบริหารจัดการในองค์กร ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และด้านภาษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 4 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

	Beta	t	Sig.
(Constant)		.272	.785
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	.328	6.239	.000**
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	.192	4.497	.000**
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	-.012	-.237	.813
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.212	4.896	.000**
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	.139	3.402	.001**
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	-.027	-.638	.524
ด้านภาษา	.179	4.409	.000**

R Square = .720, F-value = 143.759, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม

	Beta	t	Sig.
(Constant)		4.126	.000**
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	.292	4.905	.000**
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	.038	.778	.437
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	.140	2.412	.016
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.478	9.747	.000**
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	-.174	-3.756	.000**
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	-.014	-.282	.778
ด้านภาษา	.144	3.124	.002**

R Square = .641, F-value = 100.076, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านการบริหารจัดการในองค์กร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 6 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้

	Beta	t	Sig.
(Constant)		-1.421	.156
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	.099	1.785	.075
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	.344	7.631	.000**
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	.106	1.960	.051
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.180	3.936	.000**
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	.044	1.016	.310
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	.088	1.953	.052
ด้านภาษา	.132	3.075	.002**

R Square = .690, F-value = 124.394, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 7 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้

	Beta	t	Sig.
(Constant)		3.829	.000**
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	.162	2.348	.019
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	-.025	-.448	.654
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	.150	2.232	.026
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.394	6.932	.000**
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	.085	1.585	.114
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	-.091	-1.612	.108
ด้านภาษา	.179	3.356	.001**

R Square = .519, F-value = 60.525, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพและ ด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 8 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความทันเวลา

	Beta	t	Sig.
(Constant)		2.277	.023
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	.160	2.675	.008**
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	.204	4.191	.000**
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	.264	4.514	.000**
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.218	4.408	.000**
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	.061	1.319	.188
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	-.059	-1.213	.226
ด้านภาษา	.086	1.857	.064

R Square = .637, F-value = 98.083, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 8 พบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล และด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 9 การทดสอบอิทธิพลของคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเข้าใจได้

	Beta	t	Sig.
(Constant)		5.637	.000**
ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี	-.144	-2.176	.030
ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี	.163	3.036	.003**
ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล	.429	6.648	.000**
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.108	1.978	.049
ด้านการบริหารจัดการในองค์กร	.227	4.414	.000**
ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	.003	.048	.962
ด้านภาษา	.067	1.312	.190

R Square = .557, F-value = 70.297, p-value = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 9 พบว่า คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล และด้านการบริหารจัดการในองค์กร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงานการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงานการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านการบริหารจัดการในองค์กร ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี และน้อยที่สุด คือ ด้านภาษา สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัชชา คล้ายสุบรรณ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านการบัญชีการเงินและวิชาที่เกี่ยวข้อง และทักษะทางปัญญามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ณัชชา คล้ายสุบรรณ, 2562) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา มงคลนิพัทธ์ และนิตยา มณีนาถ พบว่า คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณสมบัติด้านคุณค่าทัศนคติ และจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด (กาญจนา มงคลนิพัทธ์ และนิตยา มณีนาถ, 2559) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และคณะ พบว่า ระดับคุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชีและด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และคณะ, 2559)

2. ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงานการเงินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถเข้าใจได้ รองลงมา คือ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ด้านความทันเวลา ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพรรณ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภางษ์ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพเสริมของรายงานทางการเงินของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้อยู่ในระดับมากที่สุด (สิริพรรณ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภางษ์, 2563) และสอดคล้องกับ พัชรทิศา นวลละออง พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานทางการเงินของนักบัญชีในกรมสรรพสามิตด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถเปรียบเทียบกันได้ (พัชรทิศา นวลละออง, 2562)

3. คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญาพร จันทรประสิทธิ์ ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพนักบัญชียุคดิจิทัลของสถานประกอบการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณสมบัตินักบัญชียุคดิจิทัล ด้านจริยธรรมและทัศนคติมีผลต่อประสิทธิภาพนักบัญชียุคดิจิทัลของสถานประกอบการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร (กัญญาพร จันทรประสิทธิ์, 2562) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา แซ่หลิว พบว่า ศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชีด้านความรู้ในวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และด้านเจตคติ มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานโดยรวมของนักบัญชีในจังหวัดสมุทรปราการ (กานดา แซ่หลิว, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ปรากฏผลดังนี้ 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และน้อยที่สุด คือ ด้านภาษา 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำงบการเงินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถเข้าใจได้ รองลงมา คือ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 3.1) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3.2) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถใน

วิชาชีพบัญชี ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านการบริหารจัดการในองค์กร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3.3) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3.4) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพและด้านภาษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3.5) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล และด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3.6) คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล ด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้านลักษณะเฉพาะบุคคล และด้านการบริหารจัดการในองค์กร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ SMEs ในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านความสามารถเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของนักบัญชี ในเรื่องของคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ ในด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านความรู้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และด้านภาษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). ก้าวทันมิติใหม่การบัญชียุคดิจิทัล กรมพัฒนาฯ เร่มเสริมแกร่งผู้ประกอบการธุรกิจสำนักงานบัญชี...รับการเปลี่ยนแปลง. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?id=469414025
- กัญญาพร จันทรประสิทธิ์. (2562). ประสิทธิภาพนักบัญชียุคดิจิทัลของสถานประกอบการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว และคณะ. (2559). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2564 จาก <http://ojslib3.buu.in.th/index.php/business/article/view/5854>
- กาญจนา มงคลนิพัทธ์ และนิตยา มณีนาถ. (2559). คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2564 จาก <http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/400/Fulltext.pdf?sequence=1>
- กานดา แซ่หลิว. (2560). ศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในจังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฏชา คล้ายสุบรรณ. (2562). คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธานินทร์ ศิลป์จาร. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พัชรทิศา นวลละออง. (2562). ผลกระทบของความรู้ความสามารถและสมรรถนะหลักของนักบัญชีที่มีต่อประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานทางการเงิน: กรณีศึกษานักบัญชีในกรมสรรพสามิต. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2564). รายงานสถานการณ์ SME. เรียกใช้เมื่อ 23 กันยายน 2564 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210825103143.pdf
- สิริพรรณ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภางษ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 26(2), 46 -60.
- อาศิรา ราชเวียง. (2560). อนาคตผู้ประกอบการในยุค 4.0. วารสารวิจัยและพัฒนาวิไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(2), 79-88.
- Taro Yamane. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3 ed.). New York: Harper and Row Publications.

การรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาล
ในเขตภาคกลางของประเทศไทย*

PERSONALS' PERCEPTION TOWARDS EFFECTIVENESS OF
MUNICIPALITIES IN THE CENTRAL REGION OF THAILAND

วัชร ณรงค์ฤทธิเดช

Vatchara Naronglitidach

ชมสุภัค ครุธกะ

Chomsupak Cruthaka

ดวงเดือน จันทรเจริญ

Duangduen Chancharoen

กันยา สรรพกิจโกศล

Kanya Supphakijkosol

ผาณิต ถิรวงศ์ชัยพันธุ์

Phanit Tiravongchaipunt

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhang University, Thailand

E-Mail: Vatchara.best@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย และ 2) เปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กรอบแนวคิดการวิจัยใช้แนวคิดของประสิทธิภาพขององค์การ ประชากร คือบุคลากรเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 1,986 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) การรับรู้ของบุคลากรเทศบาลที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาค

* Received April 20, 2022; Revised May 6, 2022; Accepted June 15, 2022

กลางของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านนวัตกรรมองค์การ และด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, 3.64, 3.54$ ตามลำดับ) ส่วนด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) และ 2) บุคลากรเทศบาลที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: การรับรู้ บุคลากรเทศบาล, ประสิทธิผลของเทศบาล, เทศบาลในเขตภาคกลาง

Abstract

The objectives of this research were to 1) study personals' perception regarding effectiveness of municipalities in the central region of Thailand. Furthermore, the researchers compare 2) personals' perception toward the effectiveness of municipalities in the central region of Thailand as classified by the demographical characteristics of gender, age, education. This is survey research, and used to conceptual framework of organization effectiveness. The population of 1,986 personals, the sample population consisting of 333 personals in the municipalities central region of Thailand. The research instruments was a five-scale questionnaires designed to elicit data concerning personals' perception to effectiveness of municipalities in the central region of Thailand. Testing for quality, the researchers found that the instruments evinced reliability at the levels of 0.93. The data collected were to online pattern. The researchers analyzed the data collected in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. In addition, the *t*-test and one-way analysis of variance (ANOVA) techniques. The study results revealed that 1) personals' perception to Effectiveness of municipalities in the central region of Thailand in an overall picture at a high level ($\bar{X} = 3.51$). When considered in each aspect, it was found that the aspect of using resources to cost-effective, organizational innovation and achieve goal were at a high level ($\bar{X} = 3.67, 3.64, 3.54$ respectively). In regard to the aspects of ability to adaptation was at a moderate level ($\bar{X} = 3.18$). 2) the personals who differed in gender and education, in overall no differences in their

perception toward the Effectiveness of municipalities. Furthermore, the personals who differed in who differed in age, in overall was differences in their perception toward the Effectiveness of municipalities at the statistically significant level of 0.05.

Keywords: Perception, Effectiveness, Personal of municipalities, The central region of Thailand

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 7,853 แห่ง ประกอบด้วย องค์การ บริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,441 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,334 แห่ง และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ อีก 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (Department of Local Administration, 2016) ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของการจัดสรรทรัพยากรให้กับท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นลักษณะของการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่น ภายใต้การผ่องถ่ายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่การตัดสินใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายอันแท้จริงคือการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปกครองตนเอง (Mala, T. , 2011) ซึ่งการปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของการจัดสรรทรัพยากรให้กับท้องถิ่นซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นลักษณะของการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่น ภายใต้การผ่องถ่ายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่การตัดสินใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายอันแท้จริงคือการส่งเสริมให้ประชาชน สามารถปกครองตนเอง การเปลี่ยนผ่านการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 14 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากขึ้น ได้เสนอว่าการปกครองท้องถิ่นไทยในยุคพลิกผันการเปลี่ยนแปลง จะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) การลดอำนาจการควบคุม กำกับดูแลจากรัฐส่วนกลาง 2) การสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การปกครองท้องถิ่นต้องอิสระภายใต้กฎหมายอย่างแท้จริง 4) ลดความเป็นรัฐราชการและเพิ่มอำนาจประชาชน และ 5) การปฏิรูปกระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่น (ศิริวิดี วิวิธ-คุณากร และคณะ, 2563)

จากการปกครองท้องถิ่นไทยในยุคพลิกผันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยลักษณะงานบริหารและบริการสาธารณะในท้องถิ่นภายใต้การผ่องถ่ายอำนาจจากรัฐบาลกลาง ซึ่งประสิทธิผลขององค์การถือเป็นปัจจัยบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความสำเร็จของภาวะ

ผู้นำเนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประเมินความรับผิดชอบของผู้นำในการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์หรือคุณค่าสูงต่อองค์กร (Jones, G. R., 2013)

ปัจจุบันองค์การยุคใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลาย ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารและนักวิชาการแทบทุกสาขาจึงได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพขององค์การ (organizational effectiveness) เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะบอกว่าการดำเนินการในองค์การประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด (Lok, P., & Crawford, J., 2000), ; (Steers, R. M., 1977) ดังนั้นการวัดประสิทธิภาพการดำเนินการขององค์การเพื่อให้้องค์การปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโดยพิจารณาจากการวัด 1) ความสามารถขององค์การในการบรรลุเป้าหมาย 2) ระบบขององค์การ 3) กลยุทธ์ขององค์การ และ 4) คุณค่าขององค์การ (ณัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์, 2563) นอกจากนี้ ประสิทธิภาพวัดได้จากความสามารถในการทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์การ การบรรลุผลผลิตสูงสุดโดยใช้ต้นทุนหรือทรัพยากรให้คุ้มค่า ระดับความสามารถในการสนองตอบความต้องการของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความอยู่รอดขององค์การ และความสำเร็จทางธุรกิจขององค์การ ซึ่งต้องอาศัยบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่การเปลี่ยนแปลง และนวัตกรรม (Pfeffer, J., & Salancik, G. R., 1978); (Taylor, F. W., 2006) ; (Robbins, S. P., 2002)

จากการศึกษาประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมวัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ต่อองค์การเทศบาล การวัดผลการดำเนินการของเทศบาลจะช่วยให้นำผลการศึกษามาวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยตามการรับรู้ของบุคลากรเทศบาล ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การเทศบาลของประเทศไทยให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความคาดหวังของประชาชนและรัฐบาลกลางของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของของบุคลากรที่มีต่อมีประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย (ยกเว้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร) จำนวน 1,986 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling) โดยเลือกจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก และจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ จากนั้นเลือกอำเภอจากจังหวัดที่มีเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จำนวนร้อยละ 50 ได้ 2 อำเภอ โดยจับฉลาก ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก และอำเภอเมืองสมุทรปราการ และสุ่มบุคลากรจากตำบลทั้งสองอำเภอ จาก 17 ตำบล โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) อย่างเป็นสัดส่วนของเทศบาลตำบล

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยบูรณาการแนวคิดประสิทธิผลขององค์การจากนักวิชาการประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นวัตกรรมองค์การ การบรรลุเป้าหมายขององค์การ และความสามารถในการปรับตัว (Pfeffer, J., & Salancik, G. R., 1978); (Taylor, F. W., 2006); (Robbins, S. P., 2002)

ขอบเขตพื้นที่

การศึกษานี้เป็นการสำรวจการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย (ยกเว้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร) ทั้งหมด 21 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุทัยธานี สุโขทัย และเพชรบูรณ์ สระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ทำการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน ได้จังหวัดตัวอย่าง 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดสมุทรปราการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นวัตกรรมองค์การ การบรรลุเป้าหมายขององค์การ และความสามารถในการปรับตัว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือเห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ที่การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่างมากกว่า 0.6 - 1.00 นำแบบสอบถามไป ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรของเทศบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ดังนั้นแบบสอบถามประสิทธิผลของเทศบาลจึงมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงถึงผู้บริหารเทศบาล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เก็บด้วยตนเอง และเก็บข้อมูลออนไลน์ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลการสำรวจการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้สถิติการทดสอบค่าที่และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีคำนวณโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.1 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.0 ตามลำดับ

1.2 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.43 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 อายุไม่เกินหรือเท่ากับ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 และอายุ 51 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

1.3 สถานภาพทั่วไปสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 41.5 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.2

และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ดังตาราง 1

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ดังตาราง 2 - 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย เป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพของเทศบาล	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	3.67	0.91	มาก
2. ด้านนวัตกรรมองค์การ	3.64	0.89	มาก
3. ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ	3.54	0.80	มาก
4. ด้านความสามารถในการปรับตัว	3.18	1.09	ปานกลาง
โดยรวม	3.51	0.81	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บุคลากรมีการรับรู้ต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีการรับรู้ต่อประสิทธิภาพของเทศบาลด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.67$) ด้านนวัตกรรมองค์การ ($\bar{X} = 3.64$) และด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ($\bar{X} = 3.54$) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศเป็นรายด้าน

ประสิทธิผลของเทศบาล	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	3.59	0.91	3.71	0.91	-1.138	.256
2. ด้านนวัตกรรมองค์การ	3.59	0.91	3.67	0.88	-.724	.470
3. ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ	3.56	0.86	3.53	0.77	.316	.752

ประสิทธิผลของเทศบาล	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
4. ด้านความสามารถในการปรับตัว	3.35	1.07	3.08	1.09	2.210*	.028
โดยรวม	3.52	0.85	3.50	0.78	0.301	.763

*p<0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรเทศบาลที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมและด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ($p = .256$) ด้านนวัตกรรมองค์การ ($p = .470$) และด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ($p = .752$) ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความสามารถในการปรับตัว ($p = .028$) บุคลากรมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามอายุเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า					
ระหว่างกลุ่ม	5.309	3	1.770	2.155	.093
ภายในกลุ่ม	270.234	329	.821		
รวม	275.544	332			
ด้านนวัตกรรมองค์การ					
ระหว่างกลุ่ม	17.013	3	5.671	7.516*	.000
ภายในกลุ่ม	248.242	329	.755		
รวม	265.255	332			
ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ					
ระหว่างกลุ่ม	6.341	3	2.114	3.345*	.019
ภายในกลุ่ม	207.890	329	.632		
รวม	214.231	332			
ด้านความสามารถในการปรับตัว					
ระหว่างกลุ่ม	13.155	3	4.385	3.757*	.011
ภายในกลุ่ม	383.992	329	1.167		
รวม	397.148	332			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	7.769	3	2.590	4.084*	.007
ภายในกลุ่ม	208.616	329	.634		
รวม	246.385	332			

*p<0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวม ($p = .007$) และด้านนวัตกรรมองค์การ ($p = .000$) ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ($p = .019$) และด้านความสามารถในการปรับตัว ($p = .011$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า บุคลากรมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	f	p
ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า					
ระหว่างกลุ่ม	8.646	3	2.882	3.553*	.015
ภายในกลุ่ม	266.898	329	.811		
รวม	275.544	332			
ด้านนวัตกรรมองค์การ					
ระหว่างกลุ่ม	2.332	3	.777	.973	.406
ภายในกลุ่ม	262.923	329	.799		
รวม	265.255	332			
ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ					
ระหว่างกลุ่ม	1.105	3	.368	.569	.636
ภายในกลุ่ม	213.126	329	.648		
รวม	214.231	332			
ด้านความสามารถในการปรับตัว					
ระหว่างกลุ่ม	5.743	3	1.914	1.609	.187
ภายในกลุ่ม	391.405	329	1.190		
รวม	397.148	332			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	.777	3	.259	.395	.756
ภายในกลุ่ม	215.608	329	.655		
รวม	216.385	332			

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรเทศบาลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวม ($p = .756$) และด้านนวัตกรรมองค์การ ($p = .406$) ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ($p = .636$) และด้านความสามารถในการปรับตัว ($p = .187$) ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

($p = .015$) บุคลากรมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย

1.1 ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ เทศบาลใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งมีการรณรงค์ให้ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยยึดแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติให้ความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้แนวคิดในโครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้เทศบาลวางแผนงานและโครงการที่ให้บริการสาธารณะกับประชาชน ลดค่าใช้จ่ายงบประมาณโครงการ และสามารถจัดสรรงบประมาณรองรับโครงการอื่น ๆ ร่วมกับเทศบาลอื่นได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกรณ์ พูนภิญโญศักดิ์ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลเมือง ปทุมธานี เกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า ในการสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชนเชิงรุก โดยลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ของเทศบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดความสิ้นเปลืองของวัสดุ อุปกรณ์ที่ไม่จำเป็น มีการควบคุมรายรับ - รายจ่าย ของเทศบาลและใช้งบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงมีการวางระบบการบริหารราชการเทศบาลแบบบูรณาการประสานงานบูรณาการแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันแก้ปัญหาให้กับประชาชนและเป็นการบริหารงานที่ทันสมัย รวดเร็ว ใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่ากับทุกภาคส่วน (ธนกรณ์ พูนภิญโญศักดิ์, 2564)

1.2 ด้านนวัตกรรมองค์การ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ เทศบาลมีบริการสาธารณะในรูปแบบใหม่ ๆ ให้แก่ประชาชน และใช้เทคโนโลยีในการให้บริการเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำงานยุคดิจิทัล และแนววิถีชีวิตใหม่ (new normal) ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการทำงานในเทศบาลเพื่อความคล่องตัวในการติดต่อสื่อสารและใช้เป็นช่องทางในการให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว ด้วยโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ ที่ออกแบบมารองรับกับสถานการณ์ดังกล่าว จึงเกิดนวัตกรรมในการทำงาน สอดคล้องกับ Robert ที่กล่าวถึงนวัตกรรมองค์การ (organizational innovation) คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธุรกิจ การปฏิบัติการตัวแบบ และอาจรวมถึงกระบวนการ ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการมาปรับปรุงภายในองค์กร ซึ่งนวัตกรรมกระบวนการ เป็นการเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิมด้วยการพัฒนาสร้างสรรค์

กระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางเทคโนโลยี ความรู้ด้านกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงานโดยรวมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงขึ้น (Robert, M., 1995)

1.3 ด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ เทศบาลใช้การบริหารงานแบบมุ่งผลสำเร็จมากกว่าการบริหารแบบมีขั้นตอนมากและยืดหยุ่นระเบียบ รวมทั้งมีการทบทวนยุทธศาสตร์อยู่เสมอเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเทศบาล ทั้งนี้ เนื่องจากเทศบาลเป็นองค์การภาครัฐ จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และนโยบายการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็น หลักการปฏิบัติงานขององค์การที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตรชัย นาถ์พลอย ที่สรุปจากนักวิชาการว่าการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นวิธีการบริหารที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการบริหารราชการจากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า และการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นแนวคิดขององค์การที่จะพยายามสร้างยุทธศาสตร์และกลยุทธ์อันมีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในการจัดการและดำเนินการขององค์กร โดยมีความมุ่งหวังที่จะต้องการให้ผลของการใช้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เหล่านั้นประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงและสามารถวัดผลได้อย่าง เป็นรูปธรรมทั้งในระดับผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลลัพธ์สุดท้าย (ฉัตรชัย นาถ์พลอย, 2562)

1.4 ความสามารถในการปรับตัว ประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้แก่ บุคลากรในเทศบาลยอมรับวิธีการและระเบียบใหม่ ๆ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยทั้งด้านการใช้ชีวิต และการปรับใช้เทคโนโลยีในการทำงาน ตลอดจนผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ ทั้งภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภาวะโรคระบาด นโยบายภาครัฐ และกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นสิ่งท้าทายในการทำงานส่งผลให้บุคลากรต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวในการรับมือในสถานการณ์เหล่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์ กล่าวว่างค์การในยุคโลกาภิวัตน์ต่างต้องปรับตัวเองให้เข้ากับพลวัตของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรต้องเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรอยู่รอดและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน อันส่งผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์การ (ญัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของของบุคลากรที่มีต่อมีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของของบุคลากรที่มีต่อมีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินงานของเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางส่งผลให้เทศบาลมีอิสระในการทำงานมากขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและสังคมไทยสร้างความท้าทายในการทำงานให้กับบุคลากรในเทศบาล และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นดังนั้นบุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกันต่างก็มีส่วนร่วมในการดำเนินการของเทศบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยนโยบายการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่รัฐบาลรณรงค์ และประชาชนจับตามองการปฏิบัติงานของเทศบาล ดังนั้นประสิทธิผลของเทศบาลจึงเป็นการวัดการทำงานของบุคลากรที่ตอบสนองความต้องการของรัฐบาลและประชาชน จึงส่งผลให้บุคลากรที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวดี วิวิธคุณากร และคณะ ที่เสนอการปฏิรูปวิธีการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นในประเด็นการลดอำนาจการควบคุม กำกับ ดูแลจากรัฐส่วนกลาง การที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความเป็นอิสระและสามารถบริหารจัดการงานท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของคนในท้องถิ่นเอง รัฐส่วนกลางต้องไม่พยายามเข้ามาใช้อำนาจโดยผ่านทางองค์กรปกครองส่วนภูมิภาคในรูปแบบของคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการกระจายอำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ได้อย่างลงรากลึกไปถึงความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมใดสังคมหนึ่งโดยสร้างจากจิตสำนึกในการหวงแหนในทรัพยากรของท้องถิ่นที่ประชาชนผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น และกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการและตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น โดยควรกำหนดรูปแบบ และวิธีการให้คล้ายคลึงกับการมีส่วนร่วม (ศิริวดี วิวิธ-คุณากร และคณะ, 2563)

สำหรับ บุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกัมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์การทำงานของบุคลากรได้สะสมมาตามช่วงอายุ ดังนั้นผู้ที่มีอายุมากกว่าจะสะสมประสบการณ์ในการทำงานในเทศบาล เข้าถึงประชาชนมากขึ้น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นจนเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกัน ดังนั้นการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาล บุคลากรที่มีอายุมากกว่าจึงรับรู้ประสิทธิผลขององค์การได้มากกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกรณ์ พูนภิญโญศักดิ์ พบว่าคุณภาพการบริหารราชการของเทศบาลเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ที่ส่งผล

ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารราชการของเทศบาลเมืองในจังหวัดปทุมธานี (ธนกรณ พูนภิญาญศักดิ์, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเตชินท์ สิทธาภิภู (ผากา) พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติในประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลลงเย็น อำเภอเมือง จังหวัด มุกดาหารแตกต่างกัน ในขณะที่ประชาชนที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติในประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนไม่แตกต่างกัน (พระมหาเตชินท์ สิทธาภิภู (ผากา), 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การรับรู้ของบุคลากรเทศบาลที่มีต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านนวัตกรรมองค์การ และด้านการบรรลุเป้าหมายขององค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, 3.64, 3.54$ ตามลำดับ) ส่วนด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) บุคลากรเทศบาลที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรเทศบาลที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้ต่อประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในขั้นต่อไป 1) ประสิทธิผลของเทศบาลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ด้านความสามารถในการปรับตัวของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลควรให้ความสำคัญกับการวัดและติดตามผลลัพธ์ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และกำหนดแผนการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานได้อย่างทันเหตุการณ์ และ 2) ควรนำระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการแจ้งข่าวสาร นโยบาย และชี้แจงนโยบายแผนรวมทั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาลกลาง ให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบในเรื่องราวข่าวสารนั้นเกิดความเข้าใจ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาปรับใช้ในองค์การเทศบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในและภายนอกองค์การมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- ฉัตรชัย นาถ์พลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. วารสาร นวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 3(3), 171-177.

- ณัฐวัชร จันทโรธธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 9(2), 1-9.
- ธนกรณ์ พูนปัญญาศุภกิจ. (2564). ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารราชการของเทศบาลเมืองในจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 7(1), 196-207.
- พระมหาเตชินท์ สีธธาภิภู (ผกา). (2554). ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ศิริวดี วิวิธ-คุณากร และคณะ. (2563). การปกครองท้องถิ่นไทยในยุคพลิกผันการเปลี่ยนแปลง. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(2), 357-374.
- Department of Local Administration. (2016). Organization Structure. Retrieved June 3, 2022, from <http://www.dla.go.th/en/s2.jsp>
- Jones, G. R. (2013). Organizational theory, design, and change (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Lok, P., & Crawford, J. (2000). The application of a diagnostic model and surveys in organizational development. Journal of Managerial Psychology, 15(2), 108-124.
- Mala, T. . (2011). Thailand local Government in transitional Period. Valaya Alongkorn Review, 1(2), 29-49.
- Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (1978). The external control of organizations: A resource dependence perspective. New York: Harper & Row.
- Robbins, S. P. (2002). Organizational behavior (10th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Robert, M. (1995). Product innovation strategy pure and simple: How winning companies outpace their competitors. New York: McGraw-Hill.
- Steers, R. M. (1977). Organizational effectiveness: A behavioral view. Santa Monica, CA: Goodyear.
- Taylor, F. W. (2006). The principles of scientific management. New York: Cosimo.
- Yamane, T. . (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ผลกระทบระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดและความสามารถในการ
ในการทำกำไร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100*
THE EFFECTS DURING CORPORATE GOVERNANCE CASH FLOW
AND PROFITABILITY ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND
IN SET 100 INDEX

มยุรา คงสกุล

Mayura Khongsakool

กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์

Kanoksak Sukwatanasinit

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: Mayuraso16@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 100 ระหว่างปี 2561-2563 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น 228 ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก SET -SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายงานประจำปี (56 -1) และข้อมูลงบการเงิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตรากำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีผลกระทบเชิงบวกต่อด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

* Received April 21, 2022; Revised May 9, 2022; Accepted June 21, 2022

และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งนักลงทุนและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจลงทุน บริหารจัดการองค์กร หรือวิเคราะห์ผลการดำเนินงานต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ, กระแสเงินสด, ความสามารถในการทำกำไร

Abstract

The objectives of this research paper are (1) to study the impact of corporate governance on profitability of companies listed on the SET100 Stock Exchange; (2) to study the effect of cash flows on profitability. The profitability of SET100 listed companies. This research is a quantitative research. by using a sample group from companies registered in The Stock Exchange of Thailand SET 100 group during 2018-2020 The data used in the study consisted of 228 data collected from the SET-SMART of the Stock Exchange of Thailand. Annual report (56 -1) and financial statements The statistic used in the analysis was multiple regression analysis. at a statistically significant level of 0.05. The proportion of non-executive directors had a statistically significant positive effect on the net profit margin. The Board of Directors' shareholding has a positive impact on the return on assets and the return on equity. Statistically significant shareholders Cash flow from operating activities has a positive impact on net profit margins. Return on Assets and the rate of return on equity was statistically significant. Cash flows from investing activities have a positive impact on the return on assets and the return on equity. Statistically significant shareholders Cash flows from financing activities have a statistically significant positive effect on the return on assets. which investors and executives can use information to make investment decisions manage the organization or analyze various operating results

Keywords: Corporate Governance, Cash Flow, Profitability

บทนำ

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินครั้งใหญ่ในเอเชียช่วงปี พ.ศ.2540 หรือที่เรียกว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ทำให้ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยใน พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติ หรือ

National CG Committee ขึ้นเป็นครั้งแรกประกาศ ทำให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการตื่นตัวในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการให้สอดคล้องตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือ Corporate Governance Code (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2562) ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่คณะกรรมการบริษัทนำไปปรับใช้ในการกำกับดูแลกิจการให้มีผลประกอบการที่ดีในระยะยาว มีความโปร่งใส รับผิดชอบต่อหน้าที่ สร้างความเชื่อถือต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย การกำกับดูแลกิจการจึงมีความสำคัญต่อบริษัทที่จดทะเบียน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560) โดยในปัจจุบันนักลงทุนได้ให้ความสนใจหลักทรัพย์ในกลุ่มดัชนี SET100 เป็นหุ้น 100 อันดับแรกตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อนำมาคำนวณเป็นดัชนี หุ้น SET100 Index (K .Pair, 2561)

สำหรับนักลงทุนก่อนการตัดสินใจลงทุนต้องศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานที่ต้องวิเคราะห์ คือ งบการเงิน (Financial Statement) ซึ่งงบการเงินเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สำคัญที่ผู้ลงทุนควรทำความเข้าใจก่อนตัดสินใจลงทุน เนื่องจากงบการเงินสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรและสถานะทางการเงินในอดีต และมีนักลงทุนจำนวนมากที่พิจารณาเพียงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเพียงอย่างเดียว แต่นอกจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแล้ว งบกระแสเงินสดยังสามารถใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้ด้วย เนื่องจากงบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่แสดงถึงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (ประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม, 2563) อีกทั้งงบกระแสเงินสดยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินของบริษัททั้งที่เป็นเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการบริหารจัดการการเงินของกิจการโดยรวม ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคต และงบกระแสเงินสดยังมีประโยชน์ต่อนักลงทุน โดยจะช่วยให้ นักลงทุนมองเห็นภาพรวมและทิศทางการดำเนินงานของบริษัทนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น (PeerPower Team, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักลงทุนมีความคาดหวังต่อผลตอบแทนที่ได้รับในอนาคต ซึ่งกลไกสำคัญส่วนหนึ่งคือบทบาทของคณะกรรมการบริษัท เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินไม่เพียงต้องการข้อมูลทางการเงินเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ไม่ใช่ทางการเงินที่อาจส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 เพื่อเป็นแนวทางหรือเครื่องมือให้นักลงทุนหรือผู้ใช้งบการเงินใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ซึ่งผ่านการคัดเลือกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าตามราคาตลาดและสภาพคล่องในการซื้อขายสูงสุด 100 อันดับแรก โดยที่มีผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง 2563 รวมระยะเวลา 3 ปี โดยมีเงื่อนไขดังนี้ (1) ไม่เป็นบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน ประกันภัย และกองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์ (2) ไม่เป็นบริษัทที่มีข้อมูลของงบการเงินไม่ครบถ้วน สามารถสรุปกลุ่มตัวอย่างได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 ที่มีผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2563

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	จำนวนบริษัท
จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100	300
หัก จำนวนบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงิน	(47)
หัก จำนวนบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์	(25)
จำนวนบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ค่า N)	228

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก SET -SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายงานประจำปี (56 -1) และข้อมูลงบการเงิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยมีสมมติฐานดังนี้

$$PR_{it} = \beta_0 + \beta_1 BODSIZE_{it} + \beta_2 IND_{it} + \beta_3 PSED_{it} + \epsilon$$

$$PR_{it} = \beta_0 + \beta_4 CFO_{it} + \beta_5 CFI_{it} + \beta_6 CFF_{it} + \epsilon$$

เมื่อ PR_{it} คือ ความสามารถในการทำกำไร ของบริษัท i ในปี t

$BODSIZE_{it}$ คือ จำนวนคณะกรรมการทั้งหมด ของบริษัท i ในปี t

IND_{it} คือ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ของบริษัท i ในปี t

$PSED_{it}$ คือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริหาร ของบริษัท i ในปี t

CFO_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ของบริษัท i ในปี t

CFI_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน ของบริษัท i ในปี t

CFF_{it} คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ของบริษัท i ในปี t

NPM_{it}	คือ	อัตรากำไรสุทธิ ของบริษัท i ในปีที่ t
ROA_{it}	คือ	อัตราผลตอบแทนสินทรัพย์ ของบริษัท i ในปีที่ t
ROE_{it}	คือ	อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ของบริษัท i ในปีที่ t
β_0	คือ	ค่าคงที่
β_{1-6}	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ 1 ถึง 6
ε	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน สำหรับบริษัท

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
BODSIZE	228	6.00	18.00	11.36	2.62
IND	228	0.31	0.79	0.43	0.11
PSED	228	0.00	68.50	13.49	17.38
CFO	228	-0.26	0.39	0.09	0.09
CFI	228	-0.48	0.46	-0.06	0.08
CFF	228	-0.42	0.44	-0.02	0.11
NPM	228	-53.30	248.33	14.34	26.14
ROA	228	-15.05	28.37	8.24	6.54
ROE	228	-43.39	55.05	12.67	13.17

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายข้อมูลสถิติพื้นฐานของตัวแปรได้ ดังนี้

ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 6.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 18.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.62 สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.31 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.79 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัท มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 68.50 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.38 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.26 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.39 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.48 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.46 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.42 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.44 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 อัตรากำไรสุทธิ มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -53.30 ค่าสูงสุดเท่ากับ 248.33 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 26.14 อัตราผลตอบแทนสินทรัพย์ มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -15.05 ค่าสูงสุดเท่ากับ 28.37 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

8.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.54 และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -43.39 ค่าสูงสุดเท่ากับ 55.05 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.17

2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	BODSIZE	IND	PSED	CFO	CFI	CFF
BODSIZE	1					
IND	0.079	1				
PSED	-0.252**	-0.128	1			
CFO	-0.043	-0.095	0.120	1		
CFI	0.002	-0.023	-0.057	-0.247**	1	
CFF	0.072	0.089	-0.045	-0.590**	-0.476**	1

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 การทดสอบวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์กันสูง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากผลการทดสอบ อยู่ในช่วงต่ำสุด -0.590 และสูงสุด 0.120 ซึ่งมีอยู่ในช่วงระหว่าง -0.8 หรือ 0.8 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสู่ตัวแบบสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-4.183	10.991		-.0381	0.704		
BODSIZE	-0.052	0.667	-0.052	-0.779	0.437	0.927	1.709
IND	50.937	16.694	0.199	3.051	0.003**	0.972	1.028
PSED	-0.083	0.102	-0.055	-0.820	0.413	0.912	1.096

R = 0.285, R² = 0.081, ADJ R² = 0.056, F = 3.262, Durbin Watson = 0.948

**, * หมายความว่าสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และขนาดของคณะกรรมการบริษัท และสัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (ROA)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	5.489	2.412		2.276	0.024		
BODSIZE	-0.111	0.146	-0.044	-0.757	0.450	0.927	1.709
IND	0.869	3.663	0.014	0.237	0.813	0.972	1.028
PSED	0.066	0.022	0.175	2.964	0.003**	0.912	1.096

R = 0.542, R² = 0.294, ADJ R² = 0.275, F = 15.337, Durbin Watson = 1.398

**, * ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัท มีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (ROA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และขนาดของคณะกรรมการบริษัท และสัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (ROA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (ROE)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	7.032	5.098		1.379	0.169		
BODSIZE	-0.296	0.310	-0.059	-0.955	0.341	0.927	1.709
IND	5.013	7.744	0.039	0.647	0.518	0.972	1.028
PSED	0.128	0.047	0.169	2.711	0.007*	0.912	1.096

R = 0.470, R² = 0.221, ADJ R² = 0.200, F = 10.444, Durbin Watson = 1.530

**, * ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และขนาดของคณะกรรมการบริษัท และสัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-4.183	10.991		-.0381	0.704		
CFO	75.520	35.529	0.255	2.126	0.035*	0.289	3.464
CFI	48.608	34.214	0.156	1.421	0.157	0.345	2.897
CFF	14.706	32.505	0.060	0.452	0.651	0.239	4.189

R = 0.285, R² = 0.081, ADJ R² = 0.056, F = 3.262, Durbin Watson = 0.948

**, * หมายความว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตรากำไรสุทธิ (NPM) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	5.489	2.412		2.276	0.024		
CFO	50.248	7.796	0.678	6.445	0.000**	0.289	3.464
CFI	23.442	7.508	0.300	3.122	0.002**	0.345	2.897
CFF	15.496	7.133	0.251	2.173	0.031*	0.239	4.189

R = 0.542, R² = 0.294, ADJ R² = 0.275, F = 15.337, Durbin Watson = 1.398

**, * หมายความว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	7.032	5.098		1.379	0.169		
CFO	86.894	16.480	0.583	5.273	0.000**	0.289	3.464
CFI	34.380	15.871	0.219	2.166	0.031*	0.345	2.897
CFF	28.670	15.078	0.231	1.901	0.059	0.239	4.189

R = 0.470, R² = 0.221, ADJ R² = 0.200, F = 10.444, Durbin Watson = 1.530

**, * ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 พบว่า สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตรากำไรสุทธิที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 และไม่ต่ำกว่า 3 คน เพื่อให้กรรมการทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและไม่ให้มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีอำนาจเหนือการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัท (เอกภาพ

เอกวิทย์, 2562) ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชนา ชาญณรงค์กุล ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่า สัดส่วนคณะกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท (IND) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานที่วัดด้วยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (NPM) อาจเป็นเพราะโดยส่วนใหญ่ สัดส่วนคณะกรรมการอิสระในคณะกรรมการทั้งหมด จะมีค่าประมาณใกล้เคียง 33% หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ซึ่งปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแต่เพียงเท่านั้น (สุชนา ชาญณรงค์กุล, 2562)

และสัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีตัวแทน ที่กล่าวว่ากรรมการของบริษัทซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น ถ้าได้ถือครองหุ้นเพิ่มขึ้นจะทำให้กรรมการมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของบริษัทเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะบริหารงานให้บริษัทมีผลประโยชน์ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยานุช ลิ้มดำเนิน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดรุภกิจวัสดูก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ พบว่า สำหรับหมวดรุภกิจวัสดูก่อสร้างมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อย่างมีนัยสำคัญ (ปริยานุช ลิ้มดำเนิน, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขศรี บุตรวงศ์ ที่ได้ศึกษาผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน สัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร มีผลกระทบเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนเงินปันผล และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ (สุขศรี บุตรวงศ์, 2561)

2. ผลกระทบของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นกระแสเงินสดของกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ (Flowaccount, 2564) ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากรายการต่างๆ และเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการคำนวณกำไรสุทธิ โดยไม่ใช่กิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ และเพื่อการลงทุนใหม่ โดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอก (ธนพรธม ปัญญาเฟื่อง,

2558) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสาชล คำสิงห์ ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่า อัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ (นิสาชล คำสิงห์, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม ได้ศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรและการประเมินมูลค่าหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญ (ประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม, 2563)

อีกทั้งกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สะท้อนการใช้เงินเพื่อการลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และสินทรัพย์หมุนเวียน หากการลงทุนดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงของบริษัท (ทศพร ดาราโพธิ์ และ สุภา ทองคง, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม ได้ศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรและการประเมินมูลค่าหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ (ประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัย Kegicha William Momanyi (2017) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไนโรบี พบว่า กระแสเงินสดมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ (Kegicha William Momanyi, 2017)

และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินเกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินของบริษัท โดยปกติแล้วจะมาจาก การกู้ยืมเงิน หรือผู้ถือหุ้นลงทุนเพิ่ม ทำให้โครงสร้างของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นเกิดการเปลี่ยนแปลง หากบริษัทสามารถบริหารจัดการเงินที่กู้ยืมมาให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะส่งผลให้บริษัทมีผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Okpe Ikechukwu, Duru Anastesia Nwakaego and Alor Celestine ที่ได้ศึกษาผลกระทบของงบกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทไนจีเรีย พบว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกระแสเงินสดจากการจัดหาเงินทุนมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารในประเทศไนจีเรียอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้

การศึกษานี้ยังมีการยืนยันอีกว่ากระแสเงินสดจากการลงทุนนั้นมีผลกระทบอย่างมากต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทเหล่านี้ (Okpe I. et al, 2015) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพาพร ยอดดำเนิน ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสด ผลตอบแทนของสินทรัพย์ และผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานและกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ (ทิพาพร ยอดดำเนิน, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาผลกระทบระหว่างการกำกับดูแลกิจการ กระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET100 พบว่า สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน มีผลต่อความสามารถในการทำกำไร ซึ่งนักลงทุน นักวิเคราะห์และผู้ใช้งบการเงินทั่วไปควรพิจารณากระแสเงินสดซึ่งสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสามารถนำผลการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดมาใช้ในการบริหารจัดการ และการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการได้อีกด้วย อีกทั้งยังสามารถเป็นข้อมูลให้กับกิจการให้ตระหนักเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้ใช้การกำกับดูแลกิจการและกระแสเงินสดเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์การความสามารถในการทำกำไร การวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาตัวแปรอิสระอื่น ๆ หากตัวแปรดังกล่าวมีค่าสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรสามารถที่จะเป็นเครื่องมือ เพื่อให้นักลงทุนสามารถนำไปวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจลงทุนได้ การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาบริษัทกลุ่ม SET 100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น สำหรับผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำงานวิจัยหรือใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อพัฒนางานวิจัยในอนาคต ผู้ที่สนใจควรทำการศึกษาโดยแยกเป็นรายอุตสาหกรรม ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกันทำให้เกิดประโยชน์และข้อสังเกตใหม่ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาอุตสาหกรรมการเงินที่งานวิจัยฉบับนี้ไม่ได้นำมาศึกษาและวิเคราะห์ การศึกษาครั้งนี้ได้จำกัดช่วงเวลาจากปี พ.ศ. 2561 ถึง 2563 ซึ่งรวมเป็นระยะเวลา 3 ปีเท่านั้น อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นแนวโน้มของ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาก่อให้เกิดความชัดเจนน่าเชื่อถือ เปรียบเทียบผลที่ได้มากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจสำหรับนักลงทุน

เอกสารอ้างอิง

- ทิพาพร ยอดดำเนิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสด ผลตอบแทนของสินทรัพย์ และผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม เอ็ม เอ ไอ กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทศพร ดาราโพธิ์ และ สุภา ทองคง. (2563). ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 15(2), 109-122.
- ธนพรธม ปัญญาเฟื่อง. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและผลตอบแทนของสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิศาชล คำสิงห์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ประสิทธิ์ชัย ดอกไม้หอม. (2563). อิทธิพลกระทบของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรและการประเมินมูลค่าหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปรียานุช ลิ้มดำเนิน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. ใน การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2562). ธรรมาภิบาลในทศวรรษ 2020. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/123735>
- สุชนา ชาญณรงค์กุล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภค

- บริโณค. ใน การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สุขศรี บุตรวงศ์. (2561). ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560. เรียกใช้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2565 จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/pages/cgcode/cgcodeintroduction.aspx>
- เอกภาพ เอกวิกรัย. (2562). ผลของการกำกับดูแลกิจการและการเปลี่ยนผู้บริหารสูงสุดต่อผลดำเนินงานและความเสี่ยงของบริษัท. วารสารวิชาชีพบัญชี, 15(46), 27-44.
- Flowaccount. (2564). วิธีอ่านงบกระแสเงินสด เพื่อตรวจสอบสภาพคล่องธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://flowaccount.com/blog/cash-flow-statement/>
- Okpe I et al. (2015). The Effect of Cash Flow Statement on Companies Profitability (A Study of Some Selected Banks in Nigeria). African Journal of Basic & Applied Sciences 7(6), 350-356.
- PeerPower Team. (2562). Statement of Cash Flow เพิ่มความมั่นใจในการลงทุน. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2565 จาก <https://www.peerpower.co.th/blog/investor/statement-of-cash-flow/>
- Kegicha W M I et al. (2017). Effect of Cash Flows on Financial Performance of Firms Listed in The Nairobi Securities Exchange. International Journal of Social Sciences and Information Technology 2(11), 1400-1415.
- K .Pair. (2561). SET100 คืออะไร? หุ่น SET100 Index มีอะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <https://greedisgoods.com/set100-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD-set100-index/>

รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย*

CONSTITUTIONALISM WITH DYNAMICS OF THAI DOMINATION

โกเมศ ขวัญเมือง

Gomes Kwanmuang

พระครูธรรมธรรสฐาพร ปภสสโร

Phrakhrudhammathorn Sathaphorn Pabhassaro

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Kongkawai)

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ

Prasert Limprasert

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: koutaice@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการนำเสนอเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมกับการปกครองของไทย เป็นการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เปลี่ยนมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งให้พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจที่จำกัดและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การนำรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้เปลี่ยนระบอบมาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นได้เปรียบเสมือนว่า รัฐธรรมนูญเปรียบประดุจกุญแจที่จะไขประตูเปิดช่องทางให้ราษฎรได้มีส่วนมีเสียงในการปกครอง ให้จัดถูกต้องตามความต้องการของตน และเข้าสู่ชัยภูมิแห่งความสุขสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนาคือ ความสุขความเจริญ โดยรัฐธรรมนูญของไทยในสมัยแรกที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอย่างชัดเจน โดยมีการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 เป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรฉบับถาวรฉบับแรกของไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดหลักการปกครองตามแนวของ “การปกครองในระบอบรัฐสภา” เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะที่เป็นสัญญาประชาคม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ 1) การจำกัดอำนาจของผู้ใช้อำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิ

* Received November 7, 2021; Revised April 11, 2022; Accepted June 20, 2022

เสรีภาพของประชาชน 2) สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย และ3) สร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้รัฐบาลในระบบการเมือง โดยใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรทำให้รัฐบาลมีหน้าที่บริหารบ้านเมืองอย่างมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะทำงานบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาคนในสังคมได้

คำสำคัญ: รัฐธรรมนูญนิยม, พลวัต, การปกครองของไทย, รัฐธรรมนูญไทย, ระบอบประชาธิปไตย

Abstract

This article is a presentation on the constitutionalism with dynamics of Thai domination that according to Thai political revolution since 2475 B.E. from absolute monarchy by sovereign to rule the country and then, the transition to a democratic regime with the King as Head of State. By the way, the monarch has limited royal powers and constitutional monarchy. The adoption of constitutionalism to change the regime to a democratic regime is compared as the constitution is like a key that opens the door for the people to have a voice in the governance, arranged according to their needs and enter the comfortable land which everyone desires is exuberance. The constitution of Thailand in the early days clearly arose from the concept of constitutionalism by limiting the powers of totalitarianism for protecting human liberty and rights. According to constitution of the Kingdom of Thailand 2475 B.E. the first permanent had written constitution. This constitution stipulates the principles of governance concept about "*Government in the parliamentary system*" because the constitution is written by characteristics of a social contract. The important objectives of this study were: 1) to limited power of jurisdiction person, protected rights freedom of the people 2) to created fairness in society and equality in law, and 3) to created stability and efficiency for the government in the political system by using a written constitution, the government has duty to run the country with stability.

Keywords: Constitutionalism, Dynamics, Thai Domination, Thai Constitution, Democracy

บทนำ

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ให้มีดุลยภาพและ ประสิทธิภาพ รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่น สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริตเที่ยงธรรม การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และพัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งต้องกำหนด โครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) จะเห็นได้ว่า วิวัฒนาการและแนวโน้มด้านการปกครองปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย หลังจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งให้พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจที่จำกัดและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (เกษียร เตชะพีระ, 2555) จากพัฒนาการจัดการการรูปแบบปกครองการตามระบอบประชาธิปไตยและวิวัฒนาการและแนวโน้มทางการเมืองการปกครองไทย ทำให้ระบอบประชาธิปไตยในไทยต้องมีการ “ยกระดับขึ้น” เพื่ออนาคตที่ดีและเป็นการปกครองที่จะพาให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข เป็นการนำหลักประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ในอนาคต (พระครูธรรมศุต (สุทธิพงษ์ สุทธิวงษ์) และคณะ, 2564) เมื่อพิจารณาถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องพิจารณารายละเอียดในตัวบทของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับด้วย กล่าวคือ ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับใดให้ถ้อยคำกว้างเกินไปและให้สิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน รัฐธรรมนูญนั้นก็จะเป็นประชาธิปไตย ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับใดถือตามความเห็นชอบของอภิสิทธิ์ชนและจำกัดสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนพึงมีพึงได้ รัฐธรรมนูญนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย (วิเชียร เพ่งพิศ, 2565)

เมื่อทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมนั้นเป็นทฤษฎีที่ถูกใช้ในการจัดทำรัฐธรรมนูญของรัฐสมัยใหม่ต่าง ๆ รัฐธรรมนูญได้สร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเครื่องมือในการจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาคของประชาชน และสร้างเสถียรภาพในการดำเนินงานให้กับรัฐบาล โดยถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการนำเอาแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมมาปรับใช้เป็นแม่แบบในการร่างรัฐธรรมนูญค่อนข้างมาก และอาจจัดได้ว่านับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ (ยกเว้นฉบับ

ชั่วคราว) ได้อธิบายทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้เป็นแม่แบบในการยกร่างรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้นกลับมามีความผิดแยกแตกต่างจากรัฐธรรมนูญก่อนหน้าเกี่ยวกับการนำหลักคิดรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้ค่อนข้างมาก (ณัฐดนัย นาจันทร์, 2563) เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นมีการปกครองในประเทศไทยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเสมอ โดยการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบสำคัญคือ เวลาการเปลี่ยนแปลงนั้นมักเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงจึงกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความคิด และอุดมการณ์ ตลอดจนพฤติกรรม ต่าง ๆ (ณัฐพล บุญยพิพัฒน์, 2560) รวมทั้งต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผน ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอม ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) จากสภาพดังกล่าวการเปลี่ยนแปลงการปกครองนำไปสู่ประชาธิปไตยที่สำคัญคือ การแข่งขัน การมีส่วนร่วม และเสรีภาพ ในทางการเมืองคือ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ซึ่งมนุษย์จะต้องใช้พร้อมกันกับหน้าที่ มิให้เกิดความเสียหายแก่เพื่อนมนุษย์อื่นและหมู่คนอื่นหรือประชาชนเป็นส่วนรวม ถ้าชนส่วนมากซึ่งเป็น “สามัญชน” ถูกตัดสิทธิมนุษยชนโดยให้มีหน้าที่แต่อย่างเดียว สามัญชนก็มีลักษณะเป็นทาส หรือข้าไพร่ของชนส่วนน้อยซึ่งมีสิทธิใหญ่ยิ่ง หรือ “อภิสิทธิ์ชน” แบบการปกครองจึงไม่ใช่ประชาธิปไตย ถ้าสามัญชนมีสิทธิมนุษยชนอย่างเดียวโดยไม่มีหน้าที่ มนุษยชนแบบการปกครองก็เกินขอบเขตของประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) จากเหตุการณ์นี้ได้เกิดการอภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์การเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ การมุ่งต่อสาระสำคัญ ซึ่งหมายถึง “การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” การนำรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้เปลี่ยนระบอบมาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นได้เปรียบเสมือนว่า รัฐธรรมนูญเปรียบประดุจกุญแจที่จะไขประตูเปิดช่องทางให้ราษฎรได้มีส่วนมีเสียงในการปกครอง ให้จัดถูกต้องตามความต้องการของตน และเมื่อประตูที่กีดกันอยู่ได้เปิดออกแล้ว รัฐบาลก็ต้องนำราษฎรผ่านประตูนั้น เข้าสู่ชัยภูมิแห่งความสุขสมบูรณ์ สิ่ง que ทุกคนพึงปรารถนา คือ ความสุขความเจริญอย่างประเสริฐ ก็จะพึงบังเกิดขึ้นแก่ราษฎรถ้วนหน้า การเปลี่ยนแปลงการปกครองเพื่อให้มีระบบการเมืองที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ โดยมีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และยิ่งกว่านั้นจะต้องเป็นรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์ด้วย นั่นก็เพื่อแก้ความทุกข์ยากของราษฎรนั่นเอง (วิเชียร เพ่งพิศ, 2565) ดังนั้น การสร้างรูปแบบปกครองที่เป็นปึกแผ่น มี ธรรมนูญถาวร เน้นสันติสุข ต้องสนับสนุนการเป็นประชาธิปไตยโดยพลเมือง ซึ่งพลเมืองเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความตื่นรู้และมีความ

เป็นดิจิทัลมากขึ้น ต้องใส่ใจต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด จึงจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจถึงฐานรากก็จะกลายเป็นประเทศพัฒนา และมีความทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย (พระครูธรรมคุต (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน) และคณะ, 2564) ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย ในหลายมิติ อันได้แก่ พลวัตการปกครองของไทย รัฐธรรมนูญนิยมกับประเทศไทย และรัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย ผู้เขียนได้รวบรวมนำเสนอในบทความนี้

พลวัตการปกครองของไทย

การเมืองการปกครองไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนหน้ามีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 อยู่ในรูปแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระบอบเผด็จการ เพราะอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระมหากษัตริย์ได้อำนาจมาด้วยการสืบสันตติวงศ์ หรือการปราบดาภิเษก ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการสถาปนาหรือคัดเลือกพระมหากษัตริย์เลย ระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มีลักษณะที่ไม่ราบรื่นและพัฒนาช้ามาก แม้ว่าจะดำเนินมาเป็นเวลากว่า 60 ปี แต่ก็พอจะอนุมานได้ว่าระบอบประชาธิปไตยได้หยั่งลึกพอสมควร การศึกษาการเมืองการปกครองไทยหากจะแบ่งยุคสมัยให้เหมาะสมแก่การศึกษาแล้วจะแบ่งออกได้เป็น 3 ยุคสมัยด้วยกัน คือ สมัยสุโขทัย ระหว่าง พ.ศ. 1781 – 1921 สมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 – 2310 และสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2475 ส่วนหลักจาก พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) โดยการปกครองประชาธิปไตยมีกำเนิดเริ่มเดิมทีเกิดขึ้นครั้งแรกที่นครรัฐกรีกโบราณเมื่อประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งมีลักษณะประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าร่วมชุมนุมและแสดงสิทธิความคิดเห็นได้ ทั้งนี้เนื่องจากเมืองหลวงของกรีกมีอาณาเขตไม่ใหญ่โตกว้างขวาง และมีประชากรค่อนข้างเล็กน้อย แต่ในปัจจุบันไม่สามารถนำระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาใช้ได้เพราะประชาชนมีมากเกินไปที่จะให้โอกาสมาใช้สิทธิในการแสดงออกได้ ดังนั้น ประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงเป็นประชาธิปไตยโดยผ่านตัวแทน หรือประชาธิปไตยทางอ้อม โดยหน้าที่ของตัวแทนจึงทำหน้าที่ในการรวบรวมแสวงหาสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุกระดับชั้น รวมทั้งสร้างรากฐานของระบบการศึกษาที่ขยาย ตัวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เพิ่มพูนมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น หลักการประชาธิปไตยมีหัวใจสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) อุดมการณ์ประชาธิปไตย 2) การปกครองแบบ ประชาธิปไตย และ 3) วิถีชีวิตประชาธิปไตย (ทวีพันธ์ พัวสรรเสริญ, 2563)

การปกครองประชาธิปไตยของไทยเริ่มตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเกิดจากคณะราษฎรทำการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่จากปกครองตั้งแต่นั้นมาได้มีการรัฐประหารสลับกับการมีประชาธิปไตยเรื่อยมาจนทุกวันนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยการรัฐประหารของรัฐบาลปัจจุบัน จึงให้มีการเลือกตั้ง ภายใต้การเขียนกฎหมายโดยคณะรัฐบาล คสช. ซึ่งทำให้แลดูว่าเป็นประชาธิปไตยของคนกลุ่มน้อยที่เขียนกฎหมายให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ผิดกับรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่มาจากการรับฟังเสียงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศทำให้ขาดนิติรัฐนิติธรรม เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้เกิดจากประชาชนส่วนใหญ่ แต่เป็นเกมส์การช่วงชิงอำนาจของกลุ่มชั่วอำนาจ 2 ชั่ว ระหว่างฝ่ายประชาธิปไตยกับฝ่ายอนุรักษนิยม ทำให้เห็นว่าการปกครองประชาธิปไตยมีลักษณะเดินหน้าและถอยหลัง และประชาธิปไตยขาดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ทวีพันธ์ พัวสรรเสริญ, 2563) จากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของระบบการเมืองการปกครองของไทยที่นำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทยได้มีการพัฒนามาโดยตลอด รวมถึงมีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้นหลายครั้ง จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาถึง 18 ฉบับ แต่ก็ยังคงพบกับประเด็นความขัดแย้งของคนในสังคม จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้พัฒนาไปในลักษณะที่มีความซับซ้อนและยากแก่การตรวจสอบโดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมาย เนื่องจากกรณีดังกล่าวเกิดจากกระบวนการที่ซับซ้อนด้วยกฎหมาย ต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญการแสดงความโปร่งใสในการบริหารประเทศ การส่งเสริมให้มีการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลกลุ่มอื่นในสังคม และการสร้างจิตสำนึกในการเคารพกฎหมายที่เป็นกติกาของสังคม (ธีระพงศ์ จิระภาค, 2556) ทั้งนี้พลวัตการปกครองของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย และมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้านในทางการปกครองไม่ว่าจะเป็นความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหัวใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมีการสร้างการเมืองที่ดีมีคุณภาพ กล่าวคือ กล่าวทำ โดยเฉพาะองค์กรหรือบุคคลทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมือง สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินการทางการเมืองการปกครองโดยตรง ต้องมีความเป็นเอกภาพในการทำหน้าที่ต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง ยึดมั่นในอุดมการณ์ในการปกครองประเทศ (พระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน) และคณะ, 2564)

จะเห็นได้ว่า การปกครองประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่พยายามให้สิทธิ เสรีภาพแก่ประชาชนมากที่สุด ได้รับการคุ้มครองสูงสุด สร้างโอกาสชีวิตสูงสุด แต่ยังติดขัดกับระบบอำนาจนิยม ซึ่งหมายถึงใครมีอำนาจจะคิดทำอะไรก็ถูกต้องเสมอโดยไม่ได้รับฟังเสียงคนส่วนใหญ่ของประเทศ จากลักษณะดังกล่าวการจัดการห่วงโซ่อุปทานในด้านประชาธิปไตยเพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมประชาธิปไตย จึงมีโอกาสดูถูกดูแคลัน เนื่องจากการให้ความสำคัญในการ

นำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และทำให้เกิดการถูกตัดตอนห่วงโซ่ไปถึงประชาชนในระดับล่างได้ ซึ่งการจัดการห่วงโซ่อุปทาน เป็นการหาวิถีทางที่จะนำประชาธิปไตยไปสู่มือของประชาชนทั้งประเทศได้ เป็นการเคลื่อนที่หรือการบริการไปถึงประชาชน ดังนั้น สรุปรบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยได้ว่า เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ การคุ้มครองชีวิต ความปลอดภัย และมีโอกาสสร้างชีวิตได้สูงสุด (ทวีพันธ์ พัวสรรเสริฐ, 2563)

ซึ่งระบอบประชาธิปไตยจะยืนยงอยู่ได้คือ ประชาชนต้องมีทัศนะว่าประชาธิปไตยเปรียบเสมือนเสาหลัก หากโค่นลงมามากก็จะมีทรุด หรือเอียงล้มได้ ฉะนั้น ต้องพยายามชวนขยายให้เสาหลักมีความมั่นคง และช่วยกันประคับประคอง เพื่อให้คนรุ่นหลังจะมีสิทธิเสรีภาพ ตามสิทธิรัฐธรรมนูญไทยอย่างแท้จริง ตลอดจนได้รับความเสมอภาค ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เพื่อไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

รัฐธรรมนูญนิยมกับประเทศไทย

รัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) เป็นกระแสความคิดที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำ รัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะที่เป็นสัญญาประชาคม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ 1) การจำกัดอำนาจของผู้ใช้อำนาจรัฐและคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน 2) สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย และ 3) สร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้กับรัฐบาลในระบบการเมือง โดยจะต้องใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐบาลซึ่งมีหน้าที่บริหารบ้านเมืองมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะทำงานบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของคนในสังคมได้ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2550) ซึ่งตามหลักการและลักษณะสำคัญต่าง ๆ ของประชาธิปไตยคือ เป็นได้ทั้งอุดมคติ (ideal) และการพยายามทำให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมที่มีพื้นฐานของความแตกต่างของประชาชนมาก และมีสภาวะของความเป็นประชาชน ที่ “เหลื่อมล้ำกัน” หรือไม่เท่าเทียมกัน ความพยายามจะทำให้ประชาธิปไตยเกิดเป็นจริงได้ในสังคมที่มีพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมดังกล่าวนี สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเป็นเบื้องต้นในหลักการและลักษณะสำคัญ ๆ ของประชาธิปไตยก่อนแล้วจึงค่อยยกระดับไปสู่ความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และในระดับพื้นฐานคือ ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการความเป็น “อธิการ” ของกฎหมายเสียก่อน กล่าวคือ กฎหมายที่บังคับใช้กับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นกฎหมายที่มาจากความเห็นชอบร่วมกันของคนในสังคม กฎหมายคือ กลไกที่สำคัญของการสร้างความยุติธรรมระหว่างคนในสังคม นั่นก็คือ “กติกากฎ” เดียวกันและกฎหมายขาดความ “ศักดิ์สิทธิ์” ก็จะทำให้ “อิสรภาพ” ของปัจเจกบุคคลก็จะถูกละเมิดธรรมและความสุจริตเที่ยงธรรมต่าง ๆ ก็ไม่อาจจะดำรงอยู่ได้ (โปรดดู เสนีย์ คำสุข, 2554)

ประเทศไทยมีโครงสร้างและกระบวนการในการร่างรัฐธรรมนูญและมีการบวนการเลือกตั้งเพื่อให้สอดคล้องกับประเทศต่าง ๆ ที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากสังคมดั้งเดิมมีความเหลื่อมล้ำในทาง เศรษฐกิจ สถานะทางสังคม และการกษัตริย์ในองค์กรต่าง ๆ แม้โครงสร้างกระบวนการจะออกมาดีเพียงใดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็เผชิญอุปสรรคคือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย กับกลุ่มที่เป็นผู้นำดั้งเดิมโดยเป็นพันธมิตรกับนักธุรกิจ ความขัดแย้งมีอยู่ 4 ตัวแปร ได้แก่ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม อำนาจ ค่านิยมและวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาหลักก็มาจากชนชั้นกลางหรือนักธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดูเหมือนจะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามทฤษฎี แต่ความเป็นจริงกลับกลายเป็นอุปสรรค (ลิขิต ธีรเวคิน, 2559) ดังนั้น หลักรัฐธรรมนูญนิยมจึงเป็นหลักที่ป้องกันมิให้มีการใช้ อำนาจตามอำเภอใจของผู้ใช้อำนาจรัฐ เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบ เพื่อไม่ให้ผู้ใช้อำนาจรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต เป็นการยอมรับและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยถือว่ารัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดที่เกิดจาก ความตกลงร่วมกันในลักษณะของสัญญาประชาคม แนวคิดนี้ได้มีอิทธิพลต่อรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยได้รับความนิยมนำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือมีการประกาศเอกราชประเทศใหม่ จะมีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปกครอง จึงถือได้ว่าหลักรัฐธรรมนูญนิยมเป็นรากฐานแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ปัญญา อุดชาชน, 2555)

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของรัฐธรรมนูญสามารถมองได้หลายแบบ หลายแนวทาง มีมุมมองที่ต่างกันทั้งทางรัฐธรรมนูญและนิติศาสตร์ แต่จุดร่วม สำคัญก็คือการระบุที่มาของอำนาจ การเข้าสู่ตำแหน่งและการพ้นจาก ตำแหน่งที่ใช้อำนาจรัฐ รัฐธรรมนูญเป็นแบบแผนที่กำหนดการใช้อำนาจ ของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ในสถาบันการเมืองในรัฐหนึ่ง ๆ ที่รับรองสิทธิพลเมือง ตลอดจนกระบวนการปกป้องคุ้มครองสิทธิพลเมือง รวมไปถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การแบ่งรัฐธรรมนูญประเภทต่าง ๆ จึงช่วยให้เราเห็น ที่มาของอำนาจ ความหมาย และหน้าที่ของสถาบันการเมืองในรัฐธรรมนูญ ที่ต่างกันออกไปในแต่ละรัฐ (วิเชียร เพ่งพิศ, 2565) ซึ่งในอดีตได้มีการนำแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญขึ้นอยู่กับยุคสมัยและสถานการณ์บ้านเมือง กล่าวคือ ยุคใดที่มีความเป็นประชาธิปไตยมาก แนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้มาก จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงตามกาลสมัยแนวคิดนี้ได้ถูกบรรจุมากขึ้น เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย และเป็นฉบับที่สมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการขยายประเภทของสิทธิเสรีภาพของประชาชนออกไปอย่างกว้างขวางขึ้น และพยายามขยายผลในทางปฏิบัติ ซึ่งจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวต้องการสร้างเสถียรภาพและกลไกการควบคุม การตรวจสอบการใช้

อำนาจของหน่วยงานภาครัฐ และในขณะเดียวกันการตรวจสอบโดยเฉพาะองค์กรอิสระสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและปราศจากอคติทางการเมือง จึงถือได้ว่า ความสอดคล้องของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในประเทศไทยสร้างรัฐบาลและระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพ ถือเป็นการทำให้ระบบการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับหลักประกันความมั่นคงอย่างแท้จริง ผ่านการสร้างระบบกฎหมายต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญที่จะทำให้อำนาจรัฐบาลสามารถดำรงตนและใช้อำนาจเพื่อ คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ไม่ถูกล้มล้างลงได้โดยง่าย (ณัฐดนัย นาจันทร์, 2563)

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญนิยมเป็นฐานของการเมืองการปกครองประชาธิปไตยกฎหมายเป็น เครื่องมือสำคัญที่ประชาชนสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองของผู้มีอำนาจประชาธิปไตยที่ประชาชนจะเป็นเจ้าของอำนาจ มีศักดิ์ศรี มีชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างอิสระ โดยประชาชนนั้นนับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม ในรูปแบบของการร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมดำเนินการในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งต้องเพิ่มการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และเพื่อกำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย

การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยนับตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้ามาก แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพบอุปสรรค ความขัดแย้งทางความคิดและการทับซ้อนของผลประโยชน์อยู่ ส่งผลทำให้เกิดความสับสนในข้อโต้แย้งที่เกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย และความรู้ความเข้าใจของประชาชนได้ถูกบิดเบือนไป อาทิเช่น ประชาธิปไตยคือ เสี่ยงข้ามมาก อาจสื่อความหมายว่าหากประชาชนส่วนมากเห็นเช่นไรย่อมต้องเป็นไปตามนั้น ต่อมาได้นำหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญมาใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำของตน จนนำมาซึ่งความขัดแย้งในสังคม และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ถูกร่างขึ้นตามหลักการแห่งความเป็นประชาธิปไตย รวมถึงยังมีบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง (ธีระพงศ์ จิระภาค, 2556)

โดยรัฐธรรมนูญของไทยในสมัยแรกที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมอย่างชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อจำกัดอำนาจของผู้ปกครองที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ หรือที่ใช้

อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 เป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรฉบับถาวรฉบับแรกของไทย ซึ่งได้กำหนดหลักการปกครองตามแนวของ “การปกครองในระบบรัฐสภา” รัฐธรรมนูญนิยมมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อ ปี พ.ศ. 2537 โดยได้รับอิทธิพลจากหนังสือเรื่องคอนสติติวชันแนลลิสม์: ทางออกของประเทศไทย ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง โดยใช้แนวทางรัฐธรรมนูญนิยมในการวางรากฐานการปฏิรูปการเมืองและเป็นตัวแบบที่สำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการสร้างกลไกและองค์กรใหม่ที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขสภาพบกพร่องต่าง ๆ ทางการเมือง ในครั้งนี้ได้เกิดเป็นรัฐธรรมนูญนิยมสมัยใหม่ ซึ่งมีการขยายสิทธิ เสรีภาพ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้เป็นเครื่องมือทำให้เกิดความมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพของรัฐบาลในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง และความเป็นธรรมแก่สังคม (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2563)

รัฐธรรมนูญตามแนวความคิดของสำนักรัฐธรรมนูญนิยมจึงเป็นรัฐธรรมนูญที่มีภาวะพลวัตค่อนข้างสูงแปรผันไปตามเงื่อนไขความต้องการของสังคม และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขดัดแปลงเพื่อออกแบบระบบการเมืองการปกครอง ให้มีความทันสมัย ปรับแก้ไข หรือเพิ่มเติมตามสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ รัฐธรรมนูญนิยมถูกกำหนดคุณค่า หรือการให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเรื่องของการเป็นเครื่องมือในการกำหนดวิธีการและมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองของรัฐธรรมนูญให้สนองตอบต่อเป้าหมายทางการเมืองการปกครองได้ จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญตามแนวความคิดนี้ สำหรับในกรณีของรัฐธรรมนูญไทยในปัจจุบันแนวทางในการออกแบบการเมืองการปกครองหากพิจารณาเทียบเคียง หรือเชื่อมโยงกับปัจจัยองค์ประกอบด้านแนวความคิดต้นแบบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการผสมผสานในเชิงบูรณาการ คือ เป็นการผสมผสานเอาแนวความคิดดังกล่าวในหลาย ๆ ด้านมาผนวกเข้าด้วยกัน ทั้งนี้สามารถพิจารณาให้ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ได้แก่ 1) แนวทางในการทำให้การเมืองเป็นของพลเมืองโดยการเพิ่มสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วม 2) แนวทางในการทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการมีความสุจริตและชอบธรรมในการใช้อำนาจ และการเพิ่มอำนาจพลเมืองในการควบคุมการใช้อำนาจในทุกระดับทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) แนวทางในการทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพนายกรัฐมนตรีมีภาวะความเป็นผู้นำ และรัฐสภามีประสิทธิภาพและมีเหตุผล ดังนั้น การออกแบบการเมืองการปกครองบนพื้นฐานของการสร้างดุลยภาพระหว่ง หลักการของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบทางตรงและทางอ้อมผสมผสานเข้าด้วยกันเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (ชวนะ ไตรมาศ, 2545)

ปัจจุบันวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเริ่มมีบทบาทชัดเจนมากขึ้น ทั้งการเมืองภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดสิทธิ และเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้น เช่น ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทางการเมือง และวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองตลอดจนทำกิจกรรมทางการเมืองได้ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้นั้น ต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งระบบ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประชากร ให้มีเสถียรภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น ด้านการเมืองต้องเสริมสร้างระบบการเมือง รัฐบาลต้องมีนโยบายการบริหารและพัฒนาประเทศให้ครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้าน โดยสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึก มีความรู้ เห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย และด้านเศรษฐกิจต้องพัฒนาเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลต้องบริหารให้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น และมีการกระจายรายได้เท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) ดังนั้น รัฐธรรมนูญนิยมกับพลวัตการปกครองของไทย เป็นการนำรัฐธรรมนูญนิยมมาเป็นรากฐานการปฏิรูปการเมืองและเป็นตัวแบบที่สำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการขยายสิทธิ เสรีภาพ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้การปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นเพื่อให้มีวัฒนธรรมและมีจิตสำนึกประชาธิปไตย อาจถึงขั้นต้องมีการปฏิวัติวัฒนธรรมประชาธิปไตยในประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะระดับรากหญ้า เพื่อสร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ดีและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ นั่นก็คือ การเมืองประชาธิปไตยแบบภาคประชาชน

สรุป

การเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้น ผ่านการต่อสู้มาอย่างยาวนาน ความพยายามทบทวนถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมือง การปฏิรูปการปกครอง การปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมแก้ไข การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาในอดีตและปัจจุบันของไทยที่กำลังดำเนินอยู่นั้นไม่สามารถสถาปนาคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยให้สามารถหยั่งรากลึกกลงในสังคม ทั้งนี้การนำรัฐธรรมนูญมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองได้อย่างเข้าถึงและเท่าเทียม ซึ่งสิทธิพลเมืองนั้นหมายถึง สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ เสรีภาพในการนัดหยุดงาน หรือเสรีภาพในกระบวนการต่าง ๆ ที่เท่าเทียมกัน จากพลวัตการเปลี่ยนแปลงในการปกครองของไทย ทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยถูกบิดเบือนอาจต้องเริ่มต้นใหม่ในการจัดวางรูปแบบการปกครอง หากการปกครองประชาธิปไตยไม่ใช่อะไรอื่นยกเว้นการขึ้นอยู่กับการรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก

รัฐธรรมนูญไม่สามารถทำให้ประชาธิปไตยนั้นมีความสมบูรณ์ขึ้นมาได้ แต่เกิดจากคนในสังคมมีจิตสำนึกและจิตวิญญาณในประชาธิปไตยนั้นมากกว่า ถ้าหากประเทศไทยยังมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นอนุรักษ์นิยมในการปิดกั้นทางความคิดประชาธิปไตยแล้ว ก็ยากยิ่งกับการที่จะเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ กล่าวคือ คนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทุกระดับต้องแสดงออกด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ความเป็นปัจเจกชนต้องให้ความสำคัญกับความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของมนุษยชาติ และมีส่วนสำคัญต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย นั่นคือ การสนใจการเมืองที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ และแสวงหาแนวทางในการยกระดับประชาธิปไตยของประชาชนให้มีการพัฒนายิ่ง ๆ ขึ้น ไป (ทวีพันธ์ พัวสรรเสรี, 2563)

ดังนั้น พลวัตการปกครองของไทยที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มี “รัฐธรรมนูญ” เป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทยได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศ ในทางนิตินัยทุกคนทราบอยู่แล้วว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นกฎหมายแม่แบบ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่แสดงการก่อร่างสร้างความเป็นรัฐอย่างเป็นทางการ ซึ่งรัฐธรรมนูญที่ดีต้องแก้ไขได้ในอดีตได้ ในการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมานั้นสามารถมองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตและแก้ไขได้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แนวความคิดแบบนี้คือ แนวความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งในสังคมไทยจะพูดถึงแนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมแบบตัวบทกฎหมาย แต่สิ่งสำคัญที่สุดในการออกแบบรัฐธรรมนูญคือ สังคมวิทยาทางการเมือง เนื่องจากการแสดงให้เห็นถึงบริบทของสังคมไทย บริบทความเป็นประชาธิปไตยของวัฒนธรรมแบบไทยว่า การร่างรัฐธรรมนูญที่จะเกิดขึ้นนั้นจะมีการจัดสรรอำนาจให้สมดุลอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2555). ปาฐกถาหน้าเรื่อง Modern Monarchies in a Global Comparative Perspective (ราชาธิปไตยสมัยใหม่ในมุมมองเปรียบเทียบระดับโลก). ใน การประชุมวิชาการ เรื่อง Democracy and Crisis in Thailand. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชวณะ ไตรมาศ. (2545). รัฐธรรมนูญกับการออกแบบการเมืองใหม่. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, 4(12), 9-27.
- ณัฐพล บุญยพิพัฒน์. (2560). ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475 – ปัจจุบัน): ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการ สาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย”. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฐดนัย นาจันทร์. (2563). ความสอดคล้องของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับวัตถุประสงค์ของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยม. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(1), 17-29.
- ทวีพันธ์ พัวสรรเสริญ. (2563). ประชาธิปไตยพัฒนา. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 11(2), 173-192.
- ธีระพงศ์ จิระภาค. (2556). แนวทางการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย. ใน หลักสูตธนิตธรรมเรื่องประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ . สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2563). แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) กับการจัดโครงสร้างสถาบันการเมือง. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2550). คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ปัญญา อุดชาชน. (2555). ความยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญภายใต้ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558. รัฐสภาสาร, 60(3), 7-37.
- โปรดดู เสนีย์ คำสุข. (2554). ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย : ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งซ่อม 5 เขตเลือกตั้ง วันที่ 12 ธันวาคม 2553. รัฐสภาสาร, 59(7), 9-66.
- พระครูธรรมคุณ (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน) และคณะ. (2564). วิวัฒนาการและแนวโน้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 1 (2), 66-80.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2559). ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษ 21 : ทางตัน ทางออก และแนวทางแก้ไข. ในประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่ KPIYEARBOOK. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิเชียร เพ่งพิศ. (2565). รัฐธรรมนูญกับหลักประชาธิปไตย. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2565 จาก <https://pridi.or.th/th/content/2021/12/924>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การพัฒนาการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา*

ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF PUBLIC HOSPITALS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ชฎาวรรณ กิ่งโคกรวด

Chadawan Gingkokgraud

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เป็นวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับหลักธรรมาภิบาล ของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักการรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเห็นอกเห็นใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลและคุณภาพการให้บริการ

* Received April 19, 2022; Revised May 20, 2022; Accepted June 18, 2022

พบว่า หลักนิติธรรม และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงพยาบาล

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารงาน, โรงพยาบาลของรัฐ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study level of administrative effectiveness of government hospitals in Nakhon Ratchasima province, 2) to study factors affecting administrative effectiveness of government hospitals in Nakhon Ratchasima province and 3) to propose guideline for the development of the administration of government hospitals in Nakhon Ratchasima province to be more effective and efficient. This research was mix methods. The samples were 400 personnel of government hospitals in Nakhon Ratchasima province. The instrument used for data collection was a questionnaire. The data were analyzed. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. Multiple regression analysis regression analysis and correlation analysis qualitative research The key informants were personnel of government hospitals. In Nakhon Ratchasima Province, 17 people were used to collect data. in-depth interview Use a content analysis method The results of the study showed that 1) the effectiveness of government hospital administration in Nakhon Ratchasima Province Overall, it is at a high level. organization development The average is at a high level. Good Governance Level of government hospitals in Nakhon Ratchasima Province The overall picture is at a high level. responsibility principle The average is at the highest level. and the level of service quality of government hospitals in Nakhon Ratchasima Province Overall, it is at a high level. sympathetic side 2) The results of the analysis of good governance and service quality revealed that the rule of law and the confidence of customers Affects the effectiveness of the administration of government hospitals in Nakhon Ratchasima Province with statistically significant level of .05. 3) There should be decentralized management powers in accordance with the context of the hospital.

Keywords: Effectiveness, Administration, Public Hospitals

บทนำ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ ความประพฤติชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรม (พระสกลฐานธมโม (อินทร์คล้าย), 2556) ตามแนวคิดของ “การปกครอง” “การบริหารจัดการ” หรือ governance ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มีความพร้อมกับการมีอารยธรรมของมนุษย์ ดังนั้นเราอาจให้ความหมายของ “การปกครอง” หรือ “การบริหารจัดการ” ว่าเป็นกระบวนการของการตัดสินใจและกระบวนการที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติ คำว่าการปกครองหรือการบริหารจัดการ อาจถูกใช้ไปในหลายสถานะ เช่น ในเรื่องของ การปกครองหรือการบริหารงานเอกชน การปกครองหรือการบริหารงานในระดับนานาชาติ ระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นอย่างไรก็ตามมีคนจำนวนมากที่ไม่เข้าใจเรื่องของธรรมาภิบาล แม้กระทั่งคำจำกัดความของธรรมาภิบาล ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด คำว่า governance เป็นเรื่องของธรรมาภิบาล เป็นวิธีการใช้อำนาจขณะที่ good governance เป็นการรวมคำของ ธรรม และ อภิบาล เป็นธรรมาภิบาล เป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร

โดยหลักธรรมาภิบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคต่าง ๆ อาทิ ภาครัฐ ธุรกิจ ประชาสังคม ปังเจกชนและองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายของการใช้หลักธรรมาภิบาล คือ เพื่อการมีคุณธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งวิธีการที่ดีสร้างให้เกิดมีธรรมาภิบาลขึ้นมาได้ก็คือ การมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ถูกตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ แต่อาจประกอบไปด้วยหลักการอื่นๆอีกได้ด้วย แล้วแต่ผู้นำไปใช้ โดยสภาพแวดล้อมของธรรมาภิบาลอาจประกอบไปด้วยกฎหมายระเบียบต่างๆ ประมวลจริยธรรม ประมวลการปฏิบัติที่เป็นเลิศและวัฒนธรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545) และนำไปสู่คำว่า ประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (efficiency) ผู้ที่เริ่มให้ความหมาย ของคำทั้งสองแตกต่างกัน คือ บาร์นาต (Barnard, C. I., 1968) โดยให้ความหมายไว้เมื่อ 1938 บาร์นาต ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า การบรรลุเป้าหมายขององค์กรและให้ความหมายของประสิทธิภาพ ว่าความพึงพอใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานของสมาชิกขององค์กร เป้าหมายบางอย่างใช้เป็นอัตราส่วนของปัจจัย การผลิต (inputs) กับผลผลิต (outputs) เป็นการพิจารณาถึงวิธีการที่องค์กรบรรลุเป้าหมายโดยใช้ ปัจจัยการผลิตอย่างประหยัดเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ โดยถือว่าองค์กรต้องสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายในเงื่อนไขที่ทรัพยากรมีจำกัด เนื่องจากทรัพยากรจากสภาพแวดล้อมที่จัดให้องค์การมีจำกัด การวัดประสิทธิภาพส่วนใหญ่จึงใช้คำเกี่ยวกับการเงิน เช่น รายได้ และ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บางองค์กรไม่

สามารถพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนในรูป ค่าใช้จ่ายได้ เช่น โรงพยาบาล จึงพิจารณาประสิทธิภาพจากการกระทำต่อคนไข้หรือการรักษาคนไข้ เป็นผลผลิตได้จึงกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานของประสิทธิผลของหน่วยงาน กล่าวคือ องค์การต้องบรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์การต้องบรรลุถึงทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาของทุกองค์การ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์การอาจ มีประสิทธิผลแต่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่มีประสิทธิผลแต่อาจมีประสิทธิภาพได้ (Hodge, B. J. & Anthony, W. P., 1988)

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและ ภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ ไป ประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การ โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน การลดการควบคุมให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย สถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนอย่างชัดเจนแล้วยังต้องมีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบต่อแนวทางการใช้อำนาจในการดำเนินงาน วิธีการและเป้าหมายของการปฏิรูประบบการบริหารของส่วนราชการจะใช้ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถ โดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการคอร์รัปชัน ซึ่งปัญหาที่พบคือการนำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ในการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงาน หรือสร้างกรอบในการดำเนินงานนั้นก็เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ลดกฎระเบียบที่มากจนเกินไปที่เป็นต้นเหตุของการทำงานที่ล่าช้า มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส ดังนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย “ธรรมาภิบาล” ไว้ว่า หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนมีความคาดหวังสูงขึ้น และจากการส่งเสริมการขยายตัวของเอกชนด้านบริการสุขภาพเพื่อเสริมการให้บริการของภาครัฐ โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มีระดับรายได้สูงและปานกลางการแข่งขันในภาคเอกชนทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย และรวดเร็วในการใช้บริการสุขภาพ ส่งผลให้ประชาชนมองระบบบริการสุขภาพของรัฐด้วยความไม่พึงพอใจในเรื่องความล่าช้า แออัด ผู้ให้บริการไม่เป็นมิตร เจ้าหน้าที่ ตรวจไม่ละเอียด ไม่ให้คำแนะนำ และหยาบคายทำให้ประชาชนไปใช้บริการสุขภาพ ภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครัวเรือนรัฐมี

หน้าที่ในการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียมกัน มีบริการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชน ซึ่งต้องอาศัยการบริหารงาน และการจัดการที่ดีในองค์กร หากกล่าวถึงการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในการกระบวนการการบริหารได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพ (รับขวัญ ภาควิชา, 2547)

โรงพยาบาลเป็นสถานที่ให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตโดยจะมุ่งเน้นการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูภาวะความเจ็บป่วยหรือโรคต่างๆ ทั้ง ทางร่างกายและทางจิตใจแต่ด้วยจำนวนประชากรที่มากขึ้น ปริมาณโรคติดต่อเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการใช้บริการด้านสุขภาพมีมากขึ้น ซึ่งภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน แม้ว่าปัจจุบันนวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการแพทย์จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังมีประชาชนจำนวนมากในหลายพื้นที่เผชิญกับปัญหาสุขภาพและการให้บริการด้านสาธารณสุขที่ไม่ได้มาตรฐานความสามารถในการรับผู้ป่วยของโรงพยาบาลของรัฐที่จำกัดทำให้ประสบปัญหาความแออัดของผู้ใช้บริการ เช่น สถานที่รองรับคนไข้ไม่เพียงพอ การตรวจคนไข้ทำให้ต้องรอคิวนาน ยาและเวชภัณฑ์ที่รัฐบาลจัดสรรให้มีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งการเบิกจ่ายสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของภาครัฐเป็นไปอย่างล่าช้า โดยปัญหาที่พบของโรงพยาบาลรัฐส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการและประสิทธิภาพของการรักษา (เชิดชู อริยศรีวัฒนา, 2554)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการนำแนวคิดคุณภาพการให้บริการเพื่อและหลักการบริหารจัดการที่ดีเพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่กำกับดูแล ตรวจสอบ ควบคุม การบริหารงาน ซึ่งก่อให้เกิดการกระตุ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่การผลักดันให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ทั้งผู้วิจัยยังเคยเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้น จึงสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงพยาบาลของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ บุคลากรของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,074 คน (ที่มา: ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรสุขภาพ, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane. T., 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) เพื่อทำการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงาน ของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านการจัดหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากร ด้านกระบวนการภายใน ด้านความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ และด้านการพัฒนาองค์กร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริหาร ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และความเห็นอกเห็นใจ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ นำมาประกอบการวิจัย

2. ผู้วิจัยเริ่มกำหนดขอบเขตของแบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้ศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังข้างต้น

3. เมื่อเสร็จการออกแบบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวนี้ไปเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม

4. เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จสิ้นแล้วนั้นไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ประเมินมากรอกลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามวัดจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามดังนี้ 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงต่อไป

5. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว จะนำแบบสอบถามมาทดสอบความเที่ยงกับโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นพื้นที่ในการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาใช้ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเที่ยง จำนวน 30 ชุด โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 และจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ และรับคืนด้วยตัวเองรวมทั้งได้พูดคุยสอบถามแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนจะนำไปลงรหัสในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ระดับผลกระทบมาภิบาล คุณภาพการให้บริการและประสิทธิผลการบริการงานของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยหาค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยพิจารณาจากปัจจัยตัวแปรอิสระ และน้ำหนักของแต่ละตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้สมการพหุคูณ (multiple regression analysis : MRA) การวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation analysis)

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรของโรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมดจำนวน 17 คน จำแนกเป็นระดับบริหารโรงพยาบาลรัฐ 5 คน ระดับปฏิบัติการโรงพยาบาลรัฐ 5 คน ประชาชนผู้มารับบริการ 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งประเด็นการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านการจัดหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากร ด้านกระบวนการภายใน ด้านความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ และด้านการพัฒนาองค์กร

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบมาภิบาลของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และความเห็นอกเห็นใจ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้มาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดขอบเขตและประเด็นในการศึกษา จากนั้นมาสร้างเป็นข้อคำถามในด้านต่าง ๆ

เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้บริการโรงพยาบาลรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ขออนุญาตนำเทปบันทึกเสียง มาช่วยในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลภาคสนามและการถอดเทปซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึก นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา

ประสิทธิผลของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และในระดับปานกลาง 1 ด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ การพัฒนาองค์กร ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ การจัดหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากร ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.40) กระบวนการภายใน ($\bar{X} = 3.53$ S.D. = 0.52) ผลลัพธ์การดำเนินการ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.50)

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 5 ด้าน ระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ หลักการรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.41) รองลงมา ได้แก่ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.46) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.39) หลักประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.49) หลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.51) หลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.49) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.45) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.54) ด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 2.51$, S.D. = 0.51)

ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.48) ด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.48) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริหาร ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.49)

2. หลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน แบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	2.541	.333		7.629	.000
หลักธรรมาภิบาล					
หลักประสิทธิภาพ(X ₁)	.037	.024	.086	1.551	.122
หลักประสิทธิภาพ(X ₂)	.014	.030	.031	.457	.648
หลักการตอบสนอง(X ₃)	.010	.023	.021	.423	.673
หลักการรับผิดชอบ(X ₄)	.025	.027	.048	.929	.353
หลักความโปร่งใส(X ₅)	.032	.028	.058	1.159	.247
หลักการมีส่วนร่วม(X ₆)	.029	.024	.059	1.183	.238
หลักกระจายอำนาจ(X ₇)	.027	.022	.064	1.263	.207
หลักนิติธรรม(X ₈)	.054	.025	.114	2.169	.031*
หลักความเสมอภาค(X ₉)	.026	.030	.058	.858	.391
หลักมุ่งเน้นฉันทามติ(X ₁₀)	.007	.022	.016	.298	.766
คุณภาพการให้บริการ					
ความเป็นรูปธรรมของการบริหาร(X ₁₁)	.009	.022	.019	.386	.700
ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ(X ₁₂)	.019	.023	.041	.810	.418
การตอบสนองต่อลูกค้า(X ₁₃)	.042	.023	.092	1.805	.072
การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า(X ₁₄)	.052	.023	.113	2.254	.025*
ความเห็นอกเห็นใจ(X ₁₅)	.025	.026	.050	.969	.333

R = 0.251, R Square = 0.063, Adjuster R Square = .027

Std. Error of the Estimate = 0.21471 F = 1.725, Sig = 0.044

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.044 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Sig. มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (หลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) พบว่าคะแนนมาตรฐานของหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ หลักนิติธรรม (X_8) และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X_{14}) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) (Bata) มีค่าเท่ากับ .054 และ .052 โดยหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ หลักนิติธรรม (X_8) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) สูงสุด ส่วนการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X_{14}) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) ต่ำสุด พบว่า หลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ หลักนิติธรรม (X_8) (Sig = 0.031) และ การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X_{14}) (Sig = 0.025) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลักธรรมาภิบาลและคุณภาพการให้บริการ หลักประสิทธิผล (X_1) (Sig = 0.122) หลักประสิทธิภาพ (X_2) (Sig = 0.648) หลักการตอบสนอง (X_3) (Sig = 0.673) หลักการรับผิดชอบต่อสังคม (X_4) (Sig = 0.353) หลักความโปร่งใส (X_5) (Sig = 0.247) หลักการมีส่วนร่วม (X_6) (Sig = 0.238) หลักการกระจายอำนาจ (X_7) (Sig = 0.207) หลักความเสมอภาค (X_9) (Sig = 0.391) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (X_{10}) (Sig = 0.766) ความเป็นรูปธรรมของการบริหาร (X_{11}) (Sig = 0.700) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ (X_{12}) (Sig = 0.418) การตอบสนองต่อลูกค้า (X_{13}) (Sig = 0.072) และความเห็นอกเห็นใจ (X_{15}) (Sig = 0.333) โดยหลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ทั้ง 13 ด้านไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา
ด้านการจัดหาทรัพยากร และจัดสรรทรัพยากร สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีเนื่องจากให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะสามารถเข้าไปสร้างผลประโยชน์แก่การสรรหาทรัพยากรของโรงพยาบาลได้จากหลากหลายแหล่ง และมีหลากหลายทางเลือกพร้อมทั้งมีกระบวนการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ **ด้านกระบวนการภายใน** สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีระบบการปฏิบัติงานภายในที่เป็นระเบียบเรียบร้อยดี ส่งเสริมกระบวนการที่กระชับ ลดระยะเวลาในการให้บริการแต่ละขั้นตอน มีการจัดสรรปริมาณเจ้าหน้าที่ต่อจำนวนผู้รับบริการที่เพียงพอทำให้ผล

การปฏิบัติงานมีคุณภาพ **ด้านความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ** สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมการเข้าถึงการบริการอย่างรวดเร็ว และสะดวกแก่ประชาชน และมีการส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วยการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การมีอากาศถ่ายเทสะดวก การปรับขึ้นเงินเดือนอย่างเหมาะสม ฯลฯ **ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ** สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ได้มีการนำแนวทางที่จะต้องได้รับการแก้ไขจากการแสดงความคิดเห็นผ่านจากประชาชนที่เข้ารับการบริการได้อย่างตรงจุด ข้อบกพร่อง ทำให้ประหยัดระยะเวลาในการค้นหาสภาพปัญหาของการทำงาน รวมไปถึงการพัฒนาความสามารถ การให้ความรู้แก่บุคลากรยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรได้เป็นอย่างดี **ด้านการพัฒนาองค์กร** สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีการปรับใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ทำให้ลักษณะของงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่องานอันมีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่จะเป็นการกำหนดขอบเขตของปัญหาที่แคลงนำไปสู่การแก้ไขได้ตรงจุด และประหยัดระยะเวลาในการค้นหาปัญหาอีกด้วย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล ของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา **ด้านหลักประสิทธิผล** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมระบบการทำงานที่เข้าใจได้โดยง่าย ส่งเสริมการเข้าถึงการบริการแก่ประชาชนทุกระดับ ตลอดจนมุ่งเน้นให้เกิดการบริการที่มีประสิทธิผลต่อประชาชน **ด้านหลักประสิทธิภาพ** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ส่งเสริมให้มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนผู้รับบริการสามารถเข้าถึง เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างง่าย อีกทั้งมีระบบการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่สะดวกรวดเร็ว ลดการเข้าใจผิดในกระบวนการทำงาน ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดลดน้อยลง **ด้านหลักการตอบสนอง** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นความสำคัญต่อการตอบสนองต่อประชาชนผู้เข้ารับการบริการโดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานต่อประชาชนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งส่งเสริมให้กระบวนการทำงานมีความกระชับและรวดเร็วต่อการให้บริการ **ด้านหลักการรับผิดชอบ** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญต่อการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมขององค์กรจากการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีบรรยากาศการทำงานที่ดีต่อสุขภาพจิต การจัดให้มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อน การส่งเสริมให้มีจุดคัดแยกขยะไว้อย่างชัดเจนเพื่อส่งเสริมกระบวนการ

เรียนรู้ของประชาชนทั่วไปต่อการแยกชนิดของขยะที่ใช้แล้ว และเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมจาก นำสิ่งที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ หรือนำไปสู่การรีไซเคิล **ด้านหลักความโปร่งใส** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้ ตลอดจนมุ่งเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้รับทราบ ตามช่องทางต่าง ๆ ของโรงพยาบาล โดยมักจะมุ่งเน้นในการติดเป็นแผ่นประชาสัมพันธ์ตาม อาคารต่าง ๆ ในโรงพยาบาล **ด้านหลักการมีส่วนร่วม** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัด นครราชสีมา ส่งเสริมให้ผู้รับบริการได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นใน กระบวนการทำงานที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและนำไปสู่การตัดสินใจ กำหนดเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสู่การปฏิบัติจริง **ด้านหลักกระจายอำนาจ** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีระบบการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมกระบวนการ ตัดสินใจในงานเพื่อความอิสระในการทำงานและสะดวกรวดเร็วต่อการตัดสินใจ ภายใต้การ กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นการสร้างความ ตระหนักในผลการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังมีกระบวนการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความ เหมาะสมกับตำแหน่งได้เป็นอย่างดี **ด้านหลักนิติธรรม** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัด นครราชสีมา ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีแนวทาง หลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่าง ชัดเจน มีการบังคับใช้กฎต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม มีที่มาที่ไป สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจน ส่งเสริมให้เกิดการบริการเป็นขั้นตอน เพื่อลดความสับสนในการเข้ารับบริการของประชาชน ทั่วไป **ด้านหลักความเสมอภาค** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญกับการคัดสรรบุคลากรที่มีพื้นฐานแนวความคิดที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ด้านการบริการ การให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมแก่มนุษย์แม้จะมีสถานะที่แตกต่างกัน ทำ ให้ภาพรวมของการบริการเป็นไปในทิศทางที่ดี ซึ่งเริ่มจากการแนวความคิดของคนในองค์กร นั้นเอง **ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ** สรุปได้ว่า โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายที่เสียผลประโยชน์จากการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการนำไปสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขที่เกิดขึ้นจากฉันทามติ ขององค์กร ซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวทางที่จะทำให้ฝ่ายบริหารสามารถเล็งเห็นถึงสภาพปัญหาที่ เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้านจากการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นผ่านที่ ประชุม หรือผ่านจุดแสดงความคิดเห็นด้านการบริการของโรงพยาบาล

ส่วนที่ 3 ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา **ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริหาร** สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลของรัฐใน จังหวัดนครราชสีมา ควรเพิ่มเติมประสิทธิภาพของสถานที่จอดรถเพื่อลดความแออัดของระบบ การสัญจรในบริเวณโรงพยาบาล และเป็นการลดระยะเวลาในความล่าช้าจากการจราจรติดขัด เนื่องจากมีการจอดรถขวางทาง เป็นต้น **ด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ** สรุป

ได้ว่า คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ควรส่งเสริมการปฏิบัติงานที่ใช้ระยะเวลาในการประสานงานที่ลดน้อยลง การนำกฎข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงพยาบาลมาบังคับใช้เพื่อให้เกิดมาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นในทิศทางเดียวกันนั้นนับได้ว่าเป็นอีกปัจจัยที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี **ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า** สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ต้องการมุ่งเน้นการรักษามาตรฐานการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และการรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง **ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า** สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีการสร้างความมั่นใจแก่การบริการผ่านการเผยแพร่บทบาทภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเปิดเผยช่องทางการสื่อสาร/การร้องเรียนไว้ที่สามารถเข้าถึงได้ **ด้านความเห็นอกเห็นใจ** สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีการมุ่งเน้นให้เกิดการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการได้อย่างแม่นยำเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการปฏิบัติงานได้ เมื่อองค์กรสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการได้แล้วนั้น หากเกิดข้อบกพร่องในจุดต่าง ๆ เช่น ระยะเวลาการให้บริการเกิดปัญหา ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วตามแบบแผนที่กำหนดไว้ได้นั้นก็ย่อมจะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากผู้รับบริการได้

อภิปรายผล

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาองค์กร รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดหาทรัพยากร และจัดสรรทรัพยากร ด้านกระบวนการภายใน ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการสร้างความพึงพอใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พัชรพล แสงพุ่ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยแวดล้อมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดแต่ละด้านพบว่า ด้านบุคลากร และด้านอำนาจการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติงานมีความถูกต้องรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปฏิบัติงานมีความโปร่งใสเป็นธรรม และด้านการปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด อยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานีตำรวจภูธร

เมืองพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ชั้นยศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงาน สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนชั้นยศมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการ ในระดับสูงมาก จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย (พัชรพล แสงพุ่ม, 2557)

1.2 หลักธรรมาภิบาล ของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ หลักการรับผิดชอบ รองลงมา ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการตอบสนอง และหลักกระจายอำนาจ ดังที่การศึกษา องค์ประกอบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล พบว่า องค์ประกอบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือหลักความเสมอภาค รองลงมา คือ หลักเปิดเผย โปร่งใส หลักคุณธรรมจริยธรรม หลักการตอบสนองหลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักประสิทธิผล หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ และน้อยที่สุดคือ หลักประสิทธิภาพตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ (นิชาภา เขยะสิทธิ์ และคณะ, 2561)

1.3 คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริหาร ดังที่ สยาม ชูกร ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการของศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านแพ้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความไว้วางใจ ด้านการเข้าถึงจิตใจ ด้านความน่าเชื่อถือของบริการ ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ (สยาม ชูกร, 2559)

2. หลักธรรมาภิบาลและคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา หลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการหลักนิติธรรม (X_8) และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X_{14}) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน

ของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลักธรรมาภิบาลและคุณภาพการให้บริการด้านอื่น ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังผลการศึกษาของ รัชดากร ทมินเหมย ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่าน พบว่า หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลักนิติธรรมส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่าน สูงสุด และหลักความรับผิดชอบส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่านต่ำสุด และปัจจัยทั้ง 6 ด้านนี้สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่านได้ร้อยละ 44.50 (รัชดากร ทมินเหมย, 2556)

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น 3.1) ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีเนื่องจากให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะสามารถเข้าไปสร้างผลประโยชน์แก่การสรรหาทรัพยากรของโรงพยาบาลได้จากหลากหลายแหล่ง มีระบบการปฏิบัติงานภายในที่เป็นระเบียบเรียบร้อยดี มีการส่งเสริมการเข้าถึงการบริการอย่างรวดเร็ว และสะดวกแก่ประชาชน ได้มีการนำแนวทางที่จะต้องได้รับการแก้ไขจากการแสดงความคิดเห็นผ่านจากประชาชนที่เข้ารับการบริการได้อย่างตรงจุดข้อบกพร่อง การปรับใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ทำให้ลักษณะของงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ 3.2) ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล ของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นความสำคัญต่อการตอบสนองต่อประชาชนผู้เข้ารับการบริการโดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานต่อประชาชนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนมุ่งเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้รับทราบตามช่องทางต่าง ๆ ของโรงพยาบาล มีระบบการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจในงานเพื่อความอิสระในการทำงานและสะดวกรวดเร็วต่อการตัดสินใจ 3.3) ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มีการสร้างความมั่นใจแก่การบริการผ่านการเผยแพร่บทบาทภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจน มีการมุ่งเน้นให้เกิดการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการได้อย่างแม่นยำเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการปฏิบัติงานได้ เมื่อองค์กรสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการ และควรเพิ่มเติม

ประสิทธิภาพของสถานที่จอดรถเพื่อลดความแออัดของระบบการสัญจรในบริเวณโรงพยาบาล ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด พบว่า ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด ให้บรรลุความสำเร็จคือ ปัจจุบัน สหกรณ์ได้นำหลักธรรมาภิบาลตามแนวทางกรมส่งเสริมสหกรณ์มาใช้ พร้อมทั้งมีการตั้งคณะกรรมการในการตรวจประเมิน แต่ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี ของผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ เช่น ประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการใหญ่ เป็นต้น ควรจัดหาซีดีหลักธรรมาภิบาลมาเผยแพร่เพื่อเพิ่มการปลูกฝังหลักธรรมาภิบาลให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และมีการสื่อสารให้บุคลากรทุกคนเข้าใจตรงกันในหลักธรรมาภิบาลอย่างเท่าเทียมกันในทุกส่วนฝ่าย และปลูกจิตสำนึกให้รักองค์การร่วมกัน (วรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หลักธรรมาภิบาล ของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาล และคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลักนิติธรรม และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐ ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลักธรรมาภิบาลและคุณภาพการให้บริการด้านอื่น ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การบริหารงานของโรงพยาบาล สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมระบบการทำงานที่เข้าใจได้ โดยง่าย ส่งเสริมการเข้าถึงการบริการแก่ประชาชนทุกระดับ อีกทั้งยังมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และให้ความรู้แก่บุคลากรยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หลักธรรมาภิบาล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดนครราชสีมามากที่สุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดำเนินไปอย่างเป็นธรรม องค์กรควรนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ภายในองค์กร เพื่อความเท่าเทียมของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากร เช่น การกำหนดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาบุคลากรในโรงพยาบาลที่ได้รับเกณฑ์มาตรฐาน เป็นต้น 2) ข้อเสนอแนะใน

การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการองค์กร และอาจมีการเพิ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ได้ผลที่มีประโยชน์ต่อองค์กร และประชาชนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เชิดชู อริยศรีวัฒนา. (2554). มหันตภัย 30 บาท รักษาทุกโรค. นนทบุรี: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- นิชาภา เขยะสิทธิ์ และคณะ. (2561). องค์ประกอบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). ธรรมาภิบาลในองค์กรอิสระ. เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 8 มิถุนายน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรพล แสงพุ่ม. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชดากร ทมิณเหมย. (2556). หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดน่าน. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- รับขวัญ ภาควุมิ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพง.
- วรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14(1), 67-76.
- สยาม ชูกร. (2559). คุณภาพการให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านแพ้ว. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- Barnard, C. I. (1968). *The Function of the Executive*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Hodge, B. J. & Anthony, W. P. (1988). *Organization Theory* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Yamane. T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา*
COMMUNICATION CONNECTION AFFECTING ADMINISTRATIVE
EFFECTIVENESS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สำรวย พยอมนใหม่

Samruay Payommai

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา 2) วิเคราะห์การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา 3) เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร และด้านผู้รับสาร ตามลำดับ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน 2) การติดต่อสื่อสาร พบว่า กระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้รับสาร และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กร

* Received April 20, 2022; Revised May 25, 2022; Accepted June 19, 2022

ปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) ส่งเสริมให้การติดต่อสื่อสารของสมาชิกในองค์กรมีการสื่อสารอย่างชัดเจนในทุกระดับงาน เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความกระชับ ทั้งการพูดและการเขียน ทำให้ผลลัพธ์ที่ออกมารวดเร็วและถูกต้อง

คำสำคัญ: การติดต่อสื่อสาร, ประสิทธิภาพการบริหารงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study level of communication affecting the administrative effectiveness of local administrative organization in Nakhon Ratchasima province, 2) to study communication affecting the administrative effectiveness of local administrative organization in Nakhon Ratchasima province and 3) to present the development approach on communication affecting the administrative effectiveness of local administrative organization in Nakhon Ratchasima province. This research was mixed methodology research. The samples were 400 personnel of local administrative in Nakhon Ratchasima province. The instrument used in the study was a questionnaire and depth interview with 20 people organization and analyzed the data. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Regression analysis, Multiple linear regression and Correlation analysis. The research results revealed that: 1) level of communication affecting administrative effectiveness of local administrative organization in Nakhon Ratchasima province as a whole was at much level. By descending means were the following; Horizontal or Later communication aspect, Downward communication aspect and Upward communication aspect. 2) Communication found that process and communication connection model, receiver aspect and Upward communication aspect at statistically significant level of .05. and 3) Encourage the communication of members in the organization to be communicated clearly at all levels of work, appropriate to the situation both speaking and writing and make the results come out fast and accurate.

Keywords: Communication, Administrative Effectiveness, Local Administrative Organization

บทนำ

การสื่อสารนั้น จัดได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แม้การสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยทั้งสี่นั้นย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือแน่นอน มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตนเอง และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม (เสนาะ ตีเอวาร์, 2541) ซึ่งการติดต่อสื่อสารในองค์กรหรือหน่วยงานก็เพื่อจะกระจายข่าวสารและสร้างความเข้าใจที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กร และเพื่อที่จะสร้างเจตคติที่สำคัญต่อการจูงใจ การร่วมมือกันในการทำงานและความรู้สึกที่ดีในกรปฏิบัติงาน ผลที่ตามมาก็คือก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม (team) การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและมีผู้ร่วมงานทุกฝ่ายมีความพึงพอใจ วัตถุประสงค์ของการติดต่อสื่อสารในองค์กรหรือหน่วยงานจะมีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น การสื่อสารภายในองค์กรที่ดี ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจในนโยบายของผู้บริหาร และเป็นสิ่งเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรในทางบวก เพราะนโยบายการบริหารงานการจัดการขององค์กรเป็นส่วนสำคัญและเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การสื่อสารภายในองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในองค์กร ทั้งนี้หากการสื่อสารภายในองค์กรดีชัดเจน ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานตามนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจ และเข้าใจนโยบายได้อย่างชัดเจน และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้น กระบวนการทำงานขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจะต้องทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรในฝ่ายต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กรเป็นไปอย่างคล่องตัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกิดความร่วมมือ และการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การทำงานขององค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จด้วยดี อีกทั้ง การสื่อสารภายในองค์กรถือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับทุกองค์กร เพราะเป็นสื่อนำความต้องการ ความคิด ความรู้สึก ไปสู่ความเข้าใจในเป้าหมายระหว่างบุคคลต่อบุคคล กลุ่มต่อกลุ่ม บุคคลต่อกลุ่ม หรือระหว่างองค์กรเข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นกระบวนการรับ-ส่ง ข้อมูลแล้วถ่ายทอดข้อมูลไปยังบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อ สร้างความเข้าใจและความรู้สึกนึกคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงการกระทำของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามความประสงค์ โดยเฉพาะองค์กรที่มีหน่วยงานและบุคลากรจำนวนมากการสื่อสารภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นด่านแรกก่อนที่องค์กรจะทำการสื่อสารออกไป สู่ภายนอกองค์กรขนาดใหญ่มักประสบกับปัญหาเรื่องการสื่อสารภายในองค์กร

เนื่องจากมีบุคลากรเป็นจำนวนมากที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านการศึกษา อายุ สิ่งที่น่าสนใจ หน้าที่ความรับผิดชอบ ฯลฯ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นรับรู้ และเข้าใจ ทิศทางนโยบายการดำเนินงานขององค์กรและปฏิบัติเป็นไปแนวเดียวกัน การสื่อสารภายใน องค์กรมีประสิทธิภาพแล้วก็จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กร รวมถึงไปถึงภาพลักษณ์ ขององค์กรในสายตาของบุคคลภายนอกด้วย การสื่อสารถือเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานที่มีความ จำเป็นสำหรับองค์กร เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้ทุก ๆ กิจกรรมดำเนินไปโดยราบรื่น ลุล่วง การสื่อสารจึงมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินขององค์กรในด้านต่าง ๆ ทั้งการถ่ายทอด ความรู้ การประสาน การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรใน องค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหนทางที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายได้ (บุหงา โพธิ์, 2557)

การสื่อสารที่ดี อันจะมีผลให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือและการประสานงานที่ดี ด้วย แผนงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และตรงตามเป้าหมาย การสื่อสารที่ดีจึงเป็นกลยุทธ์ที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติที่มี ประสิทธิภาพและ เกิดผลสำเร็จแก่องค์กร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การสื่อสารที่เข้าใจง่าย ใช้ วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการกระตุ้นพลังในการทำงานและเพิ่มประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถร่วมกันนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างสูงสุด การสื่อสารเป็น กลยุทธ์หรือกระบวนการหรือเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในการติดต่อและการทำงาน ร่วมกันของบุคคลในองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมาย แต่หากไม่เรียนรู้และเข้าใจความต้องการของ ตนเองไม่เข้าใจผู้อื่นแล้วไม่ว่าจะมีกระบวนการสื่อสารที่ดี และมีอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย เพียงใดก็ไร้คุณค่า (ปิยพัทธ์ สีนบัวทอง, 2545) นอกจากนี้การสื่อสารจำเป็นจะต้องเข้าใจถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล เมื่อบุคคลมีความแตกต่าง กันการสื่อสารที่ดีจะต้องใช้ความมี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีควบคู่กันไปด้วยจึงจะทำให้การสื่อสารนั้นประสบผลสำเร็จ

การสื่อสารมีส่วนที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลวต่อองค์กรได้โดยเฉพาะองค์กร ขนาดใหญ่ที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อนและมีบุคลากรจำนวนมากปฏิบัติงานร่วมกันองค์กรดังกล่าว จำเป็นต้องมีการสื่อสารภายในองค์กรที่ดี เพื่อเป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ในองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการสื่อสารภายในองค์กรเป็น กระบวนการที่สำคัญเป็นด่านแรกก่อนที่องค์กรจะทำการสื่อสารออกไปสู่ภายนอกองค์กรขนาด ใหญ่มักประสบกับปัญหาเรื่องการสื่อสารภายในองค์กร เนื่องจากมีบุคลากรเป็นจำนวนมากที่มี ความแตกต่างกันทั้งด้านการศึกษาอายุหน้าที่ความรับผิดชอบความสนใจ ฯลฯ ดังนั้นจึงเป็นการ ยากที่จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นรับรู้และเข้าใจทิศทางนโยบายการดำเนินงานขององค์กรและ ปฏิบัติไปในแนวเดียวกันการสื่อสารภายในองค์กร จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นที่องค์กรต้องให้

ความสำคัญเพราะหากการสื่อสารภายในองค์กรมีประสิทธิภาพแล้วก็จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กรรวมไปถึงภาพลักษณ์ขององค์กรในสายตาของบุคคลภายนอกด้วย (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2547)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นองค์การขนาดใหญ่ ได้รับการกระจายอำนาจ เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาล และเป็นหน่วยงานราชการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีวัฒนธรรมองค์การที่ถูกหล่อหลอมมาเป็นเวลานาน บรรยากาศขององค์การที่ผสมผสานระหว่างบุคลากรรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ทั้งที่เป็นเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา และการบริหารงานยังคงมีลักษณะแบบดั้งเดิมที่ยึดถือปฏิบัติกันมานาน มีการสื่อสารในระดับผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และการสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการทำงานทุกวัน และ เนื่องจากเป็นองค์การขนาดใหญ่ ในการทำงานจึงต้องมีความเกี่ยวข้องและพึ่งพากันอย่างมาก มีการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงานในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กร (วุฒิสาร ตันไชย, 2557) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการติดต่อสื่อสารในองค์กรนั้น น่าจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กร จึงได้ทำการศึกษาการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลของการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากร คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยขอกำหนดกลุ่มประชากรตามลักษณะภูมิศาสตร์ เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล โดยทำการวิจัยอำเภอที่อยู่

ทางทิศใต้ ติดกับจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดนครนายก ได้แก่ อำเภอบางช่อง อำเภอมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 35 แห่ง จำนวนประชากร 2,362 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 35 แห่ง โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร ของทาโร ยามาเน (Yamane. T., 1973) และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 5 เปอร์เซ็นต์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร โดยนำแนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 342 คน และเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงปรับกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 20 คน แบ่งเป็นระดับบริหาร/หัวหน้างาน จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การสื่อสารจากบนลงล่าง 2) การสื่อสารจากล่างขึ้นบน 3) การสื่อสารในแนวนอน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา 2) การสื่อสารและการมอบหมายงาน 3) การสร้างเครือข่าย 4) การบริหารจัดการเพื่อนร่วมงาน 5) ระเบียบวินัย 6) การติดต่อสื่อสารไม่เป็นทางการ 7) การจัดการสิ่งแวดล้อม 8) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง 9) ความซื่อสัตย์และการสื่อสาร 10) ความสามารถและการจัดการลูกค้า 11) แรงจูงใจ 12) การมอบหมายหน้าที่ 13) การสร้างจินตนาการ 14) การบริหารสวัสดิการ 15) การเป็นที่ปรึกษา 16) การตรวจสอบและสร้างนวัตกรรม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยกระบวนการตรวจสอบผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และได้ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำจนได้แบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงต่อไป

2. การหาความเที่ยงตรง ของเครื่องมือ ภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาค่าความเที่ยง จำนวน 30 ชุด

3. การวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยเลือกข้อที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเชิงปริมาณ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุด โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามโครงสร้างตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ กำหนดข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด โดยพัฒนาจากตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎี แนวคิดจากผลงานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดอันแสดงให้เห็นถึงตัวแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อการเลือกสรรตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขององค์กร มาใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัดได้อย่างถูกต้อง และหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

3. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) จากที่เก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหา และเหตุผลทางวิชาการโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายวันเวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากมหาวิทยาลัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในขณะที่สัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อความสำคัญ และขออนุญาตบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ภายหลังจากการสัมภาษณ์แต่ละรายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์นำมาถอดเทปรวบรวมประเด็นคำตอบต่าง ๆ และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปและใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนบทสรุปงานวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และแจกแจงตามประเด็นต่าง ๆ จากนั้นมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลภาคสนาม การถอดเทป ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปรูป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึก นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิเคราะห์กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.	ด้านผู้ส่งสาร	3.51	0.42	มาก	2
2.	ด้านสาร	3.46	0.47	มาก	3
3.	ด้านช่องทางการสื่อสาร	3.56	0.39	มาก	1
4.	ด้านผู้รับสาร	3.39	0.43	ปานกลาง	4
รวม		3.49	0.22	มาก	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานกระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง	3.69	0.56	มาก	2
2. ด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน	3.27	0.47	ปานกลาง	3
3. ด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน	4.02	0.46	มาก	1
รวม	3.62	0.26	มาก	

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา	4.18	0.42	มาก	2
2. ด้านการสื่อสารและการมอบหมายงาน	3.69	0.44	มาก	9
3. ด้านการสร้างเครือข่าย	4.21	0.52	มากที่สุด	1
4. ด้านการบริหารจัดการเพื่อนร่วมงาน	3.89	0.52	มาก	6
5. ด้านระเบียบวินัย	3.94	0.51	มาก	5
6. ด้านการติดต่อสื่อสารไม่เป็นทางการ	3.40	0.61	ปานกลาง	11
7. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	3.38	0.58	ปานกลาง	12
8. ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง	3.27	0.59	ปานกลาง	15
9. ด้านความซื่อสัตย์และการสื่อสาร	3.97	0.55	มาก	4
10. ด้านความสามารถและการจัดการผู้รับบริการ	3.78	0.50	มาก	10
11. ด้านแรงจูงใจ	3.24	0.47	ปานกลาง	16
12. ด้านการมอบหมายหน้าที่	4.02	0.46	มาก	3
13. ด้านการสร้างจินตนาการ	3.35	0.53	ปานกลาง	13

ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
14. ด้านการบริหารสวัสดิการ	3.81	0.46	มาก	7
15. ด้านการเป็นที่ปรึกษา	3.29	0.54	ปานกลาง	14
16. ด้านการตรวจสอบและสร้างนวัตกรรม	3.70	0.52	มาก	8
รวม	3.70	0.14	มาก	

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 9 ด้าน และระดับปานกลาง 6 ด้าน

2. ผลการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน แบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างกระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วยด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง ด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน และด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	3.689	.147		25.154	.000
ด้านผู้ส่งสาร(X ₁)	.013	.016	.040	.802	.423
ด้านสาร (X ₂)	.011	.015	.037	.724	.470
ด้านช่องทางการสื่อสาร(X ₃)	.024	.017	.071	1.414	.158
ด้านผู้รับสาร(X ₄)	.029	.016	.092	1.838	.046 *
ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง(X ₅)	.002	.008	.012	.233	.816
ด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (X ₆)	.030	.015	.103	2.035	.024 *
ด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน(X ₇)	.023	.015	.080	1.568	.118

R = 0.191 , R Square = 0.036, Adjuster R Square = .019

Std. Error of the Estimate = 0.13494 F = 2.113, Sig = 0.021

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.021 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (กระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) พบว่าจะแนบมาตรฐาน

ของกระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้รับสาร (X_4) และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (X_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) (Bata) มีค่าเท่ากับ .092, และ .103 โดยกระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (X_6) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) สูงสุด ส่วนด้านผู้รับสาร (X_4) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (Y) ต่ำสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกระบวนการและรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้ส่งสาร (X_1) (Sig = 0.423) ด้านสาร (X_2) Sig = 0.470) ด้านช่องทางการสื่อสาร (X_3) (Sig = 0.150) ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง (X_5) (Sig = 0.816) และด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน (X_7) (Sig = 0.118) โดยกระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ทั้ง 5 ด้านไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา (Y)

3. แนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 1 กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา **ด้านผู้ส่งสาร** พบว่า ผู้ส่งสารควรมีการส่งสารตรงตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนไม่บิดเบือนข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยมีการมุ่งเน้นความสำคัญที่ผู้ส่งสารเนื่องจากสามารถส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานได้โดยตรง **ด้านสาร** พบว่า การรับสารจากผู้ส่งสารจะการกระจายงานไปทันทีที่รับทราบเพื่อป้องกันความผิดพลาด มีความชัดเจนในการสื่อสาร และสามารถตรวจสอบได้ **ด้านช่องทางการสื่อสาร** พบว่า หน่วยงานมีการส่งเสริมช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร **ด้านผู้รับสาร** พบว่า ผู้รับสารมีการให้ความสำคัญต่อสารที่ส่งถึงรวมถึงทำความเข้าใจให้ถูกต้องเพื่อส่งผลการปฏิบัติงานและกระจายอำนาจหน้าที่ไปในส่วนต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา **ด้านการสื่อสารจากบนลงล่าง** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานให้ผู้ปฏิบัติงาน เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายขององค์กร มีความโปร่งใส เท่าเทียม เป็นธรรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน **ด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน** พบว่า หน่วยงานมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการทำให้ฝ่ายบริหารทราบถึงปัญหาของการปฏิบัติงานและมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน **ด้านการสื่อสารตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน** พบว่า องค์กรมีการประสานงานตามแนวนอนที่

เป็นมิตร ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของสมาชิก มีการส่งเสริมการทำงานแบบกลุ่มเพื่อลดภาระงานในระดับรายบุคคลและประสานงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด นครราชสีมา ด้านความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชา พบว่า หน่วยงานมีการสร้างทิศทางการบริหารงานขององค์กรในระยะยาวเพื่อให้บุคลากรได้เล็งเห็นถึงทิศทางการเติบโตขององค์กร และมีการสร้างความเชื่อมั่นด้านสวัสดิการ การบริการ และผลประโยชน์ที่จะได้กับให้แก่บุคลากร **ด้านการสื่อสารและการมอบหมายงาน** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากร มุ่งเน้นผลประโยชน์ให้แก่บุคลากรและส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถของบุคลากรในองค์กร **ด้านการสร้างเครือข่าย** พบว่า หน่วยงานมีการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภายในเพื่อสร้างเครือข่ายในการติดต่อประสานงาน และความสัมพันธ์ภายในองค์กร **ด้านการบริหารจัดการเพื่อนร่วมงาน** พบว่า ภายในองค์กรมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานของบุคลากร มีการสร้างความรู้สึกลำคัญให้แก่สมาชิกในองค์กรและมีการมอบหมายความรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อสร้างแนวทางการปฏิบัติงาน **ด้านระเบียบวินัย** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการสร้างกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร สร้างความเท่าเทียม และส่งเสริมให้บุคลากรยึดถือและเห็นความสำคัญในกฎระเบียบ **ด้านการติดต่อสื่อสารไม่เป็นทางการ** พบว่า ผู้บังคับมีการให้ความสำคัญกับการกระจายข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการทำให้บุคลากรมีการสื่อสารเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น **ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการส่งเสริมให้บุคลากรเห็นคุณค่าของทรัพยากรรอบตัว และใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด แล้วยังมีการควบคุมการปฏิบัติงานที่อาจก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด **ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการส่งเสริมค่านิยมขององค์กรและค่านิยมของตัวบุคคลที่จะสามารถส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลในองค์กรได้พร้อมสร้างข้อบังคับในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรอย่างเคร่งครัด **ด้านความซื่อสัตย์และการสื่อสาร** พบว่า ภายในองค์กรมีการสื่อสารที่เป็นระเบียบสามารถตรวจสอบได้ว่ามีความถูกต้อง เป็นธรรม ต่อบุคลากรทุกคนไม่เลือกปฏิบัติ **ด้านความสามารถและการจัดการผู้รับบริการ** พบว่า ผู้บริหารมีการสร้างมาตรฐานการทำงานที่ดีภายใต้การฝึกทักษะ การอบรมมีระบบการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี และยังมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และคำนึงถึงความต้องการของลูกค้า **ด้านแรงจูงใจ** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการเรียนรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของบุคลากรมุ่งเน้นความรู้สึกทางบวกของสมาชิกองค์กรเป็นหลักเพื่อสร้างกำลังใจ **ด้านการมอบหมายหน้าที่** พบว่า ผู้บังคับบัญชามีการจัดการวางแผนในด้านการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานตามความสามารถและความถนัด พร้อมจัดเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ **ด้านการสร้างจินตนาการ** พบว่า หน่วยงานมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานและร่วมกันหาวิธีการ

แก้ไขปัญหการทำงาน **ด้านการบริหารสวัสดิการ** พบว่า ภายในองค์กรมีการจัดแบ่งงบประมาณในการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อม มีการวางแผนปรับปรุงภายในอยู่ตลอดเวลา **ด้านการเป็นที่ปรึกษา** พบว่า ผู้บริหารจะต้องมีการสร้างความรู้สึกรู้สึกต่อผู้ปฏิบัติงานว่า การได้รับคำแนะนำจากผู้บริหารเป็นสิ่งที่ดีพร้อมกับเปิดโอกาสในการพัฒนาตนเองของสมาชิกในการทำงานผ่านการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และร่วมกันแก้ไขปัญหการทำงานอยู่เสมอ **ด้านการตรวจสอบและสร้างนวัตกรรม** พบว่า ภายในหน่วยงานมีการส่งเสริมและจัดการให้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมให้มีการพัฒนาการปฏิบัติงานทางด้านเทคโนโลยี

อภิปรายผล

1. ระดับการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน ตามการศึกษาเรื่องรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยการสื่อสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ข้อ โดยข้อคำถาม หน่วยงานมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอและมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารขององค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.72 รองลงมา คือ ข้อคำถาม การสื่อสารไปยังกลุ่มบุคลากร โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 อุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารของหน่วยงานมีเพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ กระดานบอร์ด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และการสื่อสารไปยังกลุ่มบุคลากรโดยใช้จดหมาย หนังสือเวียน จดหมายอิเล็กทรอนิกส์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.47 (ณฐอร กิริติลาภิน, 2560)

1.2 รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ดังที่การศึกษาเรื่องปัจจัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารของพนักงาน: กรณีศึกษาโรงแรมเดอะชาयน์ แอนด์ วิลล่า พบว่า พนักงานโรงแรมเดอะชาयน์แอนด์วิลล่ามีระดับการสื่อสารเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในองค์กรแบบการสื่อสารแบบบนลงล่างพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 คืออยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยพบว่ารูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรแบบการสื่อสารแบบบนลงล่างอันดับแรกคือผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมากอันดับ 2 คือผู้บังคับบัญชาของท่านได้แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย ขององค์กรให้ทราบอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมากและผู้บังคับบัญชาของท่านมีการสั่งงานชี้แจงรายละเอียดของงานให้ท่านดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 (รัฐนันท์ หนองใหญ่, 2558)

1.3 ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 9 ด้าน และระดับปานกลาง 6 ด้าน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมของ โรงเรียนดังกล่าวอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยระดับ นักเรียนพบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีอิทธิพล ทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนเจตคติต่อการเรียนไม่มีอิทธิพล 3) ปัจจัยระดับครูพบว่า วุฒิการศึกษาประสบการณ์การสอนคุณลักษณะครูและพฤติกรรมการสอนไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการรายห้องเรียนแต่วุฒิการศึกษาของครูมีอิทธิพลทางบวกต่อค่า สัมประสิทธิ์การถดถอย ของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 4) ปัจจัยระดับ ผู้บริหารพบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำด้านพฤติกรรมกระตุ้นใจและด้านพฤติกรรม การติดต่อสื่อสารมีอิทธิพลทางบวกต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการรายโรงเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนประสบการณ์การบริหารและการฝึกอบรมทางการบริหาร ไม่มีอิทธิพล (ทรงยศ แก้วมงคล, 2555)

2. ผลการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา การติดต่อสื่อสารส่งผลต่อประสิทธิผลการ บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กระบวนการและ รูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้รับสาร และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ ระดับ .05 ส่วนกระบวนการและรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านอื่นไม่มีระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ ดังการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารภายใน สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีอายุ ระดับ การศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน ให้ ระดับประสิทธิภาพ ติดต่อประสานงานภายในสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ไม่แตกต่างกัน เว้นแต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกันมีประสิทธิภาพแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (ชุติมนต์ สมบูรณ์แก้ว , 2556)

3. แนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา 3.1) กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมให้กระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในองค์กรที่มีความชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์ ในรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความรับรู้อย่างรวดเร็วของข้อมูล แต่ทั้งนี้ ผู้ส่งสารเองจะต้องให้ความชัดเจนเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล/งาน ไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์ของงานกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบต่องาน และมักจะส่งเสริมให้มีการประสานงานผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร 3.2) รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวข้องกับลักษณะของการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ มักจะมีข้อบกพร่องในงานที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างแตกต่างกันออกไป ฉะนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งสารก็จะต้องมีความรอบคอบในการกระจายข่าวสาร สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร นอกจากนี้ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันที่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารตามลำดับชั้น หรือสายงานโครงสร้างขององค์กร เช่น การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบน การสื่อสารแบบแนวนอน และแนวตั้งต่าง ๆ จะต้องมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เนื่องจากในองค์กรหนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วยรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์และการตัดสินใจของผู้ส่งสาร มีการสื่อสารอย่างชัดเจนในทุกระดับงาน สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา มีความกระชับ ทั้งการพูด เขียน ทำให้ผลลัพธ์ที่ออกมารวดเร็วและถูกต้อง 3.3) ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา มีคุณลักษณะที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในงานที่ชัดเจน การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด และคำนึงถึงประโยชน์ผู้รับบริการ และที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือ ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน ความมั่นคงขององค์กรและผู้บริหาร ความอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้กับสมาชิกได้แสดงศักยภาพและพัฒนาตนเองภายใต้การให้คำแนะนำจากสมาชิกที่มีประสบการณ์ในองค์กร ฯลฯ ดังการศึกษาของ อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และรชชพร โกมลเสวิน ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยปรากฏ 3 รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ 1) การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับชาวบ้าน 2) การสื่อสารโดยผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ และ 3) การประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกรูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยเรื่องงบประมาณ ประสิทธิภาพของสื่อ ข้อดีและข้อเสียของสื่อ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ความ

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพปัญหาของท้องถิ่นนั้น ความสอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ความสะดวกและความพร้อมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย และการเป็นสื่อที่สร้างความจดจำที่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ส่วนอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ อุปสรรคที่เกี่ยวกับผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และรชชพร โกมลเสวิน, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ระดับการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา 1.1) กระบวนการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 1.2) รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 1.3) ประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา กระบวนการและรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้รับสาร และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมให้กระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในองค์กรที่มีความชัดเจน ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งสารก็จะต้องมีความรอบคอบในการกระจายข่าวสาร สร้างความรับรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในงานที่ชัดเจน การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด และคำนึงถึงประโยชน์ผู้รับบริการจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การเสริมสร้างการติดต่อสื่อสารโดยส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการสื่อสารยิ่งขึ้น สร้างความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อประสิทธิผลการบริหารงานโดยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง 2) ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบกับจังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิผลในการบริหาร เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เสนาะ ตีเยาว์. (2541). การสื่อสารในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชุติมนต์ สมบูรณ์แก้ว . (2556). ประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารภายใน สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ณฐอร กิตติลาภิน. (2560). รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา: โรงพยาบาล บ้านแพ้ว (องค์การมหาชน). ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุหงา โพธิ์. (2557). การจัดการเชิงกลยุทธ์ : การสื่อสารภายในองค์กร. Retrieved January 21, 2565, from <http://www.utcc.ac.th>
- ปิยพัชร์ สีนบัวทอง. (2545). การสื่อสารกับการสร้างทีมงาน. วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข., 20(2), 43-51.
- รัฐนันท์ หนองใหญ่. (2558). ปัจจัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารของพนักงาน: กรณีศึกษาโรงแรมเดอะชานน์ แอนด์ วิลล่า. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2547). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2557). การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และรชชพร โกมลเสวิน. (2552). รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 29(4), 41-53.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane. T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี*

QUALITY OF WORKING LIFE THAT AFFECTS THE COMPETENCY OF
THE PERSONNEL OF THE SUB DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN SARABURI PROVINCE

สมบูรณ์ บัวศรี

Somboon Boursri

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี 2) วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี เป็นวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 24 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษา พบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์การที่ทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล และด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์การ 2) คุณภาพชีวิตการทำงาน พบว่า ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์การที่ทำงาน และด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์การ ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากร

* Received April 28, 2022; Revised May 30, 2022; Accepted June 20, 2022

ของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานพร้อมทั้งส่งเสริมสมรรถนะของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้งานจากผู้มีประสบการณ์

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน, สมรรถนะของบุคลากร, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study quality of working life level and personnel competency of Sub District Administration Organization in Saraburi province. 2) quality of working life affecting personnel competency of Sub District Administration Organization in Saraburi province and 3) to propose the guideline on quality of working life affecting personnel competency of Sub District Administration Organization in Saraburi province. The research methodology was a mixed method. The study samples size were 400 personnel of Sub District Administration Organization in Saraburi province. The research instruments were questionnaire and in-depth interview guide with 24 scholars and analyzed by content analysis. The statistic used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis , regression analysis and correlation analysis. The study results revealed that 1) quality of working life level and personnel competency of Sub District Administration Organization in Saraburi province as a whole was at much level from the highest to the lowest that opportunity to continue to thrive and job security aspect ,social integration within the workplace organization aspect, relationship between work and life as a whole aspect, safe working conditions and promoting health aspect, appropriate and fair compensation aspect, the social benefits of the work aspect, opportunities to use and develop the competence of individuals aspect and individual rights in the organization aspect.2) quality of working life found that social integration within the workplace organization aspect and individual rights in the organization aspect affecting personnel competency of Sub District Administration Organization in Saraburi province significantly the level at .05. 3)quality of working life development with competency promotion of personnel to most efficient as well as learning promotion from experienced.

Keywords: Quality of Working Life, Personnel Competency, The Sub District Administrative Organization

บทนำ

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรม คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่างน้อยอยู่ในโรงงานหรือสำนักงาน และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก อีกทั้งการทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่กับขั้นตอนและเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น การทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงเขี้ยว ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต ในขณะที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ภาวะของความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (nics) เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ จะมีคนเป็นจำนวนมากเข้ามาใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในทุกระดับของการจ้างแรงงาน และถ้าหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี และจะส่งผลต่อชีวิตโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข ซึ่งแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560)

คุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านความผาสุกของมนุษย์ในการดำรงชีวิตและการสร้างผลงานที่มีคุณค่าเรื่องความสุขและคุณภาพชีวิต ไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ ความสุขของชีวิตได้มีการกล่าวกันมาตั้งแต่ยุค อริสโตเติล แต่ก็เป็นความหมายในเชิง “จริยธรรม” ซึ่งเป็นความหมายที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของทางตะวันตก ในการให้ความหมายในเชิงระบบของ “ความสุข” อริสโตเติลได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่นำไปสู่ความผาสุกหรือที่เรียกว่า “eudaimonia” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนให้เป็นคำศัพท์สมัยใหม่คือ “happiness” และได้นำมาหลอมรวมเข้ากับความคิดของนักปรัชญาตะวันตกด้วย ในช่วงปี พ.ศ. 2483-2492 (ทศวรรษ 1940) รัฐบาลของประเทศทางตะวันตกได้พัฒนานโยบายในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2478 ดร.เอส.ปาร์คส คัดแมน รัฐมนตรีผู้สนับสนุนให้นิยายคริสเตียนแองโกลอเมริกันผู้มีชื่อเสียงได้ศึกษาความท้าทายของความสุขและค้นหา “ความสุข” ในมิติต่าง ๆ ของชีวิตไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านสุขภาพ การเมือง การทำงานและค่าจ้าง ความรัก

ชีวิตประจำวัน มิตรภาพ จินตนาการ ดนตรี วรรณกรรม สวัสดิการสังคม ตลอดจนด้านศาสนา (Oliver, M., 1996)

คุณภาพชีวิตงาน หมายถึง ทักษะหรือความรู้สึกรองพนักงานซึ่งได้รับมาจากประสบการณ์การทำงานของเขา ทำให้เขามีความพึงพอใจ มีความสุขในการทำงาน และมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ คุณภาพชีวิตงานเป็นการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของพนักงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์การและสมาชิกในรูปแบบต่างๆ หากองค์การใดสมาชิกมีคุณภาพชีวิตต่ำ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาติดตามมามากมาย เช่น ความไม่พอใจในตัวเอง การถ่วงงาน การลดลงของผลิตผล พฤติกรรมองค์การในทางลบ ตลอดจนการลาออกจากองค์การ ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียต่อองค์การในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ สูญเสียค่าตอบแทนในกรณีที่บุคลากรไม่ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ กระทั่งสูญเสียเวลาที่ต้องฝึกฝนอบรมบุคลากรใหม่ให้มีความชำนาญขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากองค์การได้ดำเนินการให้พนักงานได้มีระดับคุณภาพชีวิตงานที่เหมาะสมแล้ว ย่อมนำไปสู่ความพึงพอใจงานอันส่งผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรของงาน และขององค์การได้ (บุษยาณี จันทร์เจริญสุข, 2538) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้ประสบความสำเร็จเริ่มต้นจากเราจะต้องศึกษาและเข้าใจความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงาน ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคตก่อน หลังจากนั้นต้องเข้าใจกระบวนการดำเนินการโดยอาศัยเทคนิคในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองหรือคนในองค์กรให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตได้ นอกจากนี้ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทุกระดับเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และการทบทวนปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานและสร้างความผูกพันในองค์กรให้เกิดขึ้นได้อย่างจริงจัง พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมั่นคง

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตการทำงาน เนื่องจากลักษณะของงานแต่ละงานมีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความหลากหลายของงาน ความมีอิสระในการตัดสินใจ โอกาสรับรู้ผลการปฏิบัติงานที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ต้องเอื้ออำนวยต่อการทำงาน และความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน ที่แต่ละหน่วยงานจัดสรรให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างกัน ตามนโยบายของหน่วยงานหรืองบประมาณที่ได้รับ นอกจากนี้คุณภาพชีวิตการทำงานยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงาน อันประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ความสนิทสนมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน และความสามัคคีกัน ในการทำงาน การทำงานของบุคลากรในลักษณะที่มักจะทำ

ให้งาน ประสบความสำเร็จได้ และการปกครองบังคับบัญชาเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิด ความพึงพอใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน และมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานด้านทั้ง ด้าน ความก้าวหน้าในงาน ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ และส่วนด้านสิทธิส่วนบุคคล (สุนทร นามโคตรศรี, 2553)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศคุณค่าและความสำคัญ คือ เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน สามารถรับรู้หรือรับทราบปัญหาของท้องถิ่นที่แท้จริงและสามารถหาแนวทางแก้ไข ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อำนาจในการบริหารงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การกำกับดูแลผู้ควบคุมดูแลและภายใต้กรอบของกฎหมายที่ กระทรวงมหาดไทยได้บัญญัติไว้ ซึ่งการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะ ประกอบด้วยผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยทีมผู้บริหาร ได้แก่ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการบริหารงานใน องค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์การ มี พนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติตามกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์การ โดยการสรรหา คัดเลือก บรรจุแต่งตั้งตาม job description ซึ่งตำแหน่งของพนักงานส่วนตำบลได้ถูก กำหนดบทบาทหน้าที่ภารกิจงานไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นในการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานใน องค์การโดยยึดแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเลือกสรรคนให้เหมาะสมกับงาน (put the right man on the right job) (รัชนิวรรณ วณิชยธนม, 2549)

จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ยังมีปัญหาสำคัญ ในเรื่องของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการทำงาน ที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์การ ในการที่จะพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยการ วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ข้อมูลและผลการศึกษา นี้ อาจนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนทรัพยากรบุคคล หรือวางแผนแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ ทรัพยากรบุคคลที่เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อองค์กรมีทรัพยากร บุคคลที่มีคุณภาพแล้ว ย่อมจะส่งผลให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้สอดคล้องต่อ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (mixed method research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 3,488 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 400 คน โดยนำแนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Yamane, T., 1973)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ทำการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ทั้งหมดจำนวน 24 คน จำแนกเป็น ระดับหัวหน้า 7 คน ระดับเจ้าหน้าที่ 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี โดยมีเนื้อหาในการสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคง

ในการทำงาน 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน 6) ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม 8) ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) บริการที่ดี 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 5) การทำงานเป็นทีม

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วน (rating scale) จะเป็นข้อความที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยจำแนกออกเป็น 5 ระดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ 2 ประเด็น ได้แก่

ตอนที่ 1 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน 6) ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม 8) ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) บริการที่ดี 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 5) การทำงานเป็นทีม

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามขึ้นมา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบว่า เมื่อนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรวิจัยแล้ว แบบสอบถามจะสามารถวัดในส่วนของเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการวัดได้มากน้อยเพียงใด โดยกระบวนการตรวจสอบผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับ

จุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ เมื่อผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงต่อไป

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try - out) กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน

3. นำแบบสอบถามแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ วัดค่าคงที่ภายใน (internal consistency) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .86 (Cronbach, L. J., 1970)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎี แนวคิดจากผลงานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดอันแสดงให้เห็นถึงตัวแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อการเลือกสรรตัวแปรที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองรวมทั้งได้พูดคุยสอบถามแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนจะนำไปลงรหัสในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตนำเทปบันทึกเสียง มาช่วยในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี มีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และแจกแจงตามประเด็นต่างๆ จากนั้นมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยให้แบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้างปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามหัวข้อแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 24 คน จำแนกเป็น ระดับหัวหน้า 7 คน ระดับเจ้าหน้าที่ 17 คน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรีโดยภาพรวม (n=400)

ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี		ระดับคุณภาพชีวิต			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.	ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	3.62	0.46	มาก	5
2.	ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.65	0.46	มาก	4
3.	ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของ บุคคล	3.43	0.46	มาก	7
4.	ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความ มั่นคงในการทำงาน	3.76	0.62	มาก	1
5.	ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน	3.71	0.47	มาก	2
6.	ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร	3.32	0.61	ปานกลาง	8
7.	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม	3.66	0.39	มาก	3
8.	ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน	3.51	0.82	มาก	6
รวม		3.61	0.19	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61, S.D.=.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยมีประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในอันดับแรก ($\bar{X}$ = 3.76, S.D.=.62) ถัดลงมาคือ ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน ($\bar{X}$ = 3.71, S.D.=.47) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม ($\bar{X}$ = 3.66, S.D.=.39) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X}$ = 3.65, S.D.=.46) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ($\bar{X}$ = 3.62, S.D.=.46) ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน ($\bar{X}$ = 3.51, S.D.=.82) ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนา

ความสามารถของบุคคล ($\bar{X}$ = 3.43, S.D.=.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร ($\bar{X}$ = 3.32, S.D.=.61)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม (n=400)

สมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี	ระดับสมรรถนะ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.63	0.45	มาก	3
2. ด้านบริการที่ดี	3.75	0.52	มาก	1
3. ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	3.32	0.45	ปานกลาง	5
4. ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	3.65	0.41	มาก	2
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.49	0.50	มาก	4
รวม	3.58	0.22	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.=.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 3.75, S.D.=.52) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ($\bar{X}$ = 3.65, S.D.=.41) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 3.63, S.D.=.45) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 3.49, S.D.=.50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X}$ = 3.32, S.D.=.45)

2. วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรีประกอบด้วย 1) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน 6) ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม 8) ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสระบุรี ได้ผลวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน แบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ของคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	3.639	.240		15.177	.000
ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม(X ₁)	.025	.023	.055	1.104	.270
ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ(X ₂)	.027	.025	.056	1.064	.288
ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล(X ₃)	.030	.024	.065	1.262	.208
ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน(X ₄)	.040	.023	.113	1.760	.079
ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน(X ₅)	.052	.025	.108	2.065	.040*
ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร(X ₆)	.059	.022	.167	2.694	.007*
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม(X ₇)	.033	.028	.060	1.191	.235
ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน(X ₈)	.038	.023	.088	1.629	.104

R = 0.367, R Square = 0.135, Adjuster R Square = .115
Std. Error of the Estimate = 0.20365 F = 6.926, Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Sig มีค่าน้อยกว่า .05) พบว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (คุณภาพชีวิตการทำงาน) ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี (Y) พบว่า คะแนนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร (X₆) และด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน (X₅) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะของบุคลากรของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสระบุรี (Y) (Bata) มีค่าเท่ากับ .167, .108 โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของสมรรถนะของบุคลากรของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสระบุรี (Y) กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน (X₅) และด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร (X₆) มีค่า (R) เท่ากับ .367 โดยที่ตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์สมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี (Y) (R Square) ได้ร้อยละ 13.50 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .240

ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (X₁) (Sig =0.270) ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (X₂)(Sig =0.288) ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล (X₃)(Sig =0.208) ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า

อย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน (X_4) ($Sig = 0.079$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม (X_7) ($Sig = 0.235$) และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน (X_8) ($Sig = 0.104$) โดยคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้ง 6 ด้านไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สามารถพยากรณ์สมรรถนะบุคลากรของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสระบุรี (Y)

3. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยตำแหน่งระดับหัวหน้า จำนวน 7 คน และระดับเจ้าหน้าที่ จำนวน 17 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 24 คน สามารถสรุปผลจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม พบว่า องค์กรมีการมอบหมายภาระงานให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม มีการคำนึงถึงบทบาทของพนักงานและปริมาณงานที่มีอยู่ร่วมด้วยระยะเวลาที่มีต่อการทำงาน เพื่อให้สมาชิกได้มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมุ่งเน้นการมอบหมายงานที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลตอบแทนที่ได้รับ

ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ พบว่า องค์กรให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยในการทำงานทั้งแก่พนักงานและประชาชนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วยกัน เพื่อเป็นการป้องกันความขัดแย้ง หรือการร้องเรียนจากประชาชน ตลอดจนเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรด้วย

ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล พบว่า องค์กรมีระบบการคัดเลือกพนักงานที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง และเป็นระบบที่เป็นธรรมสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการทำงาน และการพัฒนาตนเอง การฝึกอบรม และศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถมาต่อยอดในการทำงานได้

ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน พบว่า องค์กรมีสายความก้าวหน้าในอาชีพ และมีการส่งเสริมให้พนักงานมุ่งมั่นในการศึกษา เรียนรู้หาประสบการณ์ในการทำงานใหม่ ๆ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร

ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กรที่ทำงาน พบว่า มีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในองค์กร ให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร อยู่ร่วมกันในองค์กรแบบพี่และน้อง ตลอดจนเป็นการลดความ

ตั้งเครือข่ายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการประสานงานที่รวดเร็ว เป็นกันเอง และเหมาะสม

ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร พบว่า ส่งเสริมให้เกิดการเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น มุ่งเน้นการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่แยกแยะระหว่างเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวออกจากกันอย่างชัดเจน รวมไปถึงการไม่ก้าวล่วงต่อเรื่องส่วนตัวของบุคคล

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม พบว่า เปิดโอกาสให้กับสมาชิกในองค์กรได้ใช้เวลาว่างระหว่างวันหยุดจากการทำงานอย่างเต็มที่ ไม่สนับสนุนการทำงานที่จะรบกวนการพักผ่อนยามวันหยุดของพนักงาน ยกเว้นในกรณีที่จะต้องมีการปฏิบัติงานโดยด่วน อีกทั้ง ยังมีการส่งเสริมให้พนักงานใช้สิทธิวันลาพักผ่อนตามท้องที่ที่กำหนดเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่องานโดยต้องปฏิบัติตามระเบียบและไม่ทิ้งภาระงานแก่ผู้อื่น ฯลฯ

ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน พบว่า ส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนในการกิจที่สามารถเปิดโอกาสให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ฯลฯ

ส่วนที่ 2 สมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า มีการมอบหมายงานอย่างเหมาะสมกับทักษะความสามารถของพนักงาน มีการส่งเสริมการตัดสินใจในงานอย่างเป็นอิสระ มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายการทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด และการไม่ก้าวล่วงต่อการกิจการงานของผู้อื่น

ด้านบริการที่ดี พบว่า มีพนักงานปฏิบัติงานด้วยความเป็นมิตร และตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว

ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ พบว่า องค์กรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำงาน การปรับปรุงแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน การนำข้อบกพร่องจากการทำงานครั้งก่อนมาปรับใช้ในการทำงานครั้งถัดไปให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ระหว่างกัน

ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม พบว่า พนักงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต องค์กรมีระบบการตรวจสอบความถูกต้องของการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม โปร่งใส เพื่อเป็นการป้องกันการเอื้อผลประโยชน์จากงานแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการทำงานแก่พนักงานในองค์กร

ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า มีการปฏิบัติงานเป็นทีมที่ให้ความเคารพต่อการแสดงความคิดเห็นของกันและกัน ใช้หลักการเหตุและผลในการหารือร่วมกัน และมีการตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน

อภิปรายผล

1. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี

1.1 จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งเชื่อมโยงกับผลการศึกษาของ แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์เห็นว่ามีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูงและอยู่ในเกณฑ์น่าพอใจ ส่วนปัจจัยที่เป็นผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ ประกอบด้วย ระยะเวลาทำการสอน สมรรถนะของมหาวิทยาลัย นโยบายของมหาวิทยาลัย และเสรีภาพทางวิชาการ โดยตัวแปรสมรรถนะของมหาวิทยาลัยมีผลหรืออิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานมากที่สุด รองลงมาคือ เสรีภาพทางวิชาการ ตามด้วยระยะเวลาทำการสอนและนโยบายมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ว่าเป็นไปตามที่ได้มีการทบทวนวรรณกรรมในส่วนสุดท้าย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทยให้ดียิ่งขึ้น โดยการเพิ่มสมรรถนะของมหาวิทยาลัยในทุกด้าน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้อาจารย์มีเสรีภาพทางวิชาการมากขึ้น และการตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของอาจารย์ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปนั้น ผู้วิจัยเสนอว่า ควรที่จะมีการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้น การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ภายหลังมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการแล้วและควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อช่วยยืนยันหรือคัดค้านต่อข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ต่อไป (แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์, 2550)

1.2 จากผลการวิจัยสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริการที่ดี ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพตามลำดับ ซึ่งตามผลการศึกษาของ Boyne, G. A. & Walker, R. M. ได้นิยามถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการของหน่วยงานภาครัฐโดยจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ มีรูปแบบของเป้าหมายที่สอดคล้องกับความนิยมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตลอดจนการเปิดรายละเอียดเกี่ยวกับแบบแผนขององค์กรอย่างชัดเจน เปิดเผยเพื่อเป็นการสร้างโอกาสได้รับการสนับสนุนจากหลากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับประชาชน (Boyne, G. A. & Walker, R. M., 2010)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี พบว่า ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์การ และด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์การที่ทำงาน ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานและชีวิตโดยรวม และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน โดยคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้ง 6 ด้าน ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาของ ลาก ศรีสำอังก์ และไพฑูริย์ บุญวัฒน์ ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ลาก ศรีสำอังก์ และไพฑูริย์ บุญวัฒน์, 2555)

3. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี พบว่า แนวทางคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี มีการส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการทำงาน และการพัฒนาตนเอง การใฝ่เรียนรู้ และศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถมาต่อยอดในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ยังมีการส่งเสริมให้พนักงานใช้สิทธิวันลาพักผ่อนตามที่องค์กรกำหนดเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่องานโดยต้องปฏิบัติตามระเบียบและไม่ทิ้งภาระงานแก่ผู้อื่น และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี องค์กรมีการส่งเสริมการตัดสินใจในงานอย่างเป็นอิสระ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำงาน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ระหว่างกัน อีกทั้งยังมีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการทำงานแก่พนักงานในองค์กร ซึ่งแนวทางการส่งเสริมดังกล่าวจะสามารถช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย และการส่งเสริมดังกล่าวจะสามารถสร้างความรู้สึกรักพึงพอใจให้แก่พนักงานในองค์กรได้ ดังคำกล่าวของ Dubrin, A. J. ที่ได้กล่าวว่า การสร้างความรู้สึกพึงพอใจในงานของพนักงานนั้นสามารถสร้างได้หลากหลายทาง สำหรับการที่พนักงานสามารถเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงานได้อย่างสะดวกจะช่วยให้เกิดการดำเนินงานได้รวดเร็วขึ้นซึ่งจะมีผลต่อการเลิกงาน ระยะเวลาต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เหล่านี้จะทำให้พนักงานมีความรู้สึกกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอีกด้วย เนื่องจากตนสามารถเข้าถึงเครื่องมือ และสามารถเริ่มงานที่ตนเองรับผิดชอบได้โดยเร็ว (Dubrin, A. J., 1984)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี พบว่ามี 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์การ และด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์การที่ทำงาน 3) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรี องค์การมีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการทำงานแก่พนักงานในองค์การ และส่งเสริมให้พนักงานได้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการทำงานและพัฒนาตนเอง ศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ส่งเสริมการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำงาน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้สามารถต่อยอดในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรพัฒนาศักยภาพ โดยส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเพื่อรับช่วงการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสระบุรีให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในจังหวัดใกล้เคียงเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมีความแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไรพร้อมปรับปรุงพัฒนา และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับด้านสิทธิส่วนบุคคลในองค์การและด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพที่คาดว่าจะส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- บุษยาณี จันทร์เจริญสุข. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพชีวิตงานกับความผูกพันองค์กร ศึกษากรณีข้าราชการสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชนีวรรณ วณิชยธนม. (2549). สมรรถนะในระบบข้าราชการพลเรือนไทย (Competency). เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://training.prd.go.th/document_public/
- लग श्रीसांगค์ และไพฑูรย์ บุญวัฒน์. (2555). คุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจนครบาล. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 11(2), 114-122.
- สุนทร นามโคตรศรี. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. ใน โครงการงานวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา. สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Boyne, G. A. & Walker, R. M. (2010). Strategic Management and Public Service Performance: The Way Ahead. *Public Administration Review*, 70(s1), 185-192.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Dubrin, A. J. (1984). *Foundation of Organizational Behavior: An Applied perspective*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Oliver, M. (1996). *Understanding Disability: From Theory to Practice* (Chapter 3). New York: St. Martin's Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง*
QUALITY OF WORKING LIFE AFFECTING PERFORMANCE
EFFECTIVENESS ON PERSONNEL OF PROVINCIAL TRANSPORT OFFICE
IN THE LOWER NORTHEAST PART

ปริญ กัญจนาทิพย์

Prinn Kanchanatip

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของกรมการขนส่ง สำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 238 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรสำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านการได้รับ

* Received April 22, 2022; Revised May 8, 2022; Accepted June 18, 2022

ค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความก้าวหน้าในงาน และคำนึงถึงค่าตอบแทนที่เพียงพอ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, กรมการขนส่งจังหวัด

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study level of performance effectiveness on personnel of provincial transport Department in the lower northeastern region. 2) analyze the quality of work life affecting the operational efficiency of personnel of the Provincial Transport Department in the lower northeastern region 3) to study guideline for increase the effectiveness of the personnel of provincial transport office in the lower northeast part. The research methodology was mixed method. The sample consisted of 238 personnel in provincial transport office in the lower northeast part. The research instruments were questionnaire and depth interview by 24 experts. The statistic used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA, Multiple regression analysis and correlation analysis. The study results revealed that 1) the quality of working life affecting the effectiveness of the work performance of the personnel of the Provincial Transport Department. In the lower Northeastern region as a whole, the overall level is at a high level. and the effectiveness of the operation of the provincial transport department in the lower Northeast. The overall picture was at a high level. 2) Quality of working life on personnel of provincial transport office in compensation for working that was sufficient and fair aspect, stability and job advancement aspect and job description that was beneficial to society aspect affecting performance effectiveness on personnel of provincial transport office in the lower northeast part with statistically significant level of .05. 3) There should be support for personnel to progress in the work. and taking into account adequate compensation so that personnel can continue to perform duties that are beneficial to society.

Keywords: Quality of Working Life, Performance Effectiveness, Provincial Transport Office

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่มุ่งเน้นความเชื่อมโยงของทุน ซึ่งเป็นความท้าทายและโอกาสของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ปรับตัวเข้ากับบริบทของโลกและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่ต้องส่งเสริมให้ มีการทำงานอย่างมีคุณภาพและมีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยเน้นความสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ให้เข้มแข็งเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น การบริหารบุคคลต้องสามารถเข้าถึงความต้องการของบุคลากรและผสมผสานความต้องการให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรนอกจากนี้บทบาทที่สำคัญ ยิ่งประการหนึ่งของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ การมุ่งให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กร (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2556)

คุณภาพชีวิต การทำงานเป็นกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แนวคิดในการทำงานดังกล่าวเป็นการพัฒนาจากแนวคิดการบริหาร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่างานเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตเนื่องจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นการทำงานที่เหมาะสมและการมีองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นลักษณะการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาคุณลักษณะแนวทางความเป็นบุคคลและสังคม การที่องค์กรประสบความสำเร็จสามารถวัดได้จากเกณฑ์ชีวิต ประการ คือค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและการทำงานร่วมกันสิทธิส่วนบุคคล จังหวะชีวิตโดยรวม และการคำนึงถึงความเป็นประโยชน์ต่อสังคม (Walton, R. E., 1975)

การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน (quality of working life) เป็นการศึกษาสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงมาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเหตุให้วิถีชีวิตของคนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลในการกำหนดบทบาท หน้าที่และคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคคลมากขึ้นด้วย ดังนั้นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์การ บุคคลที่มีคุณภาพเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งขององค์การ เพราะคุณภาพของคนย่อมเป็นสิ่งบ่งชี้โอกาสในการเจริญเติบโตขององค์การนั่นเองด้วยเหตุที่กล่าวมา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร เพื่อที่จะทราบว่า จากการที่ต้องทำงานมากขึ้น ความรับผิดชอบที่มากขึ้นของบุคลากรจะมีคุณภาพชีวิตอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มี อิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร นอกจากนี้เพื่อจะได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมไปในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงานของแต่ละบุคคลโดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การลดความตึงเครียดทางจิตใจ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจในงานที่ทำถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงาน (บดีนทร์วิจารณ์, 2550)

ดังนั้น การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานราชการ คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่างน้อยอยู่ในสำนักงาน และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่กับขั้นตอนและเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงเขี้ยว ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต ในการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์การจะต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด มีปัจจัยในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรทางการบริหารที่ดีมีความสำคัญลำดับต้นขององค์การ ดังคำกล่าวคนนั้นเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งขององค์การที่สามารถสร้างคุณูปการแก่องค์กรอย่างมหาศาล และการที่จะให้ทรัพยากรมนุษย์ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่เต็มความรู้ความสามารถ นั้นมีปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยในด้านผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยองค์การและปัจจัยภายนอกองค์การ ของแต่ละบุคคลผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถทำงานได้เต็มที่ประสิทธิภาพและสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจในการทำงานแล้วก็จะเกิดความตั้งใจในการทำงาน เต็มใจที่จะอุทิศเวลา แรงกาย ความคิดของ

ตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับการบริหารทรัพยากรขององค์กรต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เช่น การบริหารเงินเดือน การพัฒนาโอกาสและความก้าวหน้าในสายงาน สวัสดิการ และแรงงานสัมพันธ์ความปลอดภัยในการทำงาน การมีพนักงานที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานของพนักงานในองค์กร แต่ยังส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานอีกด้วยผลกระทบจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เปลี่ยนมุมมองและความคาดหวังของประชาชนในการให้ความหมายขององค์กรที่ดี คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความพึงพอใจในงาน กำลังถูกระบุว่าเป็นดัชนีความก้าวหน้าที่สัมพันธ์กับหน้าที่และความยั่งยืน ซึ่งการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับองค์การเป็นการช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้บุคลากรดึงศักยภาพที่มีอยู่มาใช้อย่างเต็มกำลังความสามารถส่งผลต่อความสำเร็จตามภารกิจงานขององค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม จากความเป็นมาและเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญ เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดที่จะต้องได้รับการบริหารและใช้อย่างมีคุณค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหากบุคลากรสำนักงานคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลต่อการให้บริการประชาชนและการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายของสำนักงาน (มาลินี ธรรมบุตร, 2550)

ในสภาพการณ์ปัจจุบันโลกมีลักษณะไร้พรมแดน ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เกิดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นสากลมากขึ้นประกอบกับประชาชนมีความรู้ มีการศึกษามากขึ้น ทำให้ต้องการมีส่วนร่วม และมีความคาดหวังจากรัฐบาลมากขึ้น องค์กรภาคเอกชนมีบทบาทและมีการพัฒนามากขึ้นเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนชาติต่าง ๆ เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวางผ่านการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย มีการพัฒนาเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว และถูกต้องความสามารถขององค์กรที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้แต่สิ่งที่สำคัญที่ควบคู่กับประสิทธิผลคือความมีประสิทธิภาพ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ทำให้ระบบราชการไม่สามารถรองรับความต้องการของประชาชนและสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธงชัย สันติวงษ์, 2550) แนวคิดสำคัญประการหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาองค์กร ทั้งในการบริหารจัดการและการปรับปรุงคุณภาพการทำงานในองค์กร ได้มุ่งให้ความสนใจไปที่คุณภาพชีวิตการทำงาน (quality of working life) เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจะเป็นการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรนั้นทำงานอย่างมีความสุข และนำมาซึ่งการเพิ่มผลผลิต (productivity) ที่มีคุณภาพและเพิ่มมากขึ้นคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นสิ่งสนองความผาสุกและความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุก ๆ คนในองค์กร การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี

นอกจากทำให้บุคลากรพึงพอใจแล้วยังอาจส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองด้านอื่น ๆ เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ หรือผลผลิตต่าง ๆ และสิ่งสำคัญคุณภาพชีวิตการทำงานจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันในองค์กรได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้อัตราการขาดงาน การลาออกลดน้อยลง เกิดประสิทธิผลขององค์กรในแง่ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจในงาน ตลอดจนคุณภาพและปริมาณของผลผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น (Hackman, R. J., & Suttle, L. J., 1977)

ในปัจจุบันพบว่าการทำงานของข้าราชการที่ผ่านมา มักประสบปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการการแก้ไขปัญหาหรือการกำหนดนโยบายไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน องค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง วัฒนธรรมองค์กรที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่โปร่งใส ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ถ้าระบบราชการยังทำงานบริหารล่าช้าและไร้การตรวจสอบจากสังคมแล้วการแก้ปัญหาคงเคลื่อนไหวไปได้อย่างเชื่องช้าไร้ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการทำงานไม่สามารถพัฒนาให้ข้าราชการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การที่องค์กรมีบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีเท่ากับเป็นการสร้างประสิทธิภาพของงานและทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุข การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญยิ่งคุณภาพชีวิตการทำงานในลักษณะของความพึงพอใจในการทำงานนั้นจะส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานและยังเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความต้องการทำงานนำไปสู่ประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงานในที่สุดก็บรรลุเป้าหมาย (งทิพย์ วัฒนชัย, 2550) ความสำคัญของปัญหา บุคลากรยังขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ค่าตอบแทนและความยุติธรรม สภาพการทำงานต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล การบูรณาการทางสังคม หรือการทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างงาน และชีวิตส่วนตัว จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากร คือ บุคลากรของกรมการขนส่ง สำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 623 คน รวม 8 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดยโสธร

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 238 คน โดยทำการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie, Robert V. & Daryle W. Morgan., 1970)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ เพื่อเสริมให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพเป็นแบบเจาะจง จังหวัดละ 3 คน คือ บุคลากรสำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้งหมดจำนวน 24 คน แบ่งเป็นระดับบริหารงานจำนวน 8 คน และระดับปฏิบัติงาน จำนวน 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของกรมการขนส่งสำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 4) การพัฒนาความสามารถของบุคคล 5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 6) ประชาธิปไตยในองค์กร 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว 8) ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพระดับบุคคล 2) ประสิทธิภาพระดับกลุ่ม 3) ประสิทธิภาพระดับองค์กร

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของกรมการขนส่ง สำนักงานขนส่งในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 4) การพัฒนาความสามารถของบุคคล 5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 6) ประสิทธิภาพในองค์กร 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว 8) ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพระดับบุคคล 2) ประสิทธิภาพระดับกลุ่ม 3) ประสิทธิภาพระดับองค์การ

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยกระบวนการตรวจสอบผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ มีจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และได้ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำจนได้แบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงต่อไป

2. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับบุคลากรกรมการขนส่งในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดลพบุรี เพื่อหาค่าความเที่ยง จำนวน 30 ชุด

3. การวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยเลือกข้อที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามเชิงปริมาณ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุด โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามโครงสร้างตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ กำหนดข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด โดยพัฒนาจากตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎี แนวคิดจากผลงานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดอันแสดงให้เห็นถึงตัวแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อการเลือกสรรตัวแปรที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มาใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัดได้อย่างถูกต้อง และหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) จากที่เก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหา และเหตุผลทางวิชาการโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายวันเวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากมหาวิทยาลัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในขณะที่สัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อความสำคัญ และขออนุญาตบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ภายหลังจากการสัมภาษณ์แต่ละรายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์นำมาถอดเทปรวบรวมประเด็นคำตอบต่าง ๆ และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปและใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนบทสรุปงานวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจนครบ จำนวน 238 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลมาแจกแจงตามประเด็นต่างๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

5.2.2 ลงมือเขียนประโยคหรือข้อความเพื่อสร้างข้อสรุปได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือเพื่อตอบปัญหาของงานวิจัย

5.2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยภาพรวม (n=238)

	คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	ระดับความคิดเห็น			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	
1	ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม	3.76	0.39	มาก	3
2	ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.22	0.39	ปานกลาง	8
3	ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน	3.95	0.42	มาก	1
4	ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	3.79	0.45	มาก	2
5	ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	3.49	0.38	มาก	6
6	ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	3.71	0.4	มาก	4
7	ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว	3.47	0.42	มาก	7
8	ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.61	0.4	มาก	5
รวม		3.63	0.16	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.45) ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.39) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.40) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.40) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.38) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.39)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม (n=238)

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	ระดับความคิดเห็น			ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ด้านประสิทธิผลของแต่ละบุคคล	3.81	0.40	มาก	1
2. ด้านประสิทธิผลของกลุ่ม	3.75	0.34	มาก	2
3. ด้านประสิทธิผลขององค์การ	3.62	0.43	มาก	3
รวม	3.74	0.27	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านประสิทธิผลของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านประสิทธิผลของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านประสิทธิผลขององค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.43)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

คุณภาพชีวิตการทำงานด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	2.876	.377		7.623	.000
ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม(X ₁)	.124	.045	.181	2.771	.006*
ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ(X ₂)	.007	.045	.011	.165	.869
ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน(X ₃)	.130	.041	.204	3.134	.002*
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล(X ₄)	.031	.040	.051	.763	.446
ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน(X ₅)	.008	.046	.012	.180	.857
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร(X ₆)	.026	.043	.039	.609	.543
ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว(X ₇)	.058	.041	.091	1.396	.164
ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม(X ₈)	.112	.044	.166	2.518	.012*

R = 0.334, R Square = 0.112, Adjuster R Square = .081
Std. Error of the Estimate = 0.25802 F = 3.595, Sig = 0.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด) ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (Y) พบว่า คะแนนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม

(X_1) มีความสัมพันธ์เชิงลบ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (X_3) และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม(X_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (Y) (Bata) มีค่าเท่ากับ .181, .204 , และ .166

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (X_1) (Sig =0.006) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (X_3) (Sig =0.002) และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (X_8) (Sig =0.012) ทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (X_2) (Sig =0.869) ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (X_4) (Sig =0.446) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (X_5) (Sig =0.857) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร (X_6) (Sig =0.543) และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (X_7) (Sig =0.164) โดยคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ทั้ง 5 ด้าน ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (Y) ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ส่วนที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม สรุปได้ว่า พนักงานในองค์กรได้รับค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน และมีความรู้สึกเป็นธรรมในการกระจายงาน ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ สรุปได้ว่า พนักงานมีความรอบครอบในการปฏิบัติงานเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุระหว่างการทำงาน มีการปลูกฝังการทำงานอย่างปลอดภัยให้แก่พนักงานในองค์กรทุกคน ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน สรุปได้ว่า พนักงานเข้าถึงการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเองได้ทุกระดับ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพนักงานในองค์กรเนื่องจากระบบการทำงานที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กันและกัน และมีการส่งเสริมการเข้าถึงการอบรมการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้พนักงานได้นำมาปรับใช้ในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล สรุปได้ว่า พนักงานที่มีเป้าหมายเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นมักจะพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของเป้าหมายตนเองเสมอ มีการให้คำปรึกษาแนะนำจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในองค์กร มีลักษณะการทำงานที่ส่งเสริมให้พนักงานทุกคนพัฒนาความสามารถตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และแสดง

ศักยภาพในการทำงานที่มีพัฒนาที่ดีขึ้นตามโอกาสการทำงานในองค์กร ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน สรุปได้ว่า มีรูปแบบการทำงานกลุ่มที่ส่งเสริมการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ไม่ก้าวก่ายความรับผิดชอบในงานระดับบุคคลของผู้อื่น ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดการทำกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมกันของสมาชิกในองค์กรเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพพนักงานทุกคน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร สรุปได้ว่า ผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ พนักงานทุกระดับสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ ไม่เลือกปฏิบัติ รวมไปถึงมีระบบการตัดสินใจปฏิบัติงานที่ใช้เสียงข้างมากของพนักงานในองค์กรมาตัดสินใจเกี่ยวกับงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว สรุปได้ว่า พนักงานมีสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว เนื่องจากองค์กรมีวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมการแยกแยะระหว่างเวลาการทำงานและเวลาการใช้ชีวิตส่วนตัว โดยหากมีใช้เรื่องด่วนจะไม่มีภาระงานในวันหยุด ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สรุปได้ว่า ผู้บริหารจะมุ่งเน้นการทำงานที่ให้ความสำคัญต่อการรับผิดชอบต่อสังคม สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่พนักงานให้เห็นความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมขององค์กร ตลอดจนเป็นการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดีมีความรับผิดชอบต่อการใช้งาน

ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล สรุปได้ว่า พนักงานทุกคนในองค์กรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงาน และการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับงาน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ ด้านประสิทธิภาพของกลุ่ม สรุปได้ว่า องค์กรมีรูปแบบการทำงานกลุ่มที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม มีการสื่อสารระหว่างกันเสมอเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของงานในแต่ละครั้ง และเป็นการป้องกันการสื่อสารที่ผิดพลาด หรือไม่ต่อเนื่อง ด้านประสิทธิภาพขององค์กร สรุปได้ว่า ผู้บริหารองค์กรมีแนวทางการบริหารงานที่กำหนดขอบเขตของการทำงานไว้ชัดเจน ทำให้บุคลากรรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและเป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการทำงานแก่พนักงานทุกคนซึ่งจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุเป้าหมายของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.1 ความคิดเห็นของบุคลากรต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ เชื่อมโยงกับผลการศึกษาของ ศิริวรรณ จันรจนา และกฤษฎา เขียววัฒนสุข ซึ่งได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นคงปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอยู่ในระดับมาก โดยความผูกพันด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ศิริวรรณ จันรจนา และกฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2563)

1.2 การวิเคราะห์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านประสิทธิผลของแต่ละบุคคล ด้านประสิทธิผลของกลุ่ม และด้านประสิทธิผลขององค์กร ตามที่ผลการศึกษาของ นิเวศ ธรรมชัยชูศักดิ์ และการุณันท์ รัตนแสนวงษ์ เรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาขีดความสามารถทางด้านระบบความปลอดภัย ในการขนส่งสินค้าอันตรายของประเทศไทย พบว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน การเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานก็ช่วยให้การปฏิบัติงานมีความปลอดภัยมากขึ้น ประสิทธิผลการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานที่มีต่องานก็จะสูงขึ้นด้วย กล่าวคือ การที่องค์กรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานนั้นจะทำให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการทำงานไว้อย่างชัดเจนจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานใส่ใจต่อประสิทธิผลของงานมากขึ้นเนื่องจากเป็นความรับผิดชอบงานของตนเอง (นิเวศ ธรรมชัยชูศักดิ์, การุณันท์ รัตนแสนวงษ์, 2561)

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (X_1) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (X_3) และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (X_8) ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนคุณภาพชีวิต

การทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัดด้านอื่น ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังที่การศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) จำกัด ผลการศึกษาพบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) จำกัด มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยพนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ อายุงาน พื้นที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนพนักงานที่มีสาขาที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยรวมพนักงานมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานเพศชายกับเพศหญิงมีความคิดเห็นในด้านสวัสดิการที่ได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงเห็นว่าทำให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานสูงกว่าเพศชาย พนักงานสาขาบางปะอินกับสาขานวนครมีความคิดเห็นในด้านสถานที่ทำงานมีความปลอดภัย (อุมาพร มูลมณี, 2555)

3. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3.1) คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง บุคลากรในองค์กรได้รับค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน และมีความรู้สึกเป็นธรรมในการกระจายงาน และบุคลากรที่มีเป้าหมายเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นมักจะพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของเป้าหมายตนเองเสมอ มีการให้คำปรึกษาแนะนำจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในองค์กร มีลักษณะการทำงานที่ส่งเสริมให้พนักงานทุกคนพัฒนาความสามารถตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และแสดงศักยภาพในการทำงานที่มีพัฒนาที่ดีขึ้นตามโอกาสการทำงานในองค์กร 3.2) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง บุคลากรทุกคนในองค์กรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงาน และการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับงาน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน มีรูปแบบการทำงานกลุ่มที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม มีการสื่อสารระหว่างกันเสมอ เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิผลการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ ดังคำกล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานจะทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ วัฒนธรรมองค์กร และจิตวิทยา สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาในการทำงานให้เป็นไปในทางบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความต้องการของพนักงานได้รับการตอบสนองในระดับสูง (ปณิชา ดิษฐ์สวัสดิ์, 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วน

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการขนส่งจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พนักงานในองค์กรได้รับค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมกับปริมาณงาน และมีความรู้สึกเป็นธรรมในการกระจายงาน สามารถเข้าถึงการศึกษาหาข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเองได้ทุกระดับ มีรูปแบบการทำงานกลุ่มที่ส่งเสริมการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ไม่ก้าวก่ายความรับผิดชอบในงานระดับบุคคลของผู้อื่น ในส่วนของผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ พนักงานทุกระดับสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ ไม่เลือกปฏิบัติ ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุเป้าหมายของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีการจัดอบรมพัฒนาความสามารถของบุคลากร จัดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรให้ต่อเนื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานควรเป็นการประเมินแบบรอบด้านโดยประเมินทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป ควรศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังจากการปฏิบัติงานของพนักงานในกรมการขนส่งจังหวัด ที่มีผลต่อการตัดสินใจลาออกจากหน่วยงานเดิม หรือปัจจัยความคาดหวังที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการคัดเลือกเป็นพนักงานของหน่วยงานดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). องค์การและการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงทิพย์ วัฒนชัย. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพิจิตร. วารสารพยาบาลสาร: 34(2), 29-38.
- นิเวศ ธรรมชัยชูศักดิ์, การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์. (2561). ประสิทธิภาพของการพัฒนาขีดความสามารถทางด้านระบบความปลอดภัย ในการขนส่งสินค้าอันตรายของประเทศ ไทย. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 4(1), 45-59.
- บดีนทร์ วิจารณ์. (2550). การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.

- ปณิชา ดีสวัสดิ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงพยาบาลทหารผ่านศึก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มาลินี ธรรมบุตร. (2550). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2556). คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- ศิริวรรณ จันรจนา และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(4), 160-174.
- อุมาพร มุลมณี. (2555). การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท เวส เทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) จำกัด. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. 5th ed. New York: Harper Collins.
- Hackman, R. J., & Suttle, L. J. (1977). *Improving Life at Work; Behavioral. Science Approach to Organization Change*. Santa Monica. Calif: Goodyear.
- Krejcie, Robert V. & Daryle W. Morgan. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30(1), 607-610.
- Walton, R. E. (1975). Criteria for Quality of Working Life. In Loues E. Davis and Albert B. Cherns (eds.) *The Quality of Working Life* (p. 109). New York: Free Press.

การนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผล
ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา*
LIFE QUALITY POLICY IMPLEMENTATION OF THE ELDERLY TO
PRACTICE THAT AFFECTS LIFE QUALITY OF ELDERLY
IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ชัยอนันต์ เตชะสารธิกุล

Chaianan Techasarithikun

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: centotocen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ ในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบบริการและเครือข่าย ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุ ได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมด้านการทำงาน ด้านการคุ้มครองด้านรายได้ ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านหลักประกันสุขภาพ ตามลำดับ 2) นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านการส่งเสริมสุขภาพ ปัจจัยด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ปัจจัยด้านการคุ้มครองรายได้ ปัจจัยด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยด้านระบบบริการและ

* Received April 19, 2022; Revised May 8, 2022; Accepted June 18, 2022

เครือข่าย มีผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ควรมีการวิจัยในด้านปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ หรือสร้างนโยบายใหม่เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ, การปฏิบัติ, คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study level of life quality policy implementation of the elderly to practice in Nakhon Ratchasima province, 2) study life quality policy of the elderly affecting life quality of the elderly in Nakhon Ratchasima province and 3) propose development guideline in life quality of the elderly in Nakhon Ratchasima province. This research was mixed method research. The sample size was determined by Taro Yamane. The samples were 400 elderlies who aged 60 years and over in Nakhon Ratchasima province. The instruments used in this research were a questionnaire and depth interview with 10 people and analyzed the data. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Multiple regression analysis, Regression analysis and Correlation analysis. The research results revealed that:1) level of life quality policy of the elderly in Nakhon Ratchasima province as a whole was at much level that the averages were arranged in descending order as follows: service and network system aspect, supporting the elderly to get the knowledge and accessibility to news and medias aspect, supporting the elderly with potential aspect , family caregivers and protection aspect , promotion of aggregation aspect, health promotion aspect, promotion of work aspect, income protection aspect , promotion of housing and environment condition aspect and health insurance aspect respectively. 2) Life quality policy of the elderly was on health insurance aspect, supporting the elderly with potential aspect, income protection aspect, family caregivers and protection aspect and service and network system aspect affected life quality of the elderly in Nakhon Ratchasima province with statistically significant level of .05 3) Should have research in problems and needs of the elderly with the other related agencies in order to

use the research results to plan, improve the elderly's health promotion strategies or to create new policies in order to solve problems and accordance with needs of the elderly in the future.

Keywords: Life Quality Policy of The Elderly, Practice, Life Quality of Elderly

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการพัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ ผู้สูงอายุเหล่านั้น มี คุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์"การเตรียมความพร้อม สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ" เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบาย ยุทธศาสตร์และ มาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ และศิริวรรณ ศิริบุญ, 2553) อีกทั้งประชากรไทยในอนาคตเพิ่มช้าลงเรื่อย ๆ อีกไม่เกิน 20 ปีข้างหน้า อัตราเพิ่มของประชากรไทยจะใกล้เคียงกับศูนย์ และอาจเป็นไปได้ว่าอัตราเพิ่มประชากรลดลงไปจนต่ำกว่าศูนย์หรือติดลบ จำนวนประชากรไทยใกล้จะถึงจุดคงตัวแล้ว เมื่ออัตราเพิ่มประชากรใกล้เคียงกับศูนย์ ประชากรก็จะมีจำนวนคงตัวที่ประมาณ 65 ล้านคน ในแต่ละปี ประชากรไทยจะไม่เพิ่มหรือลดไปจากจำนวนนี้มากนัก ประชากรไทยมีจำนวนคงตัว ในระยะเวลาอีกเพียงประมาณ 15 ปีเท่านั้น ในขณะที่จำนวนประชากรไทยกำลังเพิ่มช้าลงนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากรอย่างใหญ่หลวง เมื่ออัตราเกิดลดต่ำลงอย่างมากและผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น สังคมไทยจึงกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด แต่ในอีก 30 ปี ข้างหน้า ผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 25 ของประชากรทั้งหมด หรือมีจำนวนมากถึง 16 ล้านคน เมื่อถึงเวลานั้น ประชากรสูงอายุจะมีจำนวนมากกว่าประชากรวัยเด็กเสียอีก สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ลักษณะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างประชากรวัยต่าง ๆ เปลี่ยนไป เดิมมีประชากรวัยเด็กที่ต้องพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานมากกว่าผู้สูงอายุ แต่ในอนาคตอันใกล้ จะมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานมากกว่าเด็ก อัตราส่วนระหว่างประชากรวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุจะลดลงจนเหลือเพียง 2 ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในอีก 30 ปี ข้างหน้า การเปลี่ยนแปลงประชากรไทยในอนาคตได้ก่อให้เกิดนโยบายเชิงนโยบายหลายประการ

- 1) การที่เกิดเด็กใหม่แต่ละปีมีแนวโน้มลดน้อยลง อนาคตจะทำให้รัฐไม่ต้องกังวลเรื่องปริมาณ และสามารถมุ่งเน้นที่คุณภาพของเด็กเกิดใหม่ โดยเฉพาะงานอนามัยแม่และเด็กได้มากยิ่งขึ้น
- 2) เช่นเดียวกับประชากรเด็ก ประชากรในวัยศึกษาเล่าเรียนมีแนวโน้มลดลง รัฐจะสามารถเน้น

คุณภาพของการศึกษาได้ดีขึ้น 3) แม้จำนวนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในอนาคต แต่ความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจของประเทศอาจมีเพิ่มขึ้น “การนำเข้า” แรงงานจากต่างประเทศอาจเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นการจัดการแรงงานข้ามชาติให้เป็นระบบที่ดีจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง 4) ประชากรยังมีอายุมากยิ่งขึ้นเพิ่มเร็ว สังคมไทยกำลังกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ มาตรการและโครงการที่จะเป็นสวัสดิการให้ประชากรสูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป หรือเรื่องสุขภาพอนามัย ควรที่จะได้เริ่มกันตั้งแต่วันนี้ และจะต้องพัฒนาไปให้ทันกับการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุในอนาคต (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2549)

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและในระดับโลก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากรการออมและการลงทุน งบประมาณของรัฐบาลการจ้างงานและผลิตภาพของแรงงาน และระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องการการวางแผนอย่างเป็นระบบและเริ่มดำเนินการล่วงหน้า เนื่องจากมาตรการต่างๆ หลายประการล้วนแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการกว่าจะเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

แผนเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประกอบกับนโยบายของการเปลี่ยนแปลงในมิติที่สำคัญ อาทิ โครงสร้างอายุของประชากรที่สูงวัยขึ้น อัตราการเจริญพันธุ์รวมของประเทศที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อายุคาดเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ภาคส่วนต่างๆ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพโดยเริ่มมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา โดยในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู มุ่งเน้นในเรื่องการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ในรูปของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การรักษาพยาบาลและการส่งเสริมครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 กำหนดแนวทางในการส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสังคมต่างๆ อย่างทั่วถึง ทั้งการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างสุขภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้หลากหลายวิธีอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมการออมเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงในการดำรงชีวิตยามชราภาพด้วยการพัฒนาระบบการออมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น สำหรับในช่วง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพและคุณค่าสามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังในการพัฒนาสังคม โดยกำหนดแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศตลอดจนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในเรื่องการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2564)

การมีส่วนร่วมของภาคส่วนในจังหวัดนครราชสีมา ในการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุยังมีปัญหาด้านคุณภาพของระบบการบริการโดยเฉพาะด้านสังคมที่ยังคงมีลักษณะแบบสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก ขาดความเชื่อมโยงและต่อเนื่องที่เป็นระบบ ส่วนชุมชนที่มีบริการเป็นรูปธรรมทางด้านสุขภาพและสังคมที่ตื้นเขินยังมีจำกัดมาก ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้หน่วยงานรัฐซึ่งรับผิดชอบจัดสรรคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำเป็นต้องตระหนักและหาทางรับมือกับภาวะสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น การขาดการดูแลเกื้อหนุนจะยิ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้สูงอายุ และความมั่นคงของสังคมโดยรวม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551) ต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องพัฒนาให้มีความครอบคลุมทั่วถึง และเนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองของประเทศ จำนวนผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ มีความหลากหลายของการดำเนินชีวิต เกิดความแตกต่างของสังคมเมืองและชนบท การดูแลไม่ทั่วถึง ยิ่งชีวิตบั้นปลายของผู้สูงอายุที่ควรได้รับการดูแลจากภาครัฐเพื่อให้ชีวิตช่วงบั้นปลายนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข และเพื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้ความต้องการของผู้สูงอายุและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้วิจัยอาศัยอยู่จังหวัดนครราชสีมา จึงคาดหวังให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างมีความสุข และหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมาต่อไป จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องการนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่ามีความสุขและได้รับความคุ้มครองจากสังคม และเพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษารรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ ผู้วิจัยจึงเลือกอำเภอที่มีเขตพื้นที่ติดกับอำเภอเมืองนครราชสีมาเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสูงเนิน อำเภอปักธงชัย อำเภอโชคชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอโนนไทยและอำเภอโนนสูง มีผู้สูงอายุ จำนวน 173,104 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทะเบียนบ้านอยู่ใน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสูงเนิน อำเภอปักธงชัย อำเภอโชคชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอโนนไทยและอำเภอโนนสูง โดยนำแนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Yamane. T., 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 10 คน จำแนกเป็น ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายของผู้สูงอายุ ไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมสุขภาพ 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 3) การส่งเสริมการทำงาน 4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) การส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้ 6) การส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 7) การคุ้มครองรายได้ 8) หลักประกันสุขภาพ 9) ครอบครัวยุคใหม่และการคุ้มครอง และ 10) ระบบบริการและเครือข่าย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพทางกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วน (rating scale) จะเป็นข้อความที่ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยจำแนกออกเป็น 5 ระดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ 2 ประเด็น ได้แก่

1. ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายของผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมสุขภาพ 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม 3) การส่งเสริมการทำงาน 4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) การส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้ 6) การส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 7) การคุ้มครองรายได้ 8) หลักประกันสุขภาพ 9) ครอบครัวยุคใหม่และการคุ้มครอง และ 10) ระบบบริการและเครือข่าย

2. ประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพทางกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยกระบวนการตรวจสอบผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำที่

ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงต่อไป

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try - out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากสะดวกในการเก็บข้อมูลเพราะเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับจังหวัดนครราชสีมา

3. นำแบบสอบถามแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ วัดค่าคงที่ภายใน (internal consistency) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 (Cronbach, L. J., 1970)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามโครงสร้างตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ กำหนดข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด โดยพัฒนาจากตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถามต่อกลุ่มตัวอย่าง 400 คน
2. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคืน โดยมีจำนวนแบบสอบถามที่ถูกต้องส่งกลับและถูกต้องครบถ้วน จำนวน 400 คน คิดเป็น 100%
3. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) จากที่เก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมดจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหา และเหตุผลทางวิชาการโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

หลังจากที่ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายวันเวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากมหาวิทยาลัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในขณะที่สัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อความสำคัญ และขออนุญาตบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ภายหลังจากการสัมภาษณ์แต่ละรายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์นำมาถอดเทปรวบรวมประเด็นคำตอบต่าง ๆ และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุป เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนบทสรุปงานวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และแจกแจงตามประเด็นต่าง ๆ จากนั้นมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

การนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. การส่งเสริมสุขภาพ	3.51	0.381	มาก	6
2. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม	3.56	0.433	มาก	5
3. การส่งเสริมการทำงาน	3.34	0.434	ปานกลาง	7
4. การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ	3.67	0.418	มาก	3
5. การส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ	3.72	0.451	มาก	2
6. การส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	3.30	0.483	ปานกลาง	9
7. การคุ้มครองรายได้	3.32	0.384	ปานกลาง	8
8. หลักประกันสุขภาพ	3.26	0.374	ปานกลาง	10
9. ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง	3.63	0.460	มาก	4
10. ระบบบริการและเครือข่าย	4.00	0.418	มาก	1
รวม	3.53	0.173	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.173) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และระดับปานกลาง

4 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ระบบบริการและเครือข่าย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.418) รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.451) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.418) ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.460) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.433) การส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.381) การส่งเสริมด้านการทำงาน ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.434) การคุ้มครองด้านรายได้ ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.384) การส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.483) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักประกันสุขภาพ ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.374)

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านร่างกาย	3.73	0.416	มาก	2
2. ด้านจิตใจ	3.51	0.452	มาก	3
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.47	0.366	มาก	4
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.93	0.427	มาก	1
รวม	3.66	0.208	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.208) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.427) รองลงมา ได้แก่ ด้านด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.416) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.452) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.366)

2. ผลการวิเคราะห์นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยนโยบายผู้สูงอายุ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ด้านการส่งเสริมการทำงาน ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้ ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการคุ้มครองรายได้ ด้านหลักประกันสุขภาพ ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านระบบบริการและเครือข่าย ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน แบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างปัจจัยนโยบายผู้สูงอายุ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่นำไปปฏิบัติ ในจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัย	B	Unstandardized	Standardized	t	Sig	F	Sig
		Coefficients	Coefficients				
		Std. Error	Beta				
Constant	3.017	.208		14.511	.000	8.756	.000*
ด้านการส่งเสริม สุขภาพ(X ₁)	.086	.026	.157	3.368	.001*		
ด้านการส่งเสริม การรวมกลุ่ม(X ₂)	.006	.023	.012	.247	.805		
ด้านการส่งเสริม การทำงาน (X ₃)	.000	.026	.000	.011	.992		
ด้านการ สนับสนุน ผู้สูงอายุที่มี ศักยภาพ(X ₄)	.063	.023	.126	2.663	.008*		
ด้านการส่งเสริม สนับสนุน ผู้สูงอายุได้รับ ความรู้และ ความสามารถ เข้าถึงข่าวสาร และสื่อ(X ₅)	.016	.024	.036	.688	.492		
ด้านการส่งเสริม ที่อยู่อาศัยและ สภาพแวดล้อม (X ₆)	.021	.025	.050	-.862	.389		
ด้านการ คุ้มครองด้าน รายได้(X ₇)	.174	.029	.307	5.914	.000*		
ด้านหลักประกัน สุขภาพ(X ₈)	.013	.028	.024	.466	.641		

ปัจจัย	B	Unstandardized	Standardized	t	Sig	F	Sig
		Coefficients	Coefficients				
		Std. Error	Beta				
ด้านครอบครัว ผู้ดูแลและการ คุ้มครอง(X ₉)	.076	.022	.168	3.420	.001*		
ด้านระบบ บริการและ เครือข่าย(X ₁₀)	.065	.024	.131	2.679	.008*		

R = 0.429, R Square = 0.184, Adjuster R Square = .163
Std. Error of the Estimate = 0.19028, F = 8.756, Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 จากผลการวิเคราะห์สมการเชิงถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ พบว่า ผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Sig. มีค่าน้อยกว่า .05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (ปัจจัยนโยบายผู้สูงอายุ) ส่งผลต่อตัวแปรตามคือมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมา เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Beta) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถอธิบายได้มากที่สุด ด้านการคุ้มครองรายได้ (Beta = 0.307) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ (Beta = 0.157) และด้านระบบบริการและเครือข่าย (Beta = 0.131) ในทิศทางบวก ส่วน ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง (Beta = 0.168) และด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Beta = 0.126) มีผลในทิศทางบวก มีผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยนโยบายผู้สูงอายุ ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม (Beta = 0.012) ด้านการส่งเสริมด้านการทำงาน (Beta = 0.000) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ (Beta = 0.036) ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (Beta = 0.050) และด้านหลักประกันสุขภาพ (Beta = 0.024) ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 1 การนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สามารถประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ค่อนข้างดี และมีความสามารถในการประกอบอาชีพในท้องถิ่นตนได้ตามศักยภาพทางร่างกายและสติปัญญา

ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ชุมชนมักจะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมแก่ผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยที่สังคมค่อนข้างน้อย และเป็นการลดความตึงเครียดในชีวิตผ่านการสื่อสารกับสมาชิกในสังคมอีกด้วย

ด้านการส่งเสริมการทำงาน ชุมชนส่งเสริมให้มีการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในการทำงานและประสงค์จะทำงาน ตลอดจนมุ่งเน้นให้เกิดการจ้างงานอย่างเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย

ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมการอบรมทักษะทางอาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ มักจะให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้คนในชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในชุมชน ให้สามารถเข้ารับคำปรึกษา หรือการรักษาสิทธิที่ตนเองพึงมี

ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีการส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่ที่ชียะในชุมชนโดยใส่ถึงชียะให้เรียบร้อย มีการส่งเสริมการดูแลสภาพแวดล้อมให้มีความน่าอยู่อาศัย

ด้านการคุ้มครองรายได้ ส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงการจ้างงานที่เป็นธรรมของผู้สูงอายุและนายจ้าง การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิตามสวัสดิการสังคม เช่น การขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าเกณฑ์ที่กำหนด

ด้านหลักประกันสุขภาพ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิการเข้าถึงการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/ชุมชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและครอบครัวให้เข้าถึงสิทธิการบริการนั้น ๆ ตามความต้องการ

ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ชุมชนให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ เช่น ผู้ที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง ผู้ที่ไม่มีที่พักอาศัย ตลอดจนการประสานงานให้การช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่ได้รับความเดือดร้อนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านระบบบริการและเครือข่าย ชุมชนให้ความสำคัญต่อการสร้างปัจจัยเสริมในการใช้พื้นที่สาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การสร้างห้องน้ำสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ การจัดให้มีที่นั่งพักระหว่างทาง หรือรอรับการบริการสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ จังหวัดนครราชสีมา

ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุรับรู้ได้ถึงศักยภาพในการทำกิจกรรมของตนเอง ความต้องการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตในยามว่าง ความต้องการไปไหนมาไหนด้วยตนเอง และการไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่นในสังคมและครอบครัวจนเกินไป

ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกได้ถึงความโดดเดี่ยวเมื่อตนเองว่างจากกิจวัตรประจำวันมากเกินไป และอาศัยอยู่เพียงลำพัง เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่บุตรหลาน หรือสมาชิก

ในครอบครัวจะออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่เพียงลำพัง ซึ่งการที่ชุมชนได้จัดกิจกรรม หรือมุ่งเน้นให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนเป็นการลดความรู้สึกว่างเปล่า โดดเดี่ยวของผู้สูงอายุได้

ด้านความสัมพันธ์สังคม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม หรือแม้กระทั่งการประกอบอาชีพที่จะต้องพบปะกับผู้คนทำให้ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและมีการสร้างเครือข่ายของตนเองขึ้น ทำให้เกิดการพูดคุย สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดให้สภาพแวดล้อมมีความสะดวก ส่งเสริมการทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลอย่างเป็นระบบระเบียบจะช่วยให้สภาพแวดล้อมมีลักษณะที่น่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น เป็นการลดสภาพการเกิดของเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นจากสิ่งปฏิกูลได้ และทำให้สภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยน่าอยู่อาศัย รวมไปถึงการจัดให้มีแสงไฟส่องสว่างในชุมชนได้อย่างทั่วถึงเพื่อสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้แก่สมาชิกในชุมชน

อภิปรายผล

1. ระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบบริการและเครือข่าย ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมด้านการทำงาน ด้านการคุ้มครองด้านรายได้ ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านหลักประกันสุขภาพสอดคล้องกับศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสภาพคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าด้านร่างกายสุขภาพของผู้สูงอายุไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดัน ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีสภาพความเป็นอยู่ดีอบอุ่นมีความเหมาะสมความสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมพอสมควร ด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีความเหมาะสม ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านจิตใจและอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ด้านร่างกายและด้านสภาพแวดล้อม รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้สูงอายุควรพัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเองผู้ดูแลผู้สูงอายุครอบครัวควรช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการกิจกรรมเพื่อสุขภาพ ที่ดูแลความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบริการสาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน (อภินันท์ สนน้อย และคณะ, 2559)

1.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อาจเป็นเพราะจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ดังการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับคุณภาพดี ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพทาง สังคมด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้หลัก และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันทำให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุพบว่า ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้านและ ระดับปานกลาง 7 ด้าน ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุมีปัญหาที่สำคัญ คือ การจ่ายเบี้ยยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าการให้บริการ การบริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ทั่วถึงพื้นที่ชนบทข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ย ยังชีพและจ่ายตรงเวลามีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้การดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน (ปลื้มใจ ไพจิตร, 2558)

2. ผลการวิเคราะห์นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เมื่อพิจารณา พบว่า ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ด้านการคุ้มครองรายได้ ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านระบบบริการและเครือข่าย มีผลส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ด้านการส่งเสริมด้านการทำงาน ด้านการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุได้รับความรู้และความสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ด้านการส่งเสริมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านหลักประกันสุขภาพ ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามที่การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

อยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อจำแนกตามรายด้านได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในอันดับ 1 ด้านร่างกายอยู่ในอันดับ 2 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในอันดับ 3 ด้านจิตใจอยู่ในอันดับ 4 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า คุณภาพของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มี เพศ อาชีพ สถานภาพ ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุ ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปิยภรณ์ เลาหกิจ, 2557) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยด้านความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่และปัจจัยด้านการให้คุณค่าในตนเอง โดยที่ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .858 สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 73.70 ($R^2 = 0.737$, $F = 220.63$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อภิรักษ์ สนน้อย และคณะ, 2559)

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางการนำนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ชุมชนมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคม ทำให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพทางร่างกายและสติปัญญาสามารถประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ และชุมชนยังให้ความสำคัญต่อการสร้างปัจจัยเสริมในการใช้พื้นที่สาธารณะให้แก่ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเข้าถึงสิทธิตามสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุและยังมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมการอบรมทักษะทางอาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพ แนวทางคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมาไปสู่การปฏิบัติ จังหวัดนครราชสีมา ผู้สูงอายุมีความรู้สึกได้ถึงความโดดเดี่ยวเมื่อตนเองว่างจากกิจวัตรประจำวันมากเกินไป และอาศัยอยู่เพียงลำพัง เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่บุตรหลาน หรือสมาชิกในครอบครัวจะออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่เพียงการที่ชุมชนได้จัดกิจกรรม หรือมุ่งเน้นให้เกิดการทำกิจกรรมหมู่ร่วมกันในชุมชนเป็นการลดความรู้สึกว่างเปล่า โดดเดี่ยวของผู้สูงอายุลดลงให้ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและมีการสร้างเครือข่ายของตนเองขึ้น ทำให้เกิดการพูดคุยสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ดังการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยควรมีการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติได้จริงที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการผู้สูงอายุ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รวมไปถึงการมีบริการการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างจริงจัง ควรมีการตั้งศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับผู้สูงอายุ และควรมีรถรับส่งผู้สูงอายุเมื่อได้รับการเจ็บป่วย (ภูมิวัฒน์ พรวนสุข, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ระดับนโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์นโยบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มี 5 ด้านที่ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ด้านการคุ้มครองรายได้ ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครองและด้านระบบบริการและเครือข่าย 3) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ค่อนข้างดี ชุมชนมีการส่งเสริมในการทำกิจกรรม สร้างเครือข่าย ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่ที่ทันสมัยในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงการจ้างงาน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์การเข้าถึงสิทธิ และมีแนวทางให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย องค์กรควรตระหนักถึงการสร้างนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุเป็นหลัก การจัดให้ความช่วยเหลือเรื่องการแนะนำการกิน การให้บริการสุขภาพ การจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือโดยคำนึงถึงความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบกับจังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). สถิติผู้สูงอายุ. Retrieved January 10, 2565, from <https://www.dop.go.th/th/know/1>
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 3(16), 1-19.
- ปลื้มใจ ไพจิตร. (2558). คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิทยาการจัดการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(2), 157-179.
- ปิยภรณ์ เลาทกิจ. (2557). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ 7 ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2558). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดแพร่. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์, 10(1), 77-87.

- วิพรรณ ประจวบเหมาะ และศิริวรรณ ศิริบุญ. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2549). ประชากรและสังคม 2549: ภาพการตาย...ภาพสะท้อนความมั่นคงทางประชากร. Retrieved January 10, 2565, from https://ipsr.mahidol.ac.th/post_research/ประชากรและสังคม-2549/
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมาตริ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564. Retrieved มกราคม 10, 2565, from <https://drive.google.com/file/d/1VXj7xULoiyzJsNIOHo3zbkFNG5dntc0V/view>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). แบบสำรวจความคิดเห็น. Retrieved January 10, 2565, from <http://www.nso.go.th/sites/2014/pages/สำรวจความคิดเห็นของประชาชน/2551.aspx>
- อภินันท์ สนน้อย และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 8(2), 153-169.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Test (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane. T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row.

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑล
ของกรุงเทพมหานคร*

GUIDELINES FOR COMMUNITY TOURISM MANAGEMENT IN
AN INFECTIOUS DISEASE EPIDEMIC SITUATION CORONAVIRUS 2019
(COVID-19) IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์

Smithirak Jantarak

สมาคมพัฒนศึกษาเพื่อมนุษย์และสังคม

Human and Social Development Education Association, Thailand

กนต์ติญา จิรทิราวัช

Koontiya Chiratiwatawat

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

Ratchapruk University, Thailand

E-mail: smithirak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) หน่วยงานภาครัฐ 2) ผู้ประกอบการ 3) แกนนำชุมชน และ 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มละ 15 คน จำนวนทั้งหมด 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในรูปแบบพรรณนาและสรุปภาพรวมผลการวิจัยพบว่า 1) ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ 1.1) ด้านบริบทและทุนศักยภาพพื้นที่ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบหลัก สภาพชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพ (2) องค์ประกอบรอง เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้า และ (3) องค์ประกอบส่วนเพิ่มเติม เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว และ

* Received April 6, 2021; Revised February 23, 2022; Accepted June 28, 2022

1.2) ด้านการบริหารจัดการ เป็นการจัดการต้นทุนชุมชนที่มี เช่น ตลาดน้ำ สินค้า อาหาร วิถีเกษตรแบบดั้งเดิม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยมีขั้นตอนดำเนินงาน ได้แก่ (1) ศูนย์ประสานงานหลักด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) บริหารจัดการแบบยั่งยืนและยืดหยุ่น (3) เสริมศักยภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ (4) ส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา (5) ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ (6) เปิดพื้นที่เรียนรู้และจัดการความรู้ และ 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ 2.1) การศึกษาและตั้งรับ 2.2) การดูแลและป้องกันตัวเอง 2.3) การฟื้นฟู และ 2.4) การเรียนรู้และปรับตัวกับสถานการณ์

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ, ท่องเที่ยวของชุมชน, การแพร่ระบาด, โรคไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The objectives of this article were to: 1) analyze the tourism potential of Bangkok Metropolitan Community Tourism, and 2) presenting guidelines for community tourism management in the epidemic situation of the coronavirus disease 2019 (COVID-19). The study was qualitative research by document data analysis, using tool of in-depth interview, participation observation and focus group discussion by selecting a specific sample group. Key informant were divided into 4 groups: 1) government agencies, 2) entrepreneurs, 3) community leaders, and 4) tourism management stakeholders, 15 people each, totally 60 persons. Content analysis adopts descriptive and conclusion. The research was found that: 1. Community tourism potential capital: 1.1) Context and area potential capital consists of (1) main components Community condition that is a physical tourist attraction, (2) Secondary component are the needs of tourists, activities and goods, and (3) additional elements. It is a facility and services in tourism. And 1.2) management It is the management of community costs such as floating markets, products, food, traditional farming methods. and sacred space The operation steps are (1) the main coordinating center for community-based tourism management, (2) sustainable and flexible management, (3) enhancing the potential for development of quality of life and economy, (4) promoting culture and wisdom, (5) preserving the environment, and (6) open space for learning and managing knowledge. And 2. Guidelines for community tourism management from the epidemic of coronavirus disease 2019,

as follows: 2.1) Education and set-up, 2.2) Self-care and prevention, 2.3) Rehabilitation, and 2.4) Learning and adapting to situations.

Keywords: Management Guidelines, Community Tourism, Epidemic, Coronavirus Disease 2019

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลกปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศทุกระดับ ภาคการท่องเที่ยวนับว่ายังเป็นแนวทางสร้างรายได้และพุงเศรษฐกิจไทยไว้คงจะเห็นได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติในช่วงครึ่งแรกของปี พ.ศ. 2562 พบว่ามีมากถึง ร้อยละ 17 ของ GDP ของประเทศทั้งหมด ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการสะท้อนการจัดอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี พ.ศ.2562 โดย World Economic Forum ซึ่งได้รายงานว่าเป็นประเทศไทยเป็นประเทศที่ติดอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลกทุกภูมิภาคของโลก และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศภูมิภาคใกล้เคียงกันพบว่าเป็นอันดับ 3 ในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน โดยรองจากประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย ความสำคัญดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นจากภาครัฐได้ออกนโยบาย “มาตรการด้านการท่องเที่ยว” ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งจากในประเทศและนอกประเทศ เช่น การขยายระยะเวลามาตรการ Free Visa on Arrival โครงการร้อยละเที่ยวทั่วไทย เป็นต้น และจากประสบการณ์การขับเคลื่อนงานการท่องเที่ยวที่ผ่านมา การกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวมีประสิทธิผลต่อเศรษฐกิจอย่างชัดเจน เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวมีความแข็งแกร่งในระดับหนึ่งเป็นพื้นฐานและตอบสนองเร็วต่อมาตรการกระตุ้น อีกทั้งยังส่งผลกระทบกระจายไปในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านค้าทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก กลุ่มเกษตรกร และธุรกิจขนส่ง เป็นต้น (นิชาภัทร สุรวฒนานนท์, 2562) ในส่วนของการท่องเที่ยวภายในประเทศจากรายงานสำรวจเทรนด์การท่องเที่ยวภายในประเทศปี พ.ศ. 2562 โดย Airbnb ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 84 มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในรูปแบบการใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่น นอกจากนี้ แล้วยังพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวได้ใช้จ่ายไปกับร้านอาหารในชุมชนมากถึง 1.7 พันล้านบาท และจากผลการศึกษาของ Expedia ได้มีการวิเคราะห์เชิงลึกข้อมูลการท่องเที่ยวในปี 2561 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเลือกเป้าหมายการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งการท่องเที่ยวชุมชนที่อยู่ในเมืองรองของประเทศ เช่น จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงราย เป็นต้น และเมื่อมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนเพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 50 จากปี พ.ศ. 2560 (ศศิชา หมดมลธิ, 2562) ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบชุมชนที่มุ่งศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแบบท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น การพักผ่อน อาหารการกิน การสัมผัสกับวิถี

ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สิ่งแวดล้อม รวมถึงประเพณีแหล่งพิพิธภัณฑสถาน และวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และสามารถสร้างรายได้ ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนท้องถิ่นและเกิดการกระจายรายได้ในภาพรวมของประเทศได้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และมีความเกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นต้นทุนทางสังคม หลักการพื้นฐานของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญกับการเป็นเจ้าของพื้นที่ (Host Management) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินการ และเป้าหมายปลายทางคือ การสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน (สุดอนอม ตันเจริญ, 2558) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวโลกที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการทั้งต่อผู้มาเยือนและผู้ที่พักอาศัย (เจ้าของ/เจ้าบ้าน) มีการป้องกันและเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่รองรับอนาคตด้วย ทั้งนี้ปัจจัยเสริมที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น นักท่องเที่ยว องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น (World Tourism Organization, 2004) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งมีการแพร่ระบาดจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี 2019 ได้แพร่กระจายไปทั่วโลกและประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (โครงการ TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี, 2564) การแพร่ระบาดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทั่วทุกภูมิภาคของโลก และภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากและเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เดือนมีนาคม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในตลาดแบบ inbound และการท่องเที่ยวแบบ outbound ผลสืบเนื่องดังกล่าวจากการสำรวจดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวไตรมาส 1/2563 พบว่าประเทศไทยภูมิภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคเหนือ ได้ผลกระทบมากน้อยตาม ในส่วนของธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มากที่สุดคือ สวนสนุกและอิมปาร์ค บริษัททัวร์นำเที่ยว และธุรกิจขนส่งตามลำดับ สอดรับกับข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพบว่าแรงงานในภาคส่วนของท่องเที่ยวประมาณ 1 ล้านคนและแรงงานที่เกี่ยวข้องอีกมากกว่า 1.3 ล้านคน ได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็นการขาดรายได้หรือตกงาน (รพีพัฒน์ มั่นทนะรัตน์, 2563)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก การศึกษาเพื่อหาแนวทางการรับมือจากสถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพึงให้ความสำคัญและจะเป็นแนวทางในการเสริมศักยภาพให้กับชุมชนท้องถิ่นรวมถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถตระหนักถึงสถานการณ์และเตรียมความพร้อมไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น เป็นประเด็น

สำคัญที่คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ซึ่งคณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษาจะเป็นบทเรียนแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยว และเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติด้านอื่น ๆ ของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ตัวแทนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรปราการ โดยแต่ละจังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่งต่อจังหวัด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) หน่วยงานภาครัฐ 2) ผู้ประกอบการ 3) แกนนำชุมชน และ 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มละ 15 คน จำนวนทั้งหมด 60 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย 1) เป็นผู้ร่วมดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือที่เกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างน้อย 2 ปี 2) เป็นประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่หรือปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อย่างน้อย 3 ปี และ 3) สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และด้วยความยินดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

1.2 เนื้อหา ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (COVID-19) โดยมีแนวคิดและทฤษฎีเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์คือ แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว และแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคณะผู้วิจัยใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์เบื้องต้น

เท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับข้อมูลและปรากฏการณ์ตามความเป็นจริงและวิเคราะห์ข้อมูลโดยให้ความสำคัญกับข้อมูลภาคสนาม

1.3 พื้นที่ เป็นการศึกษาพื้นที่ 4 จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร คือ จังหวัดนครปฐม นนทบุรี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ซึ่งเป็นพื้นที่ปริมณฑล และตั้งอยู่ไม่เกิน 50 กิโลเมตรจากพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีโครงสร้างซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ด้านจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ด้านภาษา และวิจัยจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 (มากกว่า 0.70) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สภาพบริบททั่วไปของชุมชน 3) ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนและ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 สภาพบริบททั่วไปของชุมชน และทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน (การสัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (สนทนากลุ่ม) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในรูปแบบพรรณนา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนพื้นที่ ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จากการศึกษ พบว่า

1. ด้านบริบทและทุนศักยภาพของพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายของการศึกษาคั้งนี้คือชุมชนท่องเที่ยวจำนวน 8 แห่ง มีลักษณะของการเป็นการท่องเที่ยวแบบชุมชนเมือง (Urban Tourism) และลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท (Semi-Urban, Semi-Rural Society) เป็นชุมชนที่ยังมีวิถีเกษตรดั้งเดิมกับความเป็นเมืองผสมผสานกัน ตั้งอยู่ในพื้นที่กลางชุมชนที่เป็นที่รู้จักในท้องถิ่นและประชาชนภายนอกทั่วไป และ ทั้ง 8 แห่งได้ถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

มากกว่า 20 ปี มีความสะดวกด้านการคมนาคม จากการศึกษาพบว่าด้านบริบทของชุมชนมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ

1.1 องค์ประกอบหลัก (Primary elements) ในส่วนขององค์ประกอบหลักพบว่าสภาพชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะมีลักษณะของการเป็นแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว (Leisure Setting) หรือมีลักษณะทางกายภาพ (Physical characteristics) เป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว กล่าวคือ มีแหล่งสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมคือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน (Community history) โดยปรากฏทั้งด้าน “ชื่อ” หรือ “สถานที่สำคัญ” ซึ่งแหล่งสร้างจุดขายให้แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วแต่ละพื้นที่จะมีการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของประเทศหรือเกี่ยวเนื่องกับพระราชนิพนธ์ที่สำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เกี่ยวข้องกับสมาชิกในชุมชนในอดีตที่มีลักษณะ “ปูชนียบุคคล” ของผู้คนในท้องถิ่น หรือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกับความเป็นมาของวิถีการดำเนินชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรมในอดีตของชุมชน การเป็นสถานที่ศูนย์รวมของความเชื่อและศรัทธา (วัดและสถานที่มงคล) พื้นที่เกษตร เป็นต้น โดยรวมแล้วจะมีลักษณะการผสมผสานระหว่างเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงการเกษตร องค์ประกอบหลักดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้สืบค้นหาข้อมูลผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ และเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

1.2 องค์ประกอบรอง (Secondary elements) พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครส่วนมากจะเป็นลักษณะไปกลับ ไม่นิยมค้างคืน ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบคือแหล่งช้อปปิ้งสินค้าพื้นถิ่นของชุมชนมีลักษณะเด่นเฉพาะไม่เหมือนที่อื่น การออกจุ่มร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย ร้านค้าของชุมชน สินค้าโอท็อป อาหาร อาหารสุขภาพ เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย สินค้า ตกแต่ง และของที่ระลึก นอกจากนี้แล้วยังมีกิจกรรมการแสดงของชุมชนเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงดนตรีไทย การแสดงการละเล่นพื้นถิ่น หรือกิจกรรมโชว์ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

1.3 องค์ประกอบส่วนเพิ่มเติม (Additional elements) พบว่า พื้นฐานที่สุดคือการคมนาคม สถานที่จอดรถมีความสะดวกทั้งรถโดยสารส่วนตัวหรือการเดินทางแบบสาธารณะ การมีสถานที่จอดรถแบบไม่ต้องลำบากเดินทางไกล ช่องทางของข้อมูลที่เข้าถึงง่าย ป้ายประชาสัมพันธ์บอกเส้นทาง มุมสำหรับการถ่ายรูป หรือเชิงสัญลักษณ์สำหรับเป็นที่ระลึกของการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ยอมรับว่าพื้นที่เราได้เปรียบ ประวัติความเป็นมาของชุมชนเป็นเรื่องเล่าได้เลยนะ ในหลวงรัชการที่ 4 ท่านเสด็จมาทางนี้ ขุดคลองที่นี่ การมี

สตอรี่ก็ทำให้อยากจะศึกษา นี่ก็สำคัญ คนอื่นเห็นเห็นแล้วก็อยากมาเที่ยว อีกอย่างที่นี่ไม่ไกลจากกรุงเทพด้วย เหมือนมากินข้าวเสร็จก็กลับ” (ผู้ประกอบการ (ก), 2565) และ “ก่อนจะมีการท่องเที่ยวก็จะเป็นตลาดที่มีคนรู้จักอยู่ก่อนแล้วพอมีการการท่องเที่ยวเข้ามากิจกรรมต้องมีลูกหลานคนในพื้นที่นี้แหละ ก็จะมีโรงเรียนส่งมาก็มีช่วยซ่อมแสดง เด็กก็มีรายได้ด้วย ผู้ปกครองก็จะมา ทำให้ตลาดชีวิตชีวาขึ้น ร้านก็ต้องให้ชุมชนก่อนเพราะต้องหาของที่มีอยู่ในชุมชน นักท่องเที่ยวมาเขาก็ต้องการส่งเสริมชุมชนให้มีรายได้ ต้องสนับสนุนตรงนี้” (แกนนำชุมชน, 2565)

จะเห็นได้ว่า การเล็งเห็นทุนศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่และมีการบริหารจัดการยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ซึ่งการเปิดกว้างให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม การออกร้าน เข้าร่วมเป็นสมาชิกในคณะทำงานต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่คณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพื่อมุ่งให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น บริบทและทุนศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพบริบทและทุนศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ปริมณฑล

ทุนศักยภาพ/องค์ประกอบ	ความสำคัญ	องค์ประกอบที่พบจากการศึกษา
องค์ประกอบหลัก (Primary elements)	ลักษณะการเป็นแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว (Leisure Setting) และลักษณะทางกายภาพ (Physical characteristics) เป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว เป็นทุนศักยภาพของชุมชนสามารถสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว	➢ ประวัติศาสตร์ชุมชน หรือตำนาน เรื่องเล่า ➢ วัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (ตามความศรัทธา) ➢ ตลาดน้ำ ชุมชนริมน้ำ ➢ ประวัติศาสตร์บุคคลท้องถิ่น ➢ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ➢ เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ , การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
องค์ประกอบรอง (Secondary elements)	ปัจจัยเสริมความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่ต้องการท่องเที่ยวแบบใช้เวลาสั้น ๆ เดินทางไปกลับได้เร็ว พร้อมเคลื่อนย้าย	➢ แหล่งสินค้าของใช้ ➢ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน, สินค้าโอท็อป ➢ อาหารสุขภาพ ➢ ของที่ระลึก

ทุนศักยภาพ/องค์ประกอบ	ความสำคัญ	องค์ประกอบที่พบจากการศึกษา
		➤ กิจกรรมบันเทิงที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชน หรือ สมาชิกในชุมชน
องค์ประกอบเสริม (Additional elements)	ปัจจัยพื้นฐานอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวสำหรับการเดินทางและการตัดสินใจทั้งก่อนการเข้าพื้นที่ ระหว่างการเที่ยวในชุมชน และการเดินทางกลับ	➤ การคมนาคม ➤ พื้นที่นั่งพัก, ถ่ายรูป ➤ ป้ายประชาสัมพันธ์ ช่องทางของข้อมูล

2. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครพบว่าพื้นที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นที่รับรู้มาก่อนที่จะมีการจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่เดิม เช่น การเป็นตลาดน้ำมีสินค้าหรืออาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน การเป็นพื้นที่ชายขอบเมืองที่ยังคงวิถีเกษตรแบบดั้งเดิม การมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมศรัทธาของประชาชนในพื้นที่ และระดับประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามนโยบายของภาครัฐส่วนกลางได้มีส่วนเป็นอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบและเกิดคณะกรรมการอย่างเป็นทางการในการดำเนินงานประกอบกับหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่สนับสนุนงบประมาณบางส่วนการอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคม การประชาสัมพันธ์ และการสร้างการมีส่วนร่วมให้กระจายครอบคลุมกับประชาชนให้มากที่สุดเพื่อให้การท่องเที่ยวสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกในชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีโครงการอบรมและพัฒนาการเป็นเจ้าบ้านที่ดี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาแปลงเกษตรเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน กระทรวงวัฒนธรรมยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ที่เข้ามาช่วยเหลือก็จะมีท้องถิ่นเป็นหลัก มีพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยว การนำสมาชิกไปอบรมและดูงาน ก็ต้องคุยกับคนที่ต้องการทำจริงๆ ทำได้ผลแล้ว ก็ค่อยขยายไปให้กลุ่มอื่น ๆ ต้องเริ่มต้นก่อน ไม่เห็นผลอะไรช่วงแรก ๆ เงินยังไม่เข้ากระเป๋าคนอื่นก็ไม่สนใจ เป็นธรรมชาติของการทำงานครับ” (หน่วยงานภาครัฐ, 2565)

จะเห็นว่า ผลสำเร็จของการบริหารจัดการสะท้อนผ่านการที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนมากขึ้น การมีข้อมูลของชุมชนไปเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ นับว่าเป็นความสำเร็จของการบริหารจัดการ และการมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้นคณะกรรมการบริหารต้องทำงาน

อย่างรอบคอบเพื่อให้สามารถดำเนินการได้และเกิดความยั่งยืนให้มากที่สุด จากการศึกษามิติของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศูนย์ประสานงานหลักด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป้าหมายหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้น สมาชิกในชุมชนสามารถประกอบอาชีพในพื้นที่ตนเองได้ สามารถดูแลครอบครัวได้อย่างใกล้ชิด รวมถึงรายได้ที่จะย้อนกลับมาสู่ชุมชนในรูปของภาษีและสวัสดิการต่าง ๆ ของหน่วยงานท้องถิ่น (การจัดเก็บขยะที่มีปริมาณมากขึ้น การจัดทำป้ายจราจร และสัญลักษณ์ ฯลฯ) การจัดตั้งคณะกรรมการจะมีแกนนำชุมชนหรือผู้ที่ชุมชนให้ความเคารพเชื่อถือเป็นคณะกรรมการเพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานทั้งสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก

2.2 บริหารจัดการแบบยั่งยืนและยืดหยุ่น การจัดการท่องเที่ยวมีลักษณะของการให้บริการเพื่อให้ตอบสนองความพึงพอใจของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหลัก คณะกรรมการต้องมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นต้องปรึกษาเพื่อร่วมมือการพัฒนา นอกจากนี้แล้วการเสริมศักยภาพและสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกในชุมชนในการเป็นเจ้าของภาพหรือเจ้าบ้านที่ดีทั้งในด้านการสื่อสาร การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มาเยือน การให้ข้อมูลข่าวสารเชิงบวกในพื้นที่ทั้งในสถานการณ์ที่ปกติและไม่ปกติคือ การรับมือและการวางท่าทีที่ถูกต้องที่อาจมีการทะเลาะ การสร้างกฎกติกาที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกในชุมชนและคณะกรรมการอย่างมีส่วนร่วมและมีการสื่อสารให้เป็นกติการ่วมของสมาชิกได้ทราบกันทั่วไปจะเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการให้เกิดความยืดหยุ่นและเกิดความยั่งยืนได้

2.3 การเสริมศักยภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิกในชุมชนตามบทบาทหน้าที่และอย่างเป็นธรรม เป็นการสร้างโอกาสและเป็นช่องทางเพิ่มรายได้เสริมให้กับสมาชิกในชุมชน อย่างไรก็ตาม บทบาทการประสานงานและการสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะต้องประสานกับท้องถิ่น (กรรมการชุมชน) และท้องถิ่น (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ในการศึกษาข้อมูลและการวางแผนในการสร้างโอกาสและรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้แล้วการจัดการท่องเที่ยวต้องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สาธารณสุข และกระทรวงศึกษา ทั้งนี้เพื่อขอรับการสนับสนุนตามภารกิจที่แต่ละหน่วยงานจะสามารถสนับสนุนได้

2.4 การส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากการสร้างรายได้แล้ว การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนนับว่าเป็นประเด็นสำคัญต้นอันดับต้นๆ ที่คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนต้องตระหนัก องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือของชุมชน โดยผ่านกระบวนการจัดการ เช่น การจัดการความรู้และพัฒนาเป็นสื่อเพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นที่รับรู้กับสังคมภายนอกผ่านสื่อและการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ จากภายในสู่คนภายนอก การสร้างกติกาและกฎมรรยาทเพื่อให้ผู้มาเยือนปฏิบัติให้เคารพต่อชุมชนและไม่ละเมิดต่อกติกาของสังคมในภาพรวม

2.5 การสร้างการมีส่วนร่วมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยวเป็นที่มาของนำผู้คนเข้ามารวมกันอยู่ในชุมชนและนำปัญหาสิ่งแวดล้อมเข้ามาในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จากการสนทนากลุ่มพบว่าหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนในสถานการณ์ปกติจะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวในแต่ละวัน เป็นภาระที่คณะกรรมการและหน่วยงานในพื้นที่จะต้องเข้ามาเก็บและจัดการให้เรียบร้อยเพื่อไม่ให้ขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็นรบกวน การจัดระบบการจัดการขยะจึงเป็นกิจกรรมสำคัญในการสร้างสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเบื้องต้นและเป็นสิ่งที่คณะกรรมการต้องดำเนินการควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วการวางแผนเพื่อคัดแยกขยะและนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์และสร้างรายได้กับชุมชนก็เป็นแนวทางหนึ่งที่คณะกรรมการได้ให้ความสำคัญ

2.6 การเปิดพื้นที่การเรียนรู้และการจัดการความรู้ให้กับชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนด้วยตนเอง สมาชิกกับคณะกรรมการของชุมชน และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคนงบประมาณ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็นกับการท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางและวิธีการดำเนินการต่าง ๆ การท่องเที่ยวของชุมชนจึงเป็นการเปิดพื้นที่การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการและเป็นการเรียนรู้แบบวิถีธรรมชาติ ดังนั้นคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการจัดการเพื่อรองรับการเรียนรู้ของชุมชนรวมถึงการจัดการความรู้ เช่น การจัดกลุ่มสำหรับการแสดงนิทรรศการแบบย่อเพื่อแสดงถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน การจัดมุมการฝึกอบรมหรือสาธิตการประกอบอาชีพแบบสั้น กระชับเพื่อสร้างแรงจูงใจกับสมาชิกในชุมชนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงสังคมและวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพของชุมชน การอบรมและพัฒนาทักษะสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นวิทยากรประชาสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น

สอดคล้องกับผู้ที่ให้ข้อมูลว่า “ส่วนมากแต่จะเป็นการสนับสนุนในการจัดโครงการอบรมและพัฒนา หลัง ๆ เขาจะไม่ให้เงินเป็นก้อนมา แต่จะเป็นลักษณะของการอบรมหรือกิจกรรม เราก็จะกระจายกันไป มีบ่อยมากครับบางทีโครงการคล้าย ๆ กันแต่เพราะ

งบประมาณคนละก้อน ก็เข้าใจกันและช่วย ๆ กัน อย่างน้อยชาวบ้านก็ได้พัฒนาตัวเอง” (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการท่องเที่ยว, 2565) และ “ชุมชนได้เปรียบที่อื่นเพราะอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัย มีสถานศึกษาหลายแห่ง อาจารย์เจ้าหน้าที่เขามาเรียนรู้กับชุมชน ช่วยจัดทำสื่อและออกแบบสื่อ การออกแบบการสาธิต การออกแบบมุมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เราก็ได้เรียนรู้ไปด้วย เป็นการฝึกประสบการณ์ชุมชนได้พัฒนาตัวเองบ้างนอกจากที่ต้องทำมาหากิน” (ผู้ประกอบการ (ข), 2565)

3. การศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากการศึกษา พบว่า โดยพื้นฐานและเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยผลกระทบเป็นห่วงโซ่ที่ระบบครอบคลุมคุณภาพชีวิตของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิธีการดำเนินชีวิต การศึกษา และการท่องเที่ยวของชุมชนต้องหยุดให้บริการตามคำสั่งของภาครัฐ และดำเนินการอย่างเคร่งครัดตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข ทั้งนี้ภายใต้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาคณะกรรมการซึ่งเป็นกลุ่มที่จะต้องคอยดูแลและประสานงานทั้งสมาชิกชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบและติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อม จาก การสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ศึกษาสถานการณ์ และตั้งรับ การรับรู้ถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่วนมากจะได้จากสื่อสาธารณะต่างๆ คณะกรรมการจะแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ไปยังสมาชิกของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวผ่านไลน์กลุ่ม Facebook และการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายที่มีอยู่ในชุมชน ในช่วงนี้จะเปิดให้สมาชิกได้แจ้งความประสงค์ขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือเยียวยาสมาชิกที่มีความเดือดร้อนการดำเนินชีวิตในเบื้องต้น เช่น การจัดทำข้อมูลความจำเป็น การเข้าถึงกลุ่มที่เดือดร้อน การจัดหาสาธิตอุปโภคที่จำเป็น เป็นต้น

3.2 การดูแลและป้องกันตัวเอง เครื่องมือที่ดีที่สุดสำหรับการแจ้งสมาชิกในการดูแลตัวเองคือการประชาสัมพันธ์ทั้งผ่านสื่อส่วนตัวและการสื่อสารของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ดูแลตัวเองและครอบครัว รวมถึงการแจ้งแหล่งข้อมูลหน่วยงานภายนอกเพื่อดูแลช่วยเหลือ เช่น ศูนย์ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ หน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่ เป็นต้น

3.3 การฟื้นฟู เน้นการสื่อสารและการป้องกันความปลอดภัยให้มากที่สุด ในช่วงปีที่ 2 หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แพร่ระบาดได้มีการเปิดพื้นที่บางส่วนเพื่อให้บริการ แต่ผู้มารับบริการส่วนมากจะเป็นสมาชิกในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง และส่วนมากจะเป็นการเข้ามาพื้นที่เพื่อหาใช้จ่ายสิ่งของที่จำเป็น เช่น

ของใช้ในชีวิตประจำวัน กับข้าว และการเดินทางก็เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ยังเน้นความปลอดภัยในชีวิต

3.4 การเรียนรู้และปรับตัวกับสถานการณ์ ความไม่แน่นอนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งสถานการณ์ภายนอกและภายในประเทศ สมาชิกของชุมชนได้มีการปรับตัวเพื่อหารายได้เพื่อประกอบตัวจากการท่องเที่ยวที่ไม่สามารถดำเนินการได้เลย เช่น การเปิดร้านขายของออนไลน์ การเข้าร่วมกับห้างสรรพค้าในการเปิดบูธสินค้าชุมชน และคณะกรรมการได้มีการติดตามสถานการณ์ตามประกาศของภาครัฐเพื่อดำเนินการเปิดพื้นที่ท่องเที่ยวบางส่วนโดยได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างใกล้ชิด

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบทและทุนศักยภาพของพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายมีจำนวน 8 แห่ง มีลักษณะของการเป็นการท่องเที่ยวแบบชุมชนเมือง และลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท โดยมีวิถีเกษตรดั้งเดิม โดยบริบทของชุมชนเมืองประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบหลัก (Primary elements) ลักษณะของการเป็นแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว หรือมีลักษณะทางกายภาพ ที่เป็นต้นทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว (2) องค์ประกอบรอง (Secondary elements) เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยากใช้ชุมชนจัดกิจกรรมตรงกับความต้องการ และ (3) องค์ประกอบส่วนเพิ่มเติม (Additional elements) เป็นการอำนวยความสะดวกสบายและการบริการโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการความปลอดภัยและสะดวกจากการท่องเที่ยว และ 2) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนต้องจัดการพื้นที่ คน และทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และมีการจัดการร่วมเพื่อรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม และการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐในการป้องกันความปลอดภัยจากโรคระบาดดังกล่าว ดังที่จิตติมา ดำรงวัฒนะและคณะ ได้กล่าวถึงอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศักยภาพ ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ จึงเกิดเป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพ ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งด้านการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ภายใต้ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ และทุนทางมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีเหตุการณ์ที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกับคน (จิตติมา ดำรงวัฒนะ และคณะ, 2560)

จากการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยพื้นฐานและเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตคนในชุมชนเป็นอย่างมาก รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิธีการดำเนินชีวิต การศึกษา และการท่องเที่ยวของชุมชน ดังนั้น จำเป็นต้องมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้ 1) ศึกษาสถานการณ์ และตั้งรับเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 (COVID-19) จำเป็นที่คนในชุมชนต้องรับรู้ปัญหาร่วมกันเพื่อหาแนวทางป้องกัน 2) การดูแลและป้องกันตัวเอง เป็นการใช้คนในชุมชนรู้จักดูแลตนเองและครอบครัว เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากภายนอก 3) การฟื้นฟู เป็นการใช้เครื่องมือการสื่อสารและการป้องกันความปลอดภัย เพื่อให้คนในชุมชนรู้วิธีการป้องกันตนเองให้มากที่สุด และ 4) การเรียนรู้และปรับตัวกับสถานการณ์ เพื่อชุมชนได้มีการปรับตัวจากการท่องเที่ยวและหารายได้จากวิธีอื่นในการเลี้ยงชีพดังที่ อรรถพล ศิริเวชพันธุ์ ได้กล่าวว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีความสอดคล้องกับ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ปรากฏอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ลาว ที่มุ่งเสนอการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นวิถีชีวิต มีการผลิตสินค้าอัตลักษณ์ชุมชนจำหน่าย และด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน คนในชุมชนเห็นว่า มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA) นั้นมีความเหมาะสม มีการจัดโครงสร้าง 3 ด้าน คือ ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ระยะ ได้แก่ 1) การต้อนรับนักท่องเที่ยว กำหนดจุดคัดกรอง เช็กอิน โดยมี อสม.เข้ามามีส่วนร่วม 2) การให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น บริการอาหาร เครื่องดื่ม และที่พักเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย เช่น การแยกภาชนะ และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ และ 3) การส่งนักท่องเที่ยว มีการให้เช็กเอาท์ ประเมินการให้บริการ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นการท่องเที่ยวชุมชนมาตรฐานความปกติใหม่ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก่ชุมชนอื่น ๆ ได้อีกด้วย (อรรถพล ศิริเวชพันธุ์, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ทุนศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนพื้นที่ ปริมาณของกรุงเทพมหานคร การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับรากหญ้า การท่องเที่ยวชุมชนมุ่งตอบสนองต่อความต้องการทั้งต่อผู้มาเยือนและผู้อาศัย (เจ้าของ/เจ้าบ้าน) มีการป้องกันและเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่รองรับอนาคตไปด้วย ปัจจัยเสริมสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากปรากฏการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการปรับตัว

เป็นอย่างมาก ต้องมีการดำเนินการตามมาตรฐานทางสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อหาแนวทางการรับมือจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง ในการนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ 1) ชุมชนควรศึกษาสถานการณ์ และตั้งรับ เพื่อรับรู้ถึงสถานการณ์โควิด 19 (COVID-19) 2) การดูแลและป้องกันตัวเอง เพื่อดูแลและป้องกันตนเองเบื้องต้น 3) การฟื้นฟู โดยการสื่อสารและการป้องกันความปลอดภัยให้มากที่สุด และ 4) การเรียนรู้และปรับตัวกับสถานการณ์อย่างเท่าทัน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสามารถนำผลการศึกษารุ่นนี้ไปเป็นสารสนเทศประกอบการวางแผนเพื่อยกระดับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน 2) ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ด้านการท่องเที่ยวชุมชนและการปฏิบัติตนในบริบทวิถีใหม่เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน สะดวก และครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานทั้งระบบทั้งการบริการร้านอาหาร ที่พัก แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และระบบการคมนาคม เป็นต้น และ 3) การจัดการท่องเที่ยวในสถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) มีความเกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ (New normal) กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงกีฬาและการท่องเที่ยวควรมีการประเมินและพัฒนาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาเที่ยววิถีใหม่ให้กับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านการเป็นเจ้าภาพที่ดีในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในวิถีใหม่เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการการท่องเที่ยวระดับพื้นที่และระดับภูมิภาคให้ทันต่อสถานการณ์ 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาการชุมชนในมิติต่าง ๆ และ 3) ควรมีการพัฒนาการวิจัยและการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งมิติของการพัฒนาคน การพัฒนาฐานข้อมูล และการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่น่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มลูกค้า

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมพัฒนศึกษาเพื่อมนุษย์และสังคม (Human and Social Development Education Association) ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการศึกษาและเผยแพร่สู่สาธารณะ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยทุกท่านที่ได้ร่วมเป็นภาคีวิชาการดำเนินการ และร่วมสังเคราะห์องค์ความรู้ ส่งผลให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- แกนนำชุมชน. (2565). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร. (สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ และกนกทิญา จิรทิวาวัช, ผู้สัมภาษณ์)
- โครงการ TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี. (2564). ความรู้เรื่องวัคซีนโควิด 19. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ และคณะ. (2560). การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(1), 58-69.
- นิชาภัทร สุรพัฒนานนท์. (2562). การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง? เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้ประกอบการ (ก). (2565). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร. (สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ และกนกทิญา จิรทิวาวัช, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ประกอบการ (ข). (2565). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร. (สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ และกนกทิญา จิรทิวาวัช, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการท่องเที่ยว. (2565). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร. (สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ และกนกทิญา จิรทิวาวัช, ผู้สัมภาษณ์)
- รพีพัฒน์ มั่นชนะรัตน์. (2563). สถานการณ์การท่องเที่ยวในวิกฤต COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.cea.or.th/th/single-research/cultural-heritage-tourism-industry-covid-19>.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2562). ท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีสู่ความยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2019/10/GR_report_travel_detail.pdf.

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
เฟื่องฟ้า พรินติ้ง.
- สุดอนอม ตันเจริญ. (2558). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการราชภัฏเพชรบุรี, 8(2),
32-41.
- หน่วยงานภาครัฐ. (2565). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร.
(สมิทธิรักษ์ จันทักษ์ และกฤษณา จิรทิวาวัช, ผู้สัมภาษณ์)
- อรรถพล ศิริเวชพันธุ์. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New
Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ชุมชน
หนองฮะ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 58-75.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers.
- World Tourism Organization. (2004). Indicators of Sustainable Development for
Tourism Destinations A Guidebook (English version). Retrieved March 22,
2022, from https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284_407262.

ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียน
โรงเรียนไหล่หินวิทยา ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง*
KNOELEDGE AND UNDERDTANDING HOUSEHOLD ACCOUNTING
OF STUDENTS AT LAIHIN WITTHAYA SCHOOL, LAIHIN SUBDISTRICT,
KO KHA DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

อัจฉรา เฮ่ประโคน

Achara Haeprakhon

ธัญวรัตน์ เมืองสองวงศ์

Tunwarat Muangsongwong

วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง

Lampang Inter-Tech College, Thailand

E-mail: acharahae@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาจังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรจำนวน 120 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือค่าความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 อายุ 13-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.17 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.00 ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเฉลี่ยต่อวันประมาณ 20 – 50 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.50 บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 64.17 มารดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 62.50 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในด้านประโยชน์ของสมุดบัญชีครัวเรือน มากที่สุด ตอบถูกจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 85.83 รองลงมา วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ตอบถูกจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 71.67 และในช่อง วัน/เดือน/ปี นักเรียนใช้บันทึกอะไร ตอบถูกจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00เมื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ของนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง พบว่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.00 และพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เกิดจาก การขาดสถานที่และระยะเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน

* Received February 4, 2022; Revised February 20, 2022; Accepted June 17, 2022

ขาดการช่วยเหลือ ขาดคำแนะนำ จากผู้ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างไม่สม่ำเสมอ นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ลำบากและเสียเวลาในการจัดทำ และนอกจากนี้การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องมีได้

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชีครัวเรือน, รายรับหรือรายได้, รายจ่ายหรือค่าใช้จ่าย

Abstract

The purpose of this research was to study the knowledge and understanding toward household accounting of students at LaihinWitthaya School, LaihinSubdistrict, KoKha District, Lampang Province. The research was a survey research. The study uses samples from 120 respondents in conducting the study. The research tool used was a questionnaire. The statistics used are frequency and percentage. The results showed that male students, representing 50.00 percent, aged 13-15 years, representing 54.17%, are in Mathayom 2, representing 25.00 percent. The average daily expenses are about 20-50 baht or 57.50%. Father is a mercenary accounted for 64.17% and mothers were employed accounted for 62.50%. The respondents had knowledge and understanding of household accounting. In terms of the benefits of the household account book, the most answered correctly, 103 people accounted for 85.83%. Followed by the method of recording household accounts, the number of correct answers was 86 people, representing 71.67%, and in the field of day/month/year, what records did the students use, the number of correct answers was 90 people, representing 75.00 percent. The problems and obstacles of household accounting found that lacking of a place and a favorable time for creating a household account. There were also a lack of help and lack of advice from people who can provide knowledge in creating household accounting, subsequently. Students were lack knowledge and understanding in household accounting. It was a complicated and time consuming process. Creating a household account was not important issue in daily life as well as not necessary.

Keywords: Household accounting, Income, Expenses

บทนำ

พูดถึงเรื่องบัญชีแล้วเหมือนเป็น “ยาขม” สำหรับคนไทยแม้กระทั่งนักศึกษาในมหาวิทยาลัยก็ยัง ร้อน ๆ หนาว ๆ เมื่อต้องลงเรียนวิชา “บัญชี” การบันทึกข้อมูลทางการเงิน บัญชี ได้ทำกันมานานแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 พันปี โดยจากหลักฐานที่ปรากฏมีการจดบันทึกข้อมูลบน แผ่นดินเหนียว การบัญชีแพร่หลายในยุโรปสมัยกลางของประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย การบัญชีเริ่มมีตั้งแต่สมัยอยุธยาในช่วงปี พ.ศ.2193 - 2231 ตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประเทศไทยได้มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศยุโรป คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และ โปรตุเกส บัญชีที่ถูกจัดทำขึ้นเป็นบัญชีแรก คือบัญชีเงินสด และได้ถือปฏิบัติมาจนกระทั่งถึง สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มจัดทำบัญชีเงินพระคลังเป็นหมวดหมู่ และวิชาการบัญชีก็ได้เริ่มมีการศึกษากันเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นกัน ในปัจจุบันนี้ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ การเมืองเข้ามารุมล้อมการดำรงชีวิตให้อยู่รอด ภายใต้สังคมเศรษฐกิจในขณะนี้ แนวทางหนึ่งที่ประชาชนไทยควรยึดถือคือการพึ่งตนเอง รู้จัก ความพอประมาณ และไม่ประมาทตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมองเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง รู้จักความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ คำนึงถึงหลักเหตุผลและการประมาณตนเอง พร้อมกับทรงเตือนสติ ประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต การที่ภาครัฐบาลมีแนวโน้มให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านบัญชี ก็เพื่อนำความรู้ทางด้านบัญชีมาพัฒนาตนเองในระดับภาคครัวเรือน และภาคชุมชน และยังสามารถนำบัญชีมาวางแผนการใช้จ่ายหรือการคาดการณ์ในอนาคตได้ (ภาวินีย์ ธนาอนวัช, 2556)

ปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ฝังลึกและเรื้อรังมา ยาวนานโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ไม่แน่นอนและมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ส่งผลให้มีความทุกข์ยากในการใช้ชีวิต ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลายๆด้านทำให้ คุณภาพชีวิตของประชาชนต่ำกว่ามาตรฐานของสังคม อันเป็นผลกระทบเชิงลบต่อการพัฒนา ประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาของความยากจนมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในตัว บุคคลและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลโดยปัญหาภายในตัวบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานและการวางแผนจัดการที่ดีและปัญหาที่เกิดจากวิถีชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การบริโภค ค่านิยมและอื่น ๆ (บุษบา อารีย์, 2557) การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการออมมากขึ้น รู้จักวางแผนในการใช้เงินในชีวิตประจำวัน เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย จึงไม่มีการวางแผนการเงินทำให้รายจ่ายมากกว่ารายได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเงินไม่พอใช้ จึงทำให้มีการกู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบเกิดขึ้นเป็นปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน ชุมชน จึงให้มีการรณรงค์ให้ความรู้การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตาม

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น หากคนเราวางแผนการรับเงินและการจ่ายเงินของตนเองได้ เท่ากับว่ารู้จักความเป็นคน ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้น จึงเห็นได้ว่าการทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องราวรับรายจ่าย ก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนา 3 ชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมพอดีสอดคล้อง ถูกต้องตามกฎหมายธรรมชาติ ที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ (พิมพ์รัก พุ่มเจริญ, 2559)

โรงเรียนไหลหินวิทยา ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครัวเรือน และยังไม่มีสิ่งกระตุ้นให้เด็กรู้จักการออมเงินซึ่งส่งผลทำให้นักเรียนไม่รู้ค่าของเงิน ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนไหลหินวิทยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการบันทึกบัญชี รายรับ - รายจ่าย ของนักเรียน และสามารถนำมาบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของตนเองได้ ก่อให้เกิดการออม รวมถึงการสร้างนิสัยทางการเงินที่ดีในอนาคต ภายใต้การมีส่วนร่วมของครู และผู้ปกครอง อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถที่จะวางแผนและควบคุมการใช้จ่ายเงินที่ดี ขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ของนักเรียนโรงเรียนไหลหินวิทยา ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคาจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 และชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ที่เข้าร่วมโครงการบัญชีสู่ชุมชน จำนวน 120 คน (โรงเรียนไหลหินวิทยา, 2564) ซึ่งสามารถแยกการเก็บกลุ่มตัวอย่างได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลนักเรียน โรงเรียนไหลหินวิทยา ปีการศึกษา 2564

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
ม.1	8	8	16	1
ม.2	14	16	30	1
ม.3	14	13	27	1
รวมมัธยมศึกษาตอนต้น	36	37	73	3
ม.4	5	6	11	1
ม.5	9	6	15	1

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
ม.6	10	11	21	1
รวมมัธยมศึกษาตอนปลาย	24	23	47	3

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้น การศึกษา ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเฉลี่ยต่อวัน จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว อาชีพของ บิดามารดา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าร้อยละ และ ความถี่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่านโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินการให้คะแนน เท่ากับ 1 และนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้องฯ โดยใช้สูตรของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K., 1997) ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 0.5 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้มีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เรื่องความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของ นักเรียนโรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปางมีการเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทของนักเรียน ด้วยกระบวนการสังเกตสถานการณ์ใน ภาคนาม สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทราบ รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาแบบมีเป้าหมายที่ชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัย โดยผู้วิจัยได้นำ ข้อมูลต่าง ๆ มาประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียน โรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปางโดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ได้แปลความหมายของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน และได้แบ่งเกณฑ์ระดับความรู้ความเข้าใจ เป็น 3

ระดับเพื่อให้เห็นระดับของความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนชัดเจนมากขึ้น (ระพี นทร์ โพธิ์ศรี, 2549) ดังนี้ คือ

ช่วงคะแนนระหว่าง 12 – 15 คะแนน ระดับความรู้ความเข้าใจ มาก

ช่วงคะแนนระหว่าง 8 – 11 คะแนน ระดับความรู้ความเข้าใจ ปานกลาง

ช่วงคะแนนระหว่าง 0 - 7 คะแนน ระดับความรู้ความเข้าใจ น้อย

ผลการวิจัย

1. พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่มี อายุ 13 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.17 อายุ 16 - 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.17 และมากกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.67 และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.00 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 22.50 และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 17.50 ส่วนค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเฉลี่ยต่อวันประมาณ 20 - 50 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเฉลี่ยต่อวันประมาณ 51 - 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.33 และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเฉลี่ยต่อวันประมาณ 101 - 200 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.17 มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวจำนวน 2- 5 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวจำนวน 6 - 10 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และมีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวมากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 64.17 รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 26.67 ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 5.00 และประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 4.17 มารดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.50 ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 8.33 และประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 1.67

2. ความรู้และความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนดังนี้ 1) ประโยชน์ของสมุดบัญชีครัวเรือน ตอบถูกจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 85.83 ตอบผิดจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.17 2) วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ตอบถูกจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 71.67 ตอบผิดจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 3) ในช่อง วัน/เดือน/ปี นักเรียนใช้บันทึกอะไร ตอบถูกจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ตอบผิดจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 4) ในช่องรายการนักเรียนใช้บันทึกอะไร ตอบถูกจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 74.17 ตอบผิดจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 5) ในช่องรายรับ นักเรียนบันทึกอะไร ตอบถูกจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 ตอบผิดจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 6) ในช่องรายจ่าย นักเรียนบันทึกอะไร ตอบถูกจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 ตอบผิดจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ

27.50 7) การสรุปรายชื่อของยอดคงเหลือคืออะไร ตอบถูกจำนวน 88 คนคิดเป็นร้อยละ 73.33 ตอบผิดจำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 26.67 8) เด็กหญิงกรแก้วได้รับเงินจำนวน 150 บาท ต้องบันทึกลงในช่องใด ตอบถูกจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 79.17 ตอบผิดจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 9) เด็กหญิงกรแก้ว จ่ายเงินค่าหนังสือ 50 บาท ต้องบันทึกลงในช่องใด ตอบถูกจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 65.83 ตอบผิดจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.17 10) ถ้าเด็กหญิงกรแก้ว นำเงินไปซื้อสมุดทำการบ้านในวิชาสังคมและคณิตศาสตร์ นักเรียนคิดว่าจำเป็นหรือไหม เพราะเหตุใด ตอบถูกจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 ตอบผิดจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 11) ถ้าเด็กหญิงกรแก้ว นำเงินไปซื้อสมุดทำการบ้านในวิชาสังคมและคณิตศาสตร์จำนวน 2 เล่มๆละ 15 บาท จะคงเหลือเงินทั้งหมดเท่าใด ตอบถูกจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.83 ตอบผิดจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 24.17 12) แม่ให้เงินเด็กชายกนก สัปดาห์ละ 500 บาท เพื่อใช้จ่ายในการไปโรงเรียนจันทร์ถึงศุกร์ โดยเด็กชายกนก ต้องการมีเงินเหลือเก็บไว้ใช้ในวันเสาร์และอาทิตย์ 120 บาท เด็กชายกนก จะมีเงินใช้จ่ายตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์เป็นจำนวนเงินรวมเท่าใด ตอบถูกจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 84.17 ตอบผิดจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.83 13) เด็กชายกนก ต้องใช้จ่ายเฉลี่ยในแต่ละวันเท่าใด ตอบถูกจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 65.83 ตอบผิดจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.17 14) ถ้าเด็กชายกนก ใช้เงินวันพุธ จำนวน 90 บาท จะทำให้เงินที่ใช้จ่ายในวันศุกร์ พอดี 76 บาทหรือไม่ เพราะเหตุใด ตอบถูกจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 64.17 ตอบผิดจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 35.83 15) เมื่อนักเรียนได้เงินเป็นค่าขนมไปโรงเรียน แต่ใช้ไม่หมด จึงนำไปฝากธนาคาร เป็นจำนวน 250 บาท เงินนี้ถือว่าเป็นเงินประเภทใด ตอบถูกจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 ตอบผิดจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33

ระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หินอำเภอกะลา จังหวัดลำปาง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก (12-15 คะแนน) จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (8-11 คะแนน) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.67 และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0-7 คะแนน) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปแสดงจำนวนและร้อยละระดับความรู้และความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ภาพรวม

(n = 120)

ระดับความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า (12-15 คะแนน)	78	65.00
ปานกลาง (8-11 คะแนน)	26	21.67
น้อย (0-7 คะแนน)	16	13.33
รวม	120	100.00

3. ปัญหาและอุปสรรคของงานวิจัยนี้ เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับมากที่สุดเรื่อง ขาดสถานที่และระยะเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมามีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับมากเรื่อง ขาดการช่วยเหลือ ขาดคำแนะนำ จากผู้ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างไม่สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง เรื่อง นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.50 เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากลำบากและเสียเวลาในการจัดทำ คิดเป็นร้อยละ 29.17 และเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องทำได้ คิดเป็นร้อยละ 37.50 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน		ระดับของปัญหา					ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน	จำนวน	35	10	45	20	10	ปานกลาง
	ร้อยละ	29.17	8.33	37.50	16.67	8.33	
2. การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากลำบาก และเสียเวลาในการจัดทำ	จำนวน	33	26	35	14	12	ปานกลาง
	ร้อยละ	27.50	21.67	29.17	11.67	10.00	
3. ขาดการช่วยเหลือ ขาดคำแนะนำ จากผู้ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างไม่สม่ำเสมอ	จำนวน	38	40	20	11	11	มาก
	ร้อยละ	31.67	33.33	16.67	9.17	9.17	
4. การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องทำได้	จำนวน	36	26	45	5	8	ปานกลาง
	ร้อยละ	30.00	21.67	37.50	4.17	6.67	
5. ขาดสถานที่และระยะเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน	จำนวน	48	15	37	10	10	มากที่สุด
	ร้อยละ	40.00	12.50	30.83	8.33	8.33	

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนในด้านประโยชน์ของสมุดบัญชีครัวเรือนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวงศ์ มะศักดิ์ และคณะที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เพื่อการพัฒนาการออมของนักเรียนโรงเรียนสังวาลย์วิทยา และสายสมร สังข์เมฆได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเกาะยาวใหญ่จังหวัดพังงา โดยระดับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามผ่านการอบรมจากคณะผู้วิจัยได้เข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย

ได้อย่างถูกต้องและปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการขาดสถานที่และระยะเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกบัญชี การขาดการช่วยเหลือ ขาดคำแนะนำ จากผู้ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวัน คิดว่าไม่มีความจำเป็นไม่ต้องทำก็ได้ รวมถึงการทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากลำบากและเสียเวลาในการจัดทำ (ศิริวงศ์ มะศักดิ์ และคณะ, 2557); (สายสมร สังข์เมฆ, 2559) นอกจากนั้น ประภาพร ทองอ่อน กล่าวว่า หากได้รับความรู้จากการอบรมแล้วสามารถนำความรู้จากการอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปปฏิบัติได้แต่ไม่ได้นำไปจดบันทึกจริงมากที่สุด และจากการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับประโยชน์ของสมุดบัญชีครัวเรือนและการบันทึก วัน/เดือน/ปี มากที่สุด (ประภาพร ทองอ่อน, 2554) และแสงเดือน อยู่เกิด กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการรับรู้ ด้านทัศนคติ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน (แสงเดือน อยู่เกิด, 2562) นอกจากนั้น ปัทมาภรณ์ แลบัว ได้ศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เมื่อได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการลงบัญชีรายรับ-จ่ายในครัวเรือนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ปัทมาภรณ์ แลบัว, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยทำให้ทราบว่าระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประโยชน์ของสมุดบัญชีครัวเรือน วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน รายการที่ต้องบันทึกในช่อง วัน/เดือน/ปี ช่องรายการ ช่องรายรับ ช่องรายจ่าย แยกประเภทของรายการได้อย่างถูกต้อง และสามารถสรุปยอดรวมของยอดคงเหลือได้ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ ขาดสถานที่และระยะเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกบัญชีครัวเรือน ขาดการช่วยเหลือ ขาดคำแนะนำ จากผู้ให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างไม่สม่ำเสมอ นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ยุ่งยากลำบากและเสียเวลาในการจัดทำ และการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องทำก็ได้ ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของนักเรียนโรงเรียนโหล่หินวิทยา ตำบลโหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง และเพื่อให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนสัมฤทธิ์ผล ควรจะมีการสอนและฝึกให้มีการทำบัญชีครัวเรือน สำหรับเยาวชนเพิ่มเติม เพื่อช่วยในการบันทึกบัญชีในครัวเรือนที่ผู้ปกครองไม่รู้

หนังสือ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังอุปนิสัยในการใช้จ่ายและความมีวินัยทางการเงินแก่เยาวชนอีกด้วย และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่จะกระตุ้นให้เยาวชนเกิดแนวคิดในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อที่เยาวชนทุกคนจะได้รับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมในการออมและการบันทึกบัญชีครัวเรือนให้กับเยาวชน จะเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนและครอบครัว รู้จักการใช้เงินอย่างถูกต้อง ประหยัดและไม่ฟุ่มเฟือย นำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีคุณภาพในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุษบา อารีย์. (2557). บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 24(1), 19-43.
- ประภาพร ทองอ่อน. (2554). ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน. ใน วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปัทมาภรณ์ แลบัว. (2555). โครงการคนรุ่นใหม่ใส่ใจบัญชีครัวเรือน. ใน รายงานโครงการ. วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา.
- พิมพ์รัก พุ่มเจริญ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ของเกษตรกรและแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวินี ธนาอนวัช. (2556). บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชีวิตที่เพียงพอ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ระพีพร โพธิ์ศรี. (2549). การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- โรงเรียนไหล่หินวิทยา. (2564). จำนวนนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.laihinwittaya.ac.th/>
- ศิริวงศ์ มะศักดิ์ และคณะ. (2557). แนวทางการส่งเสริมการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เพื่อการพัฒนาการออมของนักเรียนโรงเรียนสังวาลวิทยา จ.เชียงใหม่. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- สายสมร สังข์เมฆ. (2559). การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเกาะยาวใหญ่ จังหวัดพังงา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(3), 26-35.

แสงเดือน อยู่เกิด. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มศิลปหัตถกรรมในเขตจังหวัดภาคกลาง. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(1), 49-60.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมี

รายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “คุณกริษทุตฺตัง ทังหยา จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภพทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อาภากร, 2560)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ จ. สุจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิดาวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทา จพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง ไทโรศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาวิภา วัฒนศิริ. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอรหันตบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งข่าวสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

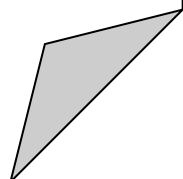
วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

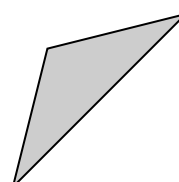
.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) ระบอบองค์ความรู้เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์หรือออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

[illegible]

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

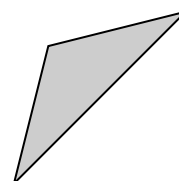
.....

.....

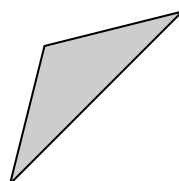
.....

.....

Keywords: 3 – 5 words

(16 pt)

[illegible]

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

[illegible]

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....